

ÖVERSIKTSPLAN 2013

Munkfors kommun

MUNKFORS
RANSÄTER
Munkfors Kommun

Arbetsgruppen

Jan Erik Engström
Kenneth Eriksson (t.o.m. nov. 2007)
Anna Grenholm
Maja H. Hallberg (t.o.m. dec. 2004)
Leif Nordkvist (t.o.m. feb. 2011)
Jens Nordstrand (t.o.m. nov. 2002)

Övriga medarbetare

Joakim Backlundh
Hélène Hallberg
Kristina Larsson
Gustaf Nyman

Kartor

tillstånd från Lantmäteriet avtalsnummer MS
2006-116

Layout

KLARA arkitektbyrå genom Jan Erik
Engström och Hélène Hallberg

Fotografier

Joakim Backlundh och Jan Erik Engström
om inget annat anges

Övriga illustrationer

Joakim Backlundh och Jan Erik Engström
om inget annat anges

Omslag

Joakim Backlundh

Kopiering

Arkitektkopia

Godkänd av kommunstyrelsen

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

Antagen av kommunfullmäktige

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

Laga kraft

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

Mycket har hänt sedan den förra översiktsplanen togs fram. Förändringar har skett såväl globalt som på nationell, regional och lokal nivå. Planeringsunderlaget har breddats och värderingarna förändrats, nu med miljö och hållbarhet i fokus. Samtidigt har redovisningsmetoderna utvecklats med hjälp av den digitala tekniken. Sammantaget ledde detta fram till kommunfullmäktiges beslut den 26 mars 2001 om att revidera översiktsplanen från 1991.

Översiktsplanen grundar sig på de politiska målen för hur kommunen skall utvecklas och bevaras.

Det övergripande målet är att skapa förutsättningar för en god livsmiljö för alla kommuninvånare nu och i framtiden. Det skall ske genom att mark och vatten används på sådant sätt att kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov inte äventyras. I samma anda skall den byggda miljön bevaras och utvecklas.

Ambitionen med den nya översiktsplanen har varit att ta fram ett lättillgängligt dokument som alla kan ha nytta av för beslut inom olika samhällsområden.

För arbetet med översiktsplanen tillsattes en arbetsgrupp bestående av kommunala tjänstemän som tillsammans med politiker och allmänhet har arbetat fram det förslag till **ÖVERSIKTSPLAN 2013** som nu föreligger.

Att planen förankras väl hos kommunmedborgarna och får ett brett politiskt stöd är viktigt om den skall bli ett värdefullt och effektivt instrument i det fortsatta planeringsarbetet.

Björn-Olov Hallberg
kommunstyrelsens ordförande

INNEHÅLL

ÖP I KORTVERSION	5
------------------------	---

INLEDNING	13
-----------------	----

Läsanvisningar	14
----------------------	----

Kommunvision 2020	15
-------------------------	----

Översiktsplanering	21
--------------------------	----

Mål och visioner	25
------------------------	----

Munkfors kommun	30
-----------------------	----

Samband och samarbete	38
-----------------------------	----

Hur arbetet bedrivits	41
-----------------------------	----

FÖRUTSÄTTNINGAR	42
-----------------------	----

Riksintressen	43
---------------------	----

Miljökvalitetsnormer	48
----------------------------	----

Bebyggelse	49
------------------	----

Arbete och service	54
--------------------------	----

Fritid och turism	58
-------------------------	----

Jord- och skogsbruk	65
---------------------------	----

Kulturmiljö	68
-------------------	----

Naturmiljö	75
------------------	----

Kommunikationer	84
-----------------------	----

Teknisk försörjning	88
---------------------------	----

Miljö, hälsa och säkerhet	93
---------------------------------	----

PLANFÖRSLAG	103
-------------------	-----

Riksintressen	104
---------------------	-----

Miljökvalitetsnormer	106
----------------------------	-----

Bebyggelse	108
------------------	-----

Arbete och service	116
--------------------------	-----

Fritid och turism	118
-------------------------	-----

Jord- och skogsbruk	120
---------------------------	-----

Kulturmiljö	122
-------------------	-----

Naturmiljö	124
------------------	-----

Kommunikationer	127
-----------------------	-----

Teknisk försörjning	129
---------------------------	-----

Miljö, hälsa och säkerhet	132
---------------------------------	-----

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING....	137
--------------------------------	-----

Sammanfattning	138
----------------------	-----

Inledning	138
-----------------	-----

Påverkan	142
----------------	-----

Arbetsprocessen	152
-----------------------	-----

BAKGRUNDSMATERIAL	154
-------------------------	-----

ORDFÖRKLARINGAR	156
-----------------------	-----

BILAGOR

- Karta 1, förutsättningar
- Karta 2, förutsättningar
- Karta 3, förutsättningar
- Karta 4, planförslag

ÖP i kortversion är en sammanfattning av **ÖVERSIKTSPLAN 2013** för Munkfors kommun. Sammanfattningen beskriver kortfattat och övergripande: Munkfors kommun, Kommunvision 2020, översiktsplanens förutsättningar och planförslag samt översiktsplanens miljökonsekvensbeskrivning. För mer ingående information hänvisas till respektive kapitel i **ÖVERSIKTSPLAN 2013**.

Munkfors kommun

Munkfors kommun ligger mitt i Värmland, i Klarälvsdalen och i den västra delen av Bergslagen. Riksväg 62 genomkorsar kommunen i nord-sydlig riktning. Avståndet till Karlstad i söder är 65 kilometer och till Hagfors i norr 37 kilometer.

Munkfors kommun, som den ser ut idag, bildades 1949 genom en sammanslagning av Munkfors municipalsamhälle och Ransäters kommun. Munkfors är befolkningsmässigt Värmlands minsta kommun med en befolkning på ca 3 800 personer.

Kommunvision 2020

Kommunfullmäktige i Munkfors kommun antog den 24 mars 2009 Kommunvision 2020.

KOMMUNVISION 2020: MUNKFORS-RANSÄTER EN ATTRAKTIV, FÖRETAGSAM, NÄRA OCH HÅLLBAR KOMMUN – KÄND FÖR ATT VARA SPÄNNANDE, STOLT OCH NYFIKEN

Kommunvision 2020 innehåller fyra strategiska områden som anger färdriktningen för verksamhetens utveckling de kommande tio åren; Attraktiva Munkfors-Ransäter, Företagsamma Munkfors-Ransäter, Nära Munkfors-Ransäter och Hållbara Munkfors-Ransäter.

Förutsättningar

RIKSINTRESSEN

Munkfors kommun berörs av tre riksintressen. Gamla bruket med bruksområde och bostadsbebyggelse vid Heden respektive odlingslandskapet i Ransäter med bruksherrgårdar är av riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap. 6 § miljöbalken.

Mossängen med Klarälvens fria meanderlopp utgör en del av ett större område som är

av riksintresse för naturvården enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Det finns även andra riksintressen utanför kommunen som berörs indirekt såsom Klarälven och Vänern, vilka är av riksintresse för naturvården respektive bl.a. yrkesfisket enligt 3 kap. miljöbalken.

MILJÖKVALITETSNORMER

Miljökvalitetsnormer (MKN) är ett viktigt styrmedel när det gäller genomförandet av de nationella miljökvalitetsmålen. Normerna är juridiskt bindande med stöd av 5 kap. miljöbalken. Normer kan fastställas av regeringen eller av den myndighet regeringen utser. Idag finns det normer för utomhusluft, fisk- och musselvatten, omgivningsbuller samt för vattenförvaltning.

BEBYGGELSE

I Munkfors är bebyggelsen starkt koncentrerad längs älven och uppvisar två tydliga karaktärer som återspeglar utvecklingen av de dominerande näringarna. En sydlig del, runt Ransäter, som präglats av jordbruksverksamhet och en nordlig del som präglats av bruksdriften där bl.a. centralorten Munkfors ingår.

Bostadsbebyggelsen har varit och är än idag koncentrerad längs Klarälven med tyngdpunkter i söder runt Ransäter kyrka och i

norr kring Munkfors bruk. En överväldigande majoritet av kommunens invånare, ca 80 procent, bor i tätorten Munkfors.

ARBETE OCH SERVICE

Munkfors har liksom andra bruksorter haft ett näringsliv som dominerats av en stor arbetsgivare. Efterhand har bruket blivit mindre arbetsintensivt samtidigt som annan industri etablerat sig, vilket har lett till att näringslivet har blivit mer varierat. De flesta arbetstillfällena inom Munkfors kommun återfinns idag inom tillverkning och utvinning, därefter följer vård och omsorg samt handel och kommunikationer. Dessa tre näringsgrenar utgör tillsammans ca 65 % av arbetstillfällena i kommunen.

Munkfors tätort är kommunens och bygdens servicecentrum både vad gäller offentlig och kommersiell service. Här finns vårdcentral, utbildningsverksamhet, äldre- och handikappomsorg samt handel.

FRITID OCH TURISM

I kommunen är det nära till naturen och det finns flera rekreationsområden, vandringsleder samt tätortsnära skogar såsom Vågsjöområdet, Spraktjärn och Skalltjärn samt naturreservatet Hästskoholmen. Det finns även relativt gott om fritidsanläggningar av olika slag såsom ishall, elljusspår, sporthallar och simhall.

Munkfors är en kulturbygd med bl.a. en lång teaterhistorisk tradition, minnesgårdar över bemärkta personer, uppmärksammade konstnärskap, en rik folkrörelse- och idrotts-historia samt en aktiv hembygdsrörelse. Det finns även ett antal museer i anslutning till Gamla Bruket. Inom kommunen finns ett aktivt föreningsliv med ca 50 aktiva föreningar.

Munkfors är en av Värmlands kulturtätaste kommuner och har kort avstånd mellan sevärdheterna och upplevelserna. Kulturella besöksmål samt naturen med Klarälvsbanan, vandringsleder, möjligheter till längdskidåkning, cykling, fiske och ridning utgör attraktiva delar av turistutbudet.

JORD- OCH SKOGSBRUK

I Munkfors kommun har jord- och skogsbruket historiskt sett haft stor betydelse för bygdens försörjning. Munkfors är dock inte någon typisk jordbrukskommun. Jordbruksmarken är i huvudsak koncentrerad till områdena närmast Klarälven, från Ransäter i söder till Mossängen i norr. Inom kommunen förekommer jordbruk med spannmålsodling, vallodling samt köttproduktion.

77 % av landarealen inom Munkfors kommun är skogsmark. Gran är det dominerande träds-laget med 58 %, tall utgör 32 % och resten utgörs av lövskog. Skogen har ett stort värde för friluftsliv och för jakt. Skogen bidrar vidare till renare luft genom att den binder luftfö-reningar.

KULTURMILJÖ

Munkfors kommun är en rik kulturbygd med väl bevarad jordbruks- och bruksbebyggelse samt ett antal unika minnesgårdar. Tillsam-mans utgör dessa en viktig del av kommu-nens identitet och skapar en historisk konti-nuitet.

Det finns ett flertal kulturhistoriskt värde-fulloa områden och byggnadsverk i kommu-nen. I kommunens kulturmiljöprogram 2010 uppmärksammas nio miljöer som värdefulla områden och i Värmlands Museums kultur-historiska byggnadsinventering i Munkfors kommun uppmärksammas fem värdefulla miljöer och landskapsavsnitt. Ytterligare om-råden och byggnadsverk uppmärksammas i Länsstyrelsens kulturmiljöprogram för Värm-land, i Värmlands Museums, Länsstyrelsens och Riksantikvarieämbetets inventering av värdefulla broar samt i Länsstyrelsens och f.d. Vägverket Region Väst förteckning över allmänna vägar med kulturhistoriska värden.

Några av dessa kulturhistoriskt värdefulla områden och byggnadsverk är Ransäter, Ransberg, Gamla Bruksområdet, Mossäng-en, Lövberget, Munkerudsvägen och Munk-fors Centrum samt kulturhistoriskt värde-fulloa bostadshus, ekonomibyggnader, broar, byggnadsminnen, fornminnen, kyrkor och en kulturhistorisk värdefull vägsträcka.

NATURMILJÖ

I Munkfors kommun finns det flera värdefulla naturmiljöer. I Länsstyrelsens länsomfattande översiktliga naturvårdsinventering uppmärksammas 22 särskilt intressanta och skyddsvärda objekt såsom Boråshöjden, Stormossen, Mossängen, Falkberget, Gruvkullen, Ranåns ravinsystem och Rannsjön.

Ytterligare områden och objekt uppmärksammas i Munkfors kommuns gemensamma naturvårdsprogram tillsammans med Forshaga kommun, i Skogsstyrelsens inventering av nyckelbiotoper och naturvärdesobjekt, i Länsstyrelsens våtmarksinventering samt i Länsstyrelsens ängs- och hagmarksinventering.

Några av dessa är naturreservatet Hästskoholmen, två naturminnen i form av en björk i Blia och en tall i Ransberg, 21 områden med nyckelbiotoper, 16 naturvärdesobjekt, sex våtmarker samt två ängs- och hagmarker.

KOMMUNIKATIONER

I Munkfors är bilen det helt dominerande transportmedlet. Munkforsbon har fler bilar och kör 100 mil längre per år än genomsnittsvärmlänningen enligt statistik från 2007. För många munkforsbor är god vägstandard och bra kollektivtrafik en förutsättning för att kunna bo kvar i kommunen. När det gäller försörjning av näringslivet, arbetspendling och varutransporter, är kvaliteten på riksväg

62 av avgörande betydelse. Den dagliga utpendlingen från Munkfors är ca 400 personer. Inpendlingen är ca 520 personer per dag.

Gång- och cykelvägnätet är relativt väl utbyggt inom tätorten Munkfors och går till stor del på separata gång- och cykelvägar. Därtill har Klarälsbanan en mycket strategisk sträckning genom kommunen.

Kollektivtrafiken är en del av den grundläggande samhällsservicen. Pendling blir allt viktigare för en fungerande arbetsmarknad samtidigt som det ger individen valmöjligheter när det gäller arbete och utbildning. Läns- och kommunal trafik trafikerar tre linjesträckningar med buss i kommunen.

TEKNISK FÖRSÖRJNING

En väl fungerande, uthållig och miljöanpassad teknisk försörjning är en förutsättning för att samhället skall fungera och att invånare skall kunna leva ett hälsosamt liv. I centralorten Munkfors och i Ransäter är i princip alla hushåll anslutna till det allmänna vatten- och avloppsnätet. Enskilda anläggningar förekommer företrädesvis ute på landsbygden.

Spillvatten som är anslutet till kommunens ledningsnät behandlas vid reningsverken på Näset och i Ransäter. Båda verken har idag ledig kapacitet och klarar av att ansluta ytterligare abonnenter. Dagvattnet forslas i separata kommunala ledningsnät till en re-

cipient, utan att passera ett reningsverk. Utbyggt ledningsnät för dagvatten finns inom tätorterna Munkfors och Ransäter. Utanför kommunens verksamhetsområde omhändertas dagvattnet lokalt. Munkfors kommun får idag sitt dricksvatten från Hagfors. Hagfors kommun använder sjön Ullen som vattentäkt. Ledningsnätet för dricksvatten är väl utbyggt inom Munkfors och Ransäter.

I Munkfors driver Fortum ett vattenkraftverk som producerar ca 179 000 MWh per år, vilket är mer än dubbelt så mycket som kommunen förbrukar. Munkfors Värmeverk AB, som ägs gemensamt av Munkfors kommun och Böhler Uddeholm, producerar och levererar idag fjärrvärme till stora delar av centralorten, centrum, Hagalund, Munkåsen, Blia och Munkerud.

Kommunens avfallshantering omfattar transport av hushållsavfall, omhändertagande av hushållsavfall samt drift och skötsel av en återvinningscentral och två återvinningsstationer.

Inom kommunen finns en pågående bergtäkt vid Ransberg.

MILJÖ, HÄLSA OCH SÄKERHET

Människan, miljön och samhället i sin helhet utsätts för många olika hot. Översiktsplanen skall redovisa de risk- och miljöfaktorer som bör beaktas vid användningen av mark- och vattenområden. Den fysiska planeringen måste ta hänsyn till de olika riskerna i syfte att förhindra eller minska dess konsekvenser för människors hälsa och säkerhet samt miljön.

I Munkfors kommun finns det flera störningar och risker såsom djuranläggningar, farligt gods, förorenad mark, översvämningsrisk, kraftledningar, master, miljöfarlig verksamhet, radon samt ras- och skredriskområden. För flera av dessa störningar och risker finns riktvärden för skyddsavstånd. Vid bedömning av risker och tillämpning av skyddsavstånd måste hänsyn tas till de naturgivna förutsättningarna såsom närheten till vattendrag, grundvattenförhållanden topografi, geologi och förhärskande vindriktningar.

Planförslag

RIKSINTRESSEN

Riksentressen skall skyddas mot åtgärder som kan vara till skada för det aktuella intresset men samtidigt skötas och utvecklas på sådant sätt att de uppfattas som resurser av såväl ortsbor som andra besökande.

Större delen av riksintresseområdet Gamla bruket, riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, är idag detaljplanlagt med särskilda bestämmelser till skydd för kulturvärdena. Här bedöms detaljplanen utgöra ett tillräckligt skydd. För de resterande delarna bör dock komplettering med skyddsbestämmelser genom detaljplan göras. En förutsättning för bevarandet är att miljön hålls samman och att byggnader och andra konstruktioner får behålla sin ursprungliga karaktär. Samtidigt är det viktigt ur ett långsiktigt perspektiv att befintlig bebyggelse ges en meningsfull användning, vilket är den bästa garantin för dess fortbestånd. En skötselplan bör upprättas för området.

Hela riksintresseområdet Ransäter, riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, omfattas av områdesbestämmelser till skydd för den kulturhistoriskt värdefulla miljön. En förutsättning för bevarandet är att miljön hålls samman och att byggnader får behålla sina ursprungliga karaktärer samt att odlingslandskapet även fortsättningsvis hålls öppet. En skötselplan för området bör upprättas.

Riksintresseområdet Mossängen, riksintresse för naturvården enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, saknar idag särskilda skyddsbestämmelser. Viktiga förutsättningar för bevarandet är att inga åtgärder får vidtas som kan påtagligt skada meanderbildningarna eller vat-

tenmiljön samt att miljön inom jordbruksbyn hålls samman och att odlingslandskapet även fortsättningsvis hålls öppet. Det bör upprättas områdesbestämmelser för att säkerställa natur- och kulturvärdena.

Kommunen skall verka för att inga andra riksintressen utanför kommunens gränser påverkas negativt av hur Munkfors väljer att använda sina mark- och vattenområden.

MILJÖKVALITETSNORMER

Kommunen skall iakttä miljökvalitetsnormerna vid all planering och planläggning och säkerställa att gällande miljökvalitetsnormer uppfylls. Metoder skall utvecklas för regelbunden kontroll av miljökvaliteten. Särskilt åtgärdsprogram skall upprättas om det behövs för att en miljökvalitetsnorm skall kunna uppfyllas.

Ett utökat antal kommuninvånare betyder med nödvändighet att transportbehovet kommer att öka, till viss del med bil, vilket påverkar miljökvalitetsnormerna för utomhusluft. En utveckling enligt planförslaget bedöms dock inte innebära att gällande miljökvalitetsnormer riskerar att överskridas.

Utredningsområden för bostäder och verksamheter är så lokaliserade att de kan anslutas till det kommunala avlopps nätet och en förutsättning för all etablering utanför kommunens verksamhetsområde är att god-

kända vatten- och avloppslösningar kan anordnas. En utveckling enligt planförslaget bedöms därför inte på ett negativt sätt påverka förutsättningarna för att uppfylla gällande miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten.

Miljökvalitetsnormerna för omgivningsbuller gäller egentligen inte för Munkfors kommun och planförslaget innefattar heller inga åtgärder som försämrar bullersituationen inom kommunen.

Utredningsområden för bostäder och verksamheter är så lokaliserade att de kan anslutas till det kommunala avloppsnätet. Kommunen skall verka för att enskilda avloppsanläggningar med brister förbättras, att dagvatten omhändertas lokalt, att markområden som misstänks vara förorenade undersöks och vid behov saneras samt att våra sjöar och vattendrag inte försuras ytterligare. En utveckling enligt planförslaget bedöms därför inte försvåra möjligheterna att nå målet god kemisk och ekologisk status i våra vatten.

BEBYGGELSE

Attraktiva, trivsamma och hälsosamma bebyggelsemiljöer skall skapas och utvecklas där estetik, funktion och hållbarhet samverkar. Strävan skall vara att skapa en levande centrummiljö genom att planera för en blandning av bostäder, service och andra verksamheter. En levande landsbygd skall eftersträvas bl.a. genom en positiv inställning till

bostadsbyggande på landsbygden.

Planförslaget omfattar ett utredningsområde för ny fritidsbebyggelse vid Rannsjön, utredningsområden för bostadsbebyggelse vid Munkåsen, Munkeboll, Ransäter N. och Ransäter S. samt Rudstorp N. och Rudstorp S. Flera av dessa utredningsområden ligger delvis inom strandskyddade områden och bör utredas som möjliga s.k. LIS-områden, dvs. områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. För Munkfors centrum bör en centrumplan med ett program för upprustning och utveckling av centrummiljön upprättas i samråd med näringsidkarna.

Översiktsplanen bör fördjupas för orterna Munkfors och Ransäter för att hålla en god planberedskap för den framtida bebyggelseutvecklingen efter det att utpekade utredningsområden har tagits i anspråk.

Vid intressekonflikter bör principen vara att ge jord- och skogsbrukets intressen företräde om konflikt uppstår på landsbygden och bebyggelseintresset företräde om konflikt uppstår i anslutning till tätorten. Principen bör vara att i första hand alltid sträva efter att utnyttja redan planlagda områden eller lucktomter för ny bebyggelse och vara positiv till förtätningar av redan befintliga bebyggelsestrukturer där detta är möjligt.

ARBETE OCH SERVICE

Förutsättningar skall skapas för utveckling och etablering av ett varierat och hållbart näringsliv samt tillgång till en god samhällsservice för hela kommunen. Attraktiva och trivsamma industrimiljöer skall skapas där funktion, estetik och hållbarhet samverkar. Möjligheten till ett differentierat näringsliv skall stimuleras genom att områden för verksamheter med olika grad av störningar och risker för omgivningen skall kunna erbjudas.

Planförslaget omfattar ett utredningsområde för industri, en möjlig utveckling av Näsets industriområde öster om riksväg 62.

Offentlig service skall lokaliseras så nära brukarna som möjligt. Service som riktar sig till alla kommunens invånare bör lokaliseras till centralorten. Externa handelsetableringar som kan utarma Munkfors affärsliv skall motverkas. Mark skall reserveras i anslutning till Forsnässkolan för framtida möjlighet att utveckla verksamheten.

FRITID OCH TURISM

Kommunens förutsättningar att skapa en meningsfull fritid och ett rikt friluftsliv för såväl kommuninvånare som turister skall bevaras och utvecklas. Utvecklingen skall bygga på en långsiktigt hållbar användning av vår natur- och kulturmiljö.

Behovet av organiserade båtplatser samt ridvägar skall utredas och kommunen skall samarbeta med grannkommunerna för utvecklandet av större, kommungränsöverskridande, rekreatiomsområden. Spår och vandringsleder skall skyddas och utvecklas, bl.a. genom ökad tillgänglighet och bättre skyltning.

Bland annat skall området kring Klingevi och Munkfors Förenings- & Konferenscentrer ges möjligheter att utvecklas som sport-, frilufts- och konferensområde samt att campingplatsen och hembygdsgården i Ransäter skall ges möjligheter att utvecklas.

JORD- OCH SKOGSBRUK

Skogen och jordbrukslandskapet skall skyddas som produktionsresurs samtidigt som den biologiska mångfalden behålls och dess kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Det småskaliga jordbrukets bidrag till den biologiska mångfalden och dess kulturmiljöer skall värnas. Kommunen skall vara positiv till s.k. hästgårdar eftersom hästar är goda landskapsvårdare som bidrar till det öppna landskapet, men samtidigt vara medveten om de störningar som kan uppstå beträffande skyddsavstånd. Jordbruket skall skyddas mot åtgärder som förhindrar rationella brukningsenheter och det öppna landskapet skall värnas.

Sammanhängande grönområden, gröna korridorer, skall bevaras eller skapas mellan större skogsområden så att skogens djur och växter får utrymme att utveckla livskraftiga bestånd. Värdefull skogsbruksmark skall skyddas mot åtgärder som förhindrar rationella brukningsenheter och kommunen skall vara restriktiv mot att värdefull skogsbruksmark tas i anspråk för annat ändamål än angelägen tätortsutbyggnad.

KULTURMILJÖ

Kulturmiljön skall förvaltas, vårdas och utvecklas genom allas förståelse, delaktighet och ansvarstagande i kulturmiljövårdsarbetet. Kulturmiljöturismen skall vidareutvecklas.

Kulturmiljöprogrammet skall senast 2012 vara kommuntäckande och ha kompletterats med fler kulturhistoriskt värdefulla områden. Särskilda skötselplaner bör upprättas för riksintresseområdena för kulturmiljövården, Gamla Bruket och Ransäter. De kulturhistoriskt särskilt värdefulla områdena som redan identifierats i kulturmiljöprogrammet från 2010 eller i den kulturhistoriska inventeringen från 1974, som ännu inte har skyddsbestämmelser, skall senast 2015 vara skyddade genom områdesbestämmelser eller detaljplan.

NATURMILJÖ

Naturmiljön och den biologiska mångfalden skall bevaras. Kommunen skall verka för att bevara och utöka mängden småbiotoper till förmån för den biologiska mångfalden. Grön- ytor och träd skall tryggas och utvecklas i centrummiljön.

Naturområden med särskild värdefull naturmiljö eller med stor betydelse för friluftslivet skall säkerställas genom bildandet av naturreservat. Nästa reservatsbildning bör omfatta Ranådalen.

Strävan skall vara att skyndsamt genomföra de åtgärder som föreslås i naturvårdsprogrammets åtgärdsplan och åtgärdsplanen skall uppdateras årligen. En särskild skötselplan bör upprättas för riksintresseområde för naturvården, Mossängen. Kommunen skall långsiktigt verka för att de områden och objekt som är av intresse för naturvården skyddas och bevaras och om möjligt utvecklas ytterligare.

KOMMUNIKATIONER

Transportsystemen skall ha god standard för människor, varor och information samt vara långsiktigt hållbara, effektiva, tillgängliga och säkra. Det gäller alla oavsett boende- eller verksamhetsort.

Arbetet med att förbättra standarden på kommunens gator skall fortsätta med särskilt fokus på trafiksäkerhetshöjande åtgärder. Behovet av tillfälliga uppställningsplatser för lastbilar, husbilar och husvagnsekipage i anslutning till Munkfors centrum bör utredas.

Gång- och cykeltrafikens företrädare framför biltrafiken skall öka. Befintligt gång- och cykelvägnät bör kopplas ihop med Klarälvsbanan. Komplettering av gång- och cykelvägnätet skall ske genom att s.k. "felande länkar" byggs ut så att ett sammanhängande gång- och cykelvägnät bildas. Arbetsplatser, bostäder, skolor och lekplatser inom sammanhållen bebyggelse skall kunna nås via separata gång- och cykelvägar senast år 2015.

Bussresandet skall utvecklas ytterligare genom samordning av kommunikationerna inom regionen och bli ett konkurrenskraftigt alternativ till bilen på frekventa resmål. Erforderligt antal samåknings- och pendelparkeringsplatser skall finnas på strategiska platser. Karlstads centrum skall kunna nås från Munkfors på högst 60 minuter med allmänna kommunikationsmedel senast 2014.

TEKNISK FÖRSÖRJNING

Alla skall ha god tillgång till bra dricksvatten. Spillvatten och dagvatten skall omhändertas så att inte sjöar, vattendrag eller grundvatten förorenas. Tillgången på energi skall vara god. Användningen av förnybar energi och

energieffektivisering skall stimuleras.

Avfallet skall tillvaratas på ett kretsloppsanpassat sätt så att återvinning av energi och ändliga material kan ske på ett miljömässigt och kostnadseffektivt sätt. Den totala avfallsmängden skall minska genom återanvändning, återvinning och kompostering. Hushållning med sand, grus och berg skall vara god och omfördelning effektiv.

Antalet våtmarker som omhändertar dagvatten skall öka. Vid ny bebyggelse skall om möjligt dagvattnet alltid passera en våtmark innan det når recipienten. Så många som möjligt skall anslutas till det kommunala VAnätet. Verksamhetsområdena skall utvidgas där ekonomiska och praktiska förutsättningar för anslutning finns. Ett skyddsområde bör fastställas för grundvattentäkten och vattenverket i Ransäter.

En strävan bör vara att minska den totala energianvändningen genom effektivisering och hushållning. Kommunen skall verka för en fortsatt anslutning till och utbyggnad av det biobränslebaserade fjärrvärmenätet. Kommunen skall verka för att kraftledningar inom tätbebyggda områden i så hög grad som möjligt markförläggs alternativt flyttas. Inställningen till vindkraftverk skall vara positiv samtidigt som dess påverkan på omgivningen skall uppmärksammas och värderas.

Sluttäckningen av deponeringsanläggningen på Forsudden skall fortsätta och marken skall successivt återgå till naturmark. Återvinningsstationer bör om möjligt lokaliseras till kommunägd mark.

Befintligt täktområde skall skyddas mot förändringar som kan hota täktverksamheten. Inställningen till nya täkter skall vara restriktiv.

MILJÖ, HÄLSA OCH SÄKERHET

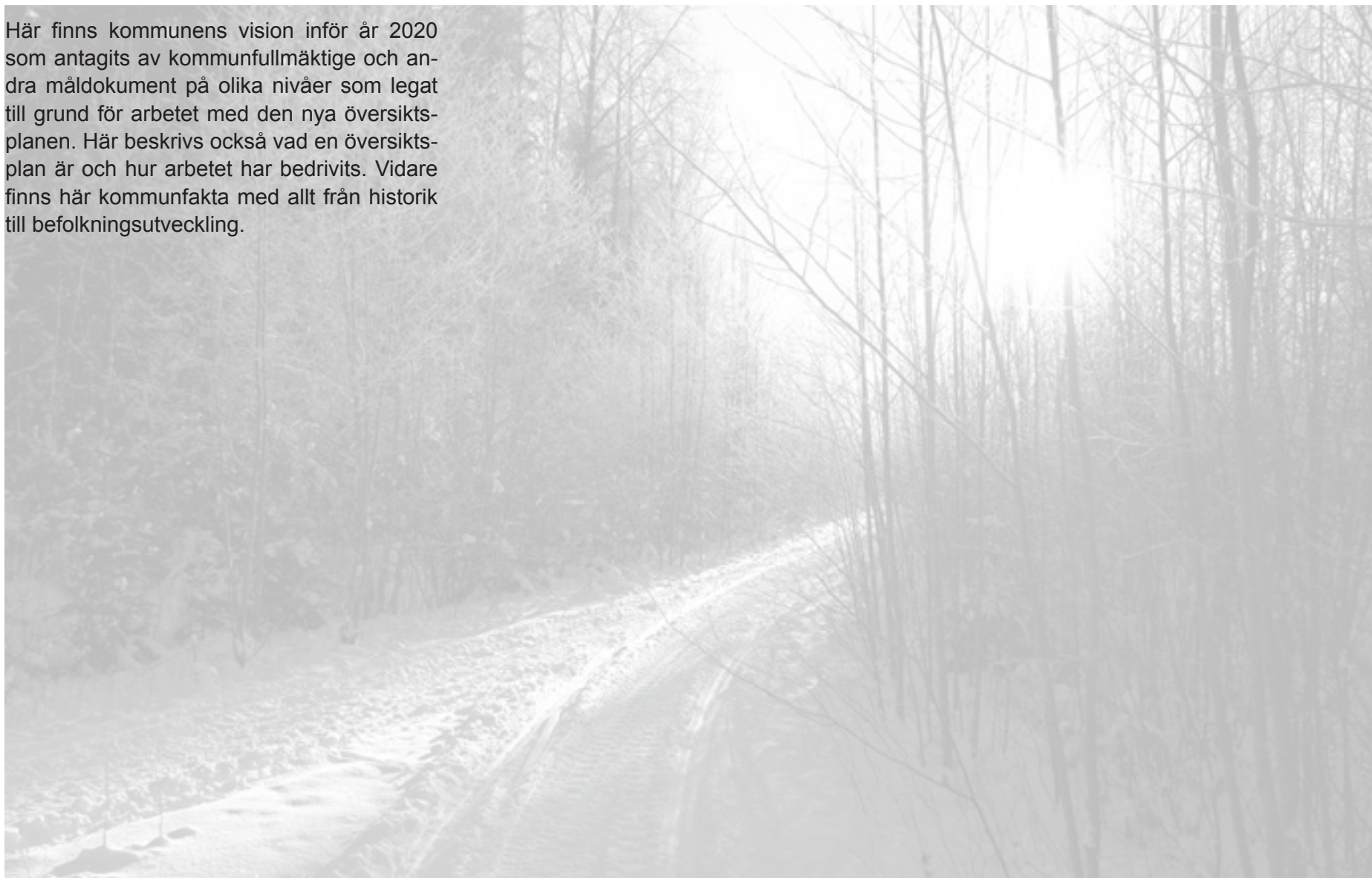
Samhället skall vara långsiktigt hållbart och alla kommuninvånare skall kunna leva i en hälsosam och säker miljö. Bebyggelse bör placeras och lokaliseras med hänsyn till de riktvärden för skyddsavstånd som finns för olika typer av störningar och risker. Kommunen skall genom förebyggande arbete alltid sträva efter att minimera riskerna för störningar.

Kartläggningen och undersökningen av förorenade markområden skall fortsätta tills en klar bild av omfattningen föreligger. Master skall utformas och placeras med hänsyn till stads- eller landskapsbild och till natur- och kulturvärdena på platsen. Samlokalisering skall eftersträvas för att begränsa antalet master.

Kommunen skall verka för att det görs en kartläggning av förekomsten av radon i enskilda vattentäkter samt verka för att radonmätningar utförs i alla byggnader där människor stadigvarande vistas och där höga halter av radongas i inomhusluften kan misstänkas. Även en kartläggning av bullerstörda områden längs kommunens vägnät skall göras och hållas aktuell. Det bör också genomföras kommunomfattande risk- och sårbarhetsanalyser utifrån redan kända förhållanden och förutsättningar.

INLEDNING

Här finns kommunens vision inför år 2020 som antagits av kommunfullmäktige och andra måldokument på olika nivåer som legat till grund för arbetet med den nya översiktsplanen. Här beskrivs också vad en översiktsplan är och hur arbetet har bedrivits. Vidare finns här kommunfakta med allt från historik till befolkningsutveckling.

Läsanvisningar

Översiktsplanen har elva huvudrubriker.

För att öka tydligheten och undvika sammanblandning har planeringsförutsättningarna och själva planförslaget getts varsin kapitelrubrik. För att enkelt möjliggöra jämförelser dem emellan är underrubrikerna identiska i dessa båda kapitel.

FÖRORD

Bakgrund och deltagare

INNEHÅLL

Innehållsförteckning med sidangivelser

ÖP I KORTVERSION

Här görs en kortfattad sammanfattning av planförslaget.

INLEDNING

Här återfinns redan formulerade mål och visioner på olika nivåer som legat till grund för planarbetet, en beskrivning av översiktsplanprocessen samt kommunfakta.

FÖRUTSÄTTNINGAR

Kunskaper om befintliga förhållanden och pågående förändringar är nödvändiga förutsättningar vid all planering. Här görs en samlad nulägesbeskrivning för de olika allmänna intressena. Här finns också hänvisningar till rapporter, dokument och hemsidor där ytterligare kunskap finns att hämta.

PLANFÖRSLAG

Här har de slutliga avvägningarna och ställningstagandena gjorts mellan olika allmänna intressen. Kommunens viljeinriktningar skall ge vägledning för beslut om användningen av mark- och vattenområden samt om hur den bebyggda miljön skall utvecklas och bevaras.

Planförslaget kan också ses som en prioriteringslista med koppling till det kommunala budgetarbetet. För att underlätta läsningen av planen återkommer samma rubriksättning här som i förutsättningsdelen.

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

Här har de föreslagna fysiska förändringarnas direkta och indirekta effekter identifierats, beskrivits och bedömts. Här finns också en bedömning av hur förändringarna påverkar miljömålen.

BAKGRUNDSMATERIAL

Här finns en samlad förteckning över allt bakgrundsmaterial som utgjort värdefulla kunskapskällor i arbetet med översiktsplanen.

ORDFÖRKLARINGAR

Här finns förklaringar av de svåra ord som trots allt kan förekomma i texten, även om ambitionen har varit att skriva på ett lättbegripligt språk.

BILAGOR

Här finns fyra sammanställningskartor, tre med planeringsförutsättningar och en med själva planförslaget som visar vilka allmänna intressen som prioriterats inom olika geografiska områden. Dessa kartor finns även i originalformat i skala 1:50 000.

Kommunvision 2020

VISIONEN BESKRIVER DET vi vill uppnå och anger färdriktningen för verksamhetens utveckling de kommande tio åren. Visionen skall vara en inspirationskälla och ledstjärna för vad vi gör idag och imorgon.

VÅR VERKSAMHET samlas i fyra strategiska områden; Attraktiva Munkfors-Ransäter, Företagsamma Munkfors-Ransäter, Nära Munkfors-Ransäter och Hållbara Munkfors-Ransäter. Här beskrivs ett framtida tillstånd så som vi önskar att samhället skall se ut år 2020.

HANDLINGSPLEANER SKALL UTARBETAS för varje strategiskt område. I handlingsplanerna dokumenteras de aktiviteter/åtgärder som behövs inom de fyra strategiska områdena för att visionen skall förverkligas. Detta kommer att ske inom varje förvaltning och beskrivas i den budget samt de verksamhetsplaner som beslutas varje år och omfattar

Fridolf Rhudin museet

Gamla Bruket

tar nästa år och de kommande tre åren. De strategiska områdena återfinns också i översiktsplanen som ger vägledning för hur kommunens fysiska resurser kan användas.

PÅGÅENDE AKTIVITETER SKALL återrapporteras till kommunfullmäktige i samband med kommunens årsredovisning och delårsrapport.

HISTORIEN OM MUNKFORS-RANSÄTER DRÖMMAR I MUNKFORS-RANSÄTER - Visste du att Erik Gustaf Geijer, F A Dahlgren, Petrus Hedlund, Fridolf Rhudin, Tage Erlander, Bosse Parnevik, Lars Lerin, Peter Nordström och Pelle Prestberg kommer från eller är uppväxta i Munkfors-Ransäter? Trots sin litenhet har kommunen varit en inspirationskälla för många kända personligheter, för vilka drömmen började i Munkfors-Ransäter.

Munkfors-Ransäter byggdes av handlingskraftiga visionärer som drömde om ett starkt brukssamhälle, vilket skulle konkurrera med övriga världen. Drömmen besannades!

MÖJLIGHETERNA I MUNKFORS-RANSÄTER - Mitt i de värmländska skogarna klingar ekot av mer än 360 år gamla hammarslag fortfarande starkt. En mans outtröttliga jakt efter järn fick den tidigare slumrande glesbygden att sjuda av liv. Borgmästare Johan Börjesson etablerade år 1646 traktens första stångjärnshammare och lade därmed grunden för kommunens fortsatta näringsliv.

UR BRUKSANDAN IN I ENTREPRENÖRSANDAN - När "bruksdöden" på 1970-talet drog genom Sverige hotades även Munkfors-Ransäter. Modiga satsningar på ny teknik och innovativa idéer gjorde att kommunen överlevde medan andra föll undan. Då som nu tror vi på att arbeta utifrån de förutsättningar som finns. Vi är fortfarande världsledande inom järn och stål. Näringslivet består idag av en handfull större världsomspännande företag samt ca 150 småföretag. Nu satsar vi bl.a. mycket på framtidens arbetsmarknad, turism. Värmlands livsnerv Klarälven rinner genom vårt område och har skapat stora möjligheter till turismutveckling. Klarälvsbanan, Turismutveckling längs Klarälven, Ransäters Hembygdsgård, Hästskoholmen och Laxholmen med Lerinmuseet är några av de senaste stora satsningarna.

Laxholmen Lars Lerin

KOMMUNVISION 2020: MUNKFORS-RANSÄTER EN ATTRAKTIV, FÖRETAGSAM, NÄRA OCH HÅLLBAR KOMMUN – KÄND FÖR ATT VARA SPÄNNANDE, STOLT OCH NYFIKEN

VI HAR DE STORA EVENEMANGEN - Här är evenemangen många och upplevelserna lustfyllda, vi har aldrig långt till skratt! Vi har folklustspelet Värmlänningarna, världens största dragspelsstämma, Värmlands största antikmässa, bondkomikerfestival, stora internationella scoutläger, hockeyläger m.m. Ransäters Hembygdsgård, enligt många en av Sveriges vackraste, är värd för de flesta av evenemangen som ger alla oförglömliga minnen!

VÄRLDEN OCH VI - Allt fler EU-medborgare uppmärksammar Munkfors-Ransäter och väljer att bosätta sig här. Lugnet, utrymmet för kreativitet samt alla valmöjligheter som finns till hands tilltalar många. De drömmer om ett bättre liv, med hög livskvalitet, vilket vi kan

erbjuda. Vi har en närhet till våra företag och kommuninvånare. Det är bl.a. genom den vi skapar en positiv framtidstro som i sin tur ger förutsättningar för en attraktiv kommun. Här vill människor engagera sig, arbeta och bo samt låta sina barn växa upp. Munkfors-Ransäter är både tryggt och spännande!

VI BRYR OSS - Tillsammans med våra företag fokuserar vi på miljö och hållbar utveckling. Som ekokommun är vi stolta över att vara Värmlands första Fairtrade City med stort engagemang för etisk konsumtion och rättvisemärkta produkter. Vi är nyfikna på världen och värdesätter starka vänskapsband. Genom gränsöverskridande nätverk och samarbeten skapar vi ovärderliga kontakter för ömsesidig utveckling.

Världen skulle må gott av lite mer Värmland. Välkommen till Munkfors-Ransäter i hjärtat av Värmland!

FYRA STRATEGISKA OMRÅDEN

Attraktiva Munkfors-Ransäter

År 2020 har den negativa befolkningsutvecklingen brutits och kommunens invånarantal närmar sig 4.000. Med hänsyn till miljön och en hållbar utveckling tas de naturliga förutsättningarna för attraktiva boenden väl tillvara. Tillgången på attraktiva boenden för alla åldrar är god liksom tillgången på attraktiv tomtmark.

Munkfors-Ransäter har en väl utbyggd förskola och grundskola med god måluppfyllelse samt ett nära samarbete mellan alla stadier. Vi tillhör landets 75 bästa kommuner när det gäller gymnasiebehörighet. Skolmiljön är trygg för våra barn/elever genom småskalighet, samsyn och en väl förankrad värdegrund hos elever och personal. Personalomsättningen är låg, vilket skapar kontinuitet runt barnen/eleverna. Skolans verksamhet utgår från ett elevperspektiv genom hela skolgången. Barnen/eleverna är med i planeringen av undervisningen, de sätter själva sina mål samt vet vad som krävs för att uppnå ett visst betyg. Elevdemokratin fungerar väl och eleverna är med i beslutsprocessen. Skolan rustar barnen/eleverna väl för det framtida arbetslivet och samhällets förväntningar. Vi tar hänsyn till barn- och ungdomsperspektivet i alla beslut som fattas i kommunen.

Geijersskolan i Munkfors-Ransäter utvecklar bygdens starka traditioner inom litteratur, kultur och musik. Skolan bidrar även till ett livslångt lärande genom möjligheten att komplettera tidigare utbildning med vidare studier.

Att som äldre bo i en liten kommun innebär en stor trygghet. De som är i behov av äldreomsorgens tjänster känner ofta personalen väl och antalet okända ansikten är få. Äldreomsorgen är väl anpassad efter vårdtagarnas behov. Tack vare nya bostäder med god tillgänglighet och närhet till service finns också goda möjligheter att välja ett boende som passar livets skiften. Aktiva frivilligorganisationer bidrar med värdefulla insatser. Kommuninvånarna känner sig trygga med de insatser som förmedlas inom vård och omsorg.

Kulturen utgör en stor attraktionskraft på både boende och besökare i kommunen. Tack vare våra kreativa miljöer och traditioner är kommunen attraktiv för kulturutövare inom olika områden. Hembygdsgården i Munkfors-Ransäter med sina stora arrangemang och Lerinmuseet utgör huvudattraktionerna i kommunen. Dessutom finns ett stort utbud av sevärdheter och aktiviteter. Upplevelserna utgör grunden till den blomstrande besöksnäringen. Vi har ett attraktivt och väl fungerande bibliotek med medier för alla åldrar samt internet tillgängligt för allmänheten. Kommunen arbetar aktivt med att utveckla både kulturlivet och besöksnäringen.

Munkfors-Ransäter är en gränslös kommun. Vi uppmanar gärna våra invånare och besökare att ta del av det stora utbud som finns även utanför vår kommuns gränser. Med

Geijersskolan

Munkfors Förenings- och Konferenscenter

vårt läge i hjärtat av Värmland kan vi erbjuda många spännande upplevelser på nära håll.

Ett rikt kultur- och föreningsliv bidrar till en god uppväxtmiljö för barn och ungdomar samt en attraktiv livsmiljö. Föreningslivet bidrar också till en social gemenskap i kommunen. Kommunen har nära samverkan med föreningslivet och ger ett aktivt stöd. Ideellt arbete i föreningslivet är en viktig förutsättning för utbudet av idrott, kultur och arrangemang i kommunen. Det ideella arbetet uppmärksammas.

Munkfors-Ransäter upplevs som en trygg och säker kommun. Brottsligheten i kommunen bekämpas aktivt. Munkfors-Ransäter är fritt från olaglig försäljning av alkohol och droger. Missbruk utgör ett hot mot våra barns liv och hälsa. Det är dessutom en grund för annan brottslighet med hot och våld, tillgrepp

och skadegörelse. Munkfors-Ransäter satsar därför aktivt på både förebyggande och rehabiliterande åtgärder.

Munkfors-Ransäters centrum erbjuder en attraktiv och inbjudande miljö, som är en naturlig mötesplats.

Vår vision och våra mål har tagits fram med delaktighet från både medarbetare och kommunmedborgare. Målen skall följas upp och uppföljningarna skall ligga till grund för ett fortsatt förändringsarbete. Vår vision och våra mål utgör basen för att bygga varumärket Munkfors-Ransäter. Vi kommunicerar aktivt ut vårt varumärke och vår vision till omvärlden för att stärka bilden av kommunen.

För att stärka profileringen och öka samhörigheten har kommunen bytt namn till Munkfors-Ransäter kommun och symbolen med "älven" är kännetecknet för kommunen. Vi har en gemensam grafisk profil.

Företagsamma Munkfors-Ransäter

Munkfors-Ransäter kommun har ett rikt näringsliv med ca 200 företag. Stål- och verkstadsindustrin är djupt rotad och har en mycket lång historia på orten. Den är fortfarande mycket stark med högkvalitativa produkter på världsmarknaden. Besöksnäringen och elektronikindustrin är andra stora näringar liksom vård och omsorg samt utbildning.

Munkfors-Ransäter kommun bedriver ett aktivt näringslivsarbete för att nya företag skall etableras och befintliga företag skall växa. Samverkan mellan kommun och näringsliv bygger på förtroende, närhet och goda relationer. Företagsbesök, kontaktnät och träffpunkter mellan kommun och näringsliv är väl utvecklade. Både tjänstemän och förtroendevalda är tillgängliga samt lätta att nå för företagare och kommunens service gentemot näringslivet är god. Kommunen arbetar också för att utveckla näringslivsarbetet ytterligare bl.a. genom EU-projekt. Munkfors-Ransäter är bland de 100 bästa kommunerna i landet när det gäller näringslivsklimat (enligt Svenskt Näringsliv).

För att stärka företagens konkurrenskraft och bidra till en hållbar utveckling arrangerar kommunen utbildning och certifiering inom miljöområdet.

Alternativa driftsformer samt entreprenader är en naturlig del i den kommunala verksamheten och prövas kontinuerligt som ett alternativ till att driva verksamheten i egen regi. Kommunala upphandlingar anpassas så att även mindre företag kan lämna anbud.

Handeln är viktig både som en service till kommuninvånarna och en förutsättning för besöksnäringen. Kommunen arbetar aktivt med att utveckla handeln och kommunens handelsindex har förbättrats avsevärt, inte

minst när det gäller sällanköpsvaror.

Besöksnäringen har utvecklats ytterligare. Samverkan mellan föreningslivet och affärsdrivande företag har utvecklat arrangemang och event till en ännu starkare verksamhet. Kultursatsningar på Laxholmen, Gamla Bruket, Erlandergården och Hembygdsgården samt bevarandet och utvecklandet av övriga kulturinstitutioner liksom nya kultursatsningar gör kommunen rik på kulturopplevelser. Klarälven och Klarälvsbanan med omgivande natur är värdefulla tillgångar vars fulla potential tas tillvara.

Offentlig verksamhet är viktig för en bra service till medborgare, företag och besökare samt för arbetstillfällena i kommunen. I Munkfors-Ransäter finns närvaro av arbetsförmedling, försäkringskassa och skattemyndighet i nära samarbete med kommunen. Vi har en väl fungerande vårdcentral.

Kommunikationerna är avgörande för näringslivets utveckling. Riksväg 62 utgör kommunens viktigaste transportled för både gods- och persontransporter. Vägen håller nu en god standard från Karlstad till norska gränsen. Kollektivtrafiken är utbyggd med trafik varje timme, i vardera riktning, under högräsk och restiden från Karlstad är under en timme. Munkfors-Ransäter kommun har behållit sin ställning som en kommun med bra IT-kommunikation.

Klarälvsbanan

Tillgången till kompetent arbetskraft har ökat tack vare inflyttning och bättre kommunikationer/pendlingsmöjligheter. Utbildningsnivån i kommunen har höjts, mer än 25% av befolkningen har eftergymnasial utbildning.

Nära Munkfors-Ransäter

Munkfors-Ransäter är en liten kommun som på alla sätt försöker ta vara på fördelarna med det lilla formatet - närheten mellan förtroendevalda och medborgare, enkelheten för medborgare att nå kommunala förvaltningar och tjänstemän. Inflyttande och delaktighet både för anställda och medborgare är väl utvecklad när beslutsvägarna är korta och de

personliga kontakterna är goda. Beslut fattas så nära verksamheten som möjligt. Kommunen är ett föredöme i levande demokrati.

Såväl enskilda medborgare som föreningar och företagare skall känna att den kommunala verksamheten är till för dem samt att det alltid finns möjlighet att komma till tals och få sin sak prövad. Medborgarna skall uppleva att kommunens tillgänglighet och service är god samt att det är lätt att få kontakt med kommunen. Den information som ges är saklig och lättåtkomlig. Kommunen eftersträvar att med hjälp av ny teknik vara en 24-timmars myndighet samt ett samhälle där alla kan delta jämlikt oavsett funktionsförmåga.

Att vara med och påverka utvecklingen i sin kommun är viktigt, inte minst för ungdomar. Munkfors-Ransäter kommun lägger därför särskild vikt vid att ungdomar kan komma till tals, få en chans till inverkan och bli tagna på allvar. Det kan gälla i skolan, föreningslivet eller som medborgare i kommunen. Därför finns ett särskilt ungdomsråd eller motsvarande forum för diskussion med direkt koppling till kommunledningen.

Den lilla kommunen innebär också att våra verksamheter som barnomsorg, skola, äldre- vård, handikappomsorg m.m. är småskaliga verksamheter. Ett gott bemötande är grunden i relationen mellan anställda och brukare. I Munkfors-Ransäter är personalen väl kända

personer som skapar en särskild kvalitet och trygghet i verksamheten.

Närheten till naturen är en viktig del i vår livskvalitet. Vi tar tillvara de unika tillgångar som våra omgivningar erbjuder med vattnet, skogen och det öppna landskapet.

Den lilla kommunen kan inte klara alla uppgifter på ett effektivt sätt utan att samverka med andra. Munkfors-Ransäter kommun är känd som en bra samarbetspartner av andra kommuner, företag och organisationer. Tack vare en bra samverkan och ett gott samarbete kan vi även som liten kommun erbjuda en bra service samt en effektiv organisation. Genom vår samverkan bidrar vi också till att andra kan utveckla sin verksamhet.

Hållbara Munkfors-Ransäter

Munkfors-Ransäter kommun är landets andra och Värmlands första Fairtrade City. Det innebär att vi verkar aktivt för att främja etisk handel genom att öka konsumtionen av rättvist producerade varor, exempelvis produkter märkta "Rättvisemärkt".

Munkfors-Ransäter kommun är sedan år 1993 en EKO-kommun. En aktuell miljöpolicy finns för kommunen och miljöbokslut redovisas för varje år. Kommunens verksamhet är miljödiplomerad och kommunen arrangerar miljödiplomering för företag i kommunen. En strävan finns att i hög grad erbjuda ekologisk

odlad mat i skolorna.

Fjärrvärmenätet är väl utbyggt och försörjer kommunens lokaler samt bostäder i tätorten med bibränslebaserad energi. Tack vare en nyinvestering i Värmeverket sker all produktion med bibränsle. Gång- och cykelbanor är väl utbyggda och kollektiva transporter samt bilpooler möjliggör ett liv utan eget bilägande.

Översiktsplanen har tagits fram med ett miljö- och hållbarhetstänkande. Planen visar på en övergripande nivå hur resurser, mark och vatten kan användas på ett hållbart sätt i framtiden. Vi tror att vistelse i naturen har en återhämtande samt läkande effekt på människan och vårdar därför näratur samt vandringsleder.

I Munkfors-Ransäter finns en stor öppenhet och nyfikenhet på det nya och okända. Nya invånare i kommunen välkomnas oavsett om de flyttat hit från andra delar av Värmland eller världen. Vi är en kommun, fri från rasism och alla former av diskriminering, oavsett om det beror på etnicitet, religion, kön eller sexuell läggning. Vi strävar efter en mångfald där alla människors lika värde respekteras och där alla människors förmåga och engagemang tas tillvara.

Munkfors-Ransäter kommun är en attraktiv arbetsgivare. Medarbetarundersökningar genomförs kontinuerligt. Undersökningarna

följs upp och ligger till grund för fortsatt förändrings- och utvecklingsarbete.

Munkfors-Ransäter var tidigt ute med att erbjuda heltidsanställning som ett led i ett aktivt jämställdhetsarbete.

Munkfors-Ransäter arbetar aktivt med friskvård och andra förebyggande insatser för de anställda i kommunen.

En grundläggande förutsättning för en långsiktigt hållbar utveckling i kommunen är en god ekonomi. Munkfors-Ransäter kommun lever upp till kraven på ekonomi i balans och god ekonomisk hushållning.

Munkfors kommun är en Fairtrade City

Översiktsplanering

I översiktsplanen (ÖP) skisseras vår framtida livsmiljö genom att riktlinjer dras upp för kommunens nuvarande och framtida mark- och vattenanvändning.

FYSISK PLANERING

Planläggning av mark för bebyggelse har skett sedan medeltiden i Sverige. År 1874 stadgades att alla städer skulle ha en stadsplan. Detta hade sin bakgrund i de förödande stadsbränder som härjade och de sanitära bristerna i den tidiga industrialismens samhällen.

Syftet med dagens fysiska planering är att främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden samt en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för dagens samhälle och kommande generationer.

VAD ÄR EN ÖVERSIKTSPLAN?

Översiktsplanen är ett politiskt dokument som ligger till grund för beslut inom alla samhällsområden. Den är kommunens mest övergripande och långsiktiga planeringsinstrument som förmedlar kommunens helhetssyn. Översiktsplanen berör ekonomiska, ekologiska, tekniska och sociala frågor med anknytning till mark- och vattenanvändning.

Översiktsplanen har flera viktiga funktioner. Den är bland annat ett samlat beslutsun-

derlag som belyser och tar ställning till olika allmänna intressen. Den är ett handlingsprogram för kommunens utveckling och ett dokument där medborgarna kan läsa om vad som kommer att hända i kommunen.

Mellan staten och kommunen är översiktsplanen ett instrument för dialog som ger grund för myndighetsbeslut och visar hur värden av nationellt slag, de s.k. riksintressena, skall beaktas och tas tillvara. Staten kan ingripa mot exploateringsprojekt eller andra ingrepp som påtagligt kan skada riksintressena.

Översiktsplanen beskriver kommunens syn på bebyggelsens utveckling och bevarande samt hur riksintressen skall tillgodoses och miljö kvalitetsnormer beaktas. Allmänna intressen samt miljö- och riskfaktorer som ligger till grund för ställningstaganden om användningen av mark och vatten redovisas.

Innehållet i översiktsplanen regleras i plan- och bygglagen (PBL) samt i miljöbalken (MB). Utöver lagregleringen styrs innehållet även av politiska beslut som kommit till uttryck i visioner, handlingsprogram, måldokument och liknande på nationell, regional och lokal nivå.

MEDBORGARDELTAGANDE

Kommuninvånarnas kunskaper och synpunkter är mycket värdefulla i planarbetet. I planprocessen ges möjligheter för kommuninvånarna att utöva rättigheten att påverka genom ett samråds- och utställningsförfarande. Medborgardeltagande bland barn och ungdomar är mycket viktigt eftersom de skall förvalta vår kommun i framtiden.

ALLMÄNNA INTRESSEN

Allmänna intressen är sådana som är särskilt viktiga för samhällets olika funktioner och dess försörjning, exempelvis jordbruk, skogsbruk, energiförsörjning och kommunikationer. De kan även vara bevarandointressen med betydelse för natur- och kulturvården eller friluftslivet. När de allmänna intressena är av betydelse för hela riket kallas de riksintressen.

God hushållning är grundläggande vid avvägningen mellan olika allmänna intressen i översiktsplanen. Det betyder att mark- och vattenområden skall användas för det ändamål de är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet, läge och föreliggande behov.

TIDSHORISONT

Denna översiktsplans tidsperspektiv sträcker sig fram till ca 2020.

JURIDISK STATUS

Översiktsplanen är inte juridiskt bindande utan vägledande för efterföljande beslut. Den väger tungt som beslutsunderlag på grund av förankringen i planeringsprocessen med insyn, samråd och utställning. Den förmedlar kommunens helhetssyn och skall tillämpas i beslut både i och utanför kommunen.

LAGSTIFTNINGEN

De krav som skall beaktas vid planläggning finns formulerade i miljöbalken (MB) och plan- och bygglagen (PBL).

Miljöbalkens mål är att främja en hållbar utveckling för att garantera nuvarande och kommande generationer en hälsosam och god livsmiljö. Balken vilar på fem grundstenar som skall vara vägledande vid all planering:

- människans hälsa och miljö skall skyddas mot störningar,
- natur- och kulturområden skall skyddas och vårdas,
- den biologiska mångfalden skall bevaras,
- en god hushållning med mark och vatten skall tryggas, och
- återanvändning och återvinning skall främjas.

I plan- och bygglagen slås det fast att det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten. Här ges också instrumenten för kommunens planering på

såväl översiktlig som detaljerad nivå.

Enligt PBL skall varje kommun ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen skall behandla mark- och vattenanvändning samt bebyggelseutveckling för kommunens hela yta. Ställningstaganden mellan olika allmänna intressen skall göras.

Det finns möjlighet att göra så kallade fördjupningar av översiktsplanen för begränsade områden där en ökad detaljeringsnivå behövs. Fördjupningen är ingen egen planform utan en del av den kommuntäckande översiktsplanen med samma krav på innehåll och förfarande.

Kommunen kan ändra sin översiktsplan genom ett tillägg för att tillgodose ett allmänt intresse. Ett sådant tillägg behandlar en fråga som inte tagits upp tidigare eller som inte behandlats tillräckligt i översiktsplanen. Sådana tematiska tillägg gäller hela kommunen och innebär att man gör avvägningar mellan olika allmänna intressen. Exempel på frågor som ofta behandlas genom tillägg är exempelvis vindkraften eller områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, s.k. LIS-områden.

Områdesbestämmelser (OB) kan användas för begränsade områden och reglera markanvändningen. Genom områdesbestämmel-

ser kan översiktsplanens intentioner ges bindande verkan för enskilda och myndigheter. Områdesbestämmelserna ger ingen byggrätt.

Prövning av markens lämplighet för bebyggelse och reglering av bebyggelsemiljöns utformning sker genom detaljplaner (DP). En detaljplan får endast omfatta en begränsad del av kommunen. Detaljplanen ger rätt att bygga i enlighet med planbestämmelserna och är således juridiskt bindande för enskilda och myndigheter.

Bygglov prövas mot detaljplan. Om detaljplan saknas prövas lämpligheten mot de allmänna kraven i plan- och bygglagen, miljöbalken och översiktsplanen.

AKTUELL ÖVERSIKTSPLAN

Kommunfullmäktige skall minst en gång under mandatperioden ta ställning till översiktsplanens aktualitet. Vid en aktualitetsprövning tar kommunfullmäktige ställning till om översiktsplanens intentioner fortfarande gäller mot bakgrund av eventuella nya förutsättningar. Om översiktsplanen bedöms vara aktuell sker ingen förändring och den fortsätter att gälla till nästa aktualitetsprövning. Om den däremot är inaktuell behöver den revideras i berörda avsnitt alternativt kan en helt ny översiktsplan behöva upprättas.

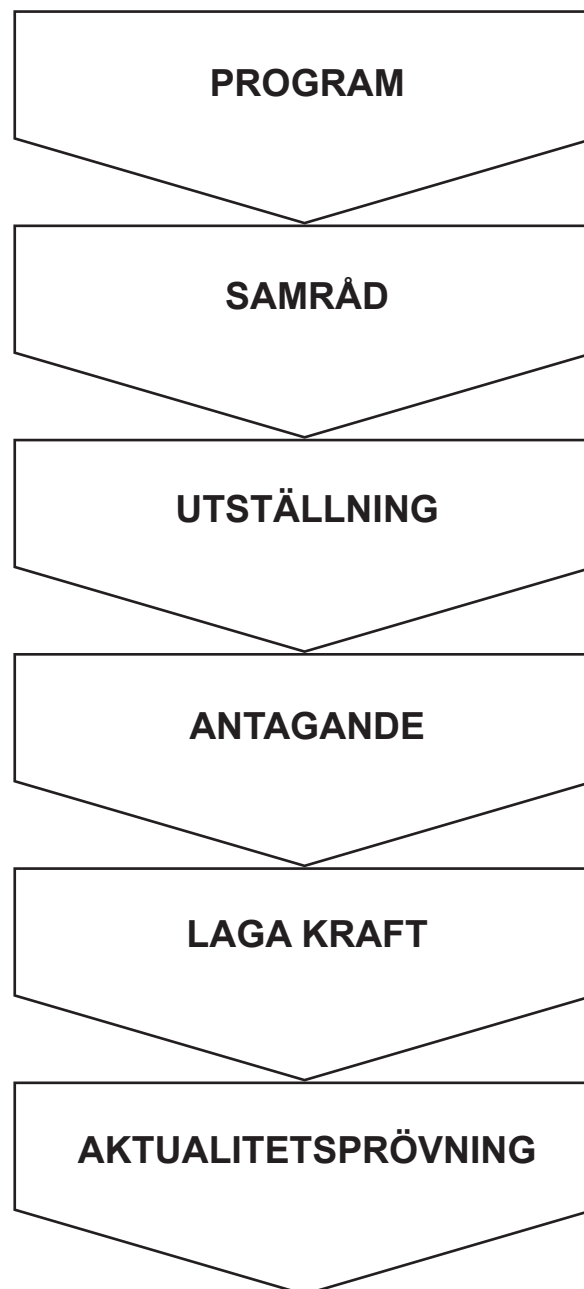
TIDIGARE ÖVERSIKTSPLANERING

Redan 1977 antog kommunfullmäktige i Munkfors en kommuntäckande plan, den s.k. kommunöversikten. Denna kompletterades 1985 med en markdispositionsplan.

Kommunöversikten redovisade kortfattat gällande planer och förordnanden samt vissa riktlinjer för prövning av bygglovs- och fastighetsbildningsärenden. Markdispositionsplanens syfte var att visa huvuddragen i den pågående markanvändningen, säkerställa riksintressena och redovisa övriga intressens anspråk på mark.

I och med plan- och bygglagens införande 1987 gavs kommunerna ett större ansvar för den översiktliga planeringen. Enligt plan- och bygglagen skulle varje kommun före 1990 års utgång ha upprättat en kommuntäckande översiktsplan.

Munkfors kommuns översiktsplan 90 antogs av kommunfullmäktige den 17 juni 1991. Planen gäller alltjämnt och behovet av en ny översiktsplan har efterhand blivit allt mer uppenbart, bl.a. på grund av att den gällande planen grundar sig på en befolkningsprognos som visade sig vara överoptimistisk.

ÖVERSIKTSPLANEPROCESSEN

Översiktsplanens process regleras i PBL och kraven syftar till att planeringsarbetet ska ske med öppenhet och insyn under demokratiska former.

Det finns inga formella krav på att upprätta ett program för översiktsplanen. Men ett program kan underlätta för det fortsatta planarbetet genom att utgångspunkter, inriktning och mål tidigt definieras.

Syftet med samråd är att förbättra beslutsunderlaget och att ge möjlighet till insyn och påverkan. Under samrådet bör motiven till förslaget, planeringsunderlag av betydelse samt förslagets innebörd och konsekvenser redovisas.

Innan översiktsplanen antas skall kommunen ställa ut planförslaget under minst två månader. Utställningen ger tillfälle för statliga myndigheter, kommunens medborgare m.fl. att reagera på de ändringar som genomförts sedan samrådet.

Kommunfullmäktige fattar beslut om antagande av översiktsplanen. Efter tre veckor från kommunfullmäktiges beslut vinner översiktsplanen laga kraft om ingen överklagar, alternativt vinner översiktsplanen laga kraft när överklaganden slutgiltigt prövats och avslagits.

Eftersom en översiktsplan alltid bedöms ha en betydande miljöpåverkan skall planen miljöbedömas. Miljöbedömningen syftar till att främja en hållbar utveckling och skall identifiera, beskriva och bedöma den miljöpåverkan som planens genomförande antas innebära.

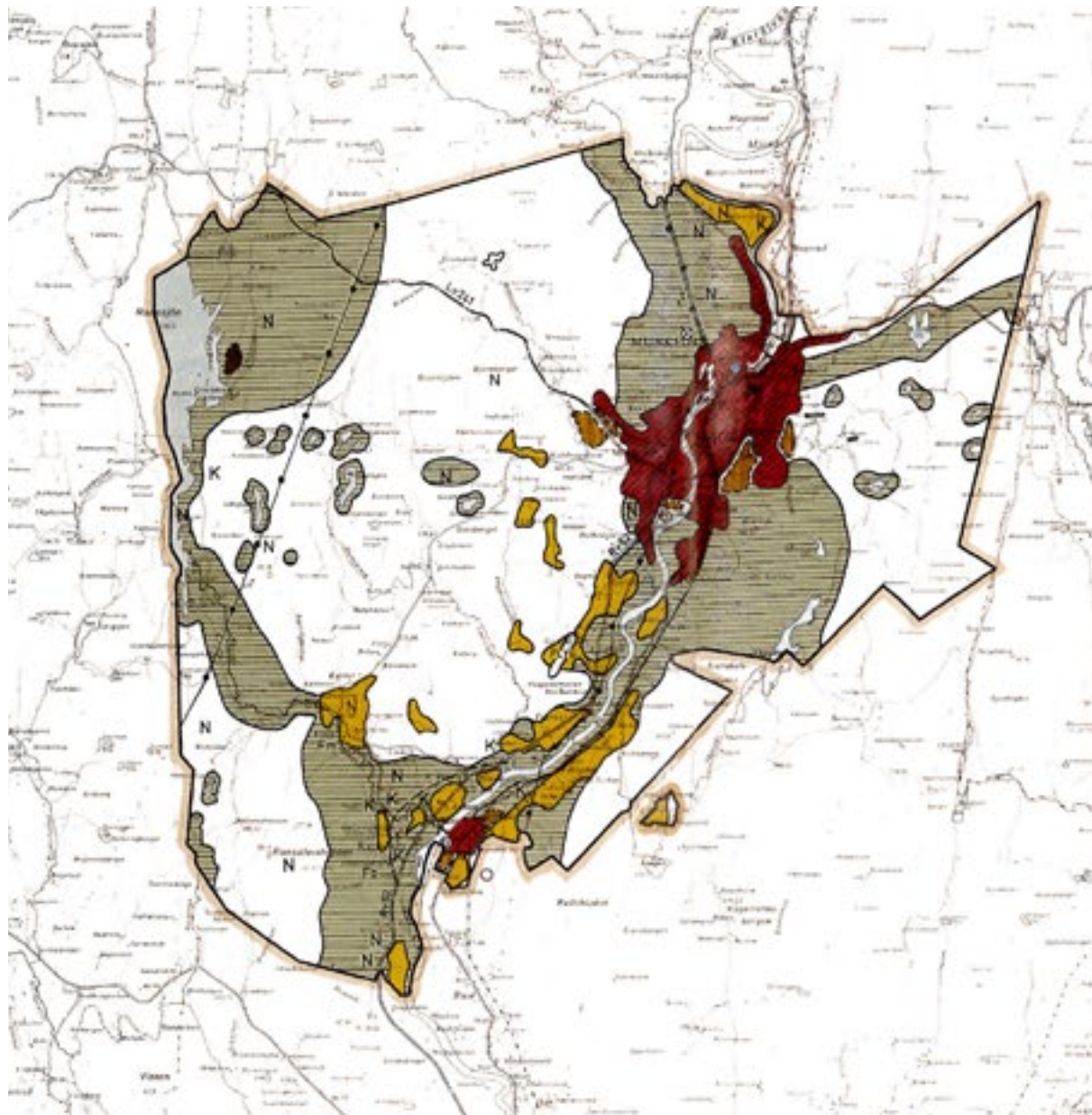
HÄNVISNINGAR

Översiktsplan Munkfors 90 (Munkfors kommun 1991)

www.boverket.se (Boverket)

www.munkfors.se (Munkfors kommun)

www.lansstyrelsen.se/varmland (Länsstyrelsen)

Översiktsplan Munkfors 90, karta A

Mål och visioner

Nedan följer en kortfattad beskrivning av några av de program, mål och visioner som ligger till grund för arbetet med den nya översiktsplanen.

AGENDA 21

Agenda 21 är ett handlingsprogram för hållbar utveckling som antogs vid FN:s konferens i Rio 1992. Agenda 21 betyder dagordningen för det 21:a århundradet. Hållbar utveckling betyder att utvecklingen skall tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina. Begreppet "hållbar utveckling" härrör från den så kallade Brundtlandkommissionen. Hållbar utveckling består av fyra av varandra beroende delar:

- ekologisk hållbarhet,
- social hållbarhet,
- ekonomisk hållbarhet, och
- kulturell hållbarhet.

En av tankarna med Agenda 21-arbetet är att så många människor som möjligt skall delta. Nyckelbegrepp är demokrati, medborgarinflytande, underifrånperspektiv och partnerskap.

HABITAT

Habitat betyder boplatz på engelska. Det är namnet på två FN-konferenser om boende-, bebyggelse-, och stadsutvecklingsfrågor som hölls i Istanbul 1996. Habitat är ett försök att omsätta Agenda 21 i städer och tätorter. Den betonar planeringens roll när det gäller att säkerställa en hållbar stads- och tätortsutveckling, god livskvalitet och jämlika levnadsvillkor i bostadsområden.

BARNKONVENTIONEN

1989 antogs barnkonventionen av FN:s generalförsamling. Här slås fast att alla barn har samma rättigheter. 191 länder har därmed förbundit sig att se till barnens bästa. Konventionen omfattar tre typer av rättigheter:

- medborgerliga och politiska rättigheter
- ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, och
- skydd mot övergrepp och utnyttjande.

Ett av Munkfors kommuns mål är att barnkonventionen skall genomsyra all kommunal verksamhet.

EUROPEISKA UNIONEN

Att Sverige är med i EU innebär bl.a. att de direktiv som antas måste inarbetas i svensk lagstiftning.

ESDP (European Spatial Development Perspective) är EU:s verktyg för att hantera frågor om fysisk planering. Länsstyrelsen har till uppgift att följa och utveckla ESDP-arbetet i dialog med kommuner, näringsliv och andra berörda.

Vattendirektivet fastslår en ram för EU:s vattenpolitiska samarbete. Direktivet skall formulera enhetliga regler på EU-nivå för skydd av europeiska vatten, sjöar, andra vattendrag, kustvatten och grundvatten men inte hav. Det handlar främst om att förbättra miljöarbetet genom gemensam lagstiftning. Direktivet fastslår att man skall arbeta utifrån avrinningsområden, naturens egna vattengränser och inte från av människan införda administrativa gränser.

2011 trädde den europeiska landskapskonventionen (ELC) i kraft i Sverige. Den har tillkommit på initiativ av Europarådet och har undertecknats av ett fyrtiotal länder. Konventionen syftar till en rikare livsmiljö där alla kan delta i utformningen genom förbättrat skydd, förvaltning och planering av europeiska landskap. Den innefattar alla typer av landskap, både stad och landsbygd. Den understryker att landskapet är en gemensam tillgång och ett gemensamt ansvar. I landskapet möts många olika värden och tillgångar, kulturella, ekologiska, estetiska, sociala och ekonomiska. Det krävs ett nära samarbete mellan myndigheter, organisationer, företag och enskilda

för att landskapets mångfald av värden skall kunna hanteras på ett hållbart sätt.

NATIONELL STRATEGI FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

Vid femårsöversynen 1997 av FN:s konferens i Rio 1992 åtog sig medlemsländerna att färdigställa nationella strategier för hållbar utveckling senast 2002.

I den nationella strategin har fyra framtidsfrågor definierats som kommer att stå i fokus för regeringens politik för hållbar utveckling, dessa är:

- miljödriven tillväxt och utveckling,
- en god hälsa – framtidens viktigaste resurs,
- en samlad politik för hållbart samhällsbyggande, och
- barn- och ungdomspolitik för ett åldrande samhälle.

Den nationella strategin skall vara ett levande dokument som regelbundet följs upp och revideras.

NATIONELLA JÄMSTÄLLDHETSMÅL

Den jämställdhetspolitiska propositionen "Makt att forma samhället och sitt eget liv" antogs av riksdagen 2006. Den handlar om att förändra strukturella och ojämlika maktförhållanden mellan kvinnor och män.

Det övergripande målet är att kvinnor och män skall ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det övergripande målet har konkretiserats i fyra delmål:

- en jämlik fördelning av makt och inflytande,
- ekonomisk jämställdhet,
- en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, och
- mäns våld mot kvinnor skall upphöra.

MILJÖKVALITETSMÅL

En komplett sammanställning av miljökvalitetsmål med delmål från nationell till lokal nivå finns som en bilaga till översiktsplanen.

Nationella miljökvalitetsmål

Sveriges riksdag har antagit 16 nationella miljökvalitetsmål. Målen beskriver de egenskaper vår natur- och kulturmiljö måste ha om samhällsutvecklingen skall vara ekologiskt hållbar på lång sikt. Målen skall nås inom en generation, dvs. i huvudsak vara uppfyllda kring år 2020. Dessa miljökvalitetsmål utgör grunden för den nationella miljöpolitiken och strävan är att vi till nästa generation skall ha löst de stora miljöproblemen. Naturen behöver dock tid för att återhämta sig och i några fall kommer vi inte att hinna nå den önskvärda miljökvaliteten, även om stora insatser görs. Teknikutveckling kan bidra till att lösa några av problemen men det kan också behövas mer genomgripande samhällsförändringar.

Miljökvalitetsmålen syftar till att:

- främja människors hälsa,
- värna den biologiska mångfalden och naturmiljön,
- ta till vara kulturmiljön och de kulturhistoriska värdena,
- bevara ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga, och
- trygga en god hushållning med naturresurserna.

För att målen skall kunna nås har man bestämt sig för tre strategier:

- effektivare användning av energi och transporter,
- giftfria och resurssnåla kretslopp, och
- hushållning med mark, vatten och byggd miljö.

Nedan presenteras de 16 miljökvalitetsmålen, 14 av målen berör Munkfors kommun.

1. Begränsad miljöpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård

11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv

Regionala miljömål

Länsstyrelsen har en övergripande och samordnande roll i miljömålsarbetet som regional miljömyndighet. Länsstyrelsen har därmed ansvar för att regionalt anpassa, precisera och konkretisera alla miljö kvalitetsmål utom "Levande skogar" som Skogsstyrelsen har ansvar för. Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen har beslutat om regionala miljömål för länet. De har i och med det också ett ansvar för att följa upp och utvärdera de regionala miljömålen och det regionala miljömålsarbetet.

Lokala miljömål

Kommunen har lokalt det samlade ansvaret för att åstadkomma en god livsmiljö och har enligt riksdagens uttalande ett övergripande ansvar för lokala anpassningar av de nationella miljö- och folkhälsomålen. Kommuner-
na har flera betydelsefulla uppgifter i arbetet för att uppnå miljö kvalitetsmålen, dels genom sitt myndighetsarbete och sitt ansvar för samhällsplanering samt dels genom åtgärder i sin egen verksamhet. Lokala mål, åtgärdsstrategier och kommunal samhällsplanering kan ge ramar och underlag för miljöarbetet

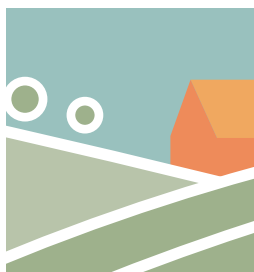
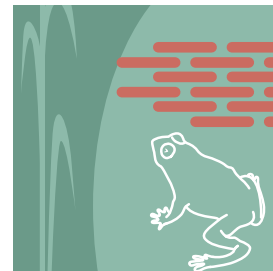
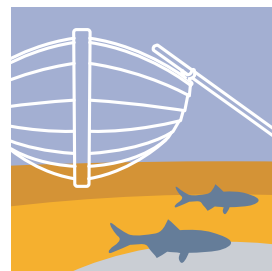
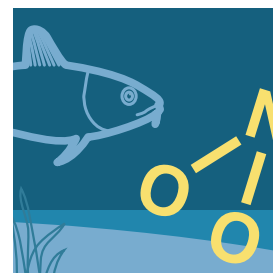

Illustration Tobias Flygar

på lokal nivå. Kommunen har utarbetat lokala miljömål för Munkfors. De kommer att antas av kommunfullmäktige samtidigt med översiktsplanen.

SVENSKA FOLKHÄLSOMÅL

Regeringen har i en proposition 2002 till riksdagen lämnat förslag till ett nationellt folkhälsomål, nämligen "att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen".

Elva målområden har tagits fram för det samlade folkhälsoarbetet:

- delaktighet och inflytande i samhället,
- ekonomisk och social trygghet,
- trygga och goda uppväxtvillkor,
- ökad hälsa i arbetslivet,
- sunda och säkra miljöer och produkter,
- en mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård,
- gott skydd mot smittspridning,
- trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa,
- ökad fysisk aktivitet,
- goda matvanor och säkra livsmedel, och
- minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande.

NATIONELLA MÅL FÖR HANDIKAPPOLITIKEN

"Från patient till medborgare - en nationell handikappplan för handikappolitiken" antogs av riksdagen 2000. De nationella målen är:

- en samhällsgemenskap med mångfald som grund,
- att samhället utformas så att människor med funktionshinder i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet, och
- jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionshinder.

ARKITEKTUR, FORMGIVNING OCH DESIGN

År 1998 lade den tidigare regeringen fram propositionen "Framtidsformer" som är ett handlingsprogram för arkitektur, formgivning och design till riksdagen. Riksdagen beslutade att följande sex mål ska gälla för den statliga politiken på området:

- arkitektur, formgivning och design skall ges goda förutsättningar för sin utveckling,
- kvalitet och skönhetsaspekter skall inte underställas kortsiktiga ekonomiska överväganden,
- kulturhistoriska och estetiska värden i befintliga miljöer skall tas till vara och förstärkas,
- intresset för hög kvalitet inom arkitektur,

formgivning, design och offentlig miljö skall stärkas och breddas,

- offentligt och offentligt stött byggande, inredande och upphandling skall på ett föredömligt sätt behandla kvalitetsfrågor, och
- svensk arkitektur, formgivning och design skall utvecklas i ett fruktbart internationellt samarbete.

TRANSPORTPOLITISKA MÅL

Riksdagen beslutade 2009 att det övergripande målet för svensk transportpolitik är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgare och näringsliv i hela landet. Under det övergripande målet har regeringen också satt upp funktionsmål och hänsynsmål med ett antal prioriterade områden.

Funktionsmålet handlar om att skapa tillgänglighet för resor och transporter. Transportsystemets utformning, funktion och användning skall medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Samtidigt skall transportsystemet vara jämställt, det vill säga likvärdigt svara mot kvinnors respektive mäns transportbehov.

Hänsynsmålet handlar om säkerhet, miljö och hälsa. De är viktiga aspekter som ett hållbart transportsystem måste ta hänsyn till.

Transportsystemets utformning, funktion och användning skall anpassas till att ingen skall dödas eller skadas allvarligt. Det skall också bidra till att miljö kvalitetsmålen uppnås och till ökad hälsa.

NOLLVISIONEN

1997 antog riksdagen propositionen "Nollvisionen och det trafiksäkra samhället". Här formuleras det långsiktiga målet att ingen skall dödas eller skadas svårt till följd av trafikolyckor inom vägtransportsystemet samt att systemets utformning och funktion skall anpassas till de krav som följer av detta.

REGIONALA MÅLDOKUMENT

Länsstyrelsen i Värmland har tagit fram en "Länsöversikt för Värmland". Där anges inriktningen för den framtida markanvändningen och därmed den fysiska planeringen. Till grund för arbetet ligger de senaste 30-40 årens utveckling i länet. Länsöversikten inriktar sig helt på den fysiska miljön och hur länet kan utvecklas mot en god livsmiljö.

Länsstyrelsen har vidare tagit fram en strategi för den regionala miljön, STRAM.

Alla län och regioner i Sverige håller också på att ta fram regionala utvecklingsprogram, RUP. Det görs i länet i nära samarbete med Region Värmland. Det regionala utvecklingsprogrammet är en långsiktig strategi som beskriver hur lokala, regionala och centrala

resurser skall samordnas i det regionala utvecklingsarbetet. "Värmland växer" som nu tagits fram skall gälla till och med 2013. Programmet bygger på erfarenheter från det regionala tillväxtprogrammet "Hållbar värm-ländsk växtkraft 2004-2007". Programmet är inriktat på fem insatsområden:

- ledarskapet,
- innovativa miljöer,
- kompetensförsörjning,
- tillgänglighet, och
- livskvalitet.

Vidare kan nämnas "Kulturmiljöprogram för Värmland" där syftet är att sprida kunskap om, bevara och vidareutveckla väsentliga delar av länets kulturarv.

KOMMUNALA MÅLDOKUMENT

Även på lokal nivå finns självklart ett antal måldokument med betydelse för den fysiska planeringen, exempelvis:

- avfallsplan,
- IT-infrastrukturprogram,
- klimat- och energistrategi,
- kommunvision 2020,
- krisledningsplan,
- miljöpolicy,
- naturvårdsprogram,
- risk och sårbarhetsanalys,
- räddningstjänstplan,
- saneringsplan för VA-nätet,

- skolplan,
- strategi för *Hållbara Munkfors-Ransäter*, och
- trafiknätsanalys för Munkfors tätort.

Ambitionen är självfallet att översiktsplanen inte skall stå i strid med något annat aktuellt kommunalt måldokument utan att de istället kuggar i varandra.

HÄNVISNINGAR

www.miljomal.nu (Miljörådet)

www.munkfors.se (Munkfors kommun)

www.nutek.se (Nutek)

www.regeringen.se (Regeringen)

www.lansstyrelsen.se/varmland (Länsstyrelsen)

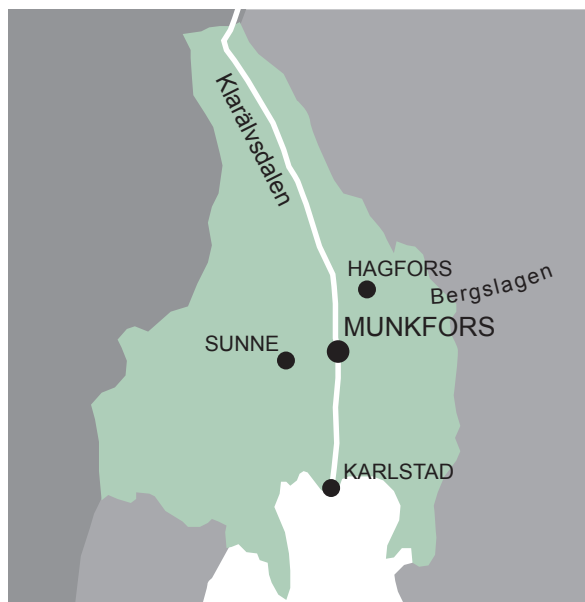
www.skl.se (Sveriges kommuner och landsting)

www.un.org (FN)

www.trafikverket.se (Trafikverket)

Munkfors kommun

Munkfors kommun ligger mitt i Värmland, i Klarälvsdalen och i den västra delen av Bergslagen. Riksväg 62 genomkorsar kommunen i nord-sydlig riktning. Avståndet till Karlstad i söder är 65 kilometer och till Hagfors i norr 37 kilometer.

Munkfors geografiska läge i Värmland

Geografiskt är Munkfors Värmlands näst minsta kommun. Kommunen är ca 1,5 mil från norr till söder och lika lång från väst till öst, landarealen är 142 km².

Munkfors kommun, som den ser ut idag, bildades 1949 genom en sammanslagning av

Munkfors municipalsamhälle och Ransäters kommun.

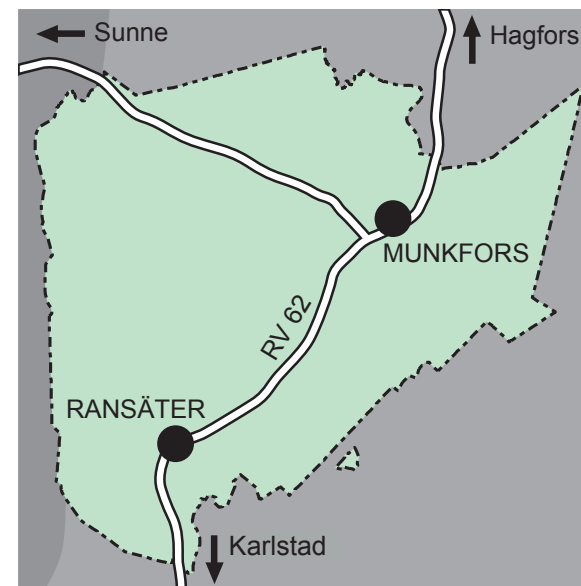
HISTORIK

För ca 10 000 år sedan drog inlandsisen sig tillbaka från det som idag kallas Värmland. I början av tidsperioden var området en maritim miljö, ett kustlandskap med saltvatten. Landhöjningen skedde successivt och människor sökte sig nya bosättningar nära fiskevatten och jaktmarker. De allra äldsta spåren efter människor i vår kommun är fynd från just sådana boplatser, de är 6 000 – 7 000 år gamla.

För ca 5 000 år sedan började människor i våra trakter att bruka jorden och idka boskapsskötsel. Denna förändring innebar att naturen förändrades till ett kulturlandskap. Det finns ett relativt stort antal fynd och lämningar från denna tid i Värmland.

I Munkfors kommun har ett flertal lösfynd gjorts som indikerar stenåldersbosättningar (– 1800 f.Kr.), antingen på fyndplatsen eller i dess närhet. I riksantikvarieämbetets fornminnesregister finns 24 fyndplatser och 23 boplatser noterade. Boplatserna är ofta belägna i närheten av vatten och näringsfånget har troligtvis mest bestått av fiske och jakt. Spår av jakt ser vi i fångstgropar för älg och varg.

Lämningar från bronsåldern (ca 1800 – 500 f.Kr.) utgörs främst av stensättningar och rösen. Dessa är ofta belägna på markerade höglägen med vidsträckt utsikt eller i anslutning till sjöstränder. Under bronsåldern använde man fortfarande stenmaterial till sina redskap, brons användes i mer speciella sammanhang. Från bronsåldern kom

Munkfors kommun

mer troligtvis en gjutform i täljsten som hittats i Munkfors. I formen har man tillverkat spjutspetsar på ena sidan och skärar på den andra. Skärar kan ha använts för att ta ner grenar och ta in gräs som kunde användas som foder till djuren under vintern.

Under medeltiden (ca 1050 – 1523 e.Kr) uppfördes föregångarna till de flesta av de kyrkor som vi idag ser runt om i länet. I skriftliga källor börjar nu också nämnas marknadsplatser som Tingvalla (Karlstad) och Bro (Kristinehamn). Munkfors var dock under denna tid mycket glest befolkat.

Munkfors

Området där tätorten Munkfors ligger verkar dock tidigt ha varit gynnsamt för boplatser. De placerades ofta på höjdlägen med lättare jordar som möjliggjorde odling i mindre skala. Ett antal stenåldersfynd visar också att så var fallet.

Men det var först mot slutet av 1500-talet som människor i något större omfattning började bosätta sig vid Klarälven. Här levde man troligen främst av jordbruk och jakt. Munkfors omnämns i skriftliga källor första gången 1686 som "Munkforsen". Namnet härstammar från den tid då cisterciensermunkar från Alvastra och Varnhem bedrev laxfiske i älvforsarna. Under 1600-talet startade bruksdriften på flera håll bl.a. vid Munkerud. Munkeruds bruk fick 1703 namnet Munkfors och drevs privat fram till 1829 då Uddeholms bolag köpte bruket och godset. Vid denna tid ansågs bruket vara ett av länets främsta.

De första stångjärnssmedjorna som grundades på 1670-talet låg i närheten av strömmande vatten som utnyttjades både som

Martinverket

Gärdet

kraftkälla och transportled. Verksamheten utökades kring sekelskiftet 1800 men låg fortfarande framförallt i närheten av vatten. År 1869 infördes vid Munkfors bruk, för första gången i Sverige martinmetoden vid ståltillverkning. Martinverket från 1877 är landets äldsta.

En stor del av bruksbebyggelsen finns fortfarande kvar. Här finns rester från själva produktionen i form av martinverk, förråd, kontor och andra bruksbyggnader. Herrgården och

arbetarbostäder för olika yrkeskategorier ligger grupperade längs exempelvis Göthbergs väg och Bruksgatan. Egnahemsområden från sekelskiftet 1900 finns längs bl.a. Munkerudsvägen och inom Lövberget. Munkfors utgör ett av länets bästa exempel på hur ett hierarkiskt brukssamhälle var uppbyggt. Den klassiska modellen med herrgården i ena änden av bruksgatan och kyrkan i den andra.

Under 1900-talet flyttades bruksverksamheten från forsen till Gärdet, ett nyexploaterat område öster om samhället. Industrin, som fortfarande lever kvar, är numer separerad från de bostads- och affärsområden som uppfördes längre söderut. En snabb utveckling av samhället skedde och kommunen nådde sin befolkningstopp runt 1960 då kommuninvånarantalet var ca 6 300 personer. Sedan dess har befolkningen inom kommunen successivt minskat ner till dagens ca 3 800 personer och den har blivit allt äldre. Befolkningsminskningen förklaras i huvudsak av födelseunderskott och utflyttning till följd av brist på arbets- och utbildningstillfällen.

Under senare tid har ett antal av de flerbostadshus som byggdes upp under 1960- och 70-talen rivits för att skapa balans mellan tillgång och efterfrågan på lägenheter.

Uddersruds herrgård

Ransäter

Ransäter, inom den södra delen av kommunen, har liksom Munkfors ett mycket bra läge invid Klarälven. Den nuvarande bebyggelsen ligger på lämpliga förhistoriska boplatsslägen. Det finns också fynd från förhistorisk tid som bekräftar detta antagande.

Under 1500-talets slut fanns här några gårdar som troligen främst levde av jordbruk och fiske. Under 1600-talet skedde en expansion av järnhanteringen samtidigt som jordbruket utvecklades. Detta ledde till att befolkningen i området ökade och att denna nordligaste del av Övre Ulleruds socken avstyckades och

blev Ransäters församling år 1670. Utvecklingen och inflyttningen fortsatte under hela 1700-talet.

Vid 1700-talets slut fanns här ett tiotal gårdar på var sida om Klarälven, tre stångjärnshammare längs Ranådalen, Ransäters, Ranå och Uddersruds herrgårdar samt arbetarbostäder.

1800-talets andra hälft innebar för Ransäter, som för de flesta andra bruksorter, att järnbruken avvecklades till förmån för annan verksamhet, framförallt olika former av träbearbetning.

Under 1900-talet försvann all industriell verksamhet från Ransäter. Området utgörs idag i första hand av en levande jordbruksbygd med välbevarad bebyggelse på båda sidor om älven.

Smedsgatan

Ransäter är också unikt med tanke på sin litterära anknytning genom Geijersgården och som Tage Erlanders födelseort. Här finns också en aktiv hembygdsförening och en folkhögskola som bidrar till en levande kulturmiljö.

GEOLOGI

Munkfors kommun tillhör i huvudsak den s.k. norrlandsterrängen. Landskapstypen kan kallas ett småkulligt landskap med karaktär av vågig bergkulleterräng. Tvärs igenom kommunen i nord-sydlig riktning löper Klarälven med angränsande slättland.

Ett utmärkande topografiskt drag är de många nord-sydliga förkastningssprickorna. Den skarpast markerade sprickzonen löper nära Ransjöns östra strand. Klarälven följer endast sträckvis sådana sprickbildningar i berggrunden.

Genom Värmland går ett tre mil brett bälte som börjar vid Väneren mellan Karlstad och Kristinehamn och sträcker sig till norska gränsen mellan Lekvattnet och Södra Finnskoga. Inom detta byggdes berggrunden upp av röda gnejser och här ligger Munkfors kommun. Tillsammans med gnejsen uppträder en mörk motståndskraftigare bergart som kallas hyperit. Hyperiten har byggt upp de topografiskt högre områdena och gnejsen de lägre. I Munkfors kommun förekommer hyperit bl.a. i Ransätershöjden, Gruvkullen, Boråshöjden

Utsikt från Lillberget

och Granhöjden. På grund av bergartens kalkrikedom är hyperitbergen ofta rika på örtvegetation.

När landisen drog sig bort från kommunen för ca 10 000 år sedan lämnade den spår. Isen hade dels en avslipande och nötande effekt på berggrunden, och dels en lösbrytande och bortplockande effekt. Berggrundsfragment i enorma mängder kom att frysas in i

och medfölja isen. Då isen smälte bort och försvann låg berggrundsfragmenten, moränen, kvar som ett skyddande täcke över landskapet. Moränen inom kommunen är av sandmoig typ. En betydande isälvsavlagring finns i Ransjödalen. Stråket sträcker sig från Ransjön längs Ranån, över Hållerundsleden och vidare söderut.

Gamla bruksområdet julen 2005

Lämningar från den tid då Munkforsdalen var en ishavsvik är de sediment som då avsattes. Lättare leror förekommer i ett bälte längs Enån, i trakterna öster om en linje Hagalund-Munkåsen och i all jordbruksbygd i ett brett bälte väster om Klarälven från Ransberg till Bråtbäcken. Storväterns sjösediment i form av sand och grovmo bildar terrasserna längs Klarälven.

KLIMAT

Munkfors ligger inom den kalltempererade zonen, vilket innebär kortare vegetationsperioder och långa vintrar. Största delen av årsnederbörden faller under vegetationsperioden. Inom den kalltempererade zonen dominerar barrträd och området brukar därför kallas "det norra barrskogsbältet". Årsmedeltemperaturen är +4,5° C och årsmedelnederbörden 674 mm/år. Munkfors tillhör klimat-zon 4.

NÄRINGSLEV

Näringslivet i Munkfors kommun har sedan bruksrörelsens tid präglats av stålindustrin. Flera av de största arbetsgivarna och framgångsrikaste företagen återfinns inom denna bransch med Böhler Uddeholm i spetsen. Specialstål och kvalitetsstål för exempelvis rakblad och sågklingor är något av en specialitet. Företagen har breda internationella kontaktytor och en omfattande export.

EKONOMISKA FÖRUTSÄTTNINGAR

Tendensen i samhället är att kraven på framtidens kommuner i många avseenden kommer att öka. Munkfors kommun och flera av kommunerna i vår närhet har inte själva alla de resurser som krävs för att även i framtiden kunna erbjuda en bra service till kommuninvånarna. Av den anledningen kommer ett utökat mellankommunalt samarbete att krävas.

Böhler Uddeholm

Flera initiativ till detta har redan tagits inom olika områden men ytterligare samarbete kommer att behövas.

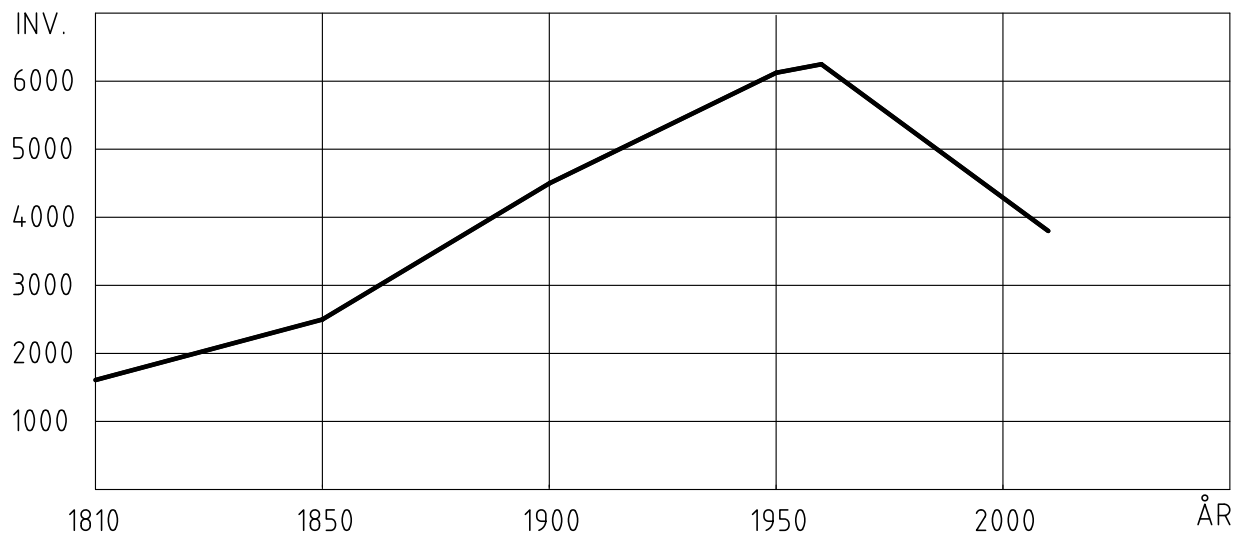
Den kommunala ekonomins utveckling är beroende av bl.a. befolkningsutvecklingen, arbetsmarknadsläget, verksamhetseffektivisering samt statens utjämningsystem.

Det är viktigt att en långsiktig ekonomisk balans skapas för att kunna leva upp till framtida krav på bl.a. infrastrukturella satsningar som ett led i en positiv samhällsutveckling.

KVALITETER

I samband med programarbetet inför översiktsplanen hölls en rad möten och diskussioner med bl.a. föreningar, intresseorganisationer, politiker, barn och ungdomar. Här framkom ganska tydligt vad kommuninvånarna ser som Munkfors kommuns speciella kvaliteter. Om kvaliteterna enligt nedan förvaltas och utvecklas skulle det kunna ge oss konkurrensfördelar gentemot omvärlden:

- socialt trygg miljö,
- billigt boende,
- närhet till naturen,
- livaktigt föreningsliv,
- vackra natur- och kulturmiljöer,
- bra service i centralorten, och
- ett profilerat näringsliv känt för sitt kvalitetsstål.

Befolkningsutveckling

Gammal älvfåra vid Ransäter

BEFOLKNINGSUTVECKLING

Munkfors är befolkningsmässigt Värmlands minsta kommun med en befolkning på ca 3 800 personer. Könsfördelningen är i princip helt jämn. I centralorten Munkfors, kommunens enda tätort enligt SCB:s definition, bor ca 80 procent av befolkningen vilket är ca 3 150 personer.

Fram till 1960-talet ökade invånarantalet i Munkfors kommun för att nå en topp kring 1960 med ca 6 300 personer. Därefter har en successiv minskning skett ner till dagens siffra. Befolkningsminskning är ett problem som Munkfors kommun delar med flera andra kommuner i Värmland.

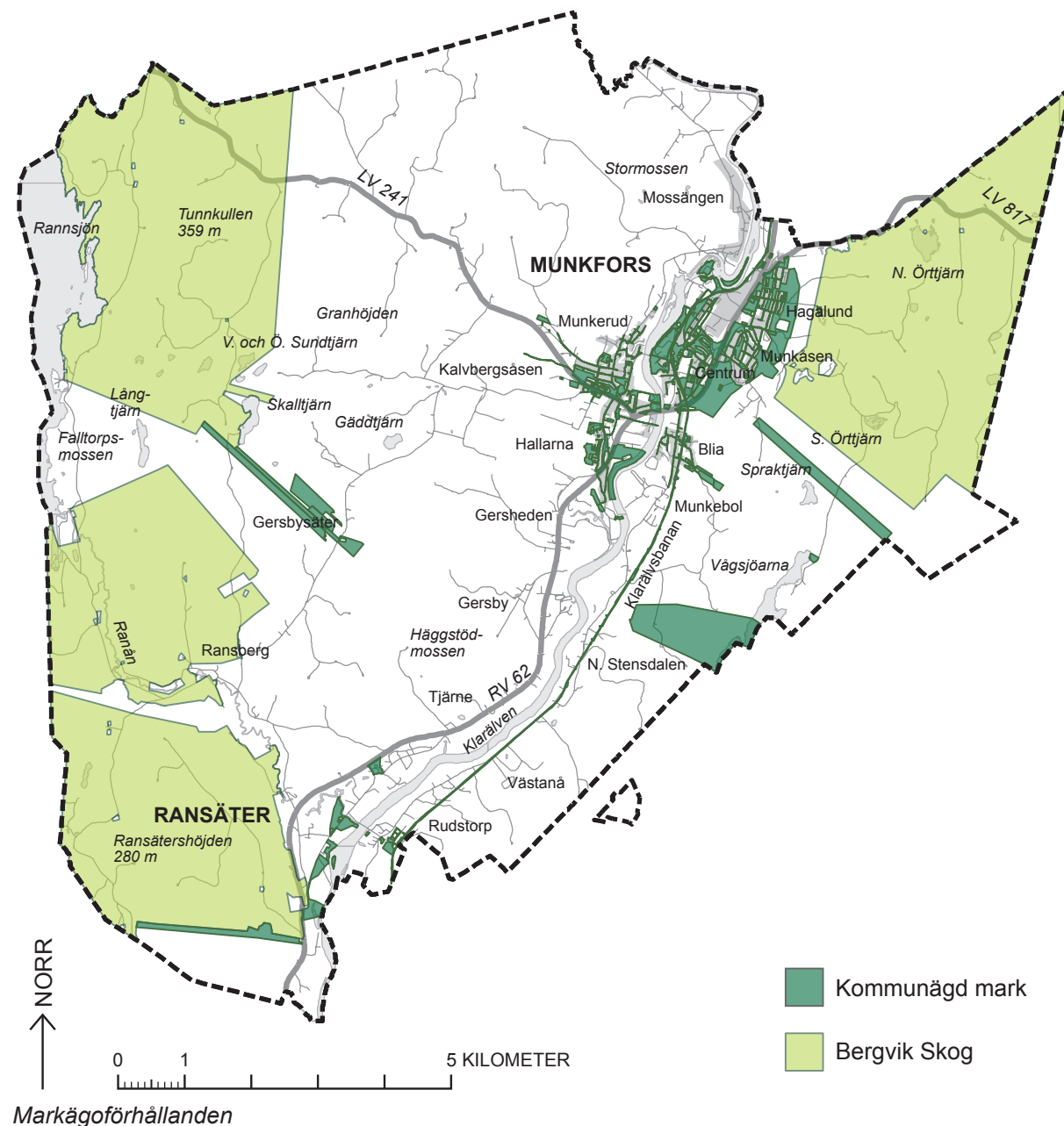
Enligt kommunens målsättning för befolkningsutvecklingen som den kommer till uttryck i översiktsplanen från 1990 skulle befolkningen år 2000 uppgå till 5 800 invånare, verklig siffra blev 4 160. Befolkningsantalet har fortsatt att minska och är nu nere på ca 3 800 invånare. Enligt dagens befolkningsprognoser beräknas invånarantalet fram till 2020 ha minskat ytterligare ner till ca 3 450 invånare.

Befolkningen i Munkfors kommun är förhållandevis gammal. Andelen personer över 65 år är ca 27 procent och ökar stadigt. Motsvarande siffra för Värmland är 20 procent och för landet som helhet 17 procent. Munkfors kommun liksom Sverige som helhet och stora delar av världen kännetecknas av att vi lever allt längre samtidigt som det föds allt färre barn. De äldre blir samtidigt friskare och aktiva.

Munkfors kommun är inte lika mångkulturell som Sverige i övrigt. Andelen invånare med utländsk bakgrund, dvs. födda utomlands eller med minst en förälder född utomlands, är 10 procent jämfört med 22 procent för riket.

MARKÄGOFÖRHÅLLANDEN

Bergvik Skog är den enskilt största markägaren. Munkfors kommunen äger mark framförallt i anslutning till centralorten. Övrig mark är i huvudsak i privat ägo eller ägs av kyrkan.

PLANFÖRHÅLLANDEN

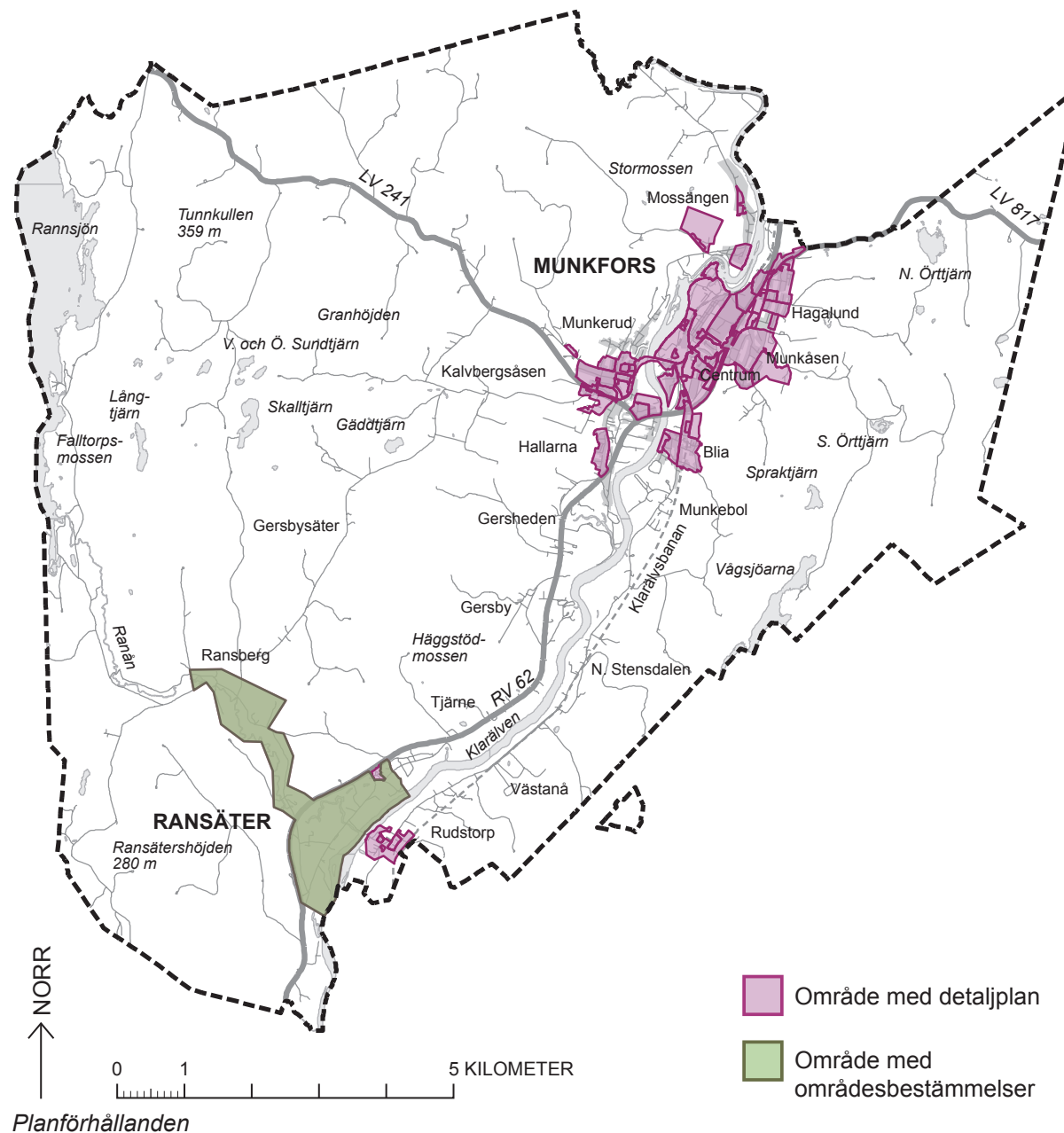
Detaljpanelagd mark finns framförallt i tätorten Munkfors och i viss omfattning i Ransäter. Området kring Ransäters kyrka och Ranådalen upp till Ransbergs herrgård omfattas av områdesbestämmelser till skydd för den kulturhistoriskt värdefulla miljön.

Flera av detaljplanerna är gamla och inaktuella och bör på sikt förnyas.

HÄNVISNINGAR

www.munkfors.se (Munkfors kommun)

www.scb.se (Statistiska Centralbyrån)

Samband och samarbete

Munkfors kommun ligger längs riksväg 62 som följer Klarälven genom hela Värmland från Karlstad i söder till Långflon i norr och vidare in i Norge.

Karlstad, som ligger ca 65 km söder om Munkfors, är ett utpräglad regioncentrum, länets administrativa, kulturella och kommersiella centrum med en väl utbyggd infrastruktur. Karlstad är en av få värmlandskommuner med befolkningstillväxt och här ligger också länets befolkningstygdpunkt.

Kring Karlstad skapas ett influensområde vars storlek till stor del bestäms av vilka pendlingsavstånd som kan accepteras. Munkfors kommun ligger i utkanten av detta område och är därför beroende av goda kommunikationer.

Centralorten Munkfors är bygdens servicecentrum och här finns också merparten av kommunens arbetsplatser koncentrerade.

Samarbete är en nödvändighet eftersom den geografiska kommungränsen inte alltid utgör den naturliga gränsen för ett intresse. Det är också en möjlighet för en liten kommun att effektivisera sin verksamhet. Samverkan och samarbete sker på flera olika nivåer, både internationellt, nationellt, regionalt och mellan grannkommuner. Det är nödvändigt att

Munkfors geografiska läge i Sverige

samarbetet vidareutvecklas på alla nivåer om kommunerna skall nå framgång i sina planeringssträvanden.

INTERNATIONELLT

Flera av Munkfors kommuns företag har breda internationella kontaktytor och starka kopplingar till internationella marknader. Det gäller framförallt stålindustrin som av tradition har varit mycket framgångsrik vad gäller export av specialstålprodukter.

KOMMUNIKATIONER

Internationella kontakter kräver goda kommunikationer. Regionala flygplatser finns i Hagfors och Torsby. Närmaste storflygplats är Gardemoen, norr om Oslo, avståndet dit är ca 18 mil.

Snabbtågsförbindelser finns på linjen Karlstad - Stockholm - Oslo, närmaste påstigningsort är Karlstad.

Goda kommunikationer är en förutsättning för utvecklandet av en fungerande regional arbetsmarknad. För Munkfors kommuns del är framförallt kvaliteten på riksväg 62 av avgörande betydelse, liksom en väl fungerande busstrafik. Samarbetet med andra kommuner måste därför utvecklas ytterligare för att långsiktigt garantera en hög standard på vårt huvudvägnät. För att klara uppsatta miljömål måste målet även vara att genom regionalt samarbete utveckla kollektivtrafiken till ett

konkurrenskraftigt alternativ.

Under 1990-talet har ny teknik vuxit fram som underlättar möjligheterna till snabba kommunikationer och informationsutbyte över landsgränser. Utbyggnaden av bredband ger i stort sett samma möjligheter oavsett var man bor i landet eller kommunen. Med hög bredbandsstandard skapas möjligheter att få nya företag till orten och för befintliga att utveckla sina verksamheter.

ARBETSMARKNAD

Munkfors kommuns lokala arbetsmarknad kan inte försörja invånarna med arbetstillfällen.

Arbetsutpendling är därför nödvändig. Det är framförallt Karlstads kommuns arbetsmarknad som lockar. Acceperade pendlingsavstånd har successivt ökat och arbetspendling från Munkfors till Karlstad blir allt vanligare. Även en omfattande arbetsinpendling förekommer.

UTBILDNING

Munkfors kommun bedriver ingen gymnasie- eller komvuxutbildning i egen regi. Kommunen köper istället utbildningsplatser av kringliggande kommuner och friskolor. Närmaste universitet finns i Karlstad.

BOSTADSMARKNAD

Många arbetsutpendlare väljer att bo kvar i Munkfors kommun. Ett rikt socialt liv, närhet till naturen och låga fastighetspriser är bidragande orsaker. Däremot är det svårare att få arbetsinpendlare att flytta till Munkfors kommun.

En tendens som blivit allt tydligare de senare åren är att fastigheter i allt större grad förvärvas av utländska medborgare, oftast som fritidshus. Här dominerar norrmän, danskar, tyskar och holländare.

HANDEL

Centralorten Munkfors är framförallt bygdens handelscentrum med ett bra utbud av dagligvaror men betydligt sämre utbud av sällanköpsvaror. Här märks konkurrensen från regionala köpcentra allt tydligare. Någon direkt regional betydelse kan inte handeln i Munkfors anses ha.

NATUR

Munkfors kommun genomkorsas i nord-sydlig riktning av Klarälven. Munkfors kommun är i hög grad beroende av vattnets mängd och kvalitet uppströms och har ett ansvar för dess kvalitet nedströms.

Kommunens naturmiljö och landskap har direkta kopplingar till den regionala grönsstrukturen. Naturmiljön värderas högt av kommunens invånare och måste hanteras med stor

omsorg. För att den regionala utvecklingen skall kunna förenas med skydd av natur- och kulturvärden och minskad miljöbelastning behövs samarbete med angränsande kommuner och regioner, inte minst inom vattenplanering och vattenförvaltning.

Klarälven i vinterskrud

TURISM

Inom turistnäringen har man en vana att arbeta regionalt inom olika konstellationer där Munkfors kommun ingår i flera. För en liten kommun krävs starka och konkreta nätverk för utvecklas och bli tydligare som besöksmål. Turism och Marknadsföringsgruppen (TURMA) är det lokala nätverket bestående av 20 till 25 företag från den lokala besöksnäringen. Gruppen arbetar för att utveckla destinationen Munkfors-Ransäter samt för gemensam marknadsföring. Visit Värmland är regionens nätverk för ett enat och turism-samarbetande Värmland. Ambitionen är att tillsammans bygga ett starkt varumärke av Värmland. Vidare finns nätverk för Klarälvsbanan och Klarälven där Munkfors arbetar tillsammans med de andra berörda kommunerna. Ett samarbete har även inletts med upplevelseföretag i närområdet för att öka attraktiviteten för besökarna.

Klarälvsbanan

REGION VÄRMLAND

Region Värmland är värmlänningarnas gemensamma organisation för tillväxtfrågor, regional utveckling, kultur och utbildning. Den tog över de regionala verksamheterna från landstinget och kommunförbundet i Värmland. Huvudman är landstinget och de 16 värmlandskommunerna. Region Värmland driver ett stort antal samarbetsprojekt på regional nivå.

MELLANKOMMUNALT SAMARBETE

Kommungränsen är en administrativ gräns som inte alltid utgör den naturliga gränsen för ett intresseområde.

Munkfors kommun gränsar till Forshaga, Sunne och Hagfors kommuner och delar många intressen med, framförallt, dessa kommuner. Vägar och vattendrag gör dock att flera intressen delas även bortom dessa kommuner.

Det är nödvändigt med samarbete av olika slag för en kommun av Munkfors storlek. Exempel på mellankommunalt samarbete är:

- avfallsplanering och renhållning tillsammans med Hagfors, Sunne och Torsby kommuner,
- bredbandsutbyggnad för hela Värmland,
- dricksvatten tillsammans med Hagfors kommun,
- energirådgivare tillsammans med Forshaga, Kil och Sunne kommuner,

- familjerådgivare tillsammans med Hagfors, Sunne och Torsby kommuner,
- gemensam avloppshantering i viss omfattning med Hagfors kommun,
- konsumentrådgivare tillsammans med Hagfors kommun,
- LSS-handläggare tillsammans med Forshaga kommun,
- miljö- och byggförvaltning tillsammans med Forshaga kommun,
- naturvårdsprogram tillsammans med Forshaga kommun,
- räddningstjänst tillsammans med Hagfors kommun,
- trafikinformatör tillsammans med Hagfors, Sunne och Torsby kommuner, och
- överförmyndare tillsammans med Forshaga, Hagfors, Grums och Kils kommuner.

HÄNVISNINGAR

www.munkfors.se (Munkfors kommun)

www.forshaga.se (Forshaga kommun)

www.hagfors.se (Hagfors kommun)

www.sunne.se (Sunne kommun)

www.torsby.se (Torsby kommun)

www.regionvarmland.se (Region Värmland)

Hur arbetet bedrivits

Kommunfullmäktig beslutade den 26 mars 2001 att en ny översiktsplan för Munkfors kommun skulle upprättas. En arbetsgrupp bestående av miljöchefen, tekniske chefen, fastighetsingenjören, byggnadsingenjören och stadsarkitekten fick i uppdrag att driva det praktiska arbetet. Till sin hjälp när det gäller hantering och bearbetning av statistiskt material, illustrationer och redovisningar har gruppen haft en GIS-ingenjör. Som samordnare utsågs den tekniske chefen.

Ambitionen var att planeringsarbetet skulle ske med öppenhet och insyn samt med utgångspunkt i ett brett engagemang från kommunens invånare. Motiven för detta var att beslutsunderlaget härigenom skulle bli bättre, att besluten skulle få en behövlig förankring samt att det är en självklar rättighet att få möjlighet att påverka den egna närmiljön.

För att från början ge arbetet en så bred kunskapsbas som möjligt hölls redan i programskedet ett tiotal s.k. medborgarträffar. De två första riktade sig till kommunfullmäktiges ledamöter för att skapa ett politiskt intresse och engagemang för den nya översiktsplanen. Sedan hölls möten med föreningar, företag, ungdomar och andra där frågor kring kommunens framtida utveckling diskuterades. Ansträngningar gjordes för att få så representativa grupper som möjligt, både ålders-

mässigt och ur jämlikhets- och jämställdhets-synpunkt. Mötena dokumenterades genom minnesanteckningar.

Programmet, som redovisar syfte och utgångspunkter för planarbetet, antogs av kommunfullmäktige den 26 april 2002.

Översiktsplanen för Munkfors kommun baseras till stora delar på de synpunkter och idéer som kom fram i samband med medborgarträffarna. Ett förslaget har sedan utarbetats av arbetsgruppen i nära samarbete med representanter från kommunens olika förvaltningar och andra nyckelpersoner.

FÖRUTSÄTTNINGAR

Kunskaper om befintliga förhållanden och pågående förändringar är nödvändiga förutsättningar vid all planering. Dessa kunskaper finns på olika håll, i diverse rapporter, dokument samt hos nyckelpersoner inom olika sektorer. I planeringsförutsättningarna är ambitionen att ge en samlad beskrivning av förhållandena inom kommunen och att sektorsvis redovisa de allmänna intressena.

Riksintressen

Miljöbalken gör det möjligt att peka ut vissa geografiskt begränsade områden som är av särskild betydelse för något samhällsintresse. Sådana områden som är av värde för hela landet kallas riksintressen. Dessa värden kan inte kommunen ensam besluta om utan det är också en fråga för staten.

Riksintressen skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan vara till skada för det aktuella värdet. På detta sätt åstadkoms god hushållning med värdefulla mark- och vattenresurser. Staten kan ingripa mot exploateringsföretag eller andra ingrepp som på något sätt hotar riksintressena.

Av översiktsplanen skall framgå hur riksintressena beaktas och tas tillvara. Munkfors kommun berörs av ett antal riksintressen. Här följer en sammanfattande beskrivning av riksintressena. Riksintressena finns också kortfattat redovisade under respektive sektorsrubrik.

Hur riksintressena skall tillgodoses och utvecklas framgår under rubriken **PLANFÖRSLAG, Riksintressen**.

Götbergs väg

Brandstationen vid Gamla Bruket

Erlandergården i Ransäter

Geijersgården i Ransäter

Mossängen

Mossängen

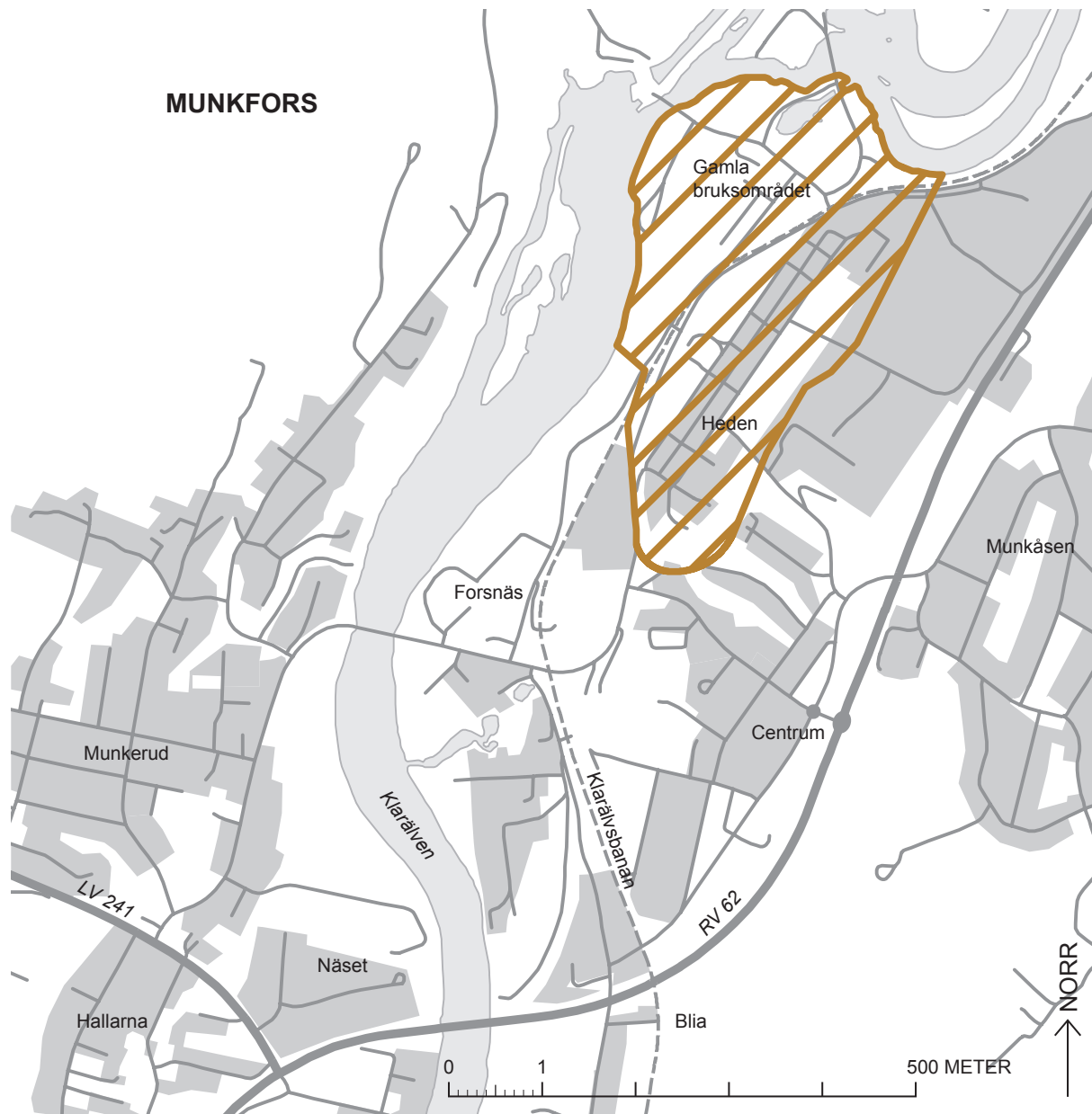
GAMLA BRUKET

Gamla bruksområdet inklusive bostadsbebyggelsen vid Heden, kring Göthbergs väg, är av riksintresse för kulturmiljövården enligt miljöbalken (3 kap. 6 §). Munkfors bruk, anlagt på 1670-talet, tillhör de mest välbevarade bruksmiljöerna i landet med stort industri- och socialhistoriskt värde.

Inom området finns industri- och arbetarbebyggelse, bruksherrgård från 1800- och 1900-talen samt martinverk från 1877 med välbevarad teknisk utrustning. Martinverket som var i bruk fram till 1941 inrymmer, så vitt man vet, Europas enda bevarade martinugn. Det kulturhistoriska värdet ligger dels i helheten och dels i samspillet mellan olika bebyggelseområden. Herrgården och martinverket är byggnadsminnesförklarade enligt 3 kap. kulturminneslagen.

Området är idag ett intressant besöksmål för såväl ortsbor som turister.

Större delen av riksintresseområdet är detaljplanlagt med ett visst skydd för kulturvärdena.

Riksintresse för kulturmiljövården

RANSÄTER

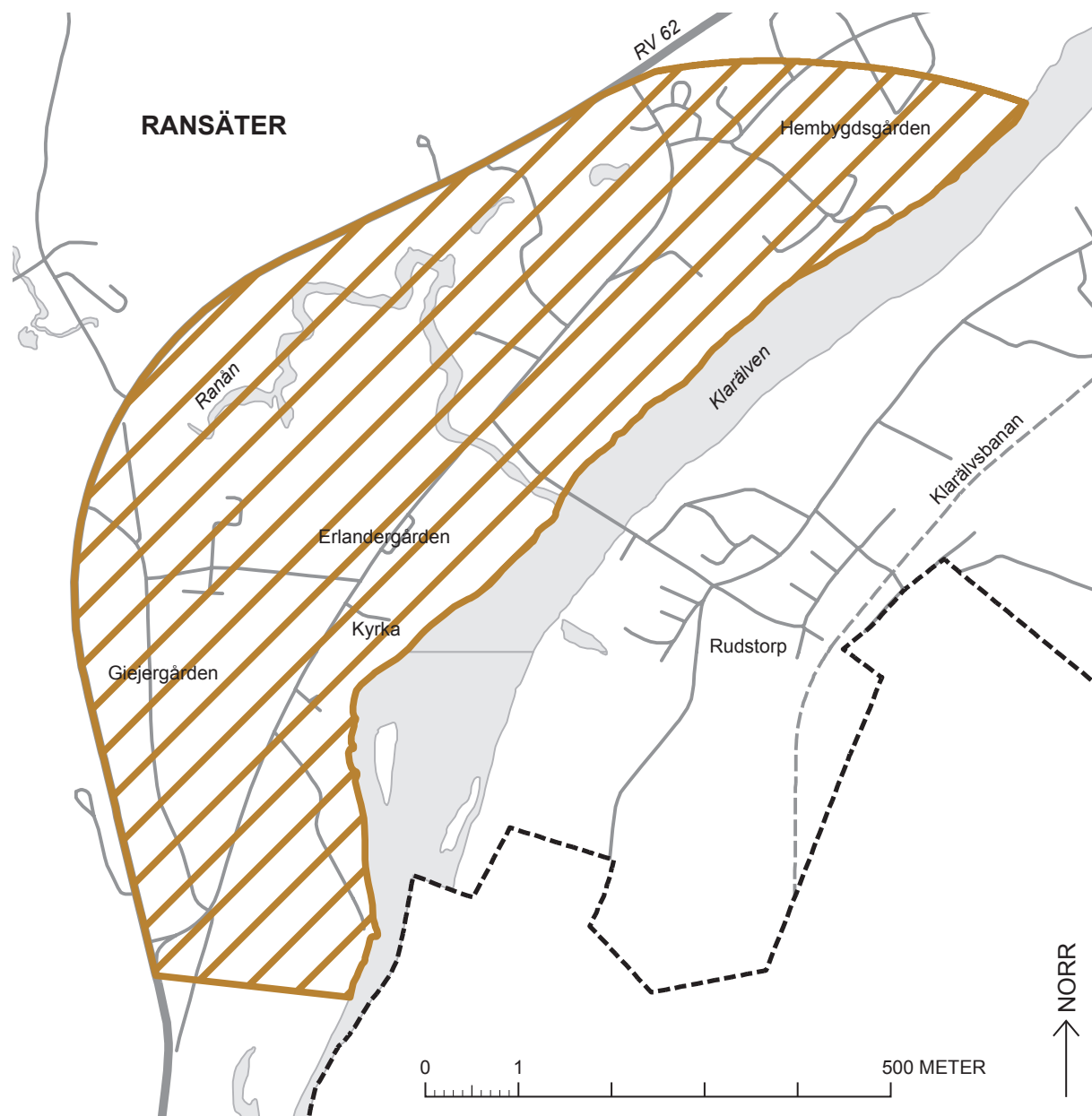
Odlingslandskapet i Ransäter med bruksherrgårdar är av riksintresse för kulturmiljövården enligt miljöbalken (3 kap. 6 §). Bebyggelsemiljön kring Ransäters kyrka har sitt ursprung i 1600-talets bruksrörelse och jordbruksutveckling. Inom området finns också gårdar som rymmer en rik personhistoria. Området representerar det för länet kännetecknande sockencentrat vars bebyggelseutveckling präglas av en gynnsam samverkan mellan järnbruksrörelsen och de areella näringarna.

Från brukstiden härrör bl.a. Ransäters och Uddersruds herrgårdar. Ransäters herrgård, Geijersgården, är numer minnesgård över E.G. Geijer, U. Troili och F.A. Dahlgren som alla bott på bruksherrgården. Mitt emot kyrkan ligger Klockaregården, Tage Erlanders födelsehem, som nu visas som minnesgård över folkrörelserna och Erlander.

I området ingår även välbevarad jordbruksbebyggelse i traditionellt utförande. Ett stycke norr om kyrkan ligger Ransäters hembygds gård med ett antal enskilda museibyggnader och en friluftsteater.

Geijersgården är byggnadsminnesförklarat enligt kulturminneslagen (3 kap.).

Hela riksintresseområdet samt Ranådalen upp till och med Ransbergs herrgård omfattas idag av områdesbestämmelser till skydd för den kulturhistoriskt värdefulla miljön.

Riksintresse för kulturmiljövården

MOSSÄNGEN

Mossängen utgör en del av ett större område som är av riksintresse för naturvården enligt miljöbalken (3 kap. 6 §). Området sträcker sig från Skymnäs i norr till Bogerud i söder.

Området är ett framstående exempel på Klarälvens fria meanderlopp på en sträcka där Storsvånern en gång har avsatt ett flackt sandigt deltaplan. Meanderloppet är här mindre bundet av dalsidorna än i norra Klarälvsdalen och älven bildar därför mycket vida och välutvecklade meanderbågar.

Loppets successiva förskjutning illustreras väl av serier av älvvallar. I områdets nordöstra del finns korvsjöar, som vittnar om tidigare lägen för älvens lopp på en högre nivå än dagens. Ibland är de vattenfyllda, ibland har de blivit till myrar. Klarälvens sträckning upptas här som ett av arton svenska exempel av internationell betydelse, utvalda av Naturvårdsverket.

Området saknar idag skyddsbestämmelser.

RIKSVÄG 62

Riksväg 62 är av riksintresse för kommunikationsanläggningar enligt miljöbalken (3 kap. 8 §). Vägen sträcker sig genom hela Värmland från Karlstad i söder till Långflon vid norska gränsen i norr. Vägen har stor betydelse för den regionala trafiken men är även en viktig länk för godstransporter mellan norra Värmland och Västsverige men även till och från Oslo/Norge.

Riksväg 62

RIKSINTRESSEN FÖR TOTALFÖRSVARET

Riksentressen för totalförsvarets militära del enligt miljöbalken (3 kap. 9 §) kan i vissa fall redovisas öppet i översiktsplanen och i andra fall inte. Det finns dels områden i form av övnings- och skjutfält samt flygflottiljer som redovisas öppet och dels områden som av sekretesskäl inte kan redovisas öppet. De

senare har ofta koppling till spanings-, kommunikations- och underrättelsesystem. Huvuddelen av Sveriges kommuner är i olika omfattning berörda av sådana riksintressen.

Munkfors kommun berörs inte av några sådana öppet redovisade riksintressen. Avseende sekretessbelagda delar kan riksintresset framförallt påverkas av uppförandet av höga byggnadsobjekt som master och vindkraftverk.

ANDRA RIKSINTRESSEN

Det finns även andra riksintressen som berörs indirekt. Munkfors ligger inom Klarälvens avrinningsområde. Nedre delen av Klarälven, söder om Deje, är av riksintresse för naturvården bl.a. som vandringsområde för klarälvslox och klarälvsöring. Vänern är i sin tur av riksintresse för bl.a. yrkesfisket.

Hur vi i Munkfors hanterar Klarälvens vatten påverkar alltså flera andra riksintressen.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormerna (MKN) är ett viktigt styrmedel när det gäller genomförandet av de nationella miljökvalitetsmålen. Normerna är juridiskt bindande med stöd av 5 kap. i miljöbalken. Normer kan fastställas av regeringen eller av den myndighet regeringen utser. Det finns idag normer för utomhusluft, fisk- och musselvatten, omgivningsbuller samt för vattenförvaltningen.

Myndigheter, kommuner och verksamhetsutövare skall gemensamt se till att normerna klaras. Vid planering och planläggning skall kommuner och myndigheter iaktta miljökvalitetsnormerna, detta skall framgå av översiktsplanen. Verksamhetsutövare skall genom egenkontroll undersöka och hålla sig underlättad om hur verksamheten påverkar miljön samt planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga störningar.

UTOMHUSLUFT

Det finns idag miljökvalitetsnormer för utomhusluft vad avser partiklar (PM 10), kvävedioxid, kväveoxider, svaveldioxid, bly, bensen, kolmonoxid och ozon. Minst skillnad mellan normer och uppmätta halter av luftföroreningar brukar det i våra trakter vara för partiklar, bensen och kvävedioxid. Dimensionerande är oftast normerna för partiklar och bensen och i andra hand kvävedioxid.

I Munkfors finns inga särskilda mätningar gjorda. Utifrån mätningar i andra liknande kommuner och med beaktande av centralortens topografi, den utbyggda fjärrvärmen och trafikmängderna har en objektiv skattning gjorts att nivåerna ligger under miljökvalitetsnormerna.

Av de faktorer som är lättast att påverka har trafikmängden störst betydelse. Den enskilt mest effektiva åtgärden för att reducera halten partiklar torde, enligt olika försök, vara att minska dubbdäcksanvändningen.

FISK- OCH MUSSELVATTEN

Klarälven rinner söder ut genom kommunen och mynnar ut i Vänern.

När det gäller miljökvalitetsnormerna för fisk- och musselvatten är dessa tillämpliga för vissa vattendrag. Enligt Naturvårdsverkets förteckning ingår såväl Klarälven som Vänern här och klassas som laxfiskvatten. Då avser miljökvalitetsnormerna parametrarna temperatur, upplöst syre, pH-värde, uppslammade fasta substanser, syreförbrukning, nitriter, fenolföreningar, mineraloljebaserade kolväten, ammoniak, ammonium, restklor, zink och upplöst koppar. Övriga vattendrag som bör uppnå miljökvalitetsnormerna är sådana som hyser öring, främst Ranån.

Det har inte gjorts några särskilda mätningar i Klarälven. Bedömningen görs dock att nor-

merna klaras med god marginal.

OMGIVNINGSBULLER

Miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller, så som de idag är formulerade, gäller egentligen bara skyldigheten att kartlägga och upprätta åtgärdsprogram för kommuner med fler än 100 000 invånare.

Oavsett detta bedöms dock bullersituationen vara tillfredställande i kommunen idag.

VATTENFÖRVALTNING

Inom ramen för det s.k. vattendirektivet behandlas alla yt- och grundvatten. Inom vattenförvaltningen har en klassning av alla vattnens kemiska och ekologiska status gjorts och miljökvalitetsnormer har antagits.

Målet är att god kemisk och ekologisk status skall uppnås i huvudsak till år 2015, för vissa sjöar och vattendrag år 2021. Generellt gäller även att vattnets kvalitet inte får försämrats jämfört med dagens situation.

Den kemiska och ekologiska statusen hos kommunens vatten bedöms idag överlag vara god. De brister som finns har med kvicksilverhalten, som påverkar den kemiska statusen, och vattenregleringen, som påverkar den ekologiska statusen, att göra. Bedömningen görs att god kemisk och ekologisk status kommer att nås senast år 2021.

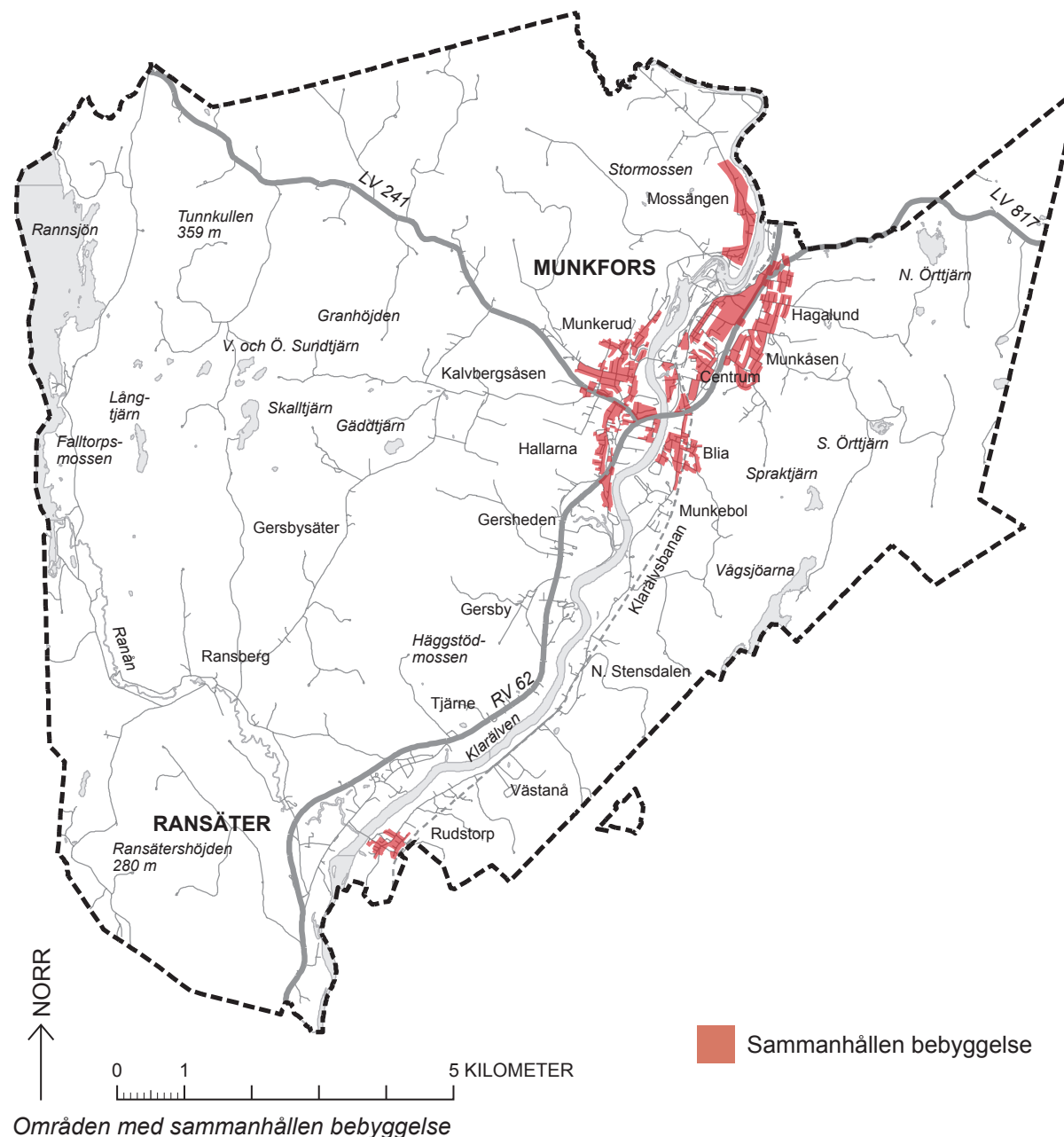
Bebyggelse

Att leva i goda byggda miljöer med trygga och strukturerade omgivningar skapar förutsättningar för människor att leva ett gott liv. Forskning har visat att det finns ett samband mellan vår psykosociala hälsa och vår boendemiljö. Vi påverkas helt enkelt av bebyggelsen som omger oss. Riksdagen har antagit ett arkitekturpolitiskt handlingsprogram, Framtidsform, som pekar på betydelsen av estetik, kvalitet och funktion för den fortsatta välfärdsutvecklingen.

Kommunen kan sägas ha två karaktärer. En sydlig del, runt Ransäter, som präglats av jordbruksverksamhet och en nordlig del som präglats av bruksdriften där bl.a. centralorten Munkfors ingår. Karaktärerna kännetecknar därmed också den bebyggelse som finns inom områdena.

Runt Ransäter finns, på båda sidor om Klarälven, ett relativt stort antal gårdar med en rik uppsättning ekonomibyggnader av olika slag som enbart genom sin storlek i hög grad sätter sin prägel på landskapsbilden. Runt kyrkan finns folkhögskola och minnesgårdar över bl.a. Erik Gustaf Geijer och Tage Erlander. På den östra ligger småorten Rudstorp.

Tätorten Munkfors anses vara en av de mest välbevarade bruksorterna i landet. Här finns produktionslokaler av olika slag från tidigt

1800-tal fram till våra dagar. Centralorten har också ett koncentrerat och tydligt affärscentrum som vuxit fram under 1960-talet, omedelbart väster om riksväg 62. De gamla centrummiljöerna runt järnvägsstationen och längs Munkerudsvägen har efterhand förlorat i betydelse. I tätorten Munkfors finns vidare kyrka, samlingslokaler, idrottsanläggningar, vårdcentral, skolor, kommunhus och andra offentliga servicebyggnader samt ett alldeles nybyggt resecentrum.

Enkelt avhjälpna hinder

Enligt plan- och bygglagen ställs krav på att enkelt avhjälpna hinder mot tillgänglighet och användbarhet ska undanröjas i befintliga byggnader som innehåller lokaler dit allmänheten har tillträde och på befintliga allmänna platser. Boverket har tagit fram föreskrifter och allmänna råd om undanröjande av enkelt avhjälpna hinder som trädde i kraft 1 december 2003.

Enligt regeringens proposition 2000/01:48 bör erforderliga åtgärder ha genomförts senast vid utgången av 2010.

Planberedskap

Planberedskapen när det gäller bostäder är god inom kommunen, dels på grund av detaljplaner som ännu inte genomförts och som en följd av de relativt omfattande rivningar som genomförts under senare år. Uppskattningsvis finns möjlighet att uppföra ca 150 nya bo-

Centralorten Munkfors

Bostäder i centrala Munkfors

städer i Munkfors tätort och några i Ransäter inom detaljplanelagda områden. Beträffande industribebyggelse är dock planberedskapen dålig. I dag finns i princip ingen ledig detaljplanelagd industrimark.

Sammanhållen bebyggelse

Begreppet ”sammanhållen bebyggelse” finns i plan- och bygglagen. Med det menas bebyggelsegrupper om 10-20 byggnader utanför detaljplan där bebyggda tomter gränsar till varandra eller åtskiljs av väg.

Utanför sammanhållen bebyggelse är det normalt tillåtet för en- och tvåbostadshus samt fritidshus att utan bygglov göra mindre tillbyggnader och att uppföra komplementbyggnader, murar eller plank. Det kan dock finnas detaljplan, områdesbestämmelser eller andra bestämmelser som anger annat.

BOSTÄDER

Historiskt sett var Munkfors kommun mycket glest befolkad fram till 1600-talets bruksdrift. Bostadsbebyggelsen har varit och är än idag koncentrerad längs Klarälven med tyngdpunkter i söder runt Ransäter kyrka och i norr kring Munkfors bruk. En överväldigande majoritet av kommunens invånare, ca 80 procent, bor i tätorten Munkfors.

Under flera år har det på grund av befolkningsminskningen funnits ett överskott på bostäder. Efter rivning av flerbostadshus har

Bruksgatan i Munkfors

Geijersgården i Ransäter

Sammanhållen tegelbebyggelse i centrum

sammanlagt ca 230 lägenheter avvecklats sedan år 2000. Idag råder i stort sett balans mellan tillgång och efterfrågan. Sedan 1990, då den tidigare översiktsplanen upprättades, fram till idag har endast ca 35 nya lägenheter byggts, 30 i flerbostadshus och resten i småhus.

Kommunen saknar idag bostadsförsörjningsprogram.

Fritidsbostäder

Inom kommunen finns ett drygt hundratal fritidshus. De flesta finns i anslutning till något vattendrag, till exempel Klarälven och Rannsjön.

ARKITEKTUR

Enligt plan- och bygglagen skall byggnader placeras och utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen. Byggnader skall ha en yttre form och färg som är estetiskt tilltalande, lämpliga för byggnaderna som sådana och som ger en god helhetsverkan.

Vidare skall ändringar av en byggnad utföras varsamt så att byggnadens karaktärsdrag beaktas och dess byggnadstekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden tas till vara. Byggnader som är sär-

skilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt eller som ingår i ett bebyggelseområde av denna karaktär får inte förvanskas.

Bebyggelsekaraktär

Bebyggelsens struktur i Klarälvsdalen har präglats av det begränsade utrymmet i dalgången.

I Munkfors är bebyggelsen starkt koncentrerad längs älven och uppvisar två tydliga karaktärer som återspeglar utvecklingen av de dominerande näringarna. Tätorten Munkfors är präglad av bruksrörelsen med sin bruks-

anknutna bebyggelse i en hierarkisk organisation, medan Ransäter och Mossängen är exempel på välbevarade jordbruksbygder.

Kvaliteter

Det finns områden inom kommunen med stora arkitektoniska kvaliteter som exempelvis det gamla bruksområdet i Munkfors med tillhörande bostäder och området runt Ransäters kyrka.

Bebyggelsemiljöerna i anslutning till Gamla Bruket i Munkfors är tidstypiska och välbevarade. Det arkitektoniska värdet ligger i de sammanhållna miljöerna, samspelet mellan olika bebyggelseområden och enskilda byggnaders utformning och utförande.

Miljön vid Ransäter har sitt största värde i kulturlandskapets variation med lång kontinuitet som boplatser med ett antal gårdar som utgör goda representanter för sin tids byggnadsskick och stilideal. Den agrara bebyggelsen har ofta ett stort arkitektoniskt värde som är mycket påtagligt i landskapsbild.

Även senare tiders bebyggelse uppvisar miljömässiga och arkitektoniska kvaliteter. Det gäller exempelvis delar av centrumbebyggelsen, några av hyreshusen och villaområdena från 1950- och 60-talen.

I vissa avsnitt upplevs centralorten Munkfors splittrad och ofullgånge. Det gäller kanske framförallt avsnittet mellan nuvarande centrum och riksväg 62. Området exponeras mot riksvägen och är för de allra flesta entrén till Munkfors. Det nya resecentrumet och cirkulationsplatserna skapar dock förutsättningar för en bättre gestaltning av området. Andra delar i Munkfors har förlorat i betydelse vilket bl.a. avspeglar sig i ett antal sämre skötta fastigheter. Det gäller kanske framförallt runt järnvägsstationen samt längs Munkerudsvägen och Mossängsvägen.

Överskottet på bostäder är ett problem som även drabbar landsbygden där övergivna och dåligt underhållna byggnader kan sätta sin prägel på en i övrigt vacker landskapsbild eller bebyggelsemiljö.

HÄNVISNINGAR

Bygga i Värmlandsbygd (Länsstyrelsen och byggnadsnämnderna i Värmland 1984)

Jordbrukets ekonomibyggnader i Värmland (Länsstyrelsen 2004)

Lantbrukets gamla byggnader, rum för nya idéer (Länsstyrelsen 2009)

www.munkfors.se (Munkfors kommun)

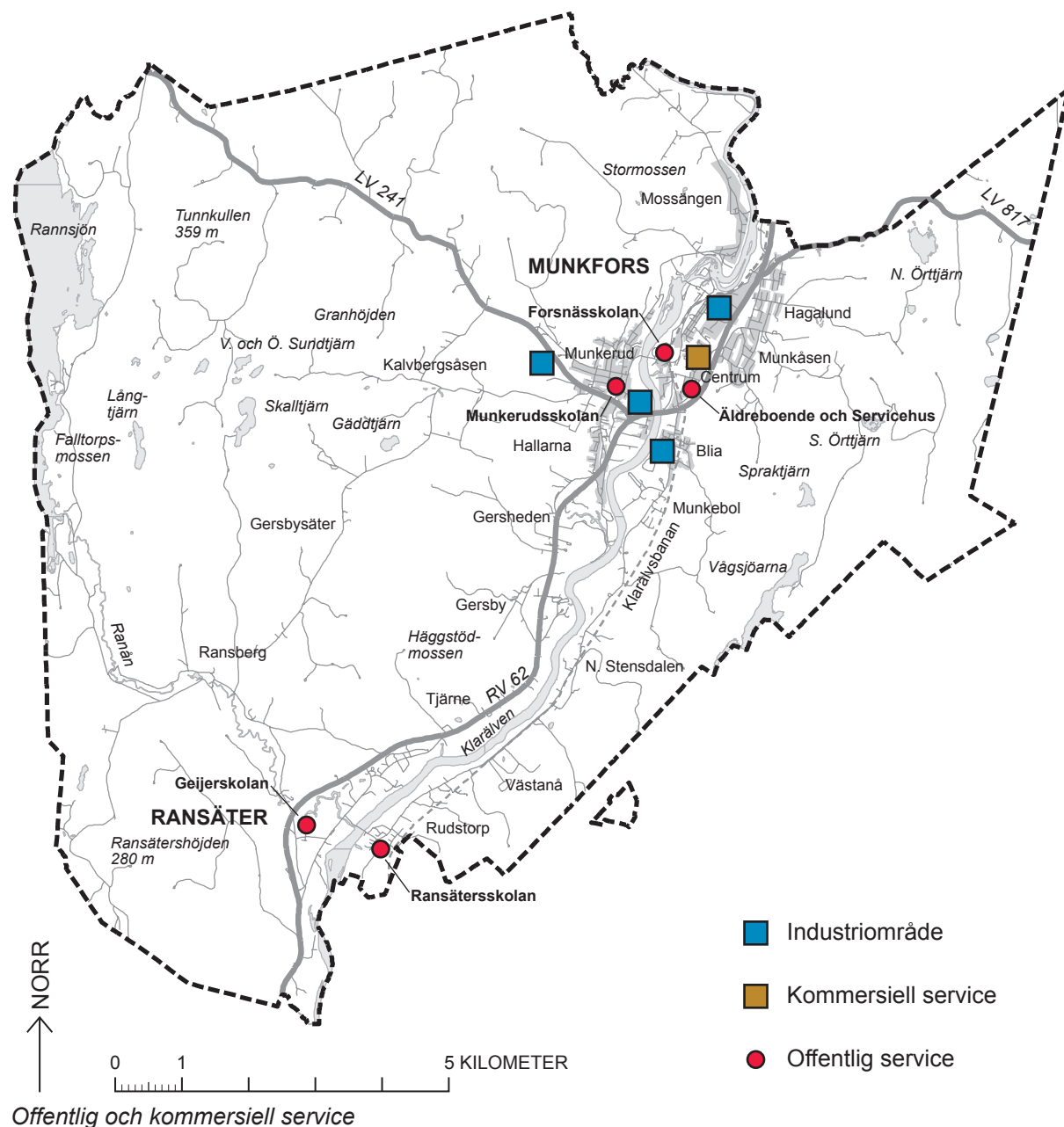
Arbete och service

Arbetsplatser, handel och servicenäringar utgör viktiga delar i ett fungerande och välmående samhälle. De är viktiga för samhällsekonomin och inte minst för sysselsättningen. De skapar naturliga mötesplatser för människor och är helt enkelt nödvändiga för vår överlevnad.

Munkfors näringsliv domineras av tillverkningsindustrin. Denna näringsgren präglas av en kraftig och snabb omvandling där arbetsintensiva produktionssystem ersätts med kunskaps- och kapitalintensiva. Komplicerade tillverkningsprocesser och höjda kvalitetskrav behöver en allt mer specialutbildad personal. Ökade investeringar och en långtgående specialisering förutsätter en större marknad och därmed ökade krav på goda kommunikationer.

NÄRINGS LIV OCH ARBETE

Munkfors har liksom andra bruksorter haft ett näringsliv som dominerats av en stor arbetsgivare. Efterhand har bruket blivit mindre arbetsintensivt samtidigt som annan industri etablerat sig vilket har lett till att näringslivet har blivit mer varierat. De flesta arbetstillfällena inom Munkfors kommun återfinns idag inom tillverkning och utvinning, därefter följer vård och omsorg samt handel och kommunikationer. Dessa tre näringsgrenar utgör tillsammans ca 65 % av arbetstillfällena. De

Forsnässkolan

största arbetsgivarna är kommunen, Böhler Uddeholm, Munkforskoncernen, EDC och Harry Holm. Sex företag i kommunen har fler än 50 personer anställda medan ca 70 % av företagen inte har några anställda. Kommunen har två kommunala bolag, dessa är Munkforsbostäder AB samt Munkfors Energi AB.

År 2007 fanns drygt 1 700 arbetstillfällen inom kommunen. Antalet arbetssökande inom kommunen var 2007 6 % vilket är något hö-

gre jämfört med 5 % för Värmland och 5 % för riket som helhet. 1 200 personer både bodde och jobbade i kommunen 2007, dvs. ca 75 % av den arbetande befolkningen. Den dagliga utpendlingen är ca 400 personer och sker i huvudsak till Karlstad och Hagfors. Inpendlingen är ca 520 personer och sker i huvudsak från Hagfors men även från Sunne, Forshaga och Karlstad.

Utbildningsnivån i Munkfors kommun är fram till och med gymnasienivån högre än för lä-

Böhler Uddeholm från riksväg 62

net och riket i övrigt. Däremot är andelen av befolkningen med eftergymnasial utbildning mycket lägre.

SAMHÄLLSSERVICE

Med samhällsservice menas här framförallt den kommunala basservicen såsom vård, skola och omsorg men även samlingslokaler, utställningslokaler och liknande. Allt detta är idag i princip helt koncentrerat till centralorten Munkfors. Munkfors är kommunens och bygdens servicecentrum både vad gäller offentlig och kommersiell service.

Folkhälsoarbetet

De senaste hundra åren har medellivslängden ökat med 25 år. Detta kan dock inte alltid ses som ett mått på hur vi egentligen mår. Där spelar även miljö, utbildning, arbete, trygghet, framtidstro, levnadsvanor och mycket annat en stor roll.

I det lokala folkhälsoarbetet finns många aktörer, enskilda medborgare, föreningar, organisationer, kommunala förvaltningar, näringsliv m.fl.

Hälso- och sjukvård

Primärvården fungerar som basen i hälso- och sjukvården. Den skall finnas nära och vara lättillgänglig. Vårdcentralen i Munkfors kommun ligger i centralorten. Den omfattar bl.a. distriktsläkarmottagning, distriktssköterskemottagning, barnmorskemottagning, ungdomsmottagning, sjukgymnastik, laboratorium, fotvård och kurator.

Centralsjukhuset i Karlstad är ett länssjukhus för hela Värmlands befolkning. Sjukhuset har ca 430 vårdplatser och ett tjugotal olika specialiteter.

Huvudman för sjukhus och primärvård är landstinget i Värmland.

Skolor

En viktig och obligatorisk del av samhällsservicen är omsorgen om och utbildningen av våra barn och ungdomar. Verksamheten rymmer i Munkfors kommun idag förskola, familjedaghem, förskoleklass, grundskola, särskola, musikskola och vuxenutbildning.

Det finns tre förskolor, Tallåsgården i Munkfors, personalkooperativet "Stubbar och Kot-

Vårdcentralen

tar" i Munkerud och Ransäters förskola. Vidare finns ett familjedaghem. Fritidshemmen är fyra till antalet, två i Munkfors och ett vardera i Munkerud och Ransäter. Antalet platser inom barnomsorgen motsvarar efterfrågan.

Inom kommunen finns tre grundskolor, två skolor för skolåren F-3, Munkerudsskolan och Ransätersskolan. Forsnässkolan är kommunens enda skola för skolåren 4-9. Grundsärskolan finns på Munkerudsskolan för skolåren F-3 är och på Forsnässkolan för skolåren 4-9.

Munkfors kommun bedriver ingen gymnasieutbildning eller komvuxutbildning. Kom-

munen köper istället utbildningsplatser av kringliggande kommuner och friskolor. Inom kommunen finns dock friskolan El- och stål-gymnasiet och Geijerskolan i Ransäter. Geijerskolan är en folkhögskola med sin tyngdpunkt inom musik och humanistiska ämnen. Närmaste universitet finns i Karlstad.

Ett sjunkande elevantal gör att det finns ett överskott av verksamhetslokaler och elevunderlaget gör det svårt att driva skolor effektivt. Inom kommunen pågår därför en översyn av skolorganisationen.

Skolskjuts

För elever i grundskolan samt för sexåringar i förskoleklass anordnar kommunen kostnadsfria skolskjutsar. Skolskjuts anordnas för elever under förutsättning att avståndet till skolan är längre än vad kommunen fastställt vara gångavstånd.

Äldre- och handikappomsorg

Antalet äldre i Munkfors kommer att öka under de kommande åren. När gruppen äldre blir större ökar behovet av äldreboende, servicelägenheter och anpassning av bostaden. Bostadsmiljöerna måste vara trygga, tillgängliga och ha närhet till tätortens serviceutbud. Ambitionen är dock att äldre skall kunna bo kvar hemma så länge som möjligt. Bostadsanpassning och satsning på hemtjänsten inom kommunen har möjliggjort detta.

Reformer inom det sociala området de senaste decennierna har inneburit att boendet för äldre och personer med funktionshinder har förändrats. Institutioner av olika slag har ersatts av småskaligare kategoriboenden. Med en befolkning som blir allt äldre ökar kraven på bostäder med god tillgänglighet och närhet till service. På grund av detta kan en framtida brist av denna kategori av bostäder anas.

Serviceutbudet vad gäller särskilt boende inom äldre- och handikappomsorgen är helt lokaliserat till centralorten Munkfors. Här finns ett servicehus och fyra gruppboenden för äldre.

Handikapp är i stor utsträckning en följd av brister i samhället. Förändringar i samhället kan många gånger eliminera handikapp.

Människors lika värde innebär att människor med funktionshinder skall ha samma möjligheter i sitt dagliga liv som andra och lika möjligheter att ta del av samhällets alla aspekter. En funktionshindrad kommunmedborgare har samma rätt och skall ha samma möjligheter att bestämma över sitt liv samt få sina behov och önskemål respekterade som alla andra.

KOMMERSIELL SERVICE

Handeln inom kommunen är helt koncentrerad till centralorten Munkfors som är bygdens servicecentrum. Inom kommunen finns inga storskaliga försäljningsformer som stormarknader eller köpcentra. Utbudet av dagligvaror är relativt gott medan det är betydligt sämre vad gäller sällanköpsvaror. Här märks konkurrensen från regionala köpcentra, i framförallt Karlstad, allt mer.

I centralorten Munkfors finns idag två livsmedelsbutiker, en närbutik och tre bensinstationer. Vidare finns bank, apotek, systembolag, hotell, klädaffärer och restauranger.

HÄNVISNINGAR

www.munkfors.se (Munkfors kommun)

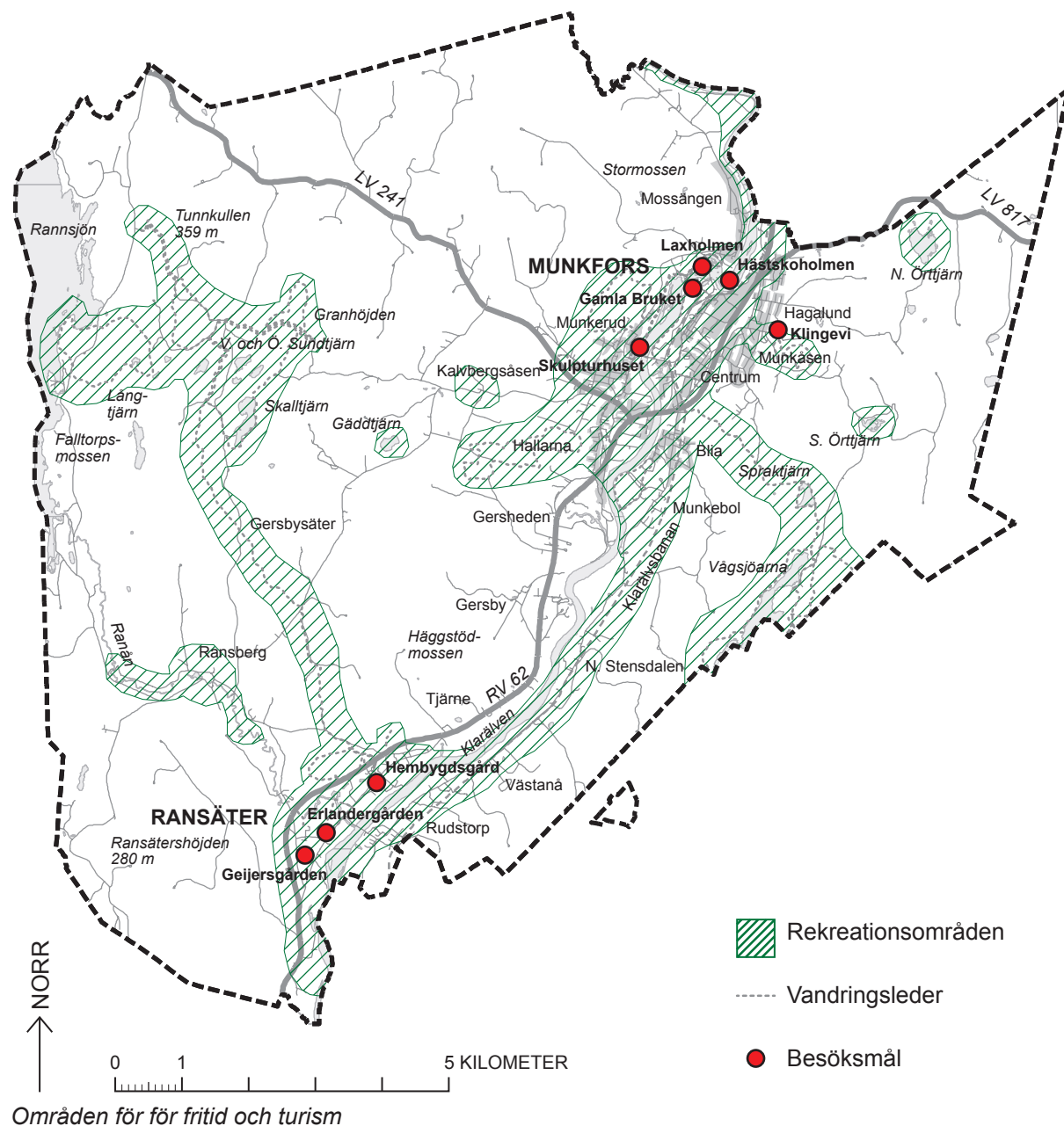

Marknadsdag i Munkfors

Närhet till naturområden, aktiv fritid och friluftsliv är av stor betydelse för människors välmående och hälsa. Vi söker oss till naturområden för att få frisk luft, koppla av, motionera och mycket annat. Många av de fritidsaktiviteter som ökar mest har kopplingar till naturen och det är därför viktigt att den är lättillgänglig och har högt socialt värde. Andra förutsättningar för en aktiv fritid är att det finns fritidsanläggningar, fritidsverksamhet och ett aktivt föreningsliv. Även för turismen är naturen och kulturmiljöerna mycket viktiga då turister i allt högre grad söker efter natur- och kulturupplevelser.

Munkforsborna har var de än bor i kommunen närhet till naturen. Det finns även relativt gott om fritidsanläggningar av olika slag och framförallt ett aktivt föreningsliv. Närheten till naturen och det aktiva föreningslivet är två av de saker munkforsborna uppskattar mest med sin kommun enligt de dialoger som hållits i samband med planarbetet.

Rekreatiomsråden är oftast större områden som är lokaliserade längre bort från bostadsbebyggelsen än den tätortsnära skogen. De erbjuder möjligheter till ett rikare utbud av aktiviteter och förströelse samt nyttjas för mer långvariga vistelser. I Munkfors kommun finns flera rekreatiomsråden som

Bad i Klarälven

drivs och sköts av föreningar och kommunen.

Ett av de populäraste områdena är Vågsjöområdet som ligger fyra kilometer öster om Munkfors. Här finns vandringsleder, badmöjligheter och OK Granes klubbstuga. I samma område ligger Spraktjärn med s.k. "put and take"-fiske. Granhöjden är ett fritidsområde fem kilometer väster om Munkerud med vacker utsikt över nedre Klarälvsdalen. Här finns raststuga och i närheten ligger Skalltjärn med ädelfiske.

Det finns idag bara en kommunal badplats i kommunen. Den ligger i Klarälven i anslutning till naturreservatet Hästskoholmen, centralt i Munkfors tätort. Vid Rannsjön finns en etablerad badplats som tidigare var kommunal. Den ligger i ett mycket naturskönt område. Här finns goda parkeringsmöjligheter, även för husvagnar, och i anslutning till badplatsen finns toaletter, bryggor och rastbord.

I Klarälven som flyter genom kommunen kan man, förutom bada, även fiska eller vandra längs den gamla prämdragarstigen. I kom-

munen finns många olika vandringsleder av olika längd och svårighetsgrad, bl.a. runt Vågsjöarna och Spraktjärn.

Klarälvsbanan är en gammal järnvägsbank som sträcker sig mellan Karlstad och Hagfors. Tack vare asfalteringen av Klarälvsbanan erbjuds mycket bra möjligheter till cykling, inlinesåkning, promenader m.m. i en helt bilfri miljö genom hela kommunen.

Allemansrätten

Allemansrätten innebär en begränsad rätt för var och en att använda någon annans mark utan dennes samtycke. Att det finns en allemansrätt framgår numera av en av våra grundlagar, regeringsformen. Där står att alla skall ha tillgång till naturen enligt allemansrätten. Vad sedan allemansrätten i detalj innebär finns inte särskilt reglerat. I brottsbalken finns bestämmelser om när ett sådant utnyttjande gått så långt att det blivit brottsligt. Av miljöbalken framgår dessutom att man vid utnyttjandet av allemansrätten skall visa hänsyn och varsamhet i sitt umgänge med naturen. I övrigt har det utvecklats en slags praxis för vad som är lämpligt uppträdande i naturen. Ibland kallas allemansrätten för en sedvanerätt.

Strandskydd

Strandskyddets syfte är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Generellt omfattar, enligt miljöbalken, strandskyddet land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt vattenstånd (strandskyddsområde). Strandskyddet kan av länsstyrelsen utökas till högst 300 meter om det behövs för att tillgodose något av strandskyddets syften. Utökat strandskydd till 150 meter gäller idag för Rannsjön, Spraktjärn och Vågsjöarna. En översyn av de utvidgade strandskydden skall ske senast 2014 annars upphör de att gälla.

Inom strandskyddsområden får inte:

- uppföras nya byggnader,
- byggnader ändras för att tillgodose ett väsentligt annat ändamål än tidigare,
- grävnings- eller andra förberedelsearbeten för bebyggelse utföras,
- andra anläggningar eller anordningar utföras som kan hindra eller avhålla allmänheten från att beträda området, eller
- vidtas andra åtgärder som väsentligt försämrar livsvillkoren för djur- och växtarter.

Om särskilda skäl föreligger och syftet med strandskyddet inte påverkas kan kommunen ge strandskyddsdispens för åtgärder inom ett strandskyddat område eller upphäva strandskyddet i detaljplan. Undantagna är dispenser i ärenden som rör försvarsanläggningar,

allmänna vägar och järnvägar samt skyddade områden beslutade av andra än kommunen. Där beslutar länsstyrelsen om dispens. I Munkfors kommun har det getts tolv strandskyddsdispenser under den senaste tioårsperioden.

Kommunen kan i sin översiktsplanen ange områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, s.k. LIS-områden, där det vid dispensprövning eller upphävande får beaktas

Vågsjöarna

som ett särskilt skäl om åtgärden bidrar till att långsiktigt främja utvecklingen på landsbygden.

Tätortsnära skogar

Tätortsnära skogar och naturområden skall sörja för den dagliga rekreationen och kontakten med naturen. För att benämnas som

tätortsnära skog får inte avståndet vara större än 300-500 meter från bostadsbebyggelse. I Munkfors kommun finns gott om tätortsnära skogsområden.

FRITIDSANLÄGGNINGAR

Kommunens största fritidsanläggning är Klingevi, där finns ishall, elljusspår, fotbollsplan och en hundsportanläggning. Anläggningen ligger i direkt anslutning till Munkfors Förenings- och Konferenscenter med möjligheter till övernattnig i stugby.

Elljusspår finns också i Ransäter, i närheten av hembygdsgården. I Forsnäs hallen, vid Forsnässkolan, finns en stor sporthall och kommunens simhall. Mindre sporthallar finns även vid Munkerudsskolan och Hagalunds-

Klingevi ishall

Hembydsgården i Ransäter

skolan. Iordningställd kommunal badplats finns i Klarälven vid Hästkoholmen i centrala Munkfors.

KULTUR

Tillgången på kultur i olika former och arenor för dess exponering är viktiga delar i ett välmående samhälle. Allt fler människor fyller sin fritid med kulturupplevelser av olika slag.

Munkfors är en kulturbygd med bl.a. en lång teaterhistorisk tradition, minnesgårdar över bemärkta personer, uppmärksammade konstnärsskap, en rik folkrörelse- och idrotts-historia samt en aktiv hembygdsrörelse. Mycket av utbudet finns i centralorten Munkfors, såsom bibliotek, samlingslokaler och liknande.

Här finns också Laxholmen Kulturhus, som bl.a. innehåller en fast utställning som är uppbyggd kring en skulpturdonation av skulptören Bo Englund.

I Munkfors finns även ett antal museer i anslutning till Gamla Bruket. Vidare har kommu-

Skulpturhuset

nen en rik teatertradition med bland annat ett Fridolf Rudin Museum och en livaktig revy- och teaterverksamhet. Föreningen Fridolf Rudins vänner håller på med renoveringen av det gamla ordenshuset i Hagalundsområdet för framtida användning som teaterlokal.

I Ransäter finns även en hembydsgård med årliga kulturevenemang, vidare minnesgårdar över bl.a. Erik Gustaf Geijer och Tage Erlander. Svenska kyrkan har kyrkor både i Ransäter och Munkfors. I Munkfors finns även en Missionsförsamling och en Filadelfiaförsamlingen.

Föreningar / föreningsliv

Inom kommunen finns ca 50 aktiva föreningar. Den största föreningen är IFK Munkfors som har cirka 600 medlemmar, det motsvarar 15 % av kommunens innevånare. En annan viktig förening i kommunen är Ransäters Hembygdsförening som driver hembydsgårdar.

Fridolf Rhudin museet

den med tillhörande stugby. Hembygdsgården tillsammans med de arrangemang som anordnas där lockar cirka 70 000 besökare per år.

Det finns en bredd i föreningslivet vilket ger ett stort utbud av aktiviteter för både barn och vuxna i förhållande till vår kommuns storlek. För idrottsintresserade barn och ungdomar finns fyra väletablerade inriktningar nämligen ishockey, fotboll, innebandy och friidrott. Men det finns även eldsjälar som håller både orientering och motorsport vid liv. Ridning är stort bland våra tjejer men finns inte i för-

Motionslopp

Klarälvsvägen och Klarälven

eningsform. För barn och vuxna med andra intressen finns det aktiva föreningar inom teater, blåsorkester, scouter, en brukshundsklubb för att nämna några.

Föreningarna gör stor samhällsnytta genom att medverka i olika arrangemang och genom

deras samarbete med skola och kommun. De hjälper till att hålla lokala traditioner vid liv så som den årliga Knutdansen och julgransplundringar. Några av föreningarna samarbetar även med kommunen och hjälper till att hålla vår kommunala badplats ren och fräsch. På vintern hjälper andra föreningar till

med att ordna skidspår. Under 2008 har även ett samarbete inletts mellan skolan och olika idrottsföreningar så att alla barn får prova på olika sporter. Även i den sociala verksamheten finns föreningarna som ett samhällsstöd, Brottsofferjouren har varit verksam i många år och under 2008 har ett samarbete inletts med Rädda barnen för att starta stödverksamhet för barn.

TURISM

Munkfors är en av Värmlands kulturtätaste kommuner och har kort avstånd mellan sevärdheterna och upplevelserna. I Munkfors har alltid kulturen spelat en stor och betydande roll och många kända kulturpersonligheter

Vandrarhemmet i Ransäter

Erlandergården i Ransäter

har fostrats i kommunen såsom Erik Gustaf Geijer, F A Dahlgren, Uno Troili, Fridolf Rhudin, Tage Erlander m.fl. Alla har sin minnesgård eller sitt museum.

Naturen med Klarälvsbanan, vandringsleder, möjligheter till längdskidåkning, cykling, fiske

och ridning utgör en attraktiv del av turismutbudet. Vidare anordnar Munkfors Förenings- och Konferenscenter hockeyläger och turneringar med stor framgång. Munkfors kommun är delaktig i att driva turismutveckling kring Klarälvsbanan tillsammans med Karlstads kommun, Forshaga kommun och Hagfors kommun. Övernattningsutbudet inom kom-

Forsen vid Gamla Bruket

munen är varierat. Här finns ett hotell, stugbyar, vandrarhem, campingplats och en del privata uthyrare. Totalt finns ca 450 kommersiella bäddar i kommunen.

Kommunen genomkorsas av Klarälven som i Munkfors bildar sitt största vattenfall med en fallhöjd på 17 meter. I mer än 300 år har järnhanteringen dominerat Munkfors, 1670 byggdes den första stångjärnssmedjan. Idag har Munkfors en av Sveriges bäst bevarade bruksmiljöer. Det gamla bruksområdet är en rik kulturhistorisk miljö med ett flertal olika museer.

Vid Fridolf Rhudin-museet äger årligen en komikerfestival rum och i Ransäter spelas varje sommar folklustspelet "Värmlänningarna". Evenemang som Ransätersstämman, Bälgspele vid landsvägskanten, Country & Westerndag, internationell hundutställning, antik- och samlarmässa, marknad och julmarknad anordnas varje år på Ransäters Hembygdsgård. På hembygdsgården finns sju museer som beskriver basnäringarna i länet under historiens gång. Som komplement till museerna har även byggts upp ett upplevelse-

center där man bl.a. kan undersöka ljus, ljud, energi och elektricitet, här finns dessutom ett planetarium. På området finns också en konsthantverksbutik.

Varje år görs en turistekonomisk utredning för Munkfors kommun. Aktuella siffror visar på 53 000 - 67 000 dagsbesökare, 55 000 kommersiella gästnätter och en årlig omsättning på 60 - 67 miljoner kronor. Ransäters Hembygdsgård är det mest frekventerade besöksmålet i kommunen. Enligt turistbyråns statistik så är ca 30 % utländska besökare. Av de utländska besökarna är hälften holländare, övriga kommer framförallt från Tyskland, Norge och Danmark.

HÄNVISNINGAR

Naturguide Klarälvsbanan (Munkfors kommun m.fl. 2007)

Strategi för utveckling av turismen i Värmland (Region Värmland 2009)

www.klaralvsbanan.se (Klarälvsbanan)

www.munkfors.se (Munkfors kommun)

www.regionvarmland.se (Region Värmland)

Jord- och skogsbruk

Munkfors ligger i ett område där jord- och skogsbruket historiskt sett har haft stor betydelse för bygdens försörjning. Skogen gav råvara och bränsle till såväl den enskilde som industrin. I skogen fanns också jaktmarkerna som tillsammans med jordbruket stod för en stor del av livsmedelsförsörjningen.

Den svenska skogspolitiken har två jämställda mål, ett produktionsmål och ett miljömål. Det betyder att skogen och skogsmarken skall ses som en nationell tillgång som skall nyttjas så effektivt att den ger en uthållig och god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras.

Det svenska jordbruket skall bidra till en ökad livsmedelssäkerhet och en trygg livsmedelsförsörjning. Jordbruket skall vara ekologiskt och ekonomiskt hållbart. Det betyder att produkter av hög kvalitet skall produceras på ett resursbevarande, miljöanpassat och etiskt godtagbart sätt till rimliga priser.

JORDBRUK

Jordbruksmark är av nationellt intresse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Mossängen

Med undantag för några få varor är Sverige idag självförsörjande när det gäller jordbruksprodukter.

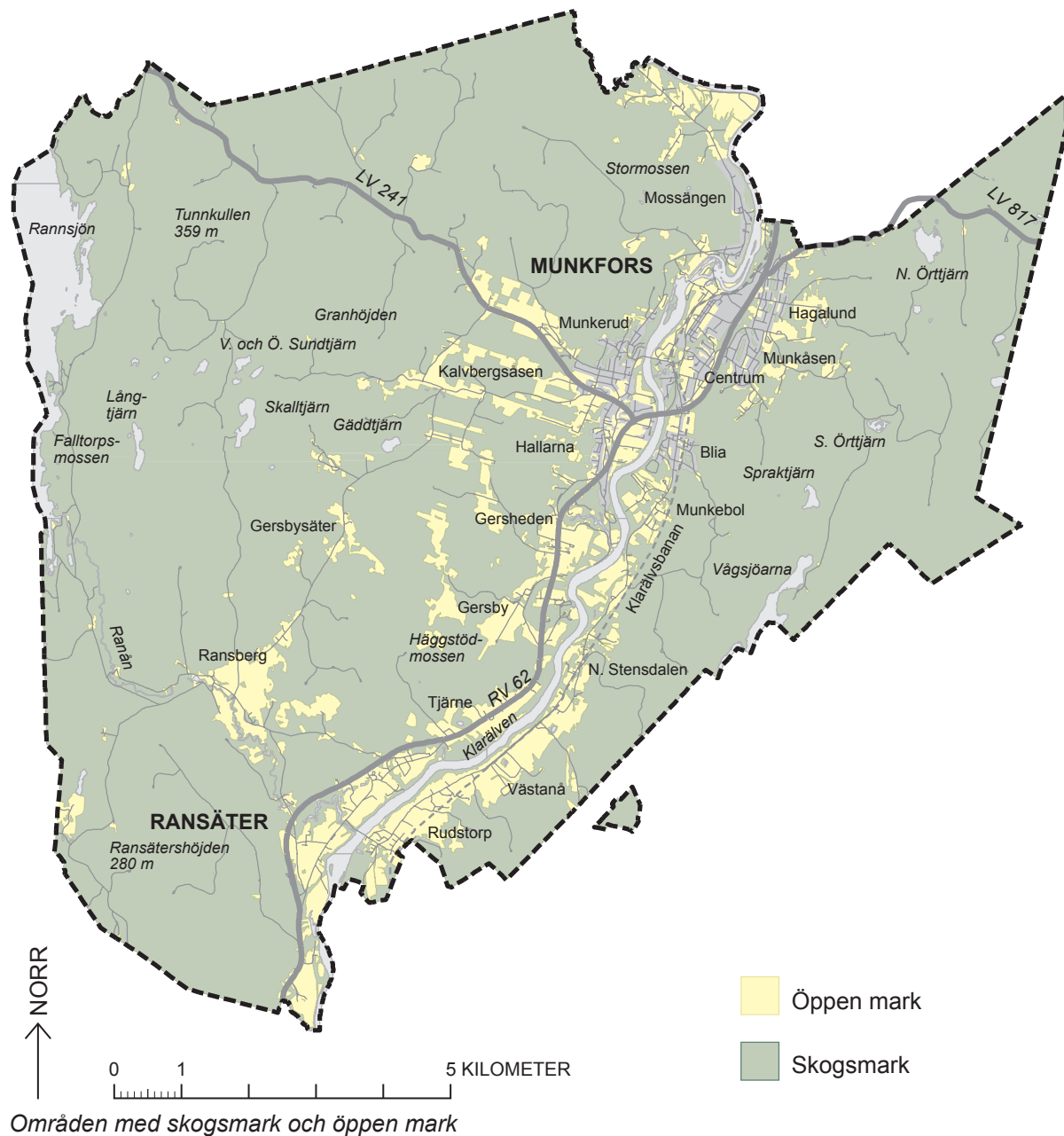
Strukturomvandlingen inom jordbruket har inneburit färre och större driftsenheter. I takt med allt större investeringar i teknik har jordbrukarna alltmer specialiserat sig inom områden som spannmål eller köttproduktion. Lantbrukarna utgör en del av småföretagargruppen.

Munkfors är inte någon typisk jordbrukskommun. Jordbruksmarken är i huvudsak koncentrerad till områdena närmast Klarälven, från Ransäter i söder till Mossängen i norr. Inom kommunen förekommer jordbruk med spannmålsodling, vallodling samt köttproduktion. 2007 fanns inom kommunen 294 nötkreatur, däremot finns inte längre någon mjölkdjursbesättning kvar inom kommunen.

I mitten av 1970-talet redovisades en klassificering av åkermarken i länet. Den gjordes av länsstyrelsen med underlag från lantbruksnämnden. Åkermarken delades in i två klasser:

1. åker som är av väsentligt intresse för jordbruket, denna åker bör i största möjliga utsträckning förbehållas jordbruket, och
2. åker som är av intresse för jordbruket, men med produktionsförutsättningar som är sämre än för klass 1.

Åkermark av båda klasserna finns i Munkfors kommun. Den totala mängden åkermark, klassad och oklassad, upptar ca 7% av kommunens yta, varav ca 25% är KRAV-godkänd. I Ransäter finns ett antal jordbrukare som var bland de första i länet att börja odla utan gifter.

SKOGSBRUK

Skogsbruket är av nationell betydelse och skogsmark som har betydelse för skogsnäringen skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk.

Skogen har både ett produktions- och bevarandevärde. Skogen har ett stort värde för friluftsliv och för jakt. Skogen bidrar vidare till renare luft genom att den binder luftföroreningar. Ett träd avger lika mycket syre som en människa tar upp och upptar samma mängd koldioxid som en människa avger. 25 träd fordras för samma jämviktstillstånd när det gäller en bil. Gran är det dominerande trädslaget med 58%, tall utgör 32% och resten är lövskog. Tillväxten i Munkfors kommun är högst i länet.

77 % av landarealen inom Munkfors kommun är skogsmark. Det är någon procent lägre än de skogrikaste kommunerna i länet. Ägarstrukturen är sådan att bolagsägandet dominerar med knappt 60% av skogsmarken, där efter följer privatägandet med ca 35%, och resterande del ägs av staten, kommunen och kyrkan.

I Munkfors är ca 100 personer direkt eller indirekt sysselsatta inom skogsnäringen. Det betyder att drygt 5% av all sysselsättning finns här. Motsvarande siffra för Värmland som helhet är ca 7% och för hela landet ca 4%.

Grön skogsbruksplan

Munkfors kommun har en "grön skogsbruksplan" för sitt skogsinnehav som gäller fram till år 2016. En grön skogsbruksplan pekar ut de områden där produktionen sätts i fokus men visar även var man behöver ta hänsyn till andra intressen. Syftet är att hitta en balans mellan produktion och ansvarsfull naturhänsyn.

Skydd av skog

Skog med speciellt skyddsvärde kan ges formellt skydd genom Skogsstyrelsens, Länsstyrelsens eller kommunens försorg. I Munkfors är ca 270 hektar av totalt ca 10 300 hektar skog skyddad där nyckelbiotoper utgör den allra största delen.

HÄNVISNINGAR

Grön skogsbruksplan (Munkfors kommun)
Jordbrukets ekonomibyggnader i Värmland (Länsstyrelsen Värmland 2004)
Lantbrukets gamla byggnader, rum för nya idéer (Länsstyrelsen Värmland 2006)
Naturvårdsprogram (Munkfors kommun 2009)

www.svo.se (Skogsstyrelsen)

www.sjv.se (Jordbruksverket)

Utsikt från Lillberget

Kulturmiljö

Munkfors kommun är en rik kulturbygd med väl bevarad jordbruks- och bruksbebyggelse samt ett antal unika minnesgårdar.

En kulturhistorisk miljö kan ha vetenskapliga och pedagogiska värden. Områdena kan även förmedla upplevelsevärden för den stressade nutidsmänniskan eller vara en del i kommunens turismsatsning. Tillsammans utgör de en viktig del av kommunens identitet och skapar en historisk kontinuitet. Begreppet "kulturmiljöturism" har på senare tid etablerats och passar särskilt väl in på Munkfors där de stora besöksmålen, Gamla Bruket och Ransäter, tillika är riksintresseområden för kulturmiljövården.

Att skydda och vårda vår kulturmiljö är en viktig angelägenhet som engagerar allt fler människor. Den snabba samhällsutveckling-

Munkerudsvägen

Hembygdsgården i Ransäter

en förändrar vår byggda och odlade miljö i en allt snabbare takt. Det är därför viktigt att upptäcka och ta tillvara sådana tillgångar i vår omgivning som inte kan återskapas om de en gång försvunnit.

Ökade krav riktas mot myndigheter och enskilda när det gäller att bevara, vårda och levandegöra kulturmiljön. Ansvar för detta delas av alla, såväl stat som kommun, länsmuseum, intresseorganisationer och enskilda har ansvar för att på bästa sätt förvalta den miljö människor skapat i vårt land.

VÄRDEFULLA OMRÅDEN

Kommunalt utpekade kulturmiljöer

Kommunfullmäktige antog ett kulturmiljöprogram för Munkfors kommun 2011-04-26. Programmet är dock inte kommuntäckande utan behöver kompletteras med både fler miljöer och enskilda byggnader. Programmet omfattar idag nio miljöer:

1. Ransäter, sockencentrum med ett brett spektrum av historiskt intressanta byggnader med anor från 1600-talet fram till 1900-talet, området har byggnadshistoriskt, byggnadstekniskt och personhistoriskt värde, området utgör riksintresse för kulturmiljövården, området omfattas av områdesbestämmelser till skydd för kulturmiljön,

Munkfors herrgård

2. Ransberg, Ransbergs herrgård utgör ett exteriört välbevarat herrgårdsområde med bevarad herrgård och flyglar från 1800-talets början samt arbetarbostäder och ekonomibyggnader, området bedöms ha byggnadshistoriskt, teknikhistoriskt och personhistoriskt värde, området omfattas av områdesbestämmelser till skydd för kulturmiljön,

3. Gamla Bruket, område vid forsen i Klarälven som varit bebyggt sedan medeltiden, här startade bruksperioden 1670 då det första hammarbruket anlades, idag finns

bl.a. herrgård uppförd 1812, bostadsbyggnader och ett mindre antal industribyggnader kvar inom området, området har teknikhistoriskt, byggnadshistoriskt, socialhistoriskt och samhällshistoriskt värde, området utgör riksintresse för kulturmiljövården, större delen av riksintresseområdet är detaljplanlagt med ett visst skydd för kulturvärdena,

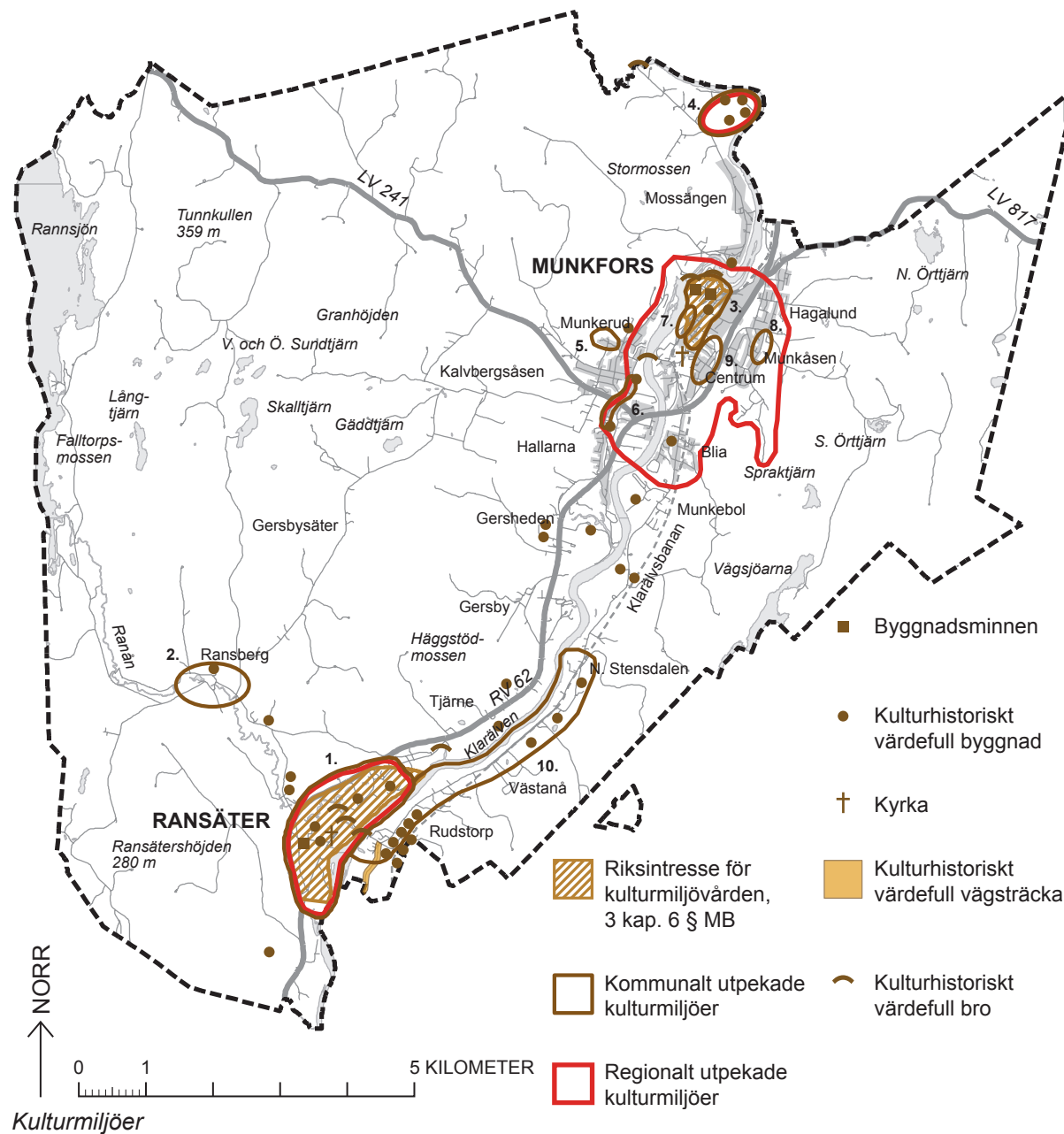
4. Mossängen, by med ett tiotal gårdar ligger i ett öppet och flackt odlingslandskap på en udde i Klarälven, bygden var länge

glost befolkad och först under 1600-talet skedde mer omfattande uppodlingar, med befolkningsökning och bruksrörelsens expansion i Klarälvsdalen förtätades bebyggelsen successivt, de flesta av dagens byggnader är uppförda under 1800-talets mitt eller senare hälft, området bedöms ha byggnadshistoriskt och bebyggelsehistoriskt värde, området utgör del av ett större område som är av riksintresse för naturvården, området saknar skyddsbestämmelser för kulturmiljön,

5. Lövberget, på en höjdslutning väster om älven och tätorten ligger Lövberget, en mindre samling bevarade gamla torp från början av 1900-talet, här finns en rest av det gamla samhällets boendeform som lätt kan uppfattas och studeras och därför utgör ett kulturhistoriskt intressant område i tätorten, området bedöms ha byggnadshistoriskt och bebyggelsehistoriskt värde, området saknar skyddsbestämmelser för kulturmiljön,

Lövberget

6. Munkerudsvägen, från riksväg 62 genom Munkerud och fram till bron över Klarälven till Munkfors går Munkerudsvägen, gatan omges huvudsakligen av boningshus från sekelskiftet 1900 och tiden däromkring men också några äldre gårdar, de välbevarade byggnaderna, många med fina snickeriverandor, utgör tillsammans med alléerna en av de finaste gatusträckningarna i Munkfors tätort, många byggnader har dock genomgått förändringar som förvanskat deras utseenden, området bedöms ha byggnadshistoriskt och samhällshistoriskt värde, området omfattas delvis av detaljplan men saknar skyddsbestämmelser för kulturmiljön,
7. Järnvägsområdet, området kring stationsbyggnaden inklusive delar av Bruksgatan. Järnvägen hade stor betydelse för brukets utveckling, området och bebyggelsen bedöms ha ett teknikhistoriskt och byggnadshistoriskt värde genom sin koppling till järnvägsverksamheten, området ingår till del i riksintresseområdet Gamla Bruket, området omfattas av detaljplan men saknar i stort skyddsbestämmelser för kulturmiljön,
8. Folkets Hus/Park, uppstod, liksom folkparkerna överhuvudtaget, som ett led i arbetarrörelsens utveckling under slutet av 1800-talet, den har haft stor betydelse för samhället Munkfors som ortens största

nöjesanläggning, det kulturhistoriska värdet får framförallt sägas vara av social- och samhällshistorisk art, området saknar skyddsbestämmelser för kulturmiljön,

9. Munkfors Centrum, Munkfors centrum längs Smedsgatan är mycket välbevarat, det uppfördes mellan 1955 och 1964 och ritades till största delen av HSB:s arkitektkontor, det är den mest levande vardagliga samlingspunkten i kommunen, området bedöms ha ett identitets- och traditionsvärde samt byggnadshistoriskt och socialhistoriskt värde, området är detaljplanelagt men saknar skyddsbestämmelser för kulturmiljön.

Värmlands Museum utförde 1974 en byggnadsinventering i Munkfors kommun på begäran av dess byggnadsnämnd. I byggnadsinventeringen uppmärksammas ytterligare en värdefull miljö förutom de ovan nämnda:

10. Stensdalen – Västana, området på Klarälvens östra sida omfattar en rad gårdar som behållit sin äldre prägel och som därigenom utgör värdefulla inslag i kulturlandskapet, inom området ligger också ett stationshus och en banvaktstuga från sekelskiftet, Stensdalen och Västana saknar skyddsbestämmelser.

Ransäters kyrka

Regionalt utpekade kulturmiljöer

Länsstyrelsen har i sitt kulturmiljöprogram för Värmland från 1989 uppmärksammat tre områden inom Munkfors kommun som regionalt intressanta. Dessa är Mossängens by, Munkfors och Ransäter.

Områdena Mossängens by och Ransäter överensstämmer med de områden som kommunen pekat ut i sitt kulturmiljöprogram. När det gäller Ransäter överensstämmer det i stort även med riksintresseområdet för kulturmiljövården. Munkfors, så som det definierats, utgör däremot ett betydligt större område som i princip omfattar hela tätorten. Det inkluderar därmed ett antal kommunalt

Stenvalvbros över Ranån

utpekade områden samt riksintresseområdet Gamla Bruket.

Riksintressen

Inom Munkfors kommun finns två områden av riksintresse för kulturmiljövård enligt miljöbalken (3 kap. 6 §). Det gäller Gamla Bruket och Ransäter, odlingslandskapet kring Ransäters kyrka. En beskrivning av riksintresseområdena samt hur kommunen avser att tillgodose dem redovisas under rubrikerna **FÖRUTSÄTTNINGAR**, **Riksintressen** och **PLANFÖRSLAG**, **Riksintressen**.

VÄRDEFULLA BYGGNADSVÄRK

Broar

Värmlands Museum, länsstyrelsen och riks-

antikvarieämbetet gav 1979 ut en inventering av kulturhistoriskt värdefulla broar i Värmland. En revidering gjordes 2001 av länsstyrelsen och Vägverket Region Väst.

Vid värderingen har broarna delats in i tre grupper, 1A, 1B och 2. Grupp 1A är broar med särskilt högt kulturhistoriskt värde och grupp 2 är broar som för närvarande inte bedömts vara lika angelägna att bevara som dem i grupperna 1A och 1B.

Inom Munkfors kommun finns fyra broar inom grupp 1A respektive 1B och sju i grupp 2.

Byggnadsminnen

Inom Munkfors kommun finns tre byggnadsminnen. Dessa är skyddade enligt kulturminneslagen (3 kap.). Skyddet är avsett endast för en exklusiv grupp byggnader och det ställs mycket långtgående krav på byggnadernas kulturhistoriska kvaliteter. För varje byggnadsminne utformas särskilda föreskrifter som skall skydda byggnaden mot förändringar som kan minska dess kulturhistoriska värde. Byggnadsminnet omges av ett skyddsområde inom vilket inga väsentliga förändringar får ske. Det innebär att även andra byggnader än själva huvudbyggnaden kan omfattas av lagskyddet.

Munkfors herrgård uppfördes ursprungligen 1812. Den är timrad med vitmålad slät panel och har falsat plåttak. Dess nuvarande arki-

Geijersgården

tektioniska utformning är ovanlig och originell och härrör från 1829.

Munkfors bruk var det första i landet som införde martinmetoden vid ståltillverkning 1869. Martinverket är uppfört 1877. Det har fasader av tegel och korrugerat plåttak.

Geijersgården, bruksherrgården, som numera är minnesgård över E.G. Geijer, F.A. Dahlgren och U. Troili. Huvudbyggnaden härstammar från 1640-talet men har byggts om flera gånger. Det nuvarande utseendet är från 1817-21. De två flyglarna kom till vid 1700-talets början, den norra byggdes dock om helt ombyggd 1929-30. Magasin, visthusbod och gäststuga är från 1700-talets senare del och drängstugan byggdes 1831. Gården saknar numer ekonomibyggnader.

Fornminnen

Fasta fornlämningar och fornfynd är skyddade enligt kulturminneslagen (2 kap.). Med fast fornlämning menas lämningar efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergivna. Dit räknas exempelvis gravar, resta stenar, kors, boplatser, arbetsplatser, ruiner, färdvägar, broar och skeppsvrak.

Fornfynd är föremål som saknar ägare när de hittas och som påträffats vid en fast fornlämning eller under andra omständigheter och kan antas vara minst ett hundra år gamla. Fornlämningar är skyddade mot åverkan vare sig de är kända eller okända, synliga

eller osynliga. Skyddet omfattar dels själva fornlämningen och dels så stort område på marken som behövs för att bevara lämningen. Förändringar i fornlämningen eller inom fornlämningsområdet fordrar tillstånd från länsstyrelsen.

Det finns ett nationellt fornminnesregister med uppgifter om fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar i hela landet. Riksantikvarieämbetet är registerhållare. Registret är digitalt och nås via Riksantikvarieämbetets hemsida.

Inom Munkfors kommun finns 68 fasta fornminnen registrerade. Länsstyrelsen har inom ramen för sitt fornvårdsprogram genom skogsvårdsstyrelsens försorg företaget manuella röjningsarbeten kring vissa fornlämningar. De områden som fortlöpande markvårdas och förses med informationsskyltar är i första hand de som betraktas som särskilt beaktansvärda.

Kulturhistorisk inventering i Munkfors kommun

I den kulturhistoriska inventeringen uppmärksammades även 46 enskilda byggnader som särskilt beaktansvärda.

Några av dessa byggnader, Martinverket, Munkfors herrgård och Geijersgården, är skyddade genom byggnadsminnesförklaring,

Martinverket

vidare äger även kyrkorna skydd. I övrigt omfattas några byggnader av områdesbestämmelser till skydd för kulturmiljön medan resterande byggnader saknar skyddsbestämmelser.

Kyrkor

Sockenkyrkorna räknas till landets mest värdefulla byggnader. Kyrkobyggnader, gudstjänstlokaler, kyrkotomter och begravningsplatser som tillhör svenska kyrkan och är uppförda eller anlagda före 1940 omfattas av kulturminneslagen (4 kap.). Länsstyrelsen prövar frågor om ändringar, utvidgningar, restaureringar eller konserveringsarbeten av anläggningar eller deras inventarier.

Ransäters tidigare kyrka härrörde sig, till sina äldsta delar, från 1660-talet. Den brann dock ner den 6 december 1983. En ny kyrka ri-

Munkfors kyrka

tades av arkitekt Jerk Alton, och den återinvigdes 1986. Munkfors kyrka invigdes 1920. Den byggdes efter ritningar av arkitekten Bror Almqvist. Innan kyrkan i Ransäter hann återinvigas brann även Munkfors kyrka ner, den 20 december 1984. Endast några inventarier som kyrkosilver, dopfunten, textilier m.m. kunde räddas. Den återuppbyggda kyrkan invigdes 1987.

Tillståndsplikten enligt kulturminneslagen (4 kap.) gäller även vissa yngre, särskilt utvalda kyrkobyggnader och anläggningar, detta gäller både Munkfors och Ransäters kyrkor.

Statliga bidrag

För att stödja bevarandet av enskilda objekt och samlade kulturmiljöer finns möjligheter

att söka statligt stöd. Bidrag kan beviljas vid byggnadsvårdsarbeten av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse för sådana insatser som är mer kostnadskrävande än normalt, för markvård av fornlämningar och kulturlandskap samt insatser för information m.m. i anslutning till kulturmiljöer.

Vägar

Länsstyrelsen och f.d. Vägverket Region Väst har upprättat en förteckning över allmänna vägar med kulturhistoriska värden.

Inom Munkfors kommun är det en vägsträcka som uppmärksammas, väg 733 upp till Ransäter. Det är endast en knapp kilometer av den nordligaste delen som ligger inom kommunen. Vägsträckan sammanbinder ett antal gårdar på Klarälvens östra sida och har kvar mycket av sin ålderdomliga karaktär. Vägen bedöms ha en kontinuitet långt tillbaka i tiden, till vikingatid eller medeltid.

Övriga kulturlämningar

Det finns ännu andra kulturhistoriska lämningar som kan vara av stort kulturhistoriskt värde men som inte omfattas av kulturminneslagens bestämmelser. Dit hör exempelvis kolbottnar, stengårdsgårdar, gamla vägsträckningar m.m. Inom kommunen finns 201 övriga kulturhistoriska lämningar. Många av dessa finns förtecknade i Skogsstyrelsens register "Skog och historia" och omfattas i viss utsträckning av skogsvårdslagen.

Gammal vägsträckning i Ransäter

HÄNVISNINGAR

Broar i Värmlands län kulturhistorisk inventering (Värmlands Museum m.fl. 1981)

Ditt Värmland (Länsstyrelsen 1989)

Jordbrukets ekonomibyggnader i Värmland (Länsstyrelsen 2004)

Kulturhistorisk inventering i Munkfors kommun 1974 (Värmlands Museum 1975)

Kulturmiljöprogram Munkfors kommun 2010 (Munkfors kommun 2010)

Kulturmiljövårdsundersökning för Munkerudsvägen (Värmlands Museum

1998)

Lantbrukets gamla byggnader, rum för nya idéer (Länsstyrelsen 2006)

Vägar till historien (Vägverket m.fl. 2000)

www.raa.se (Riksantikvarieämbetet)

www.lansstyrelsen.se/varmland (Länsstyrelsen)

Naturmiljö

Naturen är en av våra viktigaste tillgångar och att vårda den är varje generations skyldighet. Med naturvård menas skydd och vård av mark- och vattenområden som har ett naturvetenskapligt eller kulturhistoriskt värde. Det kan gälla ursprungliga naturmiljöer likväl som kultur- eller odlingspåverkade. Naturvård kan även vara skydd och vård av landskap som har upplevelsevärden för de som vistas eller färdas i det.

Biologisk mångfald är ett grundbegrepp inom naturvården. För att inte utarma mångfalden måste värdefulla naturtyper och biotoper av olika slag bevaras inför framtiden.

LANDSKAP OCH NATUR

Biologisk mångfald

Biologisk mångfald är ett samlingsbegrepp för variationen hos allt levande på jorden, dvs. resultatet av ca 4,5 miljarder års utveckling. Minskning av den biologiska mångfalden är ett av de stora globala miljöproblemen.

Ofta talas det om biologisk mångfald på tre nivåer:

- mångfald på ekosystemnivå (livsmiljöer),
- mångfald av arter och samspelet mellan arter, och
- genetisk variation inom och mellan enskilda bestånd.

Biotopskydd

Följande livsmiljöer eller biotoper omfattas, enligt miljöbalken (7 kap. 11 §), av ett generellt skydd:

- alléer,
- källor med omgivande våtmark i jordbruksmark,
- odlingsrösen i jordbruksmark,
- pilevallar,
- småvatten och våtmarker i jordbruksmark,
- stenmurar i jordbruksmark, samt
- åkerholmar.

Även andra mindre mark- och vattenområden som utgör livsmiljö för hotade djur- eller

Våtmark vid Rannsjön

växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda får av länsstyrelsen eller Skogsstyrelsen förklaras som biotopskyddsområden. I Munkfors kommun finns idag fyra sådana områden.

Djur- och växtskyddsområden

Det är möjligt att skydda till exempel häckande fåglar genom att förbjuda tillträde till ett område under en viss tid av året. Något sådant område finns inte inom Munkfors kommun idag.

Landskapsbildsskydd

Landskapsbildsskydd är en äldre skyddsform som bildades med stöd av 19 § i naturvårdslagen. Begreppet finns inte med i miljöbalken och ersätts successivt med andra skyddsformer, fram till dess gäller dock bestämmelserna. I Munkfors finns inget landskapsbildsskyddat område.

Nationellt värdefulla sjöar och vattendrag

Inom arbetet med miljö kvalitetsmålet "Levande sjöar och vattendrag" har Naturvårdsverket, Fiskeriverket och Riksantikvarieämbetet tillsammans med länsstyrelserna sammanställt områden med Sveriges mest värdefulla sötvattensmiljöer. Något sådant område finns inte inom Munkfors kommun. Däremot har Klarälven uppmärksammats från mynningen upp till Deje, omfattningen överensstämmer med motsvarande riksintresse. Klarälven sträcker sig genom hela kommunen

Klarälven

och Munkfors har, tillsammans med andra kommuner, ansvar för vattenkvaliteten nedströms.

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden som håller på att byggas upp inom EU. Syftet är att bevara naturtyper och livsmiljöer för arter som EU-länderna kommit överens om att bevara. Naturvårdsverket tillsammans med länsstyrelsen föreslår områden som skall ingå i Natura 2000, sådana områden är av riksintresse enligt 4 kap. miljöbalken.

Munkfors kommun saknar idag Natura 2000-områden.

Naturminnen

Ett särpräglad naturföremål får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturminne om det behöver skyddas eller vårdas särskilt. Förklaringen får omfatta även det område på marken som krävs för att bevara naturföremålet och ge det behövligt utrymme.

I Munkfors kommun finns två sådana naturminnen, en björk i Blia och en tall i Ransberg.

Naturreservat

Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, åter-

Hästskoholmen

ställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.

I Munkfors kommun finns idag ett naturreservat. Hästskoholmen är ett kommunalt naturreservat som ligger på en ö i Klarälven strax norr om forsen i Munkfors. Reservatsbildningens motiv är att genom enkla skötselåtgärder bevara Hästskoholmens specifika natur-, kultur- och friluftsvärden. De naturgivna förutsättningarna för friluftslivet skall vara styrande. Skötseln skall bevara och öka naturvärdena samtidigt som den skall möjliggöra ett nyttjande av området som ett tätortsnära, lättillgängligt ströv- och rekreationsområde, samt ge kunskap och förståelse för områdets betydelse för industrin under tidigare tidsepoker.

Naturvårdsavtal

Naturvårdsavtal är ett civilrättsligt avtal mellan staten/kommunen och markägaren i syfte att bevara och utveckla ett områdes naturvärden. Det gäller ofta mark som kräver en naturvårdsanpassad skötsel. Sådant avtal finns idag för drygt nio hektar mark.

Naturvårdsinventering

Den länsomfattande översiktliga naturvårdsinventeringen som länsstyrelsen gjorde i Munkfors kommun 1974 följdes upp 1988. Totalt 22 objekt uppmärksammades som särskilt intressanta, 15 av dessa skyddsvärdeklassades. Graden av skyddsvärde har angetts i en fyrgradig skala där I betyder högsta skyddsvärde (riksintresse), II mycket högt skyddsvärde (länsintresse), III högt skyddsvärde (lokalt intresse) och IV skyddsvärde (lokalt intresse):

1. Boråshöjden, område av lokalt intresse med botaniska, zoologiska, geovetenskapliga, friluftslivsmässiga skyddsmotiv, klass III,
2. Björnberget södra branten, område av lokalt intresse med zoologiska och geovetenskapliga skyddsmotiv, klass IV,
3. Stormossen, mosse av lokalt intresse även med zoologiska skyddsmotiv, klass III,
4. Ökmossen, mosse av lokalt intresse, klass III
5. Mossängen, område av riksintresse med geovetenskapliga, hydrologiska, botaniska och zoologiska skyddsmotiv, klass I (del av riksintresseområde),
6. Åsnätlandskap vid Rannsjön, område av lokalt intresse med geovetenskapliga, botaniska och hydrologiska skyddsmotiv, klass III,
7. Falkberget, område av lokalt intresse med geovetenskapliga, botaniska och zoologiska skyddsmotiv, klass III,
8. Skalltjärn, område av lokalt intresse med geovetenskapliga skyddsmotiv, klass IV,
9. Gruvkullen, område av lokalt intresse med biologiska, geovetenskapliga och zoologiska skyddsmotiv, klass IV,

Rannsjön

Skalltjärn

Områdena saknar idag till stora delar skyddsbestämmelser för naturmiljön.

10. Kvarnbäcken, område av lokalt intresse med biologiska, zoologiska och friluftslivsmässiga skyddsmotiv, klass IV,
11. Klarälvens nedre lopp (sträckan från Edebäck i norr till mynningen i söder), område av högsta skyddsvärde med hydrologiska, zoologiska, landskapseстетiska, geovetenskapliga och botaniska skyddsmotiv, klass I,
12. Ranåns ravinsystem, område av lokalt intresse med geovetenskapliga, botaniska, zoologiska, kulturella, friluftslivsmässiga och landskapseстетiska skyddsmotiv, klass III,
13. Ransätershöjden, område av lokalt intresse med geovetenskapliga skyddsmotiv, klass IV,

14. Grebråten – Rönningen, område av lokalt intresse med geovetenskapliga skyddsmotiv, klass IV, och
15. Ravin vid Ransäterstorp, område av lokalt intresse med botaniska, zoologiska och geovetenskapliga skyddsmotiv, klass IV.

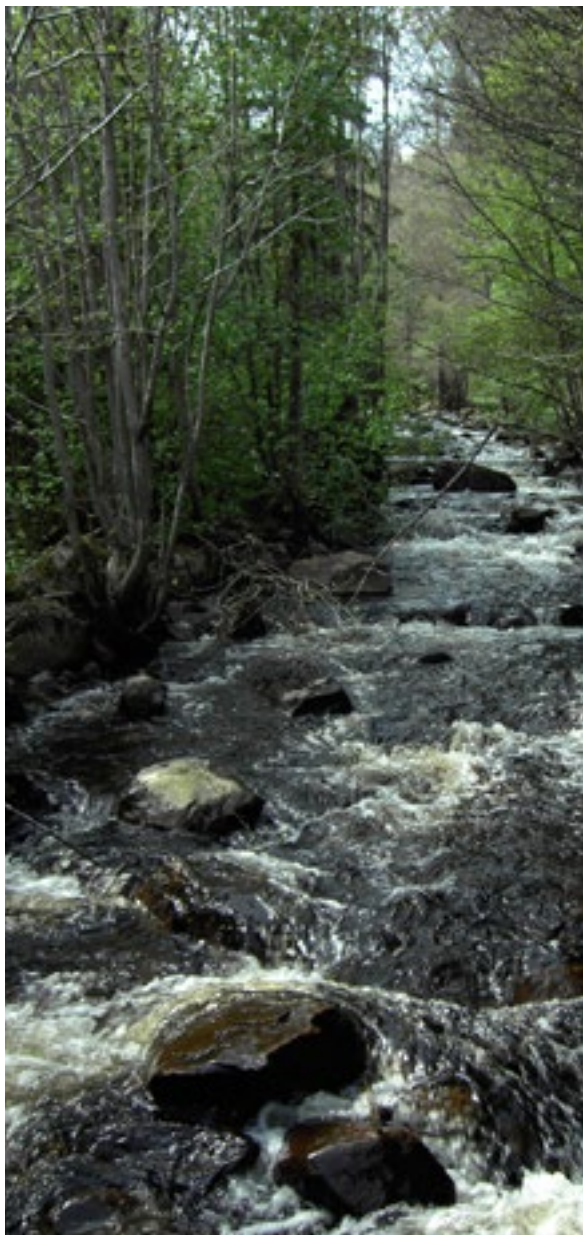
Övriga områden som uppmärksammades var Rannsjön (landskapseстетiskt värde), Björnberget norra branten (botaniskt värde), Skalltjärnsberget/Timmernäsberget (geovetenskapligt värde), Goboåsen (botaniskt värde), skogsbestånd vid Lortmossen (botaniskt värde), berggrundslokal vid Örttjärn (botaniskt värde) och botanisk lokal vid Geijerskolan (botaniskt värde).

Naturvårdsområden

Länsstyrelsen eller kommunen kunde innan miljöbalken trädde i kraft avsätta naturvårdsområden med stöd av naturvårdslagen. Skyddsformen var svagare än naturreservat och fick inte hindra pågående markanvändning. Sedan miljöbalken trädde i kraft kan inte nya naturvårdsområden skapas. Redan bildade finns dock kvar och skall enligt miljöbalken numera betraktas som naturreservat. Något sådant naturvårdsområde finns inte i Munkfors kommun.

Naturvårdsprogram

Munkfors har ett gemensamt naturvårdsprogram tillsammans med Forshaga kommun som antogs av kommunfullmäktige i april 2009. Det omfattar en rad värdefulla natur-

Ranån

miljöer som definierats i diverse inventeringar genom åren samt en åtgärdsplan till skydd för deras värden. Åtgärdsplanen skall uppdateras årligen.

Nyckelbiotoper

En nyckelbiotop är ett område med höga naturvärden där man finner eller kan förväntas finna djur eller växter med speciella krav på sin livsmiljö. Skogsstyrelsen har genomfört biotopsinventeringar i Munkfors kommun och redovisat 68 nyckelbiotoper. Områdena har idag inget formellt skydd mot avverkningar. Det råder dock samrådsskyldighet med Skogsstyrelsen innan man får göra ingrepp i områdena.

I Skogsstyrelsens inventeringar finns också ett antal s.k. naturvärdesobjekt uppmärksammade. De har höga naturvärden och kan sägas vara framtidsnyckelbiotoper. I Munkfors kommun finns 16 sådana objekt med naturvärden.

Riksintressen

Inom Munkfors kommun finns ett område av riksintresse för naturvärden enligt miljöbalken (3 kap. 6 §). Det gäller Mossängen som utgör en del av Klarälvens meanderlopp. En beskrivning av riksintresseområdet samt hur kommunen avser att tillgodose det, redovisas under rubrikerna **FÖRUTSÄTTNINGAR**, **Riksintressen** och **PLANFÖRSLAG**, **Riksintressen**.

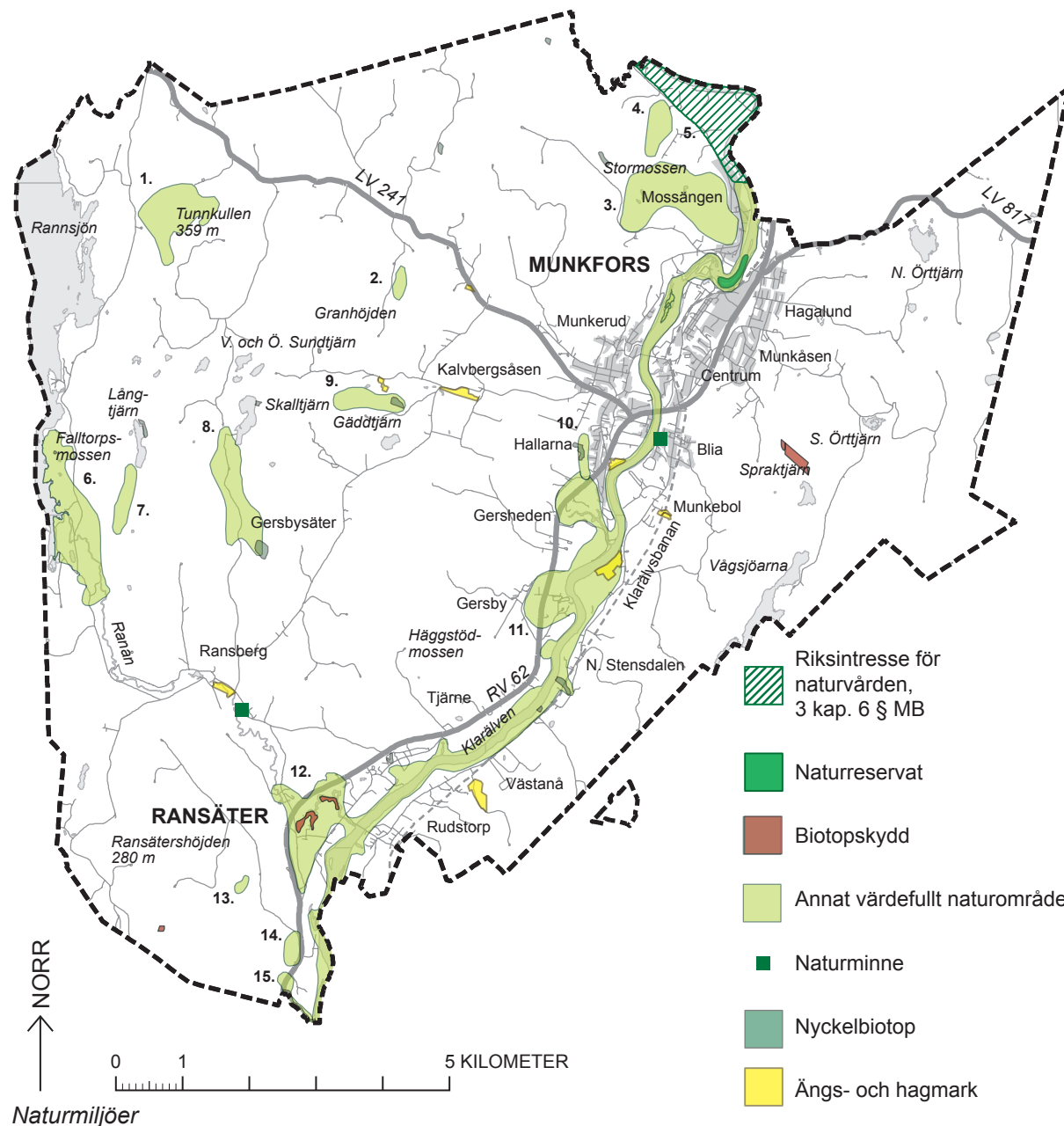
Munkfors ligger inom Klarälvens avrinningsområde, därmed kan även riksintressen nedströms Munkfors indirekt påverkas, det gäller exempelvis "Klarälvens nedre lopp" som är av riksintresse för naturvärden (vandringsområde för laxfiskar m.m.) och Vänern som är av riksintresse för bl. a. yrkesfisket.

Strandskydd

Strandskyddets syfte är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Generellt omfattar, enligt miljöbalken, strandskyddet land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt vattenstånd (strandskyddsområde). Strandskyddet kan av länsstyrelsen utökas till högst 300 meter om det behövs för att tillgodose något av strandskyddets syften. Utökat strandskydd till 150 meter gäller idag för Rannsjön, Spraktjärn, Vågsjöarna och Ranån söder om Ransberg. En översyn av de utvidgade strandskydden skall ske senast 2014 annars upphör de att gälla.

Inom strandskyddsområden får inte:

- uppföras nya byggnader,
- byggnader ändras för att tillgodose ett väsentligt annat ändamål än tidigare,
- grävnings- eller andra förberedelsearbeten

ten för bebyggelse utföras,

- andra anläggningar eller anordningar utföras som kan hindra eller avvälja allmänheten från att beträda området, eller
- vidtas andra åtgärder som väsentligt försämrar livsvillkoren för djur- och växtarter.

Om särskilda skäl föreligger och syftet med strandskyddet inte påverkas kan kommunen ge strandskyddsdispens för åtgärder inom ett strandskyddat område eller upphäva strandskyddet i detaljplan. Vid prövning av frågan får man som särskilt skäl endast beakta något av de sex i lagtexten tydligt formulerade förutsättningar som skall gälla för det aktuella området. Undantagna är dispenser i ärenden som rör försvarsanläggningar, allmänna vägar och järnvägar samt skyddade områden beslutade av andra än kommunen. Där beslutar länsstyrelsen om dispens. I Munkfors kommun har det getts tolv strandskyddsdispenser under den senaste tioårsperioden.

Kommunen kan i sin översiktsplanen ange områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, s.k. LIS-områden, där det vid dispensprövning eller upphävande får beaktas som ett särskilt skäl om åtgärden bidrar till att långsiktigt främja utvecklingen på landsbygden.

Våtmarker

Våtmarker samlar upp tillrinnande vatten från omgivningen, lagrar och sprider vatten. Ef-

Hagmarker i Ransäter

ter torrperioder kan en våtmark bromsa upp vatten från nederbörden genom att fylla på sin egen vattenreservoar. Tillgång till vatten, vattnets innehåll och rörelse är grundförutsättningarna för en mängd ekologiska anpassningar hos våtmarkens växter och djur. Våtmarkerna är, totalt sett, en av de mest artrika naturtyperna.

Många våtmarker fungerar också som biologiska filter i naturen. Tungmetaller och organiska föroreningar fastnar i våtmarkens torv. Genom årtusenden har tungmetaller fångats upp som annars skulle läcka ut i sjöar och vattendrag. Näringsämnen, framförallt kväve,

binds av växterna och lagras upp i torven. Våtmarkerna kan på detta sätt reducera kvävebelastningen på vattendrag och sjöar.

I länsstyrelsens våtmarksinventering från 1994 uppmärksammades sex objekt i Munkfors. Stormossen tillhör klass 2, dvs. objekt med högt naturvärde och övriga klass 3, objekt med vissa naturvärden.

Ängs- och hagmarker

Ängar och hagar är en viktig del av kulturlandskapet. Markerna hotas ofta idag av igenväxning och utarmning av flora och fauna. I Munkfors inventerades ängs- och hag-

marker 1998 och då noterades åtta platser som hade ett bra betestryck och en intressant flora. En ytterligare inventering gjordes av länsstyrelsen 2002-2004 på uppdrag av Jordbruksverket. Då fanns endast två platser kvar, i Hollsbyn och Kalvbergsåsen.

MARK OCH VATTEN

Avrinningsområden

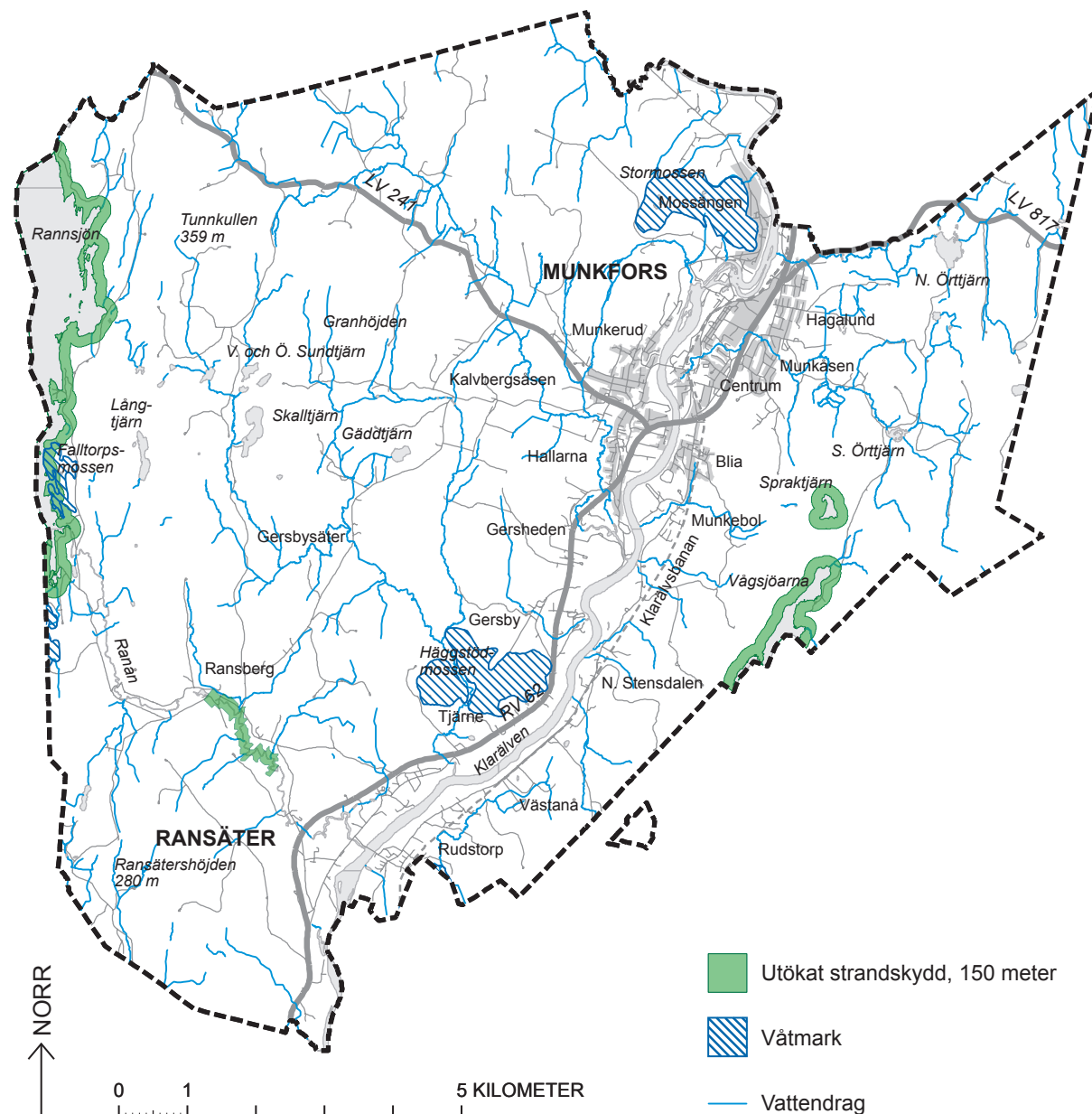
Ett avrinningsområde är det landområde inklusive sjöar som avvattnas via samma vattendrag, dvs. all nederbörd som faller inom området rinner ut i havet via detta enda vattendrag. Området avgränsas topografiskt av s.k. vattendelare gentemot andra avrinningsområden. I Sverige finns 119 huvudavrinningsområden. I stort sett hela Värmland och hela Munkfors kommun tillhör huvudavrinningsområdet Göta älv som också är Sveriges största.

Kalkning

I Munkfors kommun kalkas två sjöar regelbundet för att motverka försurning, det gäller Rannsjön och Vågsjön. Vågsjön har utvalts att vara regional referenssjö för kalkningsverksamheten och kalkas varannat år sedan 1995.

Vattendirektivet

Vattendirektivet fastslår en ram för EU:s vattenpolitiska samarbete. Direktivet skall formulera enhetliga regler på EU-nivå för skydd av europeiska vatten, sjöar, andra vattendrag,

Vattendrag, våtmarker och områden med utökat strandskydd

kustvatten och grundvatten men inte hav. Det handlar främst om att förbättra miljöarbetet genom gemensam lagstiftning.

Enligt ramdirektivet skall vattenförvaltningen administreras i distrikt som bygger på vatt-
nets avrinningsområden. Värmland tillhör
Västerhavets vattendistrikt. Vattenmyndighe-
terna samordnar arbetet i sitt distrikt och har
det övergripande ansvaret för att ramdirekti-
vet genomförs. På varje länsstyrelse finns ett
beredningssekretariat med uppgift att hjälpa
vattenmyndigheten. Arbetet sker i dialog med
kommuner, vattenvårdsförbund och andra lo-
kala vattenintressenter.

Vattenkvalitet

Försurning av mark och vatten är ett av de allvarligaste miljöproblemen i Värmland. Försurningen beror framförallt på nedfall från luften av svavel- och kväveföreningar. Svavelnedfallet har minskat på senare tid medan kvävenedfallet ligger kvar på en hög nivå. Länets utsläpp härrör i huvudsak från trafik och industrier, det mesta transporteras dock lång väg.

Övergödning av sjöar och vattendrag beror främst på stora utläckage av näringsämnet fosfor. Det leder till syrebrist, igenväxning, algbloomning och därmed oftast även en minskning av den biologiska mångfalden. Orsaken till övergödning är flera, bl.a. jord- och skogsbruk, dåligt renade avlopp, trafik och en minskad mängd våtmarker.

Vattenförekomsterna i kommunen delas upp i grundvatten, sjöar och vattendrag. De två grundvattenområdena som tas upp i VISS (Vatteninformationssystem Sverige) bedöms ha god kemisk och kvantitativ status. Rannsjön, den enda sjö i kommunen som finns med i databasen, har bedöms ha måttlig ekologisk status på grund av flödesregleringar och god kemisk status exklusive kvicksilver. Övriga sjöar bedöms av kommunen som försurade. I Vågsjöarna har dessutom förhöjd halt av kvicksilver i fisk konstaterats. Vattendragen Klarälven och Enån bedöms ha måttlig ekologisk status med anledning av flödesregleringar när det gäller Klaraälven och försurning när det gäller Enån. Den kemiska statusen är god exklusive kvicksilver. Rånån bedöms ha god ekologisk status och god kemisk status exklusive kvicksilver.

Samtliga badvattenprover som tagits under de senaste åren vid kommunens badplats vid Hästskoholmen har bedömts som tjänliga.

Värdefulla sjöar och vattendrag

Länsstyrelsen har bedömt att ca 80 värmländska sjöar och vattendrag är av nationell betydelse för naturvården och därför bör prioriteras i arbetet med att restaurera och skydda vattenmiljöer. I Munkfors kommun har Klarälven, Rannsjön och Vågsjöarna uppmärksammas.

LUFT

Kvalitet

Ett barn som leker andas 15-20 liter luft per minut, en kvinna som går 20 liter per minut och en man 25 liter per minut. Så det är stora mängder luft vi använder dagligen. Om den luften inte håller god kvalitet kan vi drabbas av olika besvär. Regeringen har beslutat att utomhusluften skall mätas på platser med sådan befolkningstäthet att det är motiverat att utvärdera och säkerställa luftkvaliteten. Mätvärdena får inte överskrida miljökvalitetsnormerna.

Det finns inga sådana mätningar gjorda i Munkfors. Bedömningen görs dock att luftkvaliteten är god och att gällande miljökvalitetsnormer uppfylls med bred marginal.

HÄNVISNINGAR

Floran i Munkfors kommun (Gunnel Johansson och Erik Eriksson 2008)

Naturvårdsprogram (Forshaga och Munkfors kommuner 2009)

Vackra och artrika vägkanter – Värmlands län (Vägverket 1995)

Ängsmarker och betesmarker i Värmland (Länsstyrelsen Värmland 2006)

Översiktlig inventering av kärlväxter på NKIJ-banan Deje-Uddeholm (Per-Åke Lonnfors 2004)

www.artportalen.se (Artdatabanken)

www.naturvardsverket.se (Naturvårdsverket)

www.sjv.se (Jordbruksverket)

www.skogsstyrelsen.se (Skogsstyrelsen)

www.lansstyrelsen.se/varmland (Länsstyrelsen)

www.smhi.se (Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut)

www.sofnet.org (Sveriges Ornitologiska Förening)

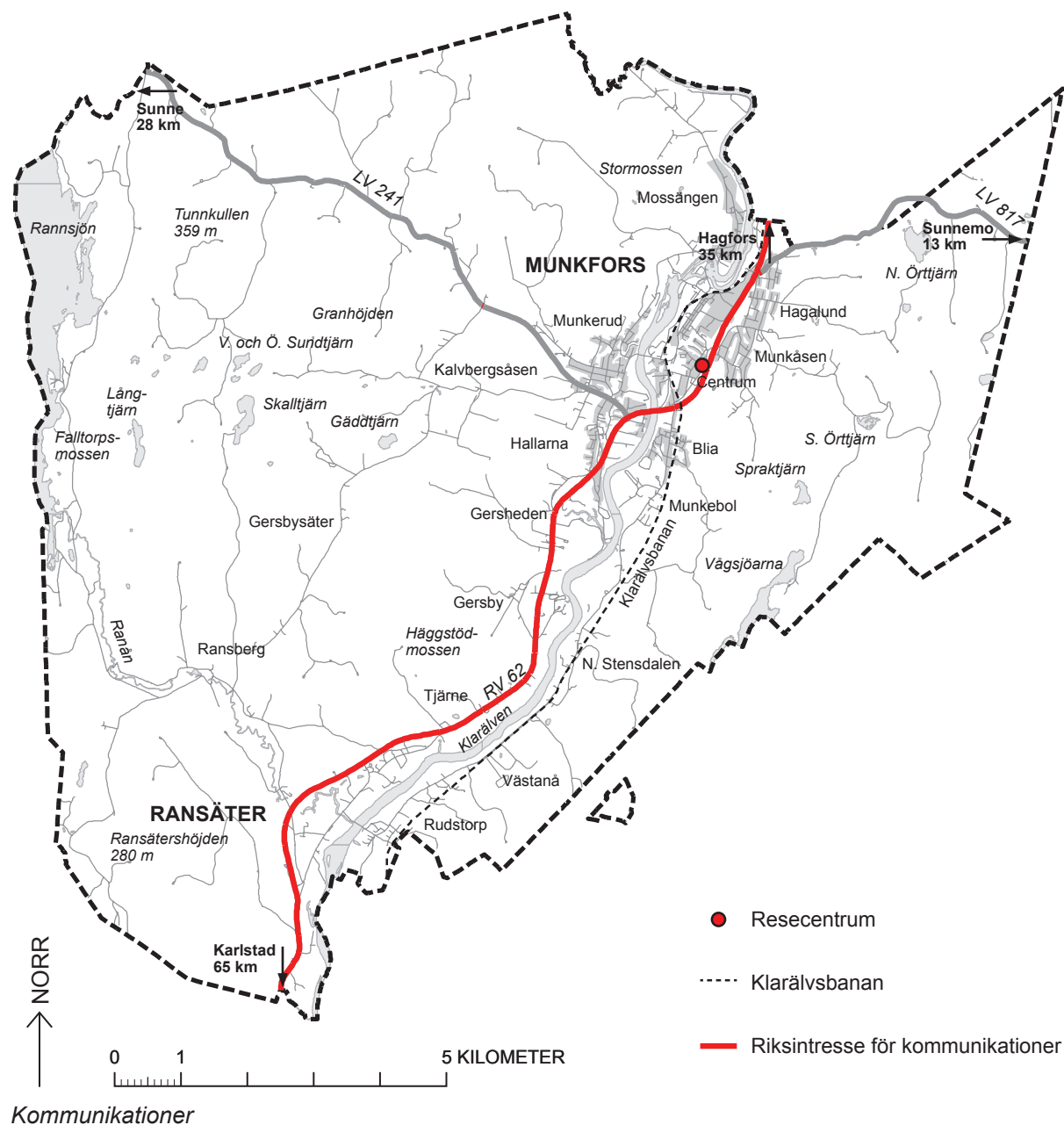
www.vattenportalen.se (Naturvårdsverket m.fl.)

Kommunikationer

Rörligheten hos människor och varor har ökat oavbrutet under hela 1900-talet. Vi transporterar oss allt mer trots att utvecklingen inom tele- och datakommunikation borde leda till motsatsen. Ett effektivt och hållbart transportsystem har stor betydelse för samhällsutvecklingen. Ett väl fungerande person- och godstransportsystem är en viktig förutsättning för att stärka Munkfors kommuns konkurrenskraft i regionen. Ett väl fungerande transportsystem ger även munkforsborna möjligheter att välja var man vill bo, arbeta och studera.

Det samlade transportbehovet bedöms inte minska i framtiden. Vägtrafiken kommer inom överskådlig framtid att bli det dominerande transportslaget för munkforsborna. Bilen är det helt dominerande transportmedlet för resor över en kilometer. Samtidigt ställs allt högre krav på minskad miljöbelastning, minskad energiförbrukning och ökad trafiksäkerhet.

Munkfors kommun arbetar aktivt med trafiksäkerhetsfrågor där "Nollvisionen" utgör det långsiktiga målet. Ambitionen är att förebygga olyckor och skapa trygga och säkra trafikmiljöer för alla. Det gäller inte minst de som går och cyklar, de oskyddade trafikanterna.

Trafiknätsanalys

Munkfors kommun har en trafiknätsanalys som antogs av kommunfullmäktige 2004. Trafiknätsanalysen beskriver hur trafiknäten kan utformas för att klara sina respektive uppgifter på ett bättre sätt. Syftet med trafiknätsanalysen är att den skall bidra till en trafikplanering som strävar mot "Nollvisionen", dvs. inga dödade och svårt skadade i trafiken.

BILTRAFIK

Med bilismens genombrott ökade människors rörlighet dramatiskt. Härmed skapades nya förutsättningar för lokaliseringen av arbetsplatser, service och bostäder. Man behöver inte längre bo där man arbetar och sina inköp kan man göra på annan ort. För många är bilen en förutsättning för ett fungerande vardagsliv. För den som saknar bil har tillgängligheten istället blivit sämre. I Munkfors är bilen det helt dominerande transportmedlet. Munkforsbon har fler bilar och kör 100 mil längre per år än genomsnittsvärmlänningen enligt statistik från 2007.

Bilvägnät

Den ökade rörligheten ställer krav på transportsystemen. För många munkforsbor är god vägstandard och bra kollektivtrafik en förutsättning för att kunna bo kvar i kommunen. När det gäller försörjning av näringslivet, arbetspendling och varutransporter, är kvaliteten på riksväg 62 av avgörande betydelse.

Den går från Karlstad i söder, sträcker sig genom hela kommunen, förbi Hagfors och vidare in i Norge, den utgör kommunens livsnerv. Väg 62 är av riksintresse för kommunikationer och har stor betydelse för den regionala trafiken men är också en viktig länk för godstrafiken mellan norra Värmland och Västsverige men även till och från Oslo/Norge. En annan betydelsefull förbindelse är länsväg 241 västerut mot Sunne.

Övriga länsvägar som berör kommunen är, väg 733 (Deje - Munkfors), väg 805 (Geijersgården - Ransberg), väg 807 (Ransbacka - Norra Åmberg), väg 808 (Kärr - Munkfors), väg 814 (Geijersgården - Högsby), väg 815 (Ransäter - Rudstorp), väg 817 (Munkfors - Sunnemo) och väg 903 (Munkerud - Ängarna).

Olycksstatistik

Tillgänglig olycksfallsstatistik visar att singelolycka med bil är den vanligaste olyckstypen i Munkfors. Det är också bland dessa det största antalet skadade finns.

Pendling

Den dagliga utpendlingen från Munkfors är ca 400 personer och sker i huvudsak till Karlstad och Hagfors. Inpendlingen är ca 520 personer och sker i huvudsak från Hagfors men även från Forshaga och Sunne. Pendlingen sker i hög utsträckning med bil.

Standard och säkerhet

De viktigaste vägarna har god standard i avsnitten genom kommunen. När det gäller riksväg 62 finns dock brister såväl söderut som norrut vilket självklart även påverkar Munkfors kommun. Trafikverket har genomfört en förstudie samt påbörjat en etapputbyggnad av riksväg 62, etappen Förby - Ransäter är nyligen färdigställd och för etappen Deje - Älvkullen finns förslag till arbetsplan. Exempel på åtgärder som vidtas för att öka kvaliteten och trafiksäkerheten är rätning och breddning av vägen samt utbyggnad av busshållplatser och pendlarparkeringar.

Under 2011 gjordes i samarbete mellan Trafikverket, berörda kommuner, Värmlandstrafik och Region Värmland en stråkstudie för riksväg 62. I den redovisas tänkbar målstandard och åtgärdsplan för vägen fram till 2021. Studien skall utgöra beslutsunderlag för val och prioriteringar av åtgärder.

Tillståndsplikt vid vägar

Väglagen, som reglerar byggandet och utnyttjandet av allmänna vägar, innehåller även bestämmelser om markanvändningen närmast vägen. Generellt gäller att inom ett avstånd av tolv meter från allmän väg får inte enligt väglagen, utan länsstyrelsens tillstånd, uppföras byggnader, göras tillbyggnader, utföras andra anläggningar eller vidtas andra åtgärder som kan inverka menligt på trafiksäkerheten. För riksväg 62 och för del av läns-

väg 241 är detta avstånd utökat till 30 meter. Inom 50 meter från vägområde skall vid alla allmänna vägar, för uppsättning av skyltar, tillstånd inhämtas från länsstyrelsen.

Trafikmängder

Riksväg 62 är den mest trafikbelastade vägen i kommunen. Omedelbart söder om Munkfors tätort trafikeras den med ca 3 900 fordon per årsmedeldygn och omedelbart norr om med ca 3 100 fordon. De mest trafikerade gatorna inom tätorten är Tallåsvägen och Tallbacksvägen belastas med 3 700 respektive 2 200 fordon.

GÅNG- OCH CYKELTRAFIK

Att gå eller cykla är det överlägset mest miljövänliga och energisnåla transportsätt som finns. Det ger även motion och stärker därmed folkhälsan. Det är dessutom det transportsystem som tar minst plats. Trots ett väl fungerande gång- och cykelvägnät används bilen ändå i förhållandevis hög utsträckning, även vid kortare transporter.

Gång- och cykelvägnät

Gång- och cykelvägnätet är relativt väl utbyggt inom tätorten Munkfors och går till stor del på separata gång- och cykelvägar. Klarälvbanan på den gamla NKIJ-banvallen har en mycket strategisk sträckning genom kommunen, centralorten Munkfors och Ransäter. Den är både gen, plan och separerad från bilvägnätet.

Resecentrum

Olycksfallsstatistik

Tillgänglig olycksfallsstatistik från det nationella trafiksäkerhetsprogrammet visar att de oskyddade trafikanterna är utsatta och då särskilt barn och ungdomar från skolåldern och uppåt. En särskilt utsatt grupp verkar vara mopedister.

Standard och säkerhet

Det finns dock ett antal farliga passager vid korsningar av biltrafiknätet. Dessa har definierats i trafiknätsanalysen. Det finns även några sträckor med trafiksäkerhetsmässiga brister i själva gång- och cykelvägnätet. Flera av dessa har dock lösts i och med Klarälvbanans färdigställande.

KOLLEKTIVTRAFIK

Kollektivtrafiken är en del av den grundläggande samhällsservicen. En bra kollektivtrafik ger ökad välfärd, bättre ekonomi för samhället, den enskilde och näringslivet samt ökad tillgänglighet som bidrar till regional utveckling.

Pendling blir allt viktigare för en fungerande arbetsmarknad samtidigt som det ger individen valmöjligheter när det gäller arbete och utbildning. Kollektivtrafiken är också viktig ur social och jämlikhetssynpunkt. Även de som inte har tillgång till bil måste ha rimlig möjlighet att förflytta sig inom och mellan kommunerna. Det gäller inte minst kvinnor som inte har tillgång till bil i samma utsträckning som män. Det finns dock en stor grupp människor

som på grund av något slags funktionshinder har svårigheter att resa även med den reguljära kollektivtrafiken.

Busstrafik

Länstrafiken trafikerar tre linjesträckningar med buss i kommunen, linje 204 mellan Sunne och Munkfors, linje 600 mellan Munkfors och Karlstad samt linje 310 mellan Munkfors och Ransäter. Avgångarna är anpassade till normal arbetstid.

I Munkfors har det byggts ett nytt resecentrum med vänthall och utrymmen för gods- hantering.

Värmlandstrafik, som ägs gemensamt av Värmlands kommuner och landstinget, svarar för busstrafiken. Det finns en strategisk plan för verksamheten.

Flygtrafik

Vid Gersby, ca fem kilometer sydväst om centralorten, finns ett 700 meter långt sportflygfält som kan användas av taxiflyg. Närmaste flygplats för reguljär persontrafik finns i Hagfors. Härifrån går bl.a. två turer per vardag till Stockholm. Reguljär persontrafik finns även från flygplatsen i Torsby men det mest omfattande utbudet finns i Karlstad.

TELE OCH DATA

Utvecklingen inom tele- och data har gått oerhört snabbt de senaste åren. Att gå från industrisamhälle till informationssamhälle har varit en drivkraft. För att möta konkurrensen från andra länder är den nödvändig. Med utvecklingen har möjligheterna för landsbygden att konkurrera med storstadsregionerna när det gäller näringsliv, utbildning och handel ökat.

Kommunerna i Värmland har tillsammans byggt ett fiberstomnät i marken. Det har varit möjligt genom finansiering av staten, kommunerna och EU. Nätet ansluter samtliga kommunhuvudorter i Värmland och ett stort antal övriga orter. I Munkfors kommun är huvudorten och kransorten Ransäter fiberanslutna. Slutkund nås i de flesta fall via koppartråd och tjänsten ADSL.

I Munkfors finns fiber- och fastighetsnät i det kommunala bostadsbolagets hyreshus. Kanalisation i mark finns förberedd till ett stort antal villor.

Utöver det finns flera mobila data-/telenät som ger varierande täckning. Värmlands kommuner har delfinansierat byggandet av ett av de mobila näten med kravet att det skall täcka även de områden där marknaden inte varit intresserad. Värmland har därför ett heltäckande bredbandsnät. Den kapacitet man kan

få varierar dock stort beroende på var i länet man befinner sig. För att åtgärda det krävs en utbyggnad av fibernätet.

HÄNVISNINGAR

IT-infrastrukturprogram (Munkfors kommun 2003)

Länsplan för regional transportinfrastruktur i Värmland 2010-2021 (Region Värmland 2010)

Nationellt trafiksäkerhetsprogram 1995-2000 (Vägverket 1994)

Regional systemanalys – Värmland (Region Värmlands 2008)

Stråkstudie väg 62 samt parallellstråk lv 240/rv 63 (Trafikverket 2012)

Trafiknätsanalys Munkfors kommun (Vägverket Konsult 2001)

www.munkfors.se (Munkfors kommun)

www.varmlandstrafik.se (Värmlandstrafik ab)

www.trafikverket.se (Trafikverket)

Teknisk försörjning

Vatten är en förutsättning för allt liv på jorden. Det transporterar näring och avfall, präglar i hög grad vår landskapsbild, är livsmiljö för växter och djur och samtidigt vårt viktigaste livsmedel. Vattnet hotas ständigt av människors verksamheter. Det gäller övergödning, försurning eller andra föroreningar. Det största hotet är vår omedvetenhet och okunskap om denna vår viktigaste naturresurs.

Vår tids samhälle är helt beroende av tillgången på energi för att fungera. Dagens användning av energi bidrar dock i hög grad till skador på miljön. Det finns därför all anledning att förändra och ställa om vårt energisystem. Av riksdagens energipolitik framgår att den påbörjade kärnkraftsavvecklingen skall kompenseras genom följande åtgärder:

- effektivare energianvändning,
- konvertering av värme,
- hushållning med el, samt
- tillförsel av el från andra energikällor.

Kommunerna har fått en utökad roll när det gäller avfallshanteringen och skall enligt riksdagens beslut ansvara för en heltäckande avfallsplanering. Varje kommun skall ha en renhållningsordning som innehåller en avfallsplan.

Vattenkraftverket

Sand, grus och berg utgör viktiga naturresurser även för kommande generationer. Därför är god hushållning av tillgångarna en angelägen uppgift.

En väl fungerande uthållig och miljöanpassad teknisk försörjning är en förutsättning för att samhället skall fungera och invånare kunna leva ett hälsosamt liv.

VATTEN OCH AVLOPP

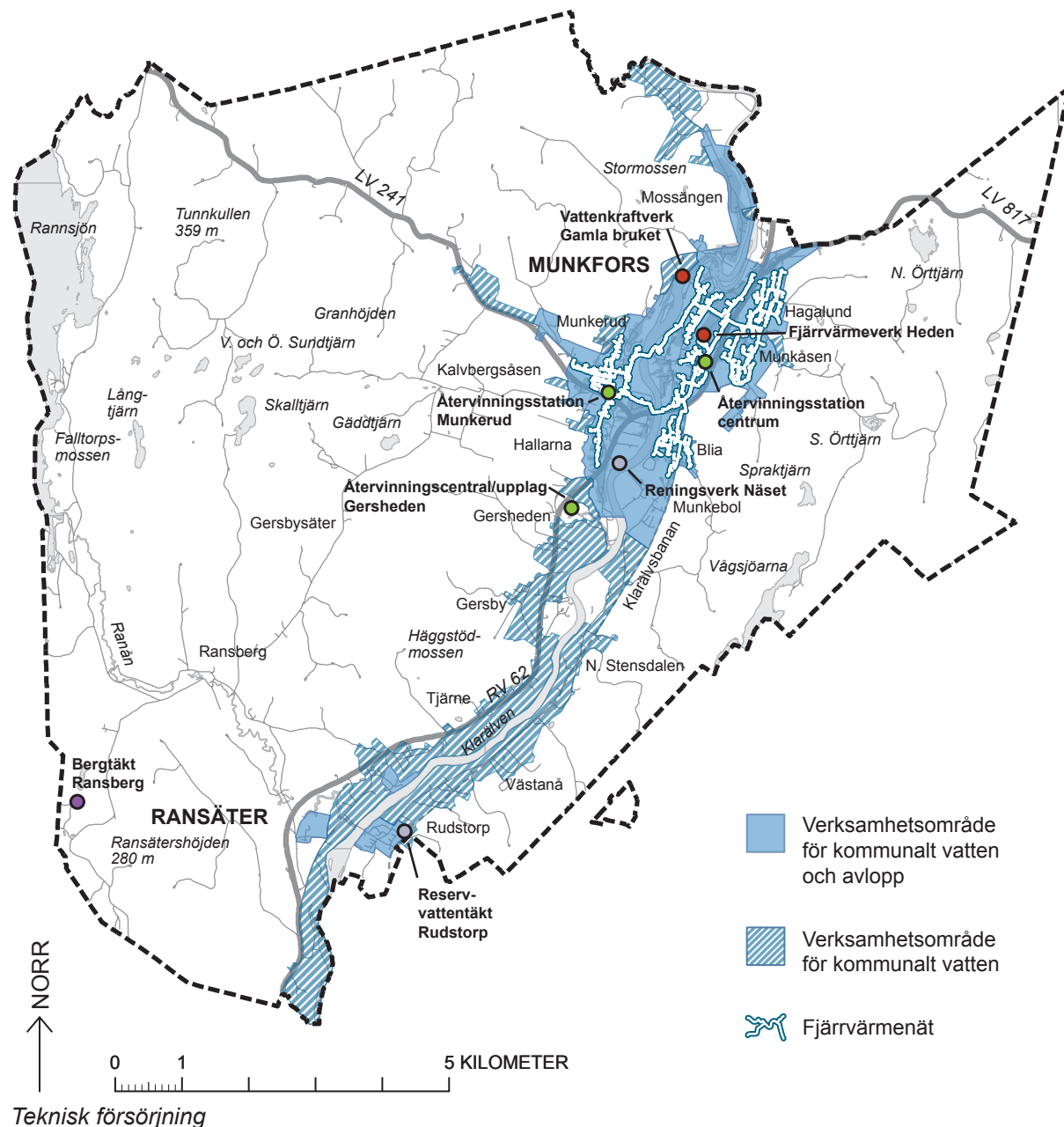
Kommunens ansvar för vatten- och avloppshanteringen regleras i "Lagen om allmänna vatten- och avloppsledningar". I centralorten Munkfors och i Ransäter är i princip alla hushållen anslutna till det allmänna vatten- och avlopps nätet. Enskilda anläggningar före-

kommer företrädesvis ute på landsbygden.

Bristfälliga avloppsanläggningar förekommer med största sannolikhet och likaså anläggningar som använder Klarälven som recipient för orenat avloppsvatten. Kartläggning planeras ske inom de närmaste åren.

Avlopp

Med avlopp menas föreorenat spillvatten från hushåll, arbetsplatser m.m. Spillvatten som är anslutet till kommunens ledningsnät behandlas vid reningsverken på Näset och i Ransäter. Båda verken har idag ledig kapacitet och klarar av att ansluta ytterligare abonnenter. Reningsverket på Näset beräknas idag vara utnyttjat till ca 75 %. Ledningsnä-

tet är väl utbyggt inom centralorten Munkfors och Ransäter. Kvaliteten varierar och en successiv ombyggnad sker. Utanför kommunens verksamhetsområde finns flera enskilda avloppsanläggningar av varierad kvalitet.

Dagvatten

Dagvatten är det regn- och smältvatten som bland annat kommer från gator och tak. Dagvattnet forslas i separata kommunala ledningsnät till en recipient, bl.a. Klarälven, utan att passera reningsverket. Utbyggt ledningsnät för dagvatten finns inom tätorterna Munkfors och Ransäter. Det finns dock fortfarande en hel del dagvatten som onödigt belastar reningsverken på grund av att ledningarna är sammankopplade med spillvattennätet. Det gäller framförallt takavvattnings och dränering från enskilda fastigheter. Idag beräknas ca 60 % av vattnet som belastar reningsverket komma härifrån. Successivt sker ett arbete med separering av ledningarna. Utanför kommunens verksamhetsområde omhändertas dagvattnet lokalt.

Dagvattnet från framförallt trafikmiljöer för med sig stora mängder föroreningar. I allt högre utsträckning infiltreras numera dagvattnet på plats på ett sätt som liknar naturens rening. Metoden kallas LOD, lokalt omhändertagande av dagvatten. Genom att återföra vattnet på plats undviks också en sänkning av grundvattennivån. En sänkning

av grundvattnet kan bl.a. leda till sättningar i byggnader. Genom LOD kompletterad med sedimenteringsbassänger, renande bäckar och våtmarker kan det naturliga kretsloppet återupprättas samtidigt som belastningen på reningsverken minskar.

Dricksvatten

Munkfors kommun får idag sitt dricksvatten från Hagfors. Hagfors kommun använder sjön Ullen som vattentäkt. Vattentäkten och vattenverket i Munkfors har avvecklats. Grundvattentäkten och verket i Ransäter kommer dock att behållas som reservvattentäkt.

Ledningsnätet är väl utbyggt inom Munkfors och Ransäter. Kvaliteten varierar och en successiv ombyggnad sker. Utanför kommunens verksamhetsområde finns 44 enskilda brunnar registrerade. Det torde finnas ytterligare ett antal. Kvaliteten på detta vatten är generellt sett god.

Den pågående klimatförändringen kan komma att påverka vattentäkterna i kommunen. Det kan handla om ökade halter av humusämnen och andra föroreningar, översvämning av anläggningar eller en ökning av mikrobiologiska föroreningar. På uppdrag av länsstyrelsen gjordes en undersökning om hur dricksvattentäkterna i länet kan påverkas av ett förändrat klimat, här ingick bl.a. vattentäkten i Ransäter.

ENERGI

Elkraft

Energikällan för produktion av el kan vara vatten, vind, sol eller bränsle av något slag såsom olja, kol, gas, biobränsle eller uran. Den svenska elen kommer till 90% från kärn- och vattenkraft. Elproduktionen/elanvändningen i Sverige har ökat kraftigt sedan 1970.

I Munkfors driver Fortum ett vattenkraftverk som producerar ca 179 000 MWh per år, vilket är mer än dubbelt så mycket som kommunen förbrukar. Elen distribueras via kraftledningar som ägs av Fortum och Svenska Kraftnät.

Energianvändning

Den totala energianvändningen inom Munkfors kommun är, om man bortser från transporterna, ca 75 000 MWh per år. Det motsvarar ungefär 3 000 villors energibehov. I jämförelse med Sverige som helhet används mer energi för bostäder och industri i Munkfors kommun. Det beror på att det finns förhållandevis många småhus och få flerbostadshus. Bostäder i friliggande villor förbrukar mer energi än bostäder i flerbostadshus. Vidare är den industriverksamhet som bedrivs i Munkfors relativt energikrävande. Den totala mängden tillförd energi till kommunen, inklusive transporter, är ca 126 000 MWh.

Oljeleveransen uppgick år 2005 till ca 700 m³ eldningsolja, 3 500 m³ bensin och 2 000 m³ diesel. Förbrukningen av eldningsolja har minskat med 86 % sedan 1990, framförallt tack vare den omfattande fjärrvärmeutbyggnaden.

Den totala energianvändningen per invånare i Munkfors är mindre än i Värmland i övrigt trots att munkforsbon kör mer bil.

Energirådgivning

Genom energirådgivning och bidrag till konvertering sker en successiv energieffektivisering i kommunen.

Fjärrvärme

Munkfors Energi AB, som ägs gemensamt av Munkfors kommun och Böhler Uddeholm, producerar och levererar idag fjärrvärme till stora delar av centralorten, centrum, Hagalund, Munkåsen, Blia och Munkerud. Det finns i dagsläget inga utbyggnadsplaner. Inom leveransområdet svarar fjärrvärmens i snitt för ca 80 procent av värmebehovet. Det finns idag ytterligare ca 330 fastigheter som teoretiskt skulle kunna anslutas till befintligt nät. 35 % av produktionen går till Böhler Uddeholm. Produktionsutrustningen utgörs av två biobränslepannor med kompletterande oljepanna. I den ena pannan kan avfallsflis eldas. Fr.o.m. 2012 kan också el produceras som komplement till fjärrvärmens. Värmeproduktionen sker till ca 95 procent med biobränslen.

Fjärrvärmeverket

Förnyelsebar energi

Med förnybar energi menas användningen av biobränsle, biogas, vatten, vind och sol. Biobränsle är ett samlingsbegrepp för bränslen från växtriket såsom trädbränslen, åkergrödor och biprodukter från trä- och pappersindustrin. Det finns gott om biobränsle i Sverige. Biobränslen bidrar inte i samma utsträckning till växthuseffekten som de fos-

sila bränslena olja, kol och naturgas. Den koldioxid som bildas vid förbränningen tas upp och binds av nya växter i kretsloppet.

Eldning med fasta bränslen som ved och pellets kan i vissa tätbebyggda områden skapa olägenheter för människorna som bor där. Med miljögodkända värmekällor och ackumulatorer minskar problemen.

Transporter

Transportsektorn står för ca 40 % av den totala energianvändningen. Här dominerar helt användningen av ändliga fossila bränslen. Ett miljöanpassat och hållbart transportsystem med en väl utbyggd och effektiv kollektivtrafik samt ett väl fungerande och säkert gång- och cykelvägnät bidrar till en effektivare energianvändning.

Vindkraft

Vindkraften är en förnybar energikälla som till viss del skall kunna bidra till energiomställningen. En förutsättning för vindkraft är gynnsamma vindförhållanden. Sådana förutsättningar finns inte inom Munkfors kommun enligt den regionala vindkraftskartern.

AVFALL

Kommunen har en gemensam avfallsplan tillsammans med Torsby, Sunne och Hagfors kommuner. Den antogs av kommunfullmäktige i december 2004. Tidigare avfallshandling har varit inriktad på att rationellt hämta osorterat avfall och slutförvara avfallet på deponianläggning. Dagens hantering inriktas istället på att hämta redan sorterat avfall och att sedan återvinna så mycket som möjligt.

Kommunens avfallshantering omfattar transport av hushållsavfall, omhändertagande av hushållsavfall samt drift och skötsel av en återvinningscentral och två återvinningsstationer. Vid återvinningscentralen på Änghe-

den samt vid återvinningsstationerna i Munkfors och Munkerud kan hushållen lämna sitt sorterade avfall. Osorterat hushållsavfall går till Hagfors för att sedan transporteras till en förbränningsanläggning i Karlskoga. Insamling av hushållens farliga avfall sker vid återvinningscentralen, batterier kan även lämnas vid återvinningsstationerna. Industriavfallet går till största delen till Hagfors där det antingen går till förbränning eller deponeras på avfallsupplag.

Återvinningscentralen på Ängheden drivs av Munkfors Åkeri AB på uppdrag av kommunen. Återvinningsstationerna drivs av Svensk tidnings- och förpackningsinsamling. Det gamla avfallsupplaget, Forsuddens soptipp, har avvecklats.

MATERIALFÖRSÖRJNING

Schaktmassor

Schaktmassor från hushållen kan lämnas vid Ängheden.

Täkter

Försörjningen med berg och grus är god inom Munkfors kommun. Inom kommunen finns en pågående bergtäkt vid Ransberg. I kommunens närhet finns ytterligare täkter.

Täktverksamhet

Enligt miljöbalkens hushållningsbestämmelser skall mark- och vattenområden som innehåller värdefulla ämnen och material så långt

möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra utvinning av dessa. Täktverksamhet innebär stora ingrepp i landskapet. Störningar för omgivningen kan uppstå vid brytning av material, krossning och transporter.

Länsstyrelsens tillstånd krävs för att få bedriva täktverksamhet. All brytning skall ske efter fastställda täktplaner. Tillstånd för brytning lämnas för ett begränsat antal år. Efterbehandling skall ske efter särskilt framtagna efterbehandlingsplaner.

Upplag

Kommunen lagrar massor på gamla deponin vid Mossängen och i viss omfattning i anslutning till kommunförrådet. Vidare finns ett upplagsområde i det gamla täktområdet vid Ängheden.

HÄNVISNINGAR

Avfallsplan (Munkfors kommun m.fl. kommuner 2004)

Energi- och klimatplan (Munkfors kommun 2011)

Den regionala klimat- och energistrategin för Värmland (Länsstyrelsen Värmland 2008)

Riskbedömning dricksvattentäkter och vattenförsörjning i ett förändrat klimat (Vatten & Miljbyrå 2011)

www.munkfors.se (Munkfors kommun)

www.vindlov.se (Tillståndsfrågor för vindkraftverk)

Miljö, hälsa och säkerhet

Människan, miljön och samhället i sin helhet utsätts för många olika hot. Vissa händelser drabbar oss plötsligt som olyckor, bränder och haverier som medför utsläpp av farliga ämnen. Annat byggs upp långsamt och drabbar oss först efter lång tid som exempelvis förurning. Samhället måste arbeta förebyggande men ändå ha beredskap för de plötsliga händelserna och gardera sig mot hotfulla händelser som utvecklas långsamt.

Översiktsplanen skall redovisa de risk- och miljöfaktorer som bör beaktas vid användningen av mark- och vattenområden. Den fysiska planeringen måste ta hänsyn till de olika riskerna i syfte att förhindra eller minska dess konsekvenser för människors hälsa och säkerhet samt miljön.

Många av de svenska miljökvalitetsmålen berör området miljö- och riskfaktorer och syftar till att förebygga olägenheter och skador på miljö och hälsa.

Munkfors kommun har sedan 1993 varit medlem i nätverket Sveriges Ekokommuner. Sedan 1995 är nätverket en förening, "Föreningen Sveriges Ekokommuner". Kommunerna i föreningen strävar gemensamt mot det hållbara samhället där det inte förbrukas mer resurser än vad naturen och människan långsiktigt tål.

Munkfors kommun är den andra av fem kommuner i Sverige som diplomerats enligt Rättvisemärkts kriterier och getts beteckningen "Fair Trade City".

Miljöbokslut

Munkfors kommun gör årligen ett miljöbokslut. Det omfattar områdena: ekokommunen Munkfors, nationella miljökvalitetsmål, hushållning med naturresurserna, hälsa, kemikalier, miljöarbete i förvaltningarna och allmän miljömedvetenhet.

Kortfattat kan bl.a. följande utläsas av miljöbokslutet för år 2008:

- den totala avfallsmängden som uppkommer i Munkfors är relativt stabil sedan år 2005 och i nivå med grannkommunernas,
- återvinningsmängden är stabil och ligger i nivå med grannkommunernas men det finns fortfarande mycket material som deponeras eller förbränns i onödan,
- i kommunens egna lokaler har den totala energiförbrukningen minskat med ca 30 % sedan år 2000, det beror på en kombination av minskade lokalytor och energisparåtgärder,
- av de samlade koldioxidutsläppen från oljeleveranser till vår kommun står bensin- och dieselförbrukningen för hela 89 %, samt
- att utvecklingen går åt rätt håll när det gäller nio av de 13 miljökvalitetsmål som bedömts.

Miljöpolicy

Munkfors kommun har en miljöpolicy som kommunfullmäktige antog den 2 september 1996. Varje nämnd och styrelse ansvarar för att den egna verksamheten drivs efter kommunens miljöpolicy.

Munkfors kommun skall som ekokommun:

- vara ett föredöme för kommuninvånarna, det lokala näringslivet och andra kommuner, samt pådrivande i strävan mot ett långsiktigt hållbart samhälle,
- prioritera miljöarbete som en av de strategiskt viktigaste verksamheterna inom kommunen, varje del av kommunens arbetsområden skall ta sitt ansvar för miljöfrågorna, miljöhänsyn ska beaktas i varje beslut på alla nivåer i organisationen, eftersom miljöarbetet angår alla och bygger på delaktighet,
- ta sitt ansvar för att internationella, nationella och regionala miljömål uppfylls, dvs. att minst uppfylla kraven i lagar och förordningar på miljöområdet, samt att sträva mot att de miljömål som sätts upp av olika myndigheter skall nås,
- ställa lika höga miljökrav på leverantörer, entreprenörer och samarbetspartners som vi ställer på vår egen verksamhet,
- årligen öppet redovisa vårt miljöarbete och vår miljöpåverkan,
- ständigt utveckla och förbättra sin verksamhet så att den medför minimal påverkan på miljön och utnyttjar energi- och naturresurser på ett effektivt sätt så att

förnybara resurser prioriteras, samhällsplaneringen skall präglas av kretsloppsprincipens villkor, samt

- kontinuerligt sprida och fördjupa kunskaperna om kretsloppsprincipen bland sina anställda, förtroendevalda, kunder och leverantörer, det kommer att ske genom utbildning, information och miljökrav vid upphandling.

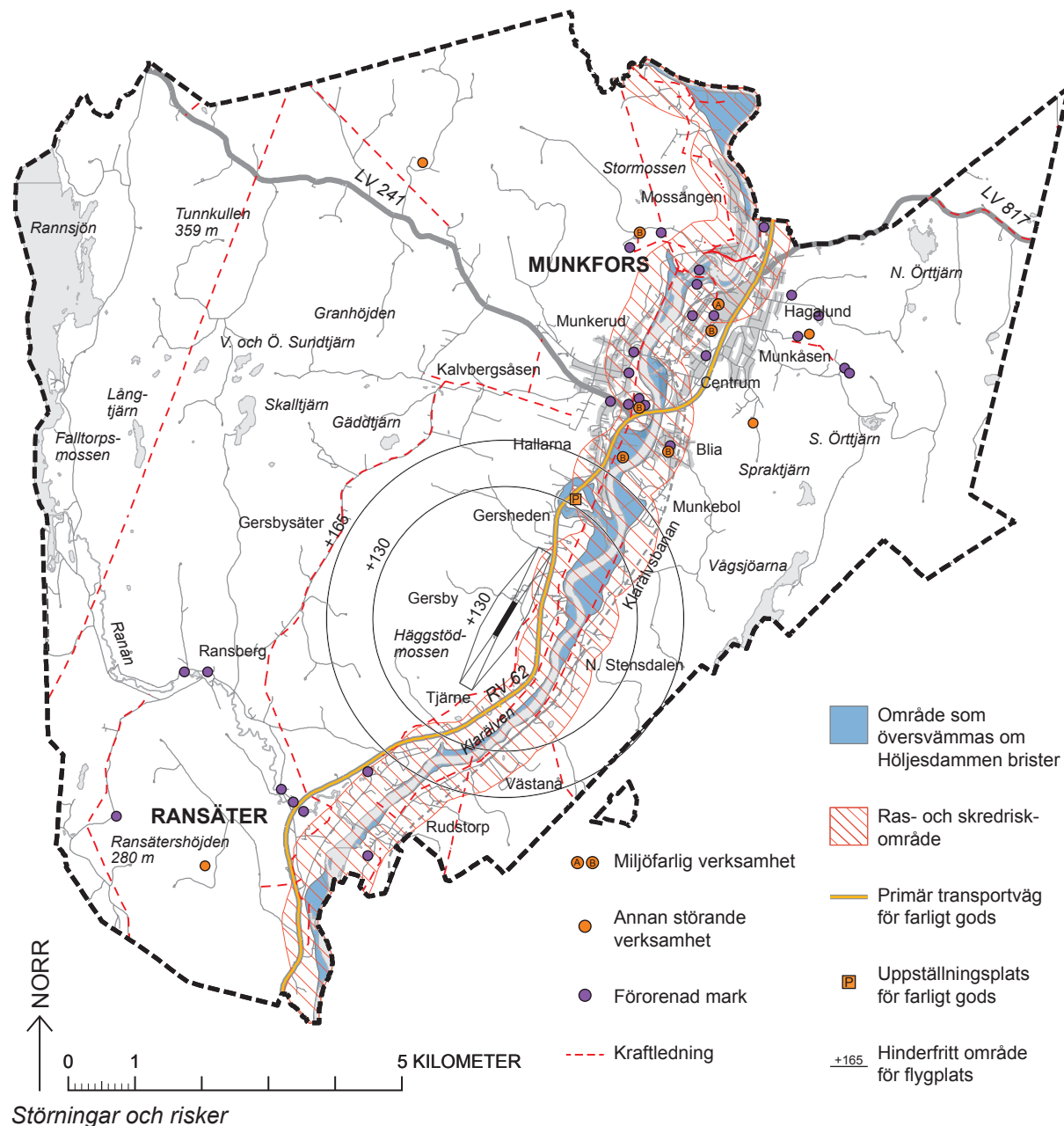
STÖRNINGAR OCH RISKER

Djuranläggningar

Djuranläggningar kan ge upphov till störningar i form av lukt, allergier och buller från fläktar och maskiner. Hästallergener anses särskilt starka varför s.k. hästgårdar nära bostadsområden kan behöva hanteras med särskild hänsyn.

Riktvärden för skyddsavstånd har angivits av olika myndigheter. Socialstyrelsen rekommenderar 200 meter mellan hästanläggningar och bostäder, skolor och liknande. Boverket anger i rapporten "Bättre plats för arbete" 500 meter. De angivna skyddsavstånden torde avse större anläggningar. Det är framförallt risken för spridning av allergener som motiverat skyddsavstånden.

På senare tid har studier visat att risken för spridning av allergener i luften har överdrivits. Länsstyrelsen i Skåne har antagit riktlinjer för skyddsavstånd mellan hästgårdar och bostäder, skolor och liknande, "Hästar och bebyggelse, underlag för den fysiska plane-

ringen" (2004). Här har skyddsavstånden differentierats utifrån anläggningarnas storlek. De angivna skyddsavstånden varierar mellan 50 och 500 meter.

Enskilda avlopp

Utanför tätorterna Munkfors och Ransäter löses vatten- och avloppsfrågan genom enskilda anläggningar. Dessa är av varierande kvalitet och avloppet släpps mer eller mindre renat ut till olika recipienter.

Orenat avloppsvatten som släpps ut i naturen utgör en miljöbelastning. Det bidrar till övergödning och sprider inte sällan en besvärande doft. Det finns också risker för att orenat avloppsvatten tränger ner och förorenar grundvatten och dricksvattenbrunnar.

Farligt gods

För transporten av farligt gods har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) rekommenderat särskilda färdvägar. Farligt gods inom Munkfors kommun transporteras i huvudsak längs riksväg 62 och länsväg 241. Båda vägarna går rakt igenom centralorten Munkfors. Det finns även en rekommenderad uppställningsplats för farligt gods längs riksväg 62, söder om centralorten Munkfors vid Ängheden.

Riktvärden för skyddsavstånd avseende vägtransporter av farligt gods finns bl.a. angivna i Boverkets rapport "Bättre plats för arbete".

Här anges att skyddsavståndet till bostäder bör vara minst 100 meter men att frågan slutligen bör avgöras i samband med detaljplanläggningen. Länsstyrelserna i Stockholm, Skåne och Västra Götaland har tagit fram ett faktablad, "Riskhantering i detaljplaneprocessen" (2006), som beskriver de tre länsstyrelsernas riskpolicy.

Policyn kan användas som vägledning för bedömning av markanvändning vid och riskhanteringsavstånd till transportleder för farligt gods. Inom ett avstånd av 150 meter från transportleden föreslår länsstyrelserna en zonindelning som underlag för riskbedömning. Zonerna har inga fasta gränser utan riskbilden för det aktuella planområdet är avgörande för bedömning av lämpligt avstånd.

Persontäthet och exploateringsgrad är exempel på faktorer som påverkar risknivån. En lämplig lokalisering innebär också att hänsyn tas till platsens unika förhållanden så som topografi, meteorologi, bebyggelsens placering inom planområdet samt dess yttre och inre utformning.

Vidare anges att det för att uppnå rätt detaljeringsgrad i riskhanteringsarbetet är lämpligt att kontakt tas med den lokala räddningstjänsten.

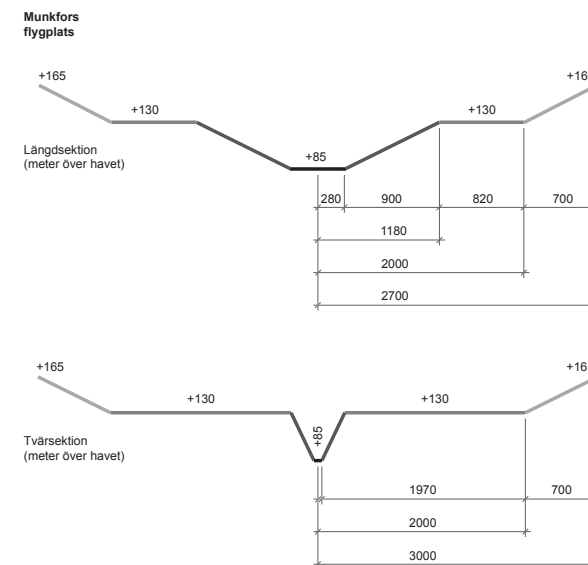
Flygfält

Vid Gersby, sydväst om centralorten Munkfors, finns ett sportflygfält som används av såväl segel- som motorflyg, bland annat taxi-flyg.

Flygplatser kan orsaka störningar genom buller samt utsläpp till luft och vatten.

Vägledande riktlinjer för flygbuller finns formulerade i "Infrastrukturpropositionen 1996/97:53".

Kring flygplatser finns också krav på hinderfritt område med höjdrestriktioner för byggnader och anläggningar.

Hinderfritt område för Munkfors flygplats

Klarälven

Förorenad mark

Flera förorenade markområden finns inom kommunen. Vissa är kända medan andra kan misstänkas och flera är ännu okända. Mark kan vara förorenad både av tidigare industriell verksamhet eller pågående industriell verksamhet. Det kan också röra sig om avfallsupplag, kontrollerade eller okontrollerade, utfyllnadsområden och bensinstationer. Problemet med förorenad mark är att effekterna inte visar sig förrän lång tid efter det att föroreningen uppkom. Vid gräv- och schaktningsarbeten kan föroreningarna spridas till omgivande mark och vatten.

Markundersökningar genomförs fortlöpande i kommunen. Det är dock långt ifrån alla platser där historiska belägg finns för att verksamhet pågått som kan ha förorenat marken som har undersökts.

Hydrologi och översvämning

Hydrologi betyder läran om vatten. Hydrologi definieras som av naturen styrda vattenrörelser och vattenförekomster på kontinenterna. Det innefattar således nederbörd över land, avdunstning från sjöar och land, vattenrörelser i floder och på markytan, vatteninträngning i marken och grundvattenförekomst och

grundvattenrörelser.

De hydrologiska förutsättningarna är viktiga för hur vi ska förhålla oss till utbyggnader och etableringar och hur vi ska planera vatten- och avloppsinstallationer. Det saknas idag hydrologiska kartor över kommunen.

Vad vi tycks veta om framtiden är att vi p.g.a. det förändrade klimatet kommer att få regnigare vinterhalvår, större lokala nederbörds-mängder och risken för stora översvämningar ökar. Klarälvsdalen är ett utpekade område för risk för översvämningar i senare studier.

Dessa förutsättningar hänger intimt samman med geologin i området som kan medföra ras och liknande i utsatta områden då vattenflödena ovanifrån och genom marken förändras snabbt.

Vid högt vattenstånd i Klarälven kan delar av kommunen översvämmas. Det kan ske vid kraftigt regn eller snabb snösmältning. Det skulle också kunna ske vid problem vid någon av fördämningarna uppströms Munkfors. SMHI har gjort beräkningar på vilka konsekvenser ett dammbrott i Höljes skulle få för kommunen. MSB har tagit fram översvämningskartor för två nivåer. Dessa nivåer motsvarar ett flöde med 100 års återkomsttid respektive beräknat högsta flöde. Återkomsttiden för högsta flöde kan inte anges men bedöms ligga i storleksordningen 10 000 år. Vid normala årstidsvariationer i vattenflödet i Klarälven är det ingen bebyggelse som idag ligger i farozonen.

Länsstyrelserna i Värmland och Västra Götaland tog 2011 fram handboken "Stigande vatten, en handbok för fysisk planering i översvämningshotade områden". Syftet med handboken är att vägleda och stötta kommunerna i deras planeringsarbete för att uppnå en hållbar utveckling som tar hänsyn till risken för översvämnning.

Industribuller

Det finns inga områden idag som bedöms vara utsatta för störande industribuller.

De riktvärden som tillämpas när det gäller externt industribuller finns formulerade i Naturvårdsverkets skrift SNV 1978:5.

Klimat- och sårbarhetsutredningen

Regeringen beslutade 2005 att tillsätta en särskild utredning för att kartlägga det svenska samhällets sårbarhet för klimatiförändringar, de regionala och lokala konsekvenserna samt bedöma kostnaderna för de skador som kan uppstå. Slutbetänkandet kom 2007, så här sammanfattas de viktigaste slutsatserna som direkt kan beröra Munkfors:

- det är nödvändigt att påbörja anpassningen till klimatiförändringarna nu,
- risken för översvämnningar, ras, skred och erosion ökar på många håll så mycket att förstärkta insatser för förebyggande åtgärder är motiverade,
- skogstillväxten ökar kraftigt, förutsättningarna för jordbruket förbättras, det krävs dock anpassningsåtgärder för att minimera skadorna och bevara den biologiska mångfalden,
- vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag kommer att försämrats, vilket kräver insatser för att upprätthålla en god dricksvattenkvalitet,
- det varmare klimatet påverkar hälsan och

leder till fler dödsfall på grund av värmeböljor och ökad smittspridning, och

- Sveriges energibalans gynnas genom minskat värmebehov och ökad vattenkraftspotential.

Klimatiförändringar

Människan påverkar atmosfären genom utsläpp av olika s.k. växthusgaser. Den vanligaste är koldioxid som uppkommer vid förbränning av fossila bränslen. Andra växthusgaser är exempelvis metan och lustgas.

Flera tecken tyder på att klimatet håller på att förändras utöver den naturliga variationen. Den globala medeltemperaturen har under 1900-talet ökat med 0,6 °C vilket i klimatsammanhang betraktas som en stor och snabb förändring. Rapporter om extrema väderhändelser blir allt vanligare. Olika studier visar att människans påverkan har betydelse för det fortsatta klimatet. Klimatiförändringarna kommer även att påverka oss.

Kommunen anser sig inte ha den fullständiga kunskapen om vilka effekter klimatiförändringarna kan komma att få. Kommunen bedömer att det framförallt är långvariga regn eller skyfall och därmed höga flöden i vattendrag och hög belastning på kommunens spill- och dagvattennät som utgör de största hoten. Kommunen har under 2000-talet gjort omfattande investeringar i ledningsnätet, trots detta är flödena i systemet höga vid sto-

ra nederbördsmängder.

Kraftledningar

Det finns starkströmsföreskrifter som utifrån elsäkerhetssynpunkt reglerar minsta tillåtna horisontella avstånd mellan spänningsförande ledning och byggnadsdel. Förenklat gäller för ledningar med en spänning på högst 55 kV ett minsta säkerhetsavstånd på fem meter och för ledningar över 55 kV tio meter. Mot bakgrund av risken för elektromagnetiska fält behöver dock helt andra säkerhetsavstånd tillämpas till platser där människor stadigvarande vistas.

Elektriska ledningar ger upphov till elektromagnetiska fält. Magnetfältets styrka avtar snabbt med avståndet och ökar med strömstyrkan. Internationella strålskyddskommisionen har publicerat en översikt om kunskapsläget för magnetfältens hälsoeffekter. De konstaterar att det inte finns något entydigt samband mellan exponering av svaga, lågfrekventa magnetfält och någon kronisk sjukdom hos människor. Forskningen fortsätter dock och det kan dröja flera år innan några säkra svar kan ges, eftersom det är flera faktorer som samverkar i komplicerade processer. Även om det idag inte finns några vetenskapliga belägg för ohälsa har Sverige valt att iaktta en viss försiktighet i samband med bebyggelse i närheten av kraftledningar och andra anläggningar som ger förhöjda elektromagnetiska fält.

Kraftledning vid Näset

En vägledning angående den s.k. försiktighetsprincipens tillämpning har utarbetats gemensamt av Arbetarskyddsstyrelsen, Boverket, Elsäkerhetsverket, Socialstyrelsen och Strålskyddsinstitutet.

Master

Utbyggnaden av nätet för mobila kommunikationer kommer att medföra ett omfattande behov av master. Det anses idag inte finnas några vetenskapliga belägg för att masternas

sändare skulle kunna vara skadliga för människors hälsa. Människornas oro för ohälsa är dock skäl nog för att tillämpa en viss försiktighet vid lokalisering av master.

Miljöfarlig verksamhet

Med miljöfarlig verksamhet menas all användning av mark och vatten, byggnader eller anläggningar som på ett eller annat sätt innebär utsläpp till mark, vatten eller luft eller annan risk för olägenheter för människors hälsa eller miljön.

Miljöfarliga verksamheter indelas i A, B och C-anläggningar samt övriga s.k. U-anläggningar. För A-anläggningar krävs tillstånd i miljödomstol, för B-anläggningar krävs tillstånd hos länsstyrelsens miljöprövningsdelegation och C-anläggningar skall anmälas till miljö- och byggnadsnämnden i kommunen.

I Munkfors kommunen utgör Böhler Uddeholm Precision Strip en s.k. A-anläggning. Vidare finns tre B-anläggningar, tolv C-anläggningar och ett flertal U-anläggningar.

Utsläppen från dessa verksamheter är begränsade till att i stort sett gälla gödande ämnen till ytvatten, utsläpp till luft från förbränning av biobränslen, oljespill/utsläpp av oljeprodukter till dag- och ytvatten samt metaller från metallbearbetning. Miljöbalken reglerar miljöfarlig verksamhet.

Rallytävling

Motorsport

Motorsportbanor förknippas med problem och störningar som markslitage, avgaser och buller. I kommunen finns en motorsportbana för vilken kommunen har tillsynsansvaret.

Riktvärden för buller kring motorsportbanor finns formulerade i "Naturvårdsverkets allmänna råd 2004:16".

Radon

Förekomsten av radon varierar med markens innehåll av uran och radium. Radon transporteras i form av gas genom marken och kan tränga in i hus genom otätheter i grunden eller påverka dricksvatten i brunnar. Radon kan också förekomma i vissa byggnadsmaterial. Det finns gränsvärden för radongas i inomhusluft och i dricksvatten. Mark delas in i hög-, normal- och lågradonmark. Beroende på radoninnehållet i marken ställs olika krav på byggnadskonstruktionen.

Munkfors kommun har inte gjort någon heltäckande radonundersökning i bostadshus. När det gäller markradon finns inga kända högriskområden inom kommunen. Förhöjda nivåer av radon i dricksvattentäkter har noterats i området runt Ransberg.

Ras och skred

Utefter Klarälven finns risk för ras och skred i varierande grad till följd av instabila markförhållanden. Detta gäller i viss omfattning även flera av tillflödena, särskilt i samband med omfattande regn eller snabb snösmältning. Skred kan orsaka skador på byggnader och vägar samt medföra att vattendrag däms upp med översvämning som följd.

Klarälvens brinkar har undersökts av Statens Geotekniska Institut (SGI) och de mest instabila delarna har identifierats och indelats två stabilitetszoner. Inom zon I krävs normalt att stabiliteten bedöms med hjälp av undersökningar och beräkningar. Inom zon II är det normalt tillräckligt med en erfarenhetsbaserad bedömning utförd av en geotekniker. I vissa fall kan beräkningar behöva utföras.

Det bedöms inte finnas någon befintlig bebyggelse inom Munkfors kommun idag som är akut hotad av ras eller skred.

Riskbedömning och skyddsavstånd

Vid bedömning av risker och tillämpning av skyddsavstånd måste hänsyn tas till de naturgivna förutsättningarna såsom närheten till vattendrag, grundvattenförhållanden topografi, geologi och förhärskande vindriktningar.

Riktvärden för skyddsavstånd är ett hjälpmedel som kan användas i olika planeringssituationer. Boverket tillsammans med Naturvårdsverket och Socialstyrelsen har i rapporten "Bättre plats för arbete" redovisat en gemensam syn på planering av arbetsområden med hänsyn till miljö, hälsa och säkerhet. Här redovisas olika verksamheters risker samt riktvärden för skyddsavstånd till framförallt bostäder.

Ett riktvärde, till skillnad från ett gränsvärde, är inte juridiskt bindande utan fungerar som vägledning i bedömningar där hänsyn också måste tas till omständigheterna i det enskilda fallet.

Skjutbanor

Omgivningen runt en skjutbana påverkas av buller och bly från ammunitionen. Blyspridningen kan ge upphov till förorenad mark och i värsta fall föreorenad grundvatten. Skjutbanor som avvecklas måste saneras från bly. Kring skjutbanor finns också ett riskområde utifrån risken att bli träffad av kulor.

I kommunen finns tre skjutbanor för vilka kommunen har tillsynsansvaret.

Riktvärden för buller kring skjutbanor finns formulerade i "Naturvårdsverkets allmänna råd 2005:15". Risk- och varningsområden för skjutbanor finns angivna i publikationen "Måttbok, måttuppgifter för fritidsanläggningar, skytte" utgiven av Sveriges Kommuner och Landsting.

Vedeldning

Eldning av fastbränslen som ved och pellets kan i vissa områden innebära olägenheter för människor som bor där. Med rätt eldningsteknik, miljögodkända braskaminer och pannor kompletterade med ackumulator tank minskar problemen. Trots att vedeldning förekommer relativt frekvent inom Munkfors kommun är problem inte särskilt vanliga. Man bör också komma ihåg att en fastbränsleanläggning också minskar sårbarheten i händelse av elavbrott.

Munkfors kommun har idag ingen vedeldningspolicy.

Vibrationer

Riktvärden från myndigheter när det gäller vibrationer finns för spårbunden trafik men saknas i övrigt utanför den direkta arbetsmiljön. Det finns dock en svensk standard SS 460 48 61, "Mätning och riktlinjer för bedömning av komfort i byggnader", här i

anges känseltröskeln till $< 0,4$ mm/s, måttlig störning till 0,4-1,0 mm/s och sannolik störning till $> 1,0$ mm/s (vägd vibrationshastighet).

Vägtrafikbuller

Transporter på väg påverkar omgivningen genom buller, vibrationer och avgasutsläpp. På grund av vägnätets struktur och industrins lokalisering går mycket av transporterna genom centralorten Munkfors.

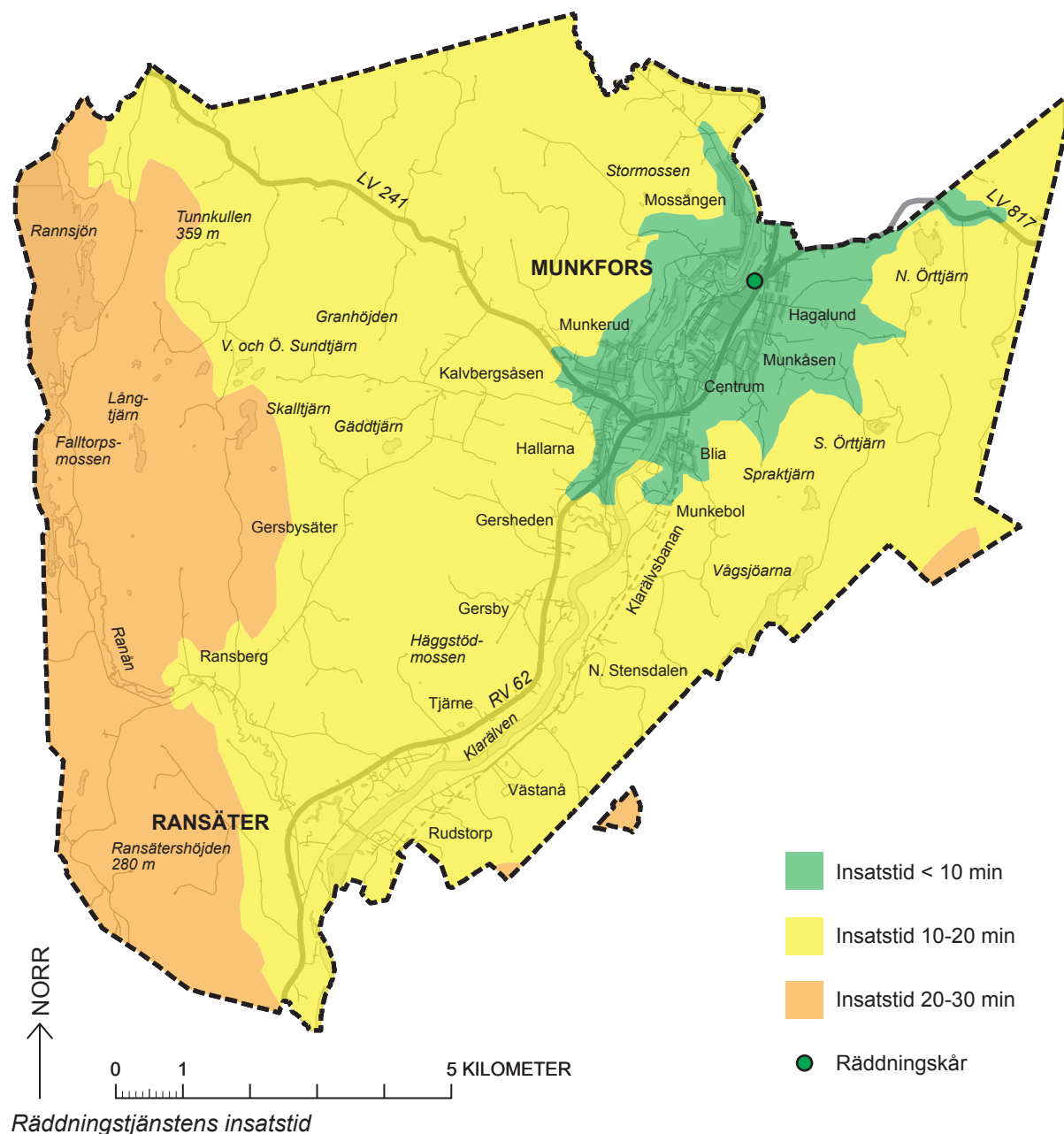
Trafikverket har i anslutning till sina vägar inom kommunen vidtagit åtgärder för fastigheter som varit trafikbullerutsatta ner till nivån 65 dBA. För det kommunala nätet saknas inventering.

De vägledande riktvärdena för vägtrafikbuller som nu tillämpas finns formulerade i "Infrastrukturpropositionen 1996/97:53" som antagits av riksdagen.

TOTALFÖRSVAR

Totalförsvaret består av det militära och civila försvaret. Totalförsvaret ska försvara Sverige mot väpnat angrepp, hävda vår territoriella integritet, bidra till fred och säkerhet i omvärlden och stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred.

Kommunen är högsta civila totalförsvarsmyndighet på lokal nivå och ansvarar för den kommunala beredskapen. Krisberedskapsmyndigheten är den statliga myndigheten

med uppgift att handlägga frågor rörande det civila försvaret samt att samordna arbetet med utveckling av krisberedskap i Sverige och det svenska samhället. Civilförsvaret består i praktiken bland annat av verksamheterna räddningstjänst, brandförsvaret samt drift av skyddsrum.

Kommunen skall skapa förutsättningar och ha förmåga att förebygga och hantera särskilda händelser eller svåra påfrestningar på samhället. Målsättningen är att grundläggande samhällsservice skall fungera även vid extrema händelser eller vid annan svår påfrestning på samhället.

Inom kommunen finns inget bemannat militärt försvar.

Beredskapshänsyn i planeringen

Beredskapshänsyn måste ingå i all planering. Samhället måste utformas för att förebygga allvarliga samhällsstörningar främst när det gäller det storskaliga försörjningssystemet, dvs. energi, transporter, vatten och livsmedel. Beredskapshänsyn kan påverka lokalisering och utformning av byggnader och anläggningar.

Räddningstjänst

Räddningstjänstens möjligheter att rädda liv, egendom och miljö beror bl.a. på insatstiden, dvs. tiden från alarmeringen till dess att räddningsarbetet påbörjas. Insatstiderna är relativt korta inom hela Munkfors kommun.

Räddningstjänsten i Munkfors är organiserad inom Klarälvdalens räddningstjänstförbund där även Hagfors kommun ingår. Munkfors kommun har en räddningsstation som är lokaliserad till centralorten.

Skyddsobjekt

Med skyddsobjekt menas anläggning, område eller föremål som är av sådan betydelse för totalförsvaret att det föreligger ett särskilt skyddsbehov.

Skyddsobjekt i Munkfors kommun framgår av en särskilt upprättad skyddsobjektförteckning. Den upprättas av länsstyrelsen samt militärdistriktet och är hemlig.

Skyddsrum

Munkfors är inte längre någon skyddsrumsort. Det innebär att det vid nybyggnation inte är nödvändigt att uppföra skyddsrum. Befintliga skyddsrum, som alla finns i centralorten Munkfors, skall dock skötas och underhållas.

Munkfors räddningsstation

HÄNVISNINGAR

Bättre plats för arbete, allmänna råd 1995:5 (Boverket)

Infrastrukturpropositionen 1996/97:53 (Regeringen)

Hästar och bebyggelse, underlag för den fysiska planeringen (Länsstyrelsen Skåne 2004)

Inventering av stabilitetsförhållandena vid Klarälven (Statens Geotekniska Institut 1988)

Klimat- och sårbarhetsutredningen (SOU 2007:60)

Naturvårdsverkets allmänna råd om buller vid skjutbanor NFS 2005:15 (Naturvårdsverket)

Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från motorsportbanor, halkövningsbanor och banor för provning av motordrivna fordon NFS 2004:16 (Naturvårdsverket)

Riskbedömning dricksvattentäkter i ett förändrat klimat, Värmlands län (Länsstyrelsen 2011)

Riskhantering i detaljplaneprocessen (Länsstyrelserna Skåne, Stockholm och Västra Götaland 2006)

Risk och sårbarhetsanalys (Munkfors kommun 2007)

Räddningstjänstplan (Munkfors och Hagfors kommuner 2001)

Stigande vatten, en handbok för fysisk planering i översvåmningshotade områden (Länsstyrelserna Värmland och Västra Götaland 2011)

Översiktlig översvåmningskartering längs Klarälven (Räddningsverket 2001)

www.miljoportalen.se (Göteborgs miljövetenskapliga centrum)

www.munkfors.se (Munkfors kommun)

www.regeringen.se (Regeringen)

www.lansstyrelsen.se/varmland (Länsstyrelsen)

Här har kommunen gjort de slutliga avvägningarna och ställningstagandena mellan olika allmänna intressen. Resultatet uttrycks dels i en allmän målsättning och dels i ett antal viljeinriktningar för respektive sektorsintresse. Viljeinriktningarna skall leda utvecklingen i riktning mot målsättningen. Flera av viljeinriktningarna finns redan formulerade i andra kommunala planer och program. De som tagits med här är de som på något sätt påverkar den fysiska planeringen. Vissa av viljeinriktningarna kan finnas med under flera sektorsrubriker.

Viljeinriktningarna med förslag till förändringar skall ge en vägledning för efterföljande beslut om hur mark- och vattenområden skall användas samt hur den byggda miljön inom kommunen skall utvecklas och bevaras.

Riksintressen

MÅLSÄTTNING

Riksintressen skall skyddas mot åtgärder som kan vara till skada för det aktuella intresset men samtidigt skötas och utvecklas på sådant sätt att de uppfattas som resurser av såväl ortsbor som andra besökande.

VILJEINRIKTNING

GAMLA BRUKET

Större delen av riksintresseområdet är idag detaljplanlagt med särskilda bestämmelser till skydd för kulturvärdena. Här bedöms detaljplanen utgöra tillräckligt skydd. För de resterande delarna bör dock komplettering med skyddsbestämmelser genom detaljplan göras. Det bedöms dock inte föreligga någon akut hotbild mot riksintresset idag bortsett från ett antal uthusbyggnader i anslutning till Hedens bostadsområde som fastighetsägaren vill riva.

En förutsättning för bevarandet är att miljön hålls samman och att byggnader och andra konstruktioner får behålla sin ursprungliga karaktär. Samtidigt är det viktigt ur ett långsiktigt perspektiv att befintlig bebyggelse ges en meningsfull användning, vilket är den bästa garantin för dess fortbestånd. Användningen måste dock självfallet alltid anpassas till bebyggelsemiljöns höga kulturvärden.

Herrgårdsdammen

Eventuell ny bebyggelse, rivning eller ändringar av befintlig bebyggelse skall behandlas restriktivt. Vid ändring av en värdefull byggnad får ursprungskaraktären aldrig gå förlorad. Vård och underhåll av byggnader, broar och andra byggnadsverk skall ske med varsamhet och hänsyn till bebyggelsemiljön och de enskilda byggnadsverkens kulturhistoriska kvaliteter. Alla bygglovspliktiga förändringar inom riksintresseområdet skall föregås av samråd med länsstyrelsen. Vid andra förändringar skall samråd ske med länsmuseet. En skötselplan för området bör upprättas.

Området kan utvecklas ytterligare som besöksmål genom ökad tillgänglighet, bättre besöksinformation och skyltning samt fler aktiviteter med anknytning till verksamheten. En strävan bör vara att få den kraftledning som idag genomkorsar området flyttad eller markförlagd. Det skulle öka områdets attraktivitet, bredda markanvändningen och innebära en miljöestetisk förbättring.

RANSÄTER

Hela riksintresseområdet omfattas av områdesbestämmelser till skydd för den kulturhistoriskt värdefulla miljön. Bestämmelserna bedöms utgöra tillräckligt skydd. Det bedöms inte föreligga någon akut hotbild mot riksintresset idag.

En förutsättning för bevarandet är att miljön hålls samman och att byggnader får behålla sina ursprungliga karaktärer samt att odlingslandskapet även fortsättningsvis hålls öppet.

Eventuell ny bebyggelse, rivning eller ändring av befintlig bebyggelse skall behandlas restriktivt. Vid ändring av en värdefull byggnad får ursprungskaraktären aldrig gå förlorad. Vård och underhåll av byggnader och broar skall ske med varsamhet och hänsyn till bebyggelsemiljön och de enskilda byggnadsverkens kulturhistoriska kvaliteter. Alla bygglovspliktiga förändringar inom riksintresseområdet skall föregås av samråd med länsstyrelsen. Vid andra förändringar skall samråd ske med läns museet. En skötselplan för området bör upprättas.

MOSSÄNGEN

Riksintresseområdet saknar idag särskilda skyddsbestämmelser. Värdet är framförallt av geovetenskaplig art och knutit till Klarälvens fria meanderlopp. Området har dock även stort kulturhistoriskt värde som bl.a. uppmärksammats i länets kulturmiljöprogram.

Det bör upprättas områdesbestämmelser för att säkerställa natur- och kulturvärdena. Det bedöms dock inte föreligga någon akut hotbild mot riksintresset idag.

Inga åtgärder får vidtas som påverkar meanderbildningarna eller vattenmiljön på sådant

Mossängen, foto Lovisa Smedberg

sätt att riksintresset kan hotas. Vid tveksamheter skall åtgärden föregås av samråd med länsstyrelsen.

Andra viktiga förutsättningar för bevarandet är att miljön inom jordbruksbyn hålls samman och att odlingslandskapet även fortsättningsvis hålls öppet.

Eventuell ny bebyggelse, rivning eller ändring av befintlig bebyggelse skall behandlas restriktivt. Ny bebyggelse skall ordnas in i miljön med varsamhet och stor respekt för den befintliga bebyggelsestrukturen. Vid ändring av värdefull bebyggelse bör ursprungskaraktären

aldrig gå förlorad. Vård och underhåll av byggnader skall ske med varsamhet och hänsyn till bebyggelsemiljön och de enskilda byggnadsverkens kulturhistoriska kvaliteter. En skötselplan för området bör upprättas.

RIKSVÄG 62

Munkfors kommun skall tillsammans med övriga beröda kommuner verka för att standarden på riksväg 62 förbättras med utgångspunkt i den stråkstudie som gjorts.

RIKSINTRESSEN FÖR TOTALFÖRSVARET

Försvarsmakten skall kontaktas i tidigt skede i sådana plan- och bygglovsärenden som berör höga byggnadsverk som exempelvis master och vindkraftverk. Hela landets yta är samrådsområde för objekt högre än 20 meter utanför och högre än 45 meter inom en tätort.

ANDRA RIKSINTRESSEN

Kommunen skall verka för att inga andra riksintressen utanför kommunens gränser påverkas negativt av hur Munkfors väljer att använda sina mark- och vattenområden.

Miljökvalitetsnormer

MÅLSÄTTNING

Kommunen skall iaktta miljökvalitetsnormerna vid all planering och planläggning och säkerställa att gällande miljökvalitetsnormer uppfylls. Metoder skall utvecklas för regelbunden kontroll av miljökvaliteten. Särskilt åtgärdsprogram skall upprättas om det behövs för att en miljökvalitetsnorm skall kunna uppfyllas.

VILJEINRIKTNING

UTOMHUSLUFT

Planens tidshorisont är ca tio år. Visionen är att den negativa befolkningsutvecklingen skall brytas under denna period och att vi inom tio år åter börjar närma oss 4 000 invånare i kommunen. Ett utökat antal människor betyder dock med nödvändighet att transportbehovet kommer att öka. Till viss del kommer detta att ske med bil vilket påverkar miljökvalitetsnormerna för utomhusluft.

En utveckling enligt planförslaget bedöms dock inte innebära att gällande miljökvalitetsnormer riskerar att överskridas. Bakgrundsni våerna inom kommunen är idag låga. Tätorten, där trafiken är som mest omfattande, har bl.a. en gynnsam topografi och ett väl utvecklat fjärrvärmenät.

Rannsjön

Det finns även andra aspekter som talar för en positiv utveckling. Huvuddelen av de områden för bostäder och verksamheter som finns eller som utpekas i planen ligger visserligen i anslutning till den hårdast belastade tätorten men lokaliseringen innebär å andra sidan också att behovet av biltransporter blir lägre. Vidare förutsätts en fortsatt utveckling av såväl fjärrvärmen, kollektivresandet som drivmedelsanvändningen till mer hållbara alternativ vilket också bidrar till att minska utsläppen till luft.

FISK- OCH MUSSELVATTEN

De nya utvecklingsområdena för bostäder och verksamheter som pekas ut i planen är så lokaliserade att de kan anslutas till det kommunala avloppsnätet. En förutsättning för alla etableringar utanför kommunens verksamhetsområde är att de skall ha godkända vatten- och avloppslösningar. Vidare skall kommunen inventera och verka för att enskilda anläggningar med brister förbättras så att dagens reningskrav uppfylls. När det gäller dagvatten är utgångspunkten att detta

skall omhändertas lokalt och vid behov renas innan det återförs till det naturliga kretsloppet.

Planförslaget bedöms inte på ett negativt sätt påverka förutsättningarna för att uppfylla miljökvalitetsnormerna för fisk- och musselvatten.

OMGIVNINGSBULLER

Miljökvalitetsnormerna för omgivningsbuller gäller egentligen inte Munkfors kommun.

Planen föreslår dock inga åtgärder som försämrar bullersituationen inom kommunen. För ny bebyggelse förtydligas förutsättningarna genom att riktvärden för bullernivåer och skyddsavstånd till bullriga verksamheter anges. Även för befintlig bostadsbebyggelse finns riktvärden angivna vad gäller trafikbullernivåer. Överskrids dessa skall kommunen verka för att åtgärder vidtas så att ljudmiljön förbättras.

VATTENFÖRVALTNING

De nya utvecklingsområdena för bostäder och verksamheter är så lokaliserade att de kan anslutas till det kommunala avloppsnätet. Vidare skall kommunen verka för att enskilda avloppsanläggningar med brister förbättras så att dagens reningskrav uppfylls. Dagvatten skall omhändertas lokalt och vid behov renas innan det når recipient.

Vidare anges i planen att kommunen skall verka för att alla markområden som misstänks vara förorenade undersöks och vid behov saneras så att inga risker för miljö och människors hälsa föreligger. När det gäller försurningen, som är en bidragande orsak till att kvicksilver frigörs i våra sjöar och vattendrag, skall kommunen verka för att de inte försuras ytterligare.

Planförslaget bedöms inte försvåra möjligheterna att nå målet god kemisk och ekologisk status i våra vatten.

Skogsområde i vinterskrud

Bebyggelse

MÅLSÄTTNING

Attraktiva, trivsamma och hälsosamma bebyggelsemiljöer där estetik, funktion och hållbarhet samverkar skall skapas och utvecklas.

VILJEINRIKTNING

ALLMÄNT

Centrum

Strävan skall vara att skapa en levande centrummiljö genom att planera för en blandning av bostäder, service och andra verksamheter. Detaljhandeln bör koncentreras till centrumområdet och inte spridas ut inom centralorten. Genom att förtäta centrumområdet skapas en intressantare miljö som lever över fler av dygnets timmar.

Detaljplaner

Det finns idag ett antal äldre planer som saknar aktualitet. Kommunen bör arbeta målmedvetet med att uppdatera dessa då det bl.a. underlättar framtida bygglovsprövningar. Det finns även områden med sammanhållen bebyggelse som saknar detaljplan, exempelvis i Munkerud. Det är angeläget att även dessa delar detaljpaneläggas.

Enkelt avhjälpna hinder

Enkelt avhjälpna hinder mot tillgänglighet och användbarhet i byggnader som innehåller lokaler dit allmänheten har tillträde skall inventeras och vara åtgärdade senast vid ut-

gången av 2010.

Fördjupad översiktsplan

Översiktsplanen bör fördjupas för orterna Munkfors och Ransäter för att hålla en god planberedskap för den framtida bebyggelseutvecklingen efter det att områdena som pekats ut här tagits i anspråk.

Hållbarhet

Ny bebyggelse skall produceras och kunna förvaltas på ett resurssnålt sätt så att den ger goda möjligheter till ett hållbart liv både miljömässigt, ekonomiskt och socialt.

Intressekonflikter

Principen vid intressekonflikter bör vara att ge jord- och skogsbrukets intressen företräde om konflikt uppstår på landsbygden och bebyggelseintresset företräde om konflikt uppstår i anslutning till tätorten.

LIS-områden

Ett tematiskt tillägg till översiktsplanen för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, s.k. LIS-område, skall upprättas senast 2015. De utvecklingsområden som redovisas i översiktsplanen och som berör strandskyddat område skall prövas i en sådan process. Ytterligare områden kan tillkomma under arbetet med tillägget.

Lokaliseringsprinciper

Principen bör vara att i första hand alltid strä-

va efter att utnyttja redan planlagda områden eller lucktomter för ny bebyggelse och vara positiv till förtätningar av redan befintliga bebyggelsestrukturer där detta är möjligt. Här finns oftast en redan fungerande infrastruktur som innebär att samhällskostnaderna kan hållas nere.

Sådana områden bör lyftas fram så att de blir allmänt kända bland möjliga exploatörer. Såväl i centralorten Munkfors som i Ransäter (Rudstorp) finns möjligheter till förtätningar inom befintliga detaljplaner. I andra hand bör lokalisering ske längs de större kommunikationsstråken, dvs. riksväg 62 eller länsväg 241.

Mark- och planberedskap

Kommunen skall ha god mark- och planberedskap för att kunna möta nya bebyggelsebehov.

Säkerhet och trygghet

Bebyggelsemiljöer skall planeras och utformas så att de blir säkra och trygga.

Tillgänglighet

Bebyggelsemiljöer skall planeras och utformas utifrån de funktionshindrades förutsättningar. Kommunen skall verka för att allmänna platser och lokaler dit allmänheten har tillträde görs tillgängliga. En tillgänglighetsplan skall vara upprättad senast 2015.

Trafikalstrande funktioner

Vid lokalisering av kraftigt trafikalstrande funktioner skall alltid transportsystemets förutsättningar beaktas.

BOSTÄDER**Allmänna kommunikationer**

Vid planering av nya bostadsområden skall tillgången till kollektivtrafik beaktas.

Bostadsförsörjning

Kommunen skall ta fram riktlinjer för bostadsförsörjningen.

Bygga på landsbygd

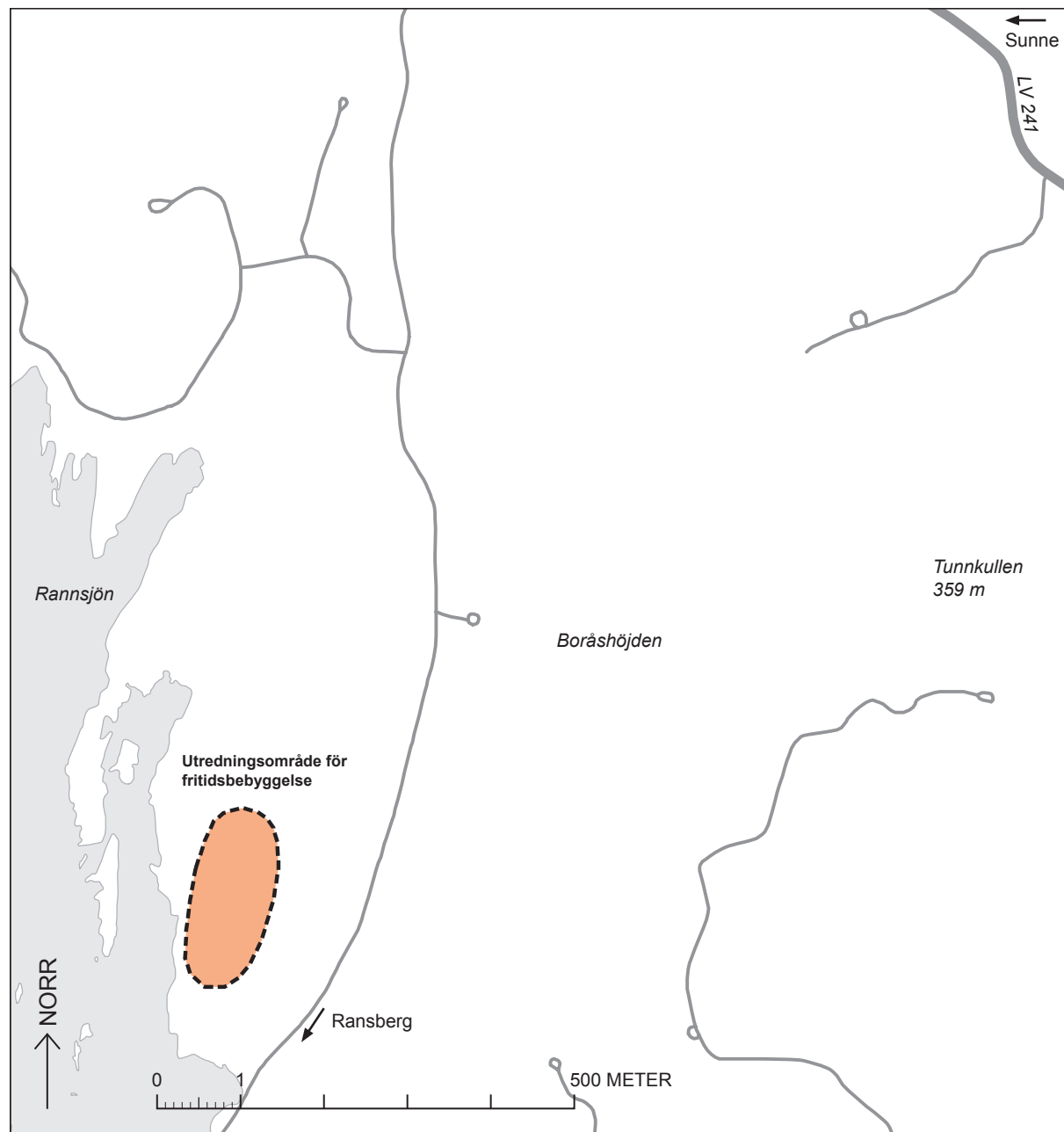
En levande landsbygd skall eftersträvas bl.a. genom en positiv inställning till bostadsbyggande på landsbygden.

Ny sammanhållen bebyggelse med upp till och med fem enbostadshus skall kunna prövas utan föregående detaljplanläggning. Vid eventuella konflikter med andra intressen skall från fall till fall avgöras om bebyggelsen måste prövas i detaljplan.

Fritidsbebyggelse

Ett område vid Rannsjön skall utredas för eventuell ny fritidsbebyggelse.

Området ligger delvis inom strandskyddat område och bör utredas som ett möjligt s.k. LIS-område, dvs. ett område för landsbygdsutveckling i strandnära läge. En eventuell

bebyggelseutveckling skall föregås av detaljplan.

Förenklad lovplikt

Enligt plan- och bygglagen gäller förenklad bygglovsplikt för en- och tvåbostadshus utanför sammanhållen bebyggelse, hit räknas även fritidshus. Mindre tillbyggnader, uppförande av komplementbyggnader, murar och plank i omedelbar närhet av bostadshuset är bygglovsbefriade om de inte sträcker sig närmare tomtgränsen än 4,5 meter. Om grannar som berörs medger att åtgärden utförs närmare gränsen krävs inte bygglov.

Grönområden

Bostadsområden skall ha god kontakt med grönområden som kan nås via säkra och trygga gång- och cykelvägar.

Kolonilotter

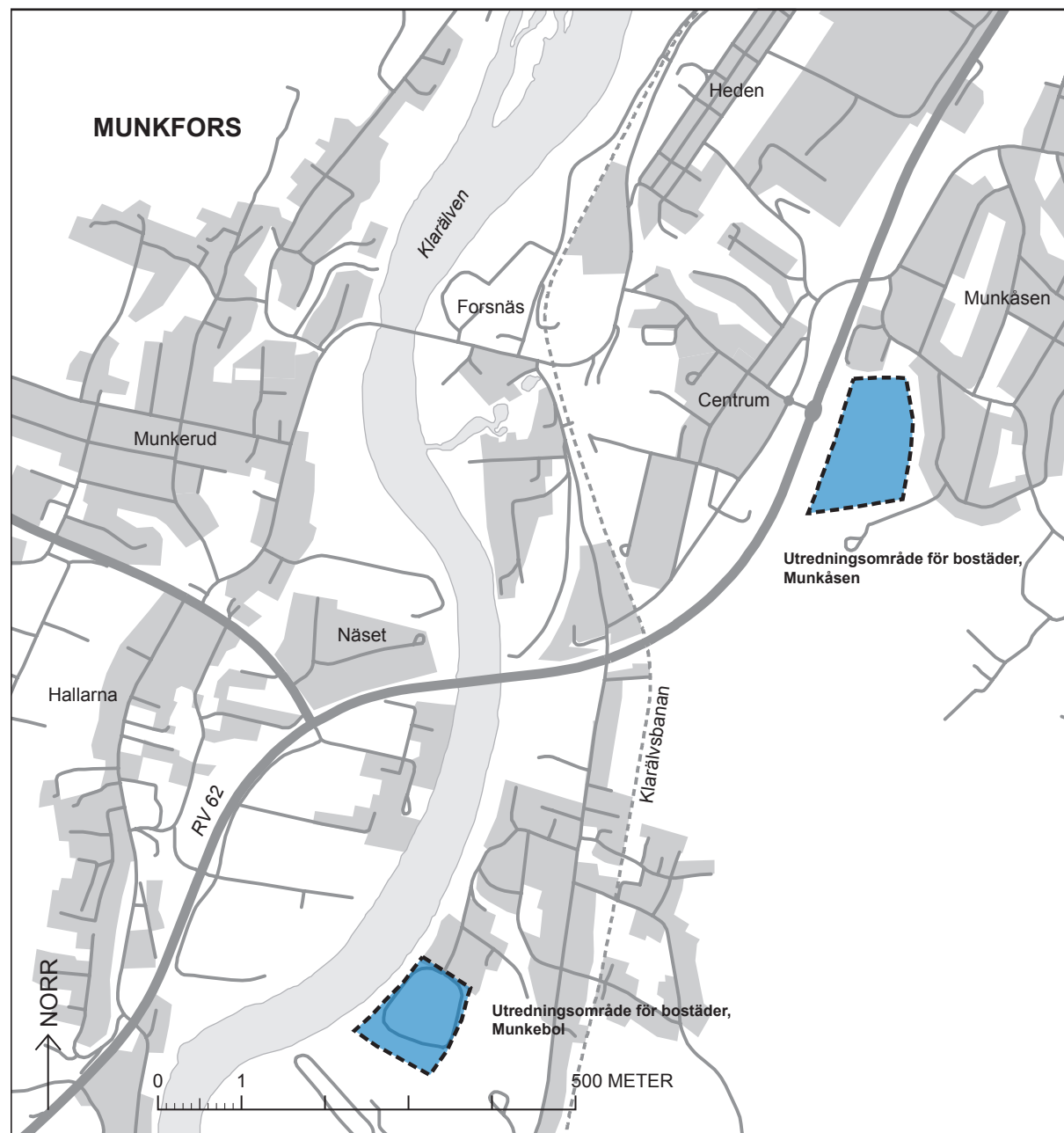
Kommunen skall verka för att mark avsätts för kolonilotter.

Lekplatser

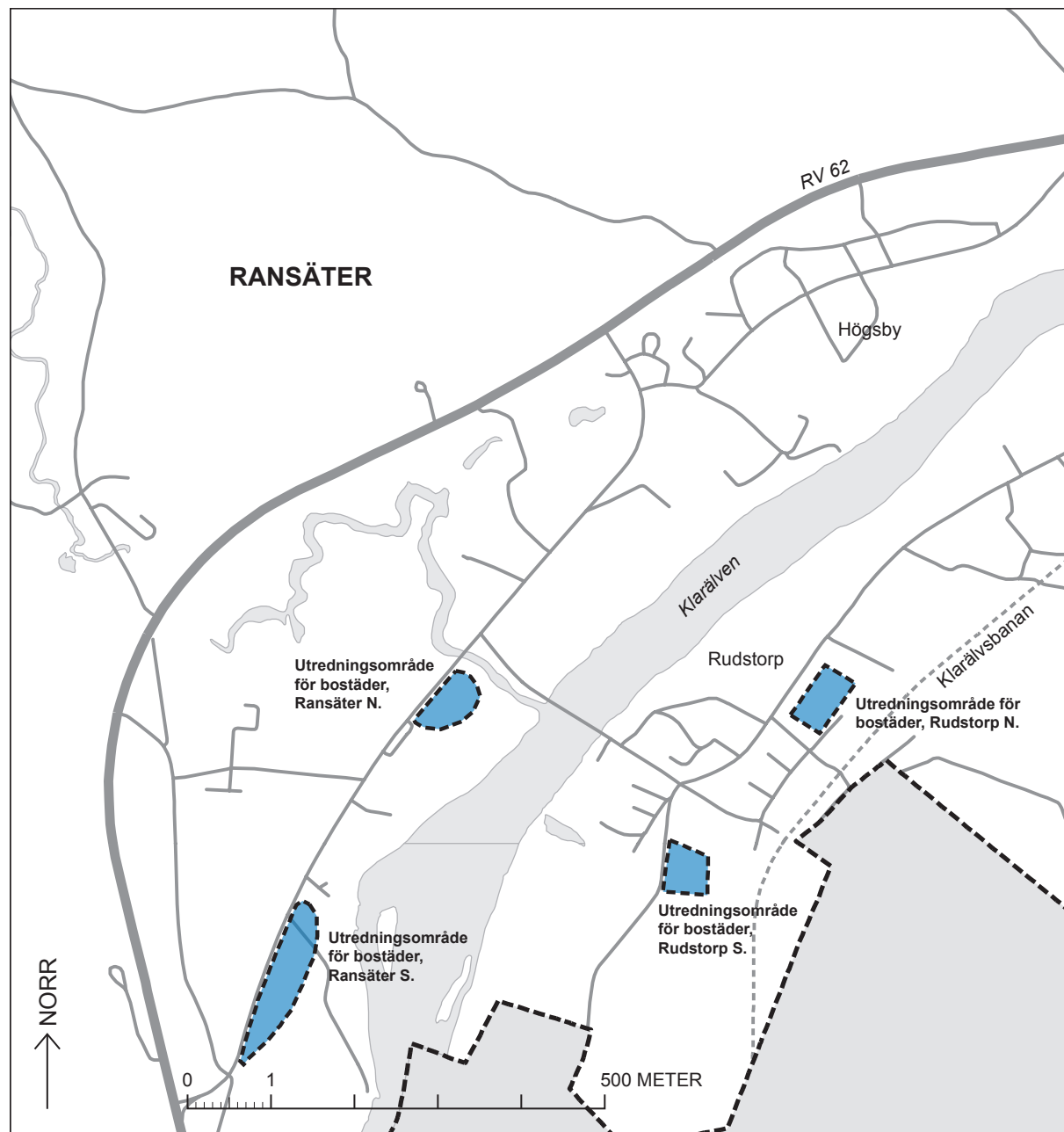
Lekplatser i anslutning till bostadsområden och skolor skall utformas så att de blir attraktiva, säkra och trygga. De skall kunna nås via separerade gång- och cykelvägar.

Nya bostadsområden

Följande områden skall utredas för ny bostadsbebyggelse, en eventuell bebyggelseutveckling skall föregås av detaljplan:

- Munkåsen, en sydvästsluttning i direkt anslutning till befintlig villabyggnad, plats för ett trettiotal enbostadshus, eventuellt även radhus/mindre flerbostadshus,
- Munkebol, ett älvnära område som utgör en naturlig utveckling söderut av Blia, plats för ett tjugotal enbostadshus, eventuellt även radhus/mindre flerbostadshus,
- Ransäter N., ett mindre område omedelbart norr om kyrkan med anslutande bebyggelse på andra sidan Erlander vägen, plats för ca fem enbostadshus, ligger inom riksintresseområde för kulturmiljövården och nära Ransäters kyrka vilket kommer att ställa särskilda krav på bebyggelsens utformning,
- Ransäter S., ett område längs Erlander vägen mitt emot Geijersgården, plats för ett tiotal enbostadshus, ligger inom riksintresseområde för kulturmiljövården vilket kommer att ställa särskilda krav på bebyggelsens utformning,
- Rudstorp N., ett mindre område i direkt anslutning till befintlig bebyggelse i norra delen av Rudstorp, plats för ett tiotal enbostadshus, eventuellt

även radhus/mindre flerbostadshus, och

- Rudstorp S., ett mindre område i en sydvästslutning i direkt anslutning till befintlig bebyggelse i södra delen av Rudstorp, plats för ett tiotal enbostadshus, eventuellt även radhus/mindre flerbostadshus.

Såväl Munkebol som Ransäter S. och N. ligger delvis inom strandskyddade områden och bör utredas som möjliga s.k. LIS-områden, dvs. områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Passivhus

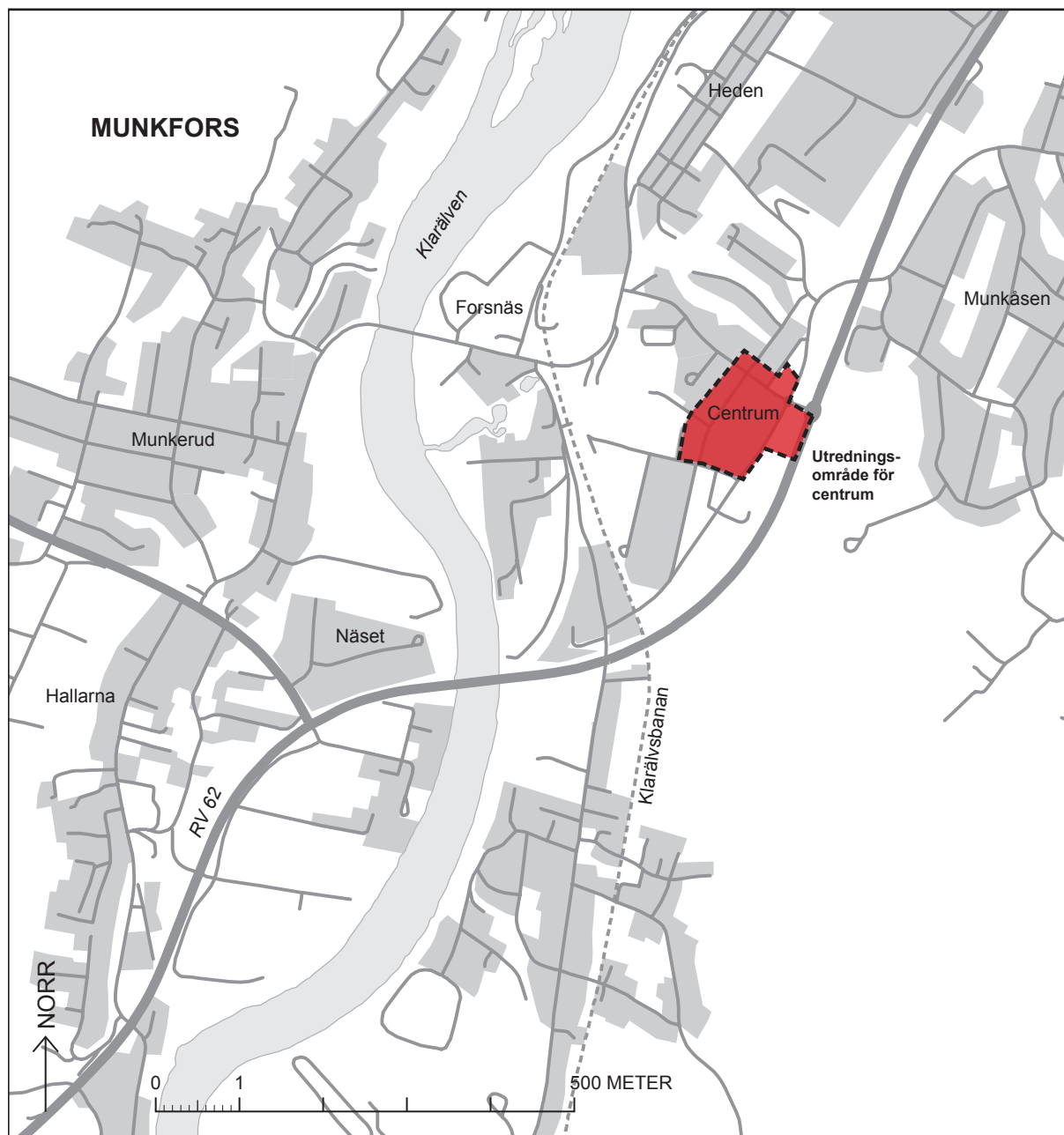
Tillkomsten av passivhus och annan bebyggelse med låg energiförbrukning skall stimuleras och uppmuntras.

Segregation

Bostadsmiljöer skall planeras och utformas så att social trygghet främjas och segregation motverkas.

Tillgänglighet och service

I takt med att befolkningen blir äldre kommer troligtvis också andelen enpersonshushåll att öka. Detta i kombination med ambitionen att bo kvar hemma så länge som möjligt kommer att öka efterfrågan på mindre lägenheter med god tillgänglighet och närhet till centralortens service. Därför bör det alltid finnas centralt belägna bostäder med hög tillgänglighet.

Valfrihet

Genom att kunna erbjuda ett varierat boende med olika bostadstyper och upplåtelseformer skapas valfrihet.

ARKITEKTUR

Byggnadstradition

Den lokala byggnadstraditionen skall värnas. Utformning och gestaltning skall ges företräde vid konflikt med exploateringsintressen.

Centrum

Utformningen av centrummiljön skall ägnas stor omsorg. En enhetlig gestaltning med hög estetisk kvalitet bör eftersträvas när det gäller markbeläggningar, gatumöblering, belysning m.m. Torgmiljön bör särskilt uppmärksammas. En centrumplan med ett program för upprustning och utveckling av centrummiljön bör upprättas i samråd med näringsidkarna.

Landsbygden

Under långa tider har bebyggelsen på landsbygden lokaliserats i samspel med kulturlandskapet. Man valde lägen där terräng och vegetation gav skydd mot väder och vind. Marken skulle vara torr och högt belägen, brukningsvärd jordbruksmark undveks alltid. Ligger flera byggnader i grupp har man ofta valt att lägga taknockarna åt samma håll alternativt vinkelrätt mot varandra.

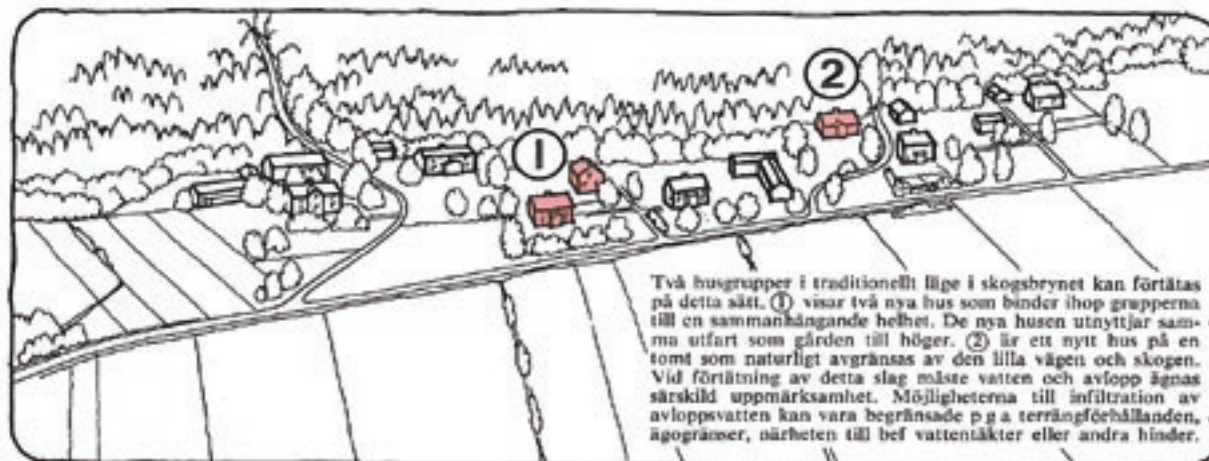

Illustration Bertil Persson

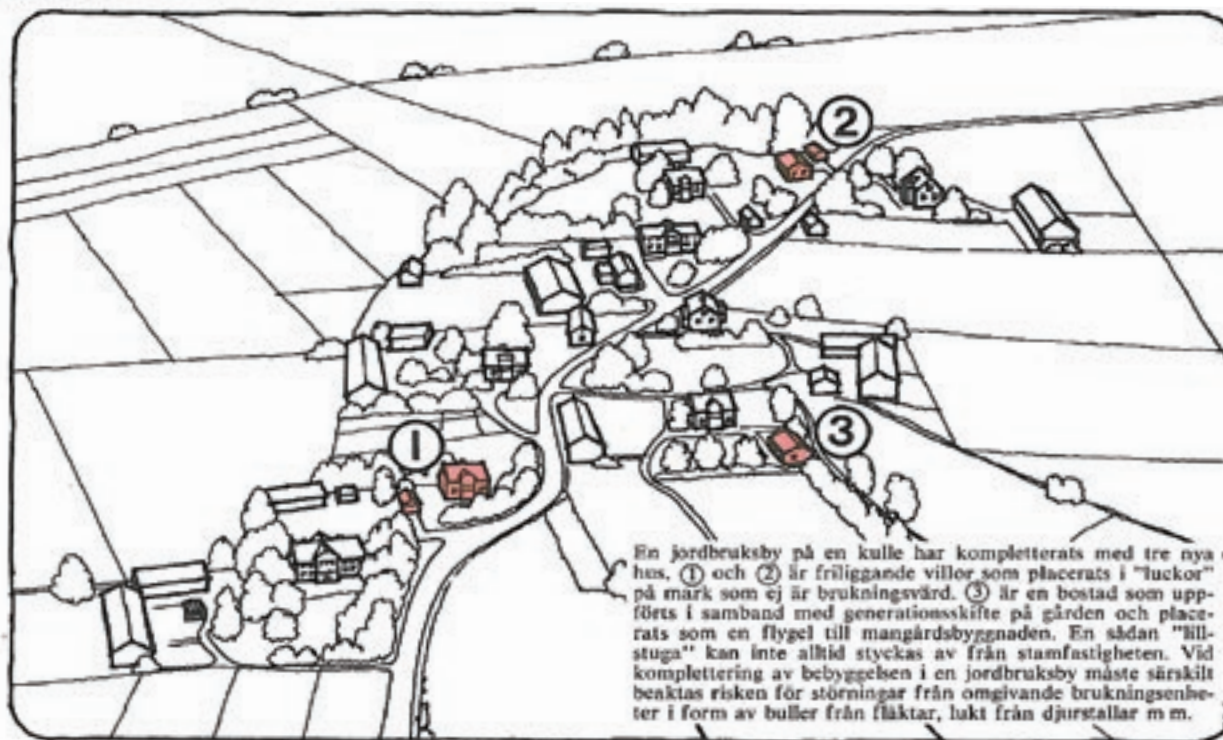
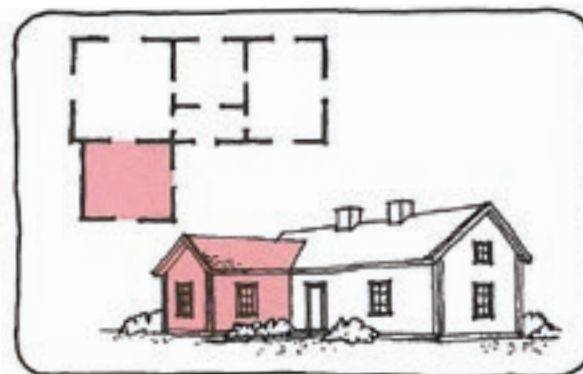
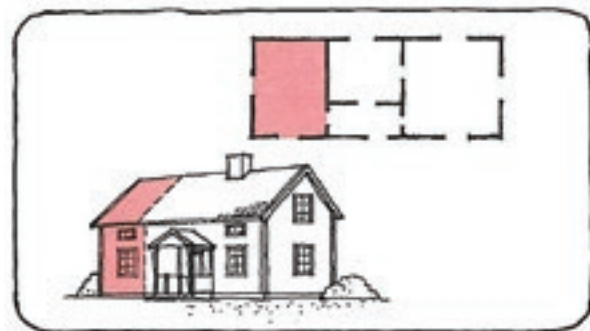
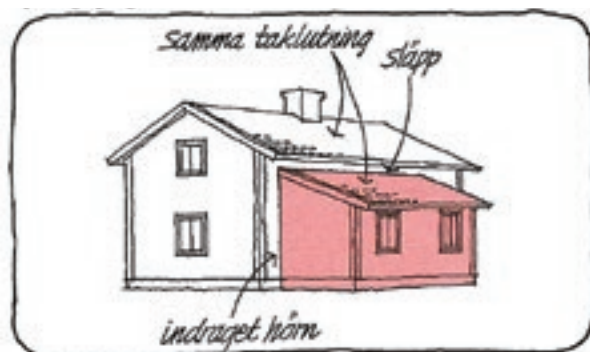

Illustration Bertil Persson

Nya byggnader skall inordnas i detta system. De skall inte dominera landskapsbilden utan bör ges lägen där de får stöd av annan bebyggelse, trädgångar, skogsbryn, vägar osv. Utnyttja istället det öppna landskapet för utblickar från de hus som byggs. Bygger man ett nytt hus i en by finns ofta en lämplig lucka att fylla. Omgivningen bör då styra placering, orientering, material och färgsättning.

Bebbyggelse på landsbygden kännetecknas ofta av att markarbetena är begränsade, undvik schaktningar och utfyllnader. Låt terrängen styra tomtens utformning. På landsbygden förekommer sällan staket, plank el-

Illustrationer Bertil Persson

ler murar runt bostadshusen. Tomtplatsen avgränsas istället av diken, vägar, vegetation eller liknande.

Tätorten

Tätorten Munkfors skall utvecklas i samspel mellan bevarande och tillkommande med respekt för bruksortens historia, särskild omsorg skall ägnas tätortens entréer.

Ändring, vård och underhåll av byggnader

Vid tillbyggnader bör ursprungsbyggnadens form styra tillbyggnadens utformning. Tillbyggnaden skall underordna sig ursprungsbyggnaden vad avser form, färg och proportioner. Det kan ske genom att den görs mindre, lägre, dras in från hörn, har samma taklutning, samma material och färgsättning. Ursprungsbyggnaden bör alltid kunna avläsas efter en tillbyggnad.

Vid byte av fasadmateriäl bör byggnaden få behålla sitt ursprungliga utseende. Trä är det helt dominerande fasadmaterialet på landsbygden i Värmland. Puts, slaggsten och rött tegel är också traditionella material som förekommer ibland, framförallt i herrgårds- och bruksmiljöer.

Det är sällan lönsamt att tilläggsisolera fasaden. I normalfallet sker endast 10% av den totala energiförlusten i ett enfamiljshus genom fasaden. Vill man förbättra värmeekonomin bör man istället tätas fasaden, trimma värmeanläggningen och tilläggsisolera trossbottnar och vindsbjälklag. Utvändig isolering av fasaden ger minst värmevinst, men kostar mest och ger ett förvanskat utseende. Är till-

läggsisolering ändå nödvändig kan den med fördel ofta göras invändigt.

Skulle utvändigt tilläggsisolering ändå bli aktuell bör fasaden förses med material av samma slag som tidigare, eller om det bytts ut, det ursprungliga. Fönstren bör flyttas ut för att undvika djupa nischer i väggen. Takfot och taksprång kan behöva förlängas för att behålla proportionerna och skydda väggen. Knutar, foder och andra detaljer bör finnas kvar på den nya fasaden.

Vid byte av taktäckningsmaterial bör ett traditionellt material väljas. Sedan 1800-talet har pannor av rött lertegel varit vanligast förekommande. Andra material som funnits länge är skiffer och tak klädda med falsad plan plåt. På uthusbyggnader användes även s.k. pannplåt, inte att förväxla med den mönsterpressade plåt som idag finns på marknaden och som skall imitera takpannor.

Tegeltak och Falu rödfärg

Fönstertyper

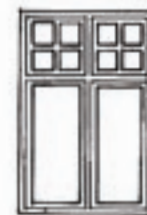
1700-tal

1800-tal

ca. 1880

ca. 1910

ca. 1930

De traditionella materialen finns fortfarande att tillgå. Ett alternativ till lertegel kan i vissa fall vara släta tegelröda betongtakpannor. Undvik svarta tak, de åldras snabbt och blir fula. Kräver byggnaden i sig eller miljön ett mörkt tak välj då istället ett grafitgrått. Kom ihåg att de röda tegeltaken i nästan lika hög utsträckning som Falu rödfärg har präglat det värmländska kulturlandskapet.

En byggnads kulör har också stor betydelse för hur den upplevs i landskapet. I de flesta fall bör man behålla husets färgsättning. Särskilt gäller detta de rödfärgade husen som varit ett så viktigt inslag i miljön på landsbygden sedan mitten av 1800-talet. Med rödfärg menas här äkta Falu rödfärg, en slamfärg av helt annan karaktär än annan täckfärg. Den åldras vackert, är billig, lätt att underhålla och ger ett mycket gott skydd för virket. Från slutet av 1800-talet började ljusa linoljefärger i vitt, grått och gult att användas på herrgårdar och större mangårdsbyggnader. Ekono-

Även villabebyggelsen kom ofta att målas i ljusa oljefärger. Såväl äkta Falu rödfärg som linoljefärger finns att tillgå på marknaden.

En byggnads detaljer såsom fönster, dörrar, verandor och skorstenar har avgörande betydelse för hur den uppfattas. En i övrigt tidstypisk och vacker byggnad kan förstöras genom olämpligt utformade detaljer.

Byggnader och tomter skall hållas i vårdat skick. Särskilt viktigt är detta när det gäller miljömässigt värdefull bebyggelse.

Arbete och service

MÅLSÄTTNING

Förutsättningar skall skapas för utveckling och etablering av ett varierat och hållbart näringsliv samt tillgång till en god samhällsservice för hela kommunen.

VILJEINRIKTNING NÄRINGS LIV OCH ARBETE

Attraktivitet

Attraktiva och trivsamma industrimiljöer skall skapas där funktion, estetik och hållbarhet samverkar.

Differentiering

Möjligheten till ett differentierat näringsliv skall stimuleras genom att områden för verksamheter med olika grad av störningar och risker för omgivningen skall kunna erbjudas.

Infrastruktur

Tillgången på infrastruktur skall alltid beaktas vid lokalisering av större etableringar.

Lokalisering och hållbarhet

Miljöanpassade och resurssnåla näringslivs-etableringar och transporter skall främjas. Nya större etableringar utanför centralorten bör undvikas.

Samarbete skall ske med de lokala företagen för att tillsammans arbeta långsiktigt för en hållbar näringslivsutveckling. Miljöhänsyn

och miljöanpassad produktion skall tydliggöras som en drivkraft för ekonomisk och social utveckling.

Planberedskap

Det skall alltid finnas planberedskap för lokalisering av ny näringslivsverksamhet men även möjlighet för redan befintlig att utvecklas i takt med tiden.

Samordningsvinster

Samordningsvinster bör eftersträvas vid lokalisering av verksamheter så att tillkommande funktioner stöttas av eller stöttar redan befintliga funktioner i närheten.

Skyddsavstånd

Behovet av skyddsavstånd skall alltid uppmärksammas vid nya etableringar. Beträffande skyddsavstånd se under rubriken **PLANFÖRSLAG, Miljö, hälsa och säkerhet**.

Vid verksamheter som kräver skyddsavstånd bör ett samnyttjande av skyddszon eftersträvas för ett effektivare markutnyttjande.

Utveckling av Näset

Möjligheten att utveckla Näsets industriområde öster om riksväg 62 skall utredas. Delar av området kan hamna inom strandskyddat område och bör utredas som ett möjligt s.k. LIS-område, dvs. landsbygdsutveckling i strandnära läge. En eventuell bebyggelseutveckling skall föregås av detaljplan.

SAMHÄLLSSERVICE

Forsnässkolan

Mark skall reserveras i anslutning till Forsnässkolan för framtida möjlighet att utveckla verksamheten.

Grönområden

Förskolor, skolor och äldreboenden skall ha god tillgång till grönområden i sin närmiljö. Varje skola skall ha tillgång till en skolskog.

Lekplatser

Lekplatser i anslutning till bostadsområden och skolor skall utformas så att de blir attraktiva, säkra och trygga.

Lokalisering

Offentlig service skall lokaliseras så nära brukarna som möjligt. Service som riktar sig till alla kommunens invånare bör lokaliseras till centralorten.

Kvalitet och tillgänglighet

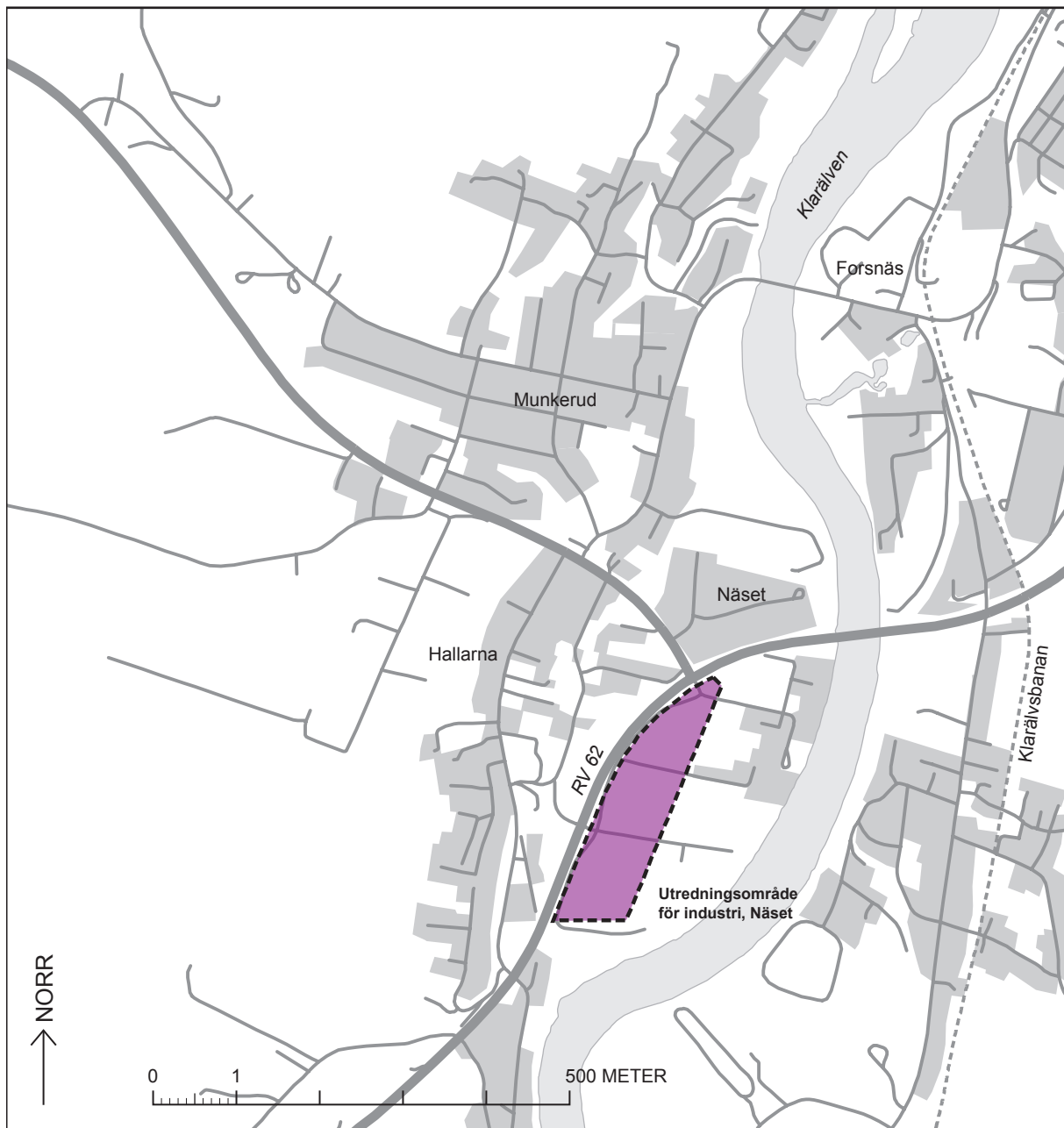
Samlings- och kulturplatser skall utformas med kvalitet och ha hög tillgänglighet.

Skolvägar

Skolvägar skall ägnas särskild uppmärksamhet när det gäller trafiksäkerhetsarbetet.

Social och fysisk planering

Det skall finnas en god koppling mellan den sociala och fysiska planeringen så att en ändamålsenlig samhällsservice för äldre och

funktionshindrade kan skapas.

Utbildning

Samarbetet med regionens kommuner skall fortsätta och utvecklas när det gäller gymnasie- och vuxenutbildning.

KOMMERSIELL SERVICE

Extern handel

Externa handelsetableringar som kan utarma Munkfors affärsliv skall motverkas.

Lokaler i centrum

Kommersiella lokaler i centrumkvarterens bottenvåningar bör användas för affärsverksamhet eller annan kommersiell verksamhet som stärker handeln.

Munkfors centrum

Munkfors centrum skall värnas och stärkas genom restriktivitet mot handelsetableringar utanför själva centrumkärnan med undantag för kvartersbutiker, kiosker och liknande.

Skrymmande varor

Handel med skrymmande varor eller sällanköpsvaror bör ske inom verksamhetsområden längs huvudvägnätet för god tillgänglighet och för att minimera trafikstörningarna.

Fritid och turism

MÅLSÄTTNING

Kommunens förutsättningar att skapa en meningsfull fritid och ett rikt friluftsliv för såväl kommuninvånare som turister skall bevaras och utvecklas. Utvecklingen skall bygga på en långsiktigt hållbar användning av vår natur- och kulturmiljö.

Engagerade föreningar med ett rikt utbud av meningsfulla fritidsaktiviteter skall så långt möjligt stödjas.

VILJEINRIKTNING REKREATIONSOMRÅDEN

Båtplatser

Behovet av organiserade båtplatser skall utredas.

Centralorten

Det skall finnas attraktiva grönområden och parker i centralorten.

Ridvägar

Behovet av ridvägar skall utredas.

Samarbete

Kommunen skall samarbeta med grannkommunerna för utvecklandet av större, kommungränsöverskridande, rekreationsområden.

Sportfisket

Sportfisket är en av våra vanligaste och snabbast växande fritidssysselsättningar. Sportfisket bör kunna utvecklas som rekreationskälla för såväl kommuninvånare som besökande.

Stränderna

Tillgängligheten till stränderna i sjönära rekreations- och strövområden skall utvecklas. Promenadstråk/vandringsleder längs Klarälven skall skapas.

Tillgång

Tillgången på rekreationsområden skall säkras för alla kommuninvånare. Gröna korridorer som sammanbinder bebyggelseområden med tätortsnära strövområden bör eftersträvas. I Munkfors skall man kunna gå till skogen på fem minuter. Tillgängligheten till rekreationsområden och fritidsanläggningar är ett långsiktigt sätt att förbättra folkhälsan.

Tätortsnära skogar

Skogsbruket i de tätortsnära skogarna skall bedrivas med hänsyn till det rörliga friluftslivet. Tätortsnära skogar bör säkerställas genom att kommunen ökar sitt skogsinnehav.

Vandringsleder

Spår och vandringsleder skall skyddas och utvecklas, bl.a. genom ökad tillgänglighet och bättre skyltning.

Värdefulla områden

Värdefulla rekreationsområden skall skyddas. Tätortsnära rekreationsområden som inte störs av buller är värdefulla och bör särskilt uppmärksammas.

FRITIDSANLÄGGNINGAR

Klingeви

Området kring Klingeви och Munkfors Förenings- & Konferenscentrer skall ges möjligheter att utvecklas som sport-, frilufts- och konferensområde.

Samarbete

Kommunen skall samarbeta med grannkommunerna när det gäller lokalisering av specialiserade eller störande fritidsanläggningar.

Stimulans

Idrotten skall stimuleras genom en strävan att alltid kunna tillhandahålla lämpliga anläggningar för dess utövande.

Tillgänglighet

Fritidsområden och anläggningar skall lätt och säkert kunna nås via gång- och cykelvägar och i möjligaste mån vara utformade med hänsyn till personer med funktionshinder.

Utformning

Fritids- och idrottsområden skall om möjligt utformas som en del av den gröna miljön.

KULTUR

Samlingsplatser

Genom att uppmuntra och tillhandahålla lokala mötesplatser skapas förutsättningar för ett aktivt kultur- och föreningsliv. Barns och ungdomars behov av samlingsplatser/-lokaler skall särskilt uppmärksammas i planeringen.

Tillgänglighet

Mötesplatser skall lätt kunna nås via gång- och cykelvägar och vara utformade med hänsyn till personer med funktionshinder.

TURISM

Hembygdsgård och campingplats

Campingplatsen och hembygdsgården i Ransäter skall ges möjligheter att utvecklas.

Inriktning

Besöksnäringen skall inriktas på evenemang, kultur, natur och friluftsliv. Prioriterade områden när det gäller utvecklingsprojekt är Gamla Bruket, Ransäter, Laxholmen och Klingevi då de har stor potential att öka resmotivet till Munkfors – Ransäter.

Klarälven och Klarälvbanan

Turismsatsningar i anslutning till Klarälven och Klarälvbanan skall stimuleras. Kommunen skall bl.a. verka för att cykelledstrukturen med koppling till Klarälvbanan vidareutvecklas och förlängs.

Klingevi idrottsplats

Ransäter och Gamla Bruket

Riksintresseområdena för kulturmiljövården, Ransäter och Gamla Bruket, skall ses som ett nav för turismutvecklingen. Hänsyn måste dock alltid tas till områdenas natur- och kulturmiljövården.

Samarbete

Turismutvecklingen skall ske i samarbete med de andra kommunerna inom de två geografiska identitetsområdena vi tillhör, Klarälvsdalen och Bergslagen. Det s.k. litterära stråket skall utvecklas genom samarbete med Fryksdalens kommuner.

Sportfisketurism

Sportfisketurismen skall utvecklas och ses som en inkörsport till en mer utvecklad friluftsturism i vidare mening. Värdefulla sportfiskevatten skall skyddas. Kommunen skall verka för laxens och laxöringens fria uppvandring i Klarälven.

Jord- och skogsbruk

MÅLSÄTTNING

Skogen och jordbrukslandskapet skall skyddas som produktionsresurs samtidigt som den biologiska mångfalden behålls och dess kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

VILJEINRIKTNING

JORDBRUK

Biologisk mångfald och kulturmiljö

Värna det småskaliga jordbrukets bidrag till den biologiska mångfalden och dess kulturmiljöer. Mängden småbiotoper och landskapselement, dvs. mindre mark- och vattenområden som utgör eller kan utgöra livsmiljö för värdefulla växt- och djurarter, skall bevaras till i minst samma omfattning som idag och helst öka i antal genom restaurering där det är möjligt.

Hästgårdar

Vara positiv till s.k. hästgårdar eftersom hästar är goda landskapsvårdare som bidrar till det öppna landskapet, men samtidigt vara medveten om de störningar som kan uppstå, beträffande skyddsavstånd se under **PLANFÖRSLAG, Miljö, hälsa och säkerhet**.

Levande landsbygd

Förutsättningar för en levande landsbygd skall skapas genom en positiv syn på bosättning på landsbygden och kompletterande sysselsättningar till jordbruket.

Lokal livsmedelsproduktion

Den lokala livsmedelsproduktionen, den ekologiska odlingen och den lokala livsmedelsmarknaden skall stärkas.

Minskat näringsläckage

Läckaget av näringsämnen från jordbruket skall minska.

Ny bebyggelse

Ny bebyggelse på eller i anslutning till jordbruksverksamhet skall lokaliseras med tillräckligt skyddsavstånd så att inte påtagliga olägenheter uppstår, beträffande skyddsavstånd se under rubriken **PLANFÖRSLAG, Miljö, hälsa och säkerhet**.

Rationella brukningsenheter

Jordbruket skall skyddas mot åtgärder som förhindrar rationella brukningsenheter.

Skydd

Kommunen skall vara restriktiv mot att jordbruksmark tas i anspråk för annat ändamål än angelägen tätortsutbyggnad. Principen vid intressekonflikter bör vara att ge jordbrukets intressen företräde om konflikt uppstår på landsbygden och bebyggelseintresset företräde om konflikt uppstår i anslutning till tätorten. Klassad jordbruksmark bör så långt möjligt värnas som betydelsefull produktionsresurs.

Ekonomibyggnad

Träda

Brukningsvärd jordbruksmark som tas ur produktion bör hanteras på sådant sätt att den är lätt att återföra till produktiv jordbruksmark igen.

Ängs- och hagmarker

Ängs- och hagmark som uppmärksammas i inventeringen från 2002-2004 skall hävdas så att naturvärdena kvarstår. Det skall ske genom upprättandet av naturvårdsavtal eller på annat sätt. En strävan bör också vara att återskapa de marker som uppmärksammades i inventeringen från 1998.

Öppna landskapet

Det öppna landskapet skall värnas genom att så långt möjligt motverka omföring av jordbruksmark till skogsmark. Alla betesdjur skall ses som en tillgång för landskapsbilden.

SKOGSBRUK**Gröna korridorer**

Sammanhängande grönområden, gröna korridorer, skall bevaras eller skapas mellan större skogsområden så att skogens djur och växter får utrymme att utveckla livskraftiga bestånd.

Natur- och kulturmiljövärden

I skogsbruket skall stor hänsyn tas till natur- och kulturmiljövärdena.

Ny bebyggelse

Ny bebyggelse skall lokaliseras så att skogsnäringens framtida utvecklingsmöjligheter inte begränsas.

Nyplantering

Ambitionen bör vara att nyplantera skog i samma omfattning som avverkning sker.

Rationella brukningsenheter

Värdefull skogsbruksmark skall skyddas mot åtgärder som förhindrar rationella brukningsenheter.

Skydd

Kommunen skall vara restriktiv mot att värdefull skogsmark tas i anspråk för annat ändamål än angelägen tätortsutbyggnad. Principen vid intressekonflikter bör vara att ge skogsbrukets intressen företräde om konflikt uppstår på landsbygden och bebyggelseintresset företräde om konflikt uppstår i anslutning till tätorten.

Tätortsnära skogar

Skogsbruket i de tätortsnära skogarna och i anslutning till andra rekreationsområden och fritidsanläggningar skall bedrivas med hänsyn till det rörliga friluftslivet.

Öppet landskap

Kulturmiljö

MÅLSÄTTNING

Kulturmiljön skall förvaltas, vårdas och utvecklas genom allas förståelse, delaktighet och ansvarstagande i kulturmiljövårdsarbetet. Kulturmiljöturismen skall vidareutvecklas och kulturmiljön ses som en viktig lokaliseringsfaktor.

VILJEINRIKTNING VÄRDEFULLA OMRÅDEN

Information

Kommunens kulturmiljövården skall uppmärksammas, lyftas fram och göras mer kända bland kommuninvånare och besökare. Informationen om och tillgängligheten till intressanta områden skall öka.

Jord- och skogsbruk

I jord- och skogsbruket skall stor hänsyn tas till kulturmiljöns värden.

Kulturmiljöprogram

Kulturmiljöprogrammet skall senast 2015 vara kommuntäckande och ha kompletterats med fler kulturhistoriskt värdefulla områden. Här skall även modernare bebyggelse uppmärksammas liksom andra aspekter av kulturmiljön så som exempelvis odlingslandskapet och fornlämningsmiljöerna.

Riksintressen

Riksintresseområdena för kulturmiljövården, Ransäter och Gamla Bruket, skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada kulturmiljön. Tillskott och ändringar av bebyggelse skall behandlas restriktivt. Vid förändringar skall samråd ske med länsstyrelsen eller läns museet. Särskilda skötselplaner bör upprättas. I övrigt se under rubriken **PLANFÖRSLAG, Riksintressen**.

Råd och anvisningar

Kommunen skall aktivt bidra med råd och anvisningar vad gäller utformning och anpassning av bebyggelse inom kulturhistoriskt värdefulla områden.

Information skall ges om hur kulturmiljön bäst tillvaratas och utvecklas. Målet skall vara att fastighetsägarna själva tar eget ansvar och uppmuntras till samråd med kommunen eller läns museet vid planerade förändringar.

Värdefulla områden

De kulturhistoriskt särskilt värdefulla områdena som redan identifierats i kulturmiljöprogrammet från 2010 eller i den kulturhistoriska inventeringen från 1974 och som ännu inte har fullgoda skyddsbestämmelser skall särskilt uppmärksammas, det gäller:

- Gamla Bruket,
- Mossängen,
- Lövberget,

- Munkerudsvägen,
- Järnvägsområdet,
- Folkets Hus,
- Munkfors centrum, och
- Stensdalen – Västanå.

Senast 2015 skall dessa områden vara skyddade genom områdesbestämmelser eller detaljplan. De rekommendationer som finns formulerade i kulturmiljöprogrammet skall vara vägledande för arbetet.

Äldre strukturer

Strukturer som vägar, stigar och liknande som bedömts vara av kulturhistoriskt intresse skall bevaras och tydliggöras i planeringen.

VÄRDEFULLA BYGGNADSVÄRK

Användning

Kommunen skall verka för att övergivna kulturhistoriskt värdefulla byggnader ges en ny meningsfull användning anpassad till dess värden.

Bebyggelseantikvarisk expertis

Vid ändringar av en byggnad med ett dokumenterat kulturhistoriskt värde skall alltid samråd ske med läns museet.

Broar

Kommunen skall verka för att broar med kulturhistoriskt värde bevaras inför framtiden genom varsam ombyggnad eller återanvändning för annat ändamål, t.ex. kan

en bilbro istället användas som gång- och cykelbro.

Byggnadsminnen

Kommunens byggnadsminnen skall lyftas fram och göras mer kända bland kommuninvånare och besökare.

Fastighetsbildning

Vid fastighetsbildningar skall hänsyn tas till de mönster i landskapet som exempelvis gamla ägogränser utgör.

Fornlämningar

Intressanta fornlämningsområden bör göras tillgängliga, markvårdas och förses med informationsskyltar.

Förebild

Kommunen skall själv alltid framstå som en förebild när det gäller vård och skötsel av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Klarälvsvan

Karälvsvan, gamla NKIJ-banvallen, skall värnas och uppmärksammas även utifrån sin industri- och kommunikationshistoriska betydelse.

Kulturmiljöprogram

Kulturmiljöprogrammet skall senast 2015 vara kommuntäckande och även ha kompletterats med enskilda kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Här skall även det modernare bebyggelsen uppmärksammas.

Råd och anvisningar

Kommunen skall aktivt bidra med råd och anvisningar när det gäller förändringar, vård och underhåll av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Målet skall vara att fastighetsägarna själva tar eget ansvar och uppmuntras till samråd med kommunen eller läns museet vid planerade förändringar.

Skydd

Kommunen skall arbeta aktivt för att den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen så långt möjligt skyddas och bevaras. Den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen skall alltid ses som en resurs.

Vägar

Kulturhistoriskt värdefulla vägar skall hanteras med varsamhet så att vägsträckan och det omgivande landskapets karaktär inte förändras.

Värdefulla byggnader

De kulturhistoriskt särskilt värdefulla byggnader som identifieras skall skyddas i detaljplan, områdesbestämmelser eller genom annat särskilt beslut. Fastighetsägarna skall informeras i god tid.

Klarälvsvan

Naturmiljö

MÅLSÄTTNING

Naturmiljön och den biologiska mångfalden skall bevaras.

VILJEINRIKTNING LANDSKAP OCH NATUR

Biologisk mångfald

Kommunen skall verka för att bevara och utöka mängden småbiotoper till förmån för den biologiska mångfalden. Inga nyckelbiotoper bör utsättas för förändringar som kan innebära sänkta naturvärden.

Fri uppvandring

Kommunen skall verka för laxens och laxöringens fria uppvandring i Klarälven.

Grönytor

Grönytor och träd skall tryggas och utvecklas i centrummiljön. Ett träd avger lika mycket syre som en människa tar upp och upptar samma mängd koldioxid som en människa avger. 25 träd fordras för motsvarande jämviktsförhållande med en bil. Träd och grönska är alltså en förutsättning för frisk luft i våra tätorter.

Information

Kommunens naturvärden skall uppmärksammas, lyftas fram och göras mer kända bland kommuninvånare och besökare. Informationen om och tillgängligheten till intressanta

områden skall öka.

Konflikt

Om det vid nyetableringar befaras uppstå konflikter mellan exploateringsintresset och naturvårdsintressen skall alltid en naturvärdesbedömning göras som underlag för beslut.

Naturreservat

Naturområden med särskild värdefull naturmiljö eller med stor betydelse för friluftslivet skall säkerställas genom bildandet av natur-

reservat. Nästa reservatsbildning bör omfatta Ranådalen.

Naturvårdsprogram

Strävan skall vara att skyndsamt genomföra de åtgärder som föreslås i naturvårdsprogrammets åtgärdsplan. Åtgärdsplanen skall uppdateras årligen.

Riksintresse

Riksintresseområdet för naturvården, Mossängen, skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada områdets natur- eller kul-

Grönya i centrummiljön

turmiljövärden. Inga åtgärder får vidtas som påverkar meanderbildningarna eller vattenmiljön. Tillskott och ändringar av bebyggelse skall behandlas restriktivt. Vid förändringar skall samråd ske med länsstyrelsen eller länsmuseum. Särskild skötselplan bör upprättas. I övrigt se under rubriken **PLANFÖRSLAG, Riksintressen**.

Samarbete

Kommunen skall sträva efter att ytterligare öka samarbetet med grannkommuner i naturvårdsfrågor.

Sammanhängande grönstråk

Sammanhängande grönstråk, spridningskorridorer, mellan olika naturområden skall bevaras eller skapas så att växter och djur ges möjligheter att utveckla livskraftiga bestånd. Barriärer och hinder skall överbryggas.

Siktröjningar

Det skall upprättas en plan för siktröjningar på strategiska platser längs Klarälven. Siktröjning kan kräva dispens från strandskyddet.

Skolskogar

Kommunen skall verka för att varje skola har tillgång till en skolskog.

Skydd

I planeringssammanhang skall stor hänsyn tas till de områden och objekt som är av intresse för naturvården. Kommunen skall

långsiktigt verka för att de skyddas och bevaras och om möjligt utvecklas ytterligare. Skötselplaner skall vid behov upprättas.

Strandskydd

Fem områden föreslås komma att utredas som möjliga s.k. LIS-områdena, dvs. områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, se vidare under rubriken **PLANFÖRSLAG, Bebyggelse** respektive **Arbete och service**. I övrigt bör strandskyddet kvarstå i samma omfattning som idag.

Tätortsnära naturområden

De tätortsnära naturområdena skall särskilt uppmärksammas. De skall ha god koppling till bostadsområdena, vara lättillgängliga och kunna nås via säkra och trygga gång- och cykelvägar.

Våtmarker

Vid all planering skall särskild hänsyn tas åt våtmarker. Kommunen skall verka för att Örtjärn och Ökmossen ges ett formellt skydd.

Öppna landskapet

Det öppna landskapet skall värnas, såväl ängs- och hagmarker som odlingslandskapet.

Nötåsen

MARK OCH VATTEN

Försurning

Den biologiska mångfalden skall gynnas genom att sjöar och vattendrag förhindras från att försuras ytterligare.

Kommunen skall i Vattenrådet verka för en helhetssyn från alla aktörer inom avrinningsområdet när det gäller försurningsproblematiken så att fråga lyfts i åtgärdsplaner.

Kalkningen av Rannsjön och Vågsjöarna kommer att fortsätta.

Arbetet för att minska behovet av bilresor skall fortgå genom aktiva planeringsinsatser och utvecklad kollektivtrafik.

Gamla avfallsupplag

Ingen grävning får ske på gamla avfalldeponier utan att noggranna studier av mark och hydrologi genomförts.

Markföroreningar

Risken för markföroreningar måste beaktas tidigt i all planering. I samband med detaljplanering skall regelmässigt en redovisning av tidigare verksamheter i området göras. Kommunen skall verka för att miljötekniska undersökningar av marken görs i alla områden som kan misstänkas vara förorenade. Riskerna för miljön, människors hälsa och den planerade markanvändningen skall styra saneringsinsatserna.

Som utgångspunkt för bedömning av förorenad mark tillämpas Naturvårdsverkets Rapporter 4803 och 4918.

Miljökvalitetsnormer

Gällande miljökvalitetsnormer skall uppmärksammas och uppfyllas vid planering och bygande, i övrigt se under rubrikerna **FÖRUTSÄTTNINGAR**, **Miljökvalitetsnormer** och **PLANFÖRSLAG**, **Miljökvalitetsnormer**.

Vass

Kommunen skall verka för att vassen inte breder ut sig i våra vattendrag.

Våtmarker

Antalet våtmarker som omhändertar dagvatten skall öka.

Yt- och grundvatten

Vid all planering och allt byggande skall strävan vara att inga föroreningar tillförs yt- eller grundvattnet.

Övergödning

Kommunen skall verka för att belastningen på sjöar och vattendrag från närsalter i jordbruket minskar.

LUFT

Forsudden

Kommunen skall verka för att utsläppen av metan från den nedlagda deponin vid Forsudden minimeras.

Miljökvalitetsnormer

Kommunen skall i alla delar, vid alla årstider och alla tider på dygnet uppfylla gällande miljökvalitetsnormer för utomhusluft, i övrigt se under rubrikerna **FÖRUTSÄTTNINGAR**, **Miljökvalitetsnormer** och **PLANFÖRSLAG**, **Miljökvalitetsnormer**.

Heden

Kommunikationer

MÅLSÄTTNING

Transportsystemen skall ha god standard för människor, varor och information samt vara långsiktigt hållbara, effektiva, tillgängliga och säkra. Det gäller alla oavsett boende- eller verksamhetsort. Tillgängligheten skall förbättras inom och mellan regioner samt mellan Sverige och andra länder.

VILJEINRIKTNING

BILTRAFIK

Gator

Arbetet med att förbättra standarden på kommunens gator skall fortsätta med särskilt fokus på trafiksäkerhetshöjande åtgärder.

Nya vägar

Vid planering och dragning av eventuella nya vägar skall alla faktorer vägas samman och bedömningen grundas på helheten, dvs. trafiksäkerhet, bullerstörningar, restider, barriäreffekter, ekonomi, landskapsbild samt effekter på natur- och kulturmiljö.

Pendlarparkeringar

Behovet av pendlarparkeringar skall uppmärksammas i planeringen.

Riksväg 62

Samarbetet med andra berörda kommuner för en förbättrad standard av riksväg 62 skall fortsätta.

Standard

Kommunen skall verka för att vägnätet håller hög standard både vad gäller framkomlighet och trafiksäkerhet.

Trafikalstrande verksamhet

Kvaliteten på vägnätet och behovet av utrymme för parkering skall alltid uppmärksammas vid lokaliseringen av särskilt trafikalstrande verksamheter.

Trafiknätsanalysen

Kommunen skall använda trafiknätsanalysen i arbetet med att förbättra trafiksäkerheten och successivt genomföra trafiknätsanalysens hastighetsförslag på gatunätet utifrån den funktionsindelning som gjorts. Trafiknätsanalysen bör uppdateras minst en gång per mandatperiod.

Trafiksäkerhet

Arbetet för ökad trafiksäkerhet på olycksdrabbade sträckor skall fortsätta. Trafikmiljöerna i anslutning till skolor, sport- och fritidsanläggningar skall särskilt uppmärksammas.

Uppställningsplatser

Behovet av tillfälliga uppställningsplatser för lastbilar, husbilar och husvagnsekipage i anslutning till Munkfors centrum bör utredas.

GÅNG- OCH CYKELTRAFIK

Bilvägspassager

Trafiksäkerheten vid passager av bilvägar skall särskilt uppmärksammas. Gång- och cykeltrafikens företrädare framför biltrafiken skall öka.

Enkelt avhjälpna hinder

Enkelt avhjälpna hinder mot tillgänglighet och användbarhet på offentliga platser skall inventeras och vara åtgärdade senast vid utgången av 2010.

Klarälvsbanan

Befintligt gång- och cykelvägnät bör kopplas ihop med Klarälvsbanan. Kommunen bör tillsammans med andra berörda kommuner verka för en utveckling av Klarälvsbanan som regional cykelled.

Komplettering

Komplettering av gång- och cykelvägnätet skall ske genom att s.k. "felande länkar" byggs ut så att ett sammanhängande gång- och cykelvägnät bildas. Det kan göras med utgångspunkt från de bedömningar som gjorts i trafiknätsanalysen.

Kulturhistoriska vägar

Kommunen skall sträva efter att bevara kulturhistoriskt värdefulla vägar och stigar genom användning som gång- och cykelväg.

Kvalitet

Gång- och cykeltrafiken skall stimuleras genom att den görs attraktiv, snabb, gen och säker. Gång- och cykelvägar bör ligga i öppen terräng i visuell kontakt med gator/vägar eller bebyggelse och vara upplysta för att upplevas trygga. Inom Munkfors kommun beräknas ca 50 procent av bilresorna vara kortare än fem kilometer. Målet måste vara att en stor del av dessa resor i framtiden görs med cykel.

Nya bebyggelseområden

Vid planeringen av nya bebyggelseområden skall alltid behovet av gång- och cykelvägar med kopplingar till det övergripande nätet uppmärksammas.

Promenadstråk

Promenadstråk med god kontakt med bostadsområdena bör anordnas längs Klarälvens stränder.

Regional cykelplan

Kommunen skall verka för att det tas fram en regional cykelplan för Värmland.

Separering

Så långt möjligt skall gång- och cykeltrafiken sepreras till eget vägnät för att öka trafiksäkerheten. Arbetsplatser, bostäder, skolor och lekplatser inom sammanhållen bebyggelse skall kunna nås via separat gång- och cykelväg senast år 2015. Separata gång- och cykelvägar från bostadsområden till skolorna

och in till Munkfors centrum har högsta prioritet.

Tillgänglighet

Planeringen skall alltid utgå utifrån de funktionshindrades krav på den fysiska miljön.

Trafiksäkerhet

Arbetet för ökad trafiksäkerhet på olycksdrabbade sträckor skall fortsätta. Trafikmiljöerna i anslutning till skolor, sport- och fritidsanläggningar skall särskilt uppmärksammas.

KOLLEKTIVTRAFIK**Konkurrenskraftigt alternativ**

Bussresandet skall utvecklas ytterligare genom samordning av kommunikationerna inom regionen och bli ett konkurrenskraftigt alternativ till bilen på frekventa resmål.

Nya bebyggelseområden

Vid planering av nya bebyggelseområden skall alltid möjligheterna att ordna kollektivtrafik uppmärksammas.

Pendlarparkering

Erforderligt antal samåknings- och pendlar-parkeringsplatser skall finnas på strategiska platser.

Pendling

Karlstads centrum skall kunna nås från Munkfors på högst 60 minuter med allmänna kommunikationsmedel senast 2014. Stock-

holm och Göteborg skall kunna besökas över dagen med allmänna kommunikationsmedel utan väntetider överskridande 30 minuter.

Regional utveckling

Kollektivtrafiken skall främja en positiv regional utveckling genom att erbjuda arbets- och studiependlare hög turtäthet och pålitlig framkomlighet.

Resecentrum

Kommunen skall verka för att resecentrum utvecklas ytterligare.

Tillgänglighet

Korta gångavstånd mellan bostad och hållplats skall alltid eftersträvas.

TELE OCH DATA**Markanspråk**

I samband med planering och byggande skall IT-infrastrukturens behov av mark och utrymme uppmärksammas.

Master

Hantering av bygglov för radio- och telemaster skall ske enligt de riktlinjer som formulerats under ruriken **PLANFÖRSLAG, Miljö, hälsa och säkerhet**.

Tillgång

Kommunen skall verka för en fortsatt utbyggnad av bredband för god tillgång på data- och telekommunikation för så stor del av kommunen som möjligt.

Teknisk försörjning

MÅLSÄTTNING

Alla skall ha god tillgång till bra dricksvatten. Spillvatten och dagvatten skall omhändertas så att inte sjöar, vattendrag eller grundvatten förorenas.

Tillgången på energi skall vara god. Användningen av förnybar energi och energieffektivisering skall stimuleras.

Avfallet skall tillvaratas på ett kretsloppsanpassat sätt så att återvinning av energi och ändliga material kan ske på ett miljömässigt och kostnadseffektivt sätt. Den totala avfallsmängden skall minska genom återanvändning, återvinning och kompostering.

Hushållning med sand, grus och berg skall vara god och omfördelning effektiv.

VILJEINRIKTNING

VATTEN OCH AVLOPP

Dagvattenhantering

Hantering av dagvatten skall inte bara ses som ett renodlat tekniskt problem utan även som en miljöskapande resurs, bl.a. kan dammar fungera som vattenspeglar i gestaltningen av den fysiska miljön. Antalet våtmarker som omhändertar dagvatten skall öka. Vid ny bebyggelse skall om möjligt dagvattnet alltid passera en våtmark innan det når recipienten.

Dagvattnets påverkan på yt- och grundvatten skall beaktas tidigt vid all planering. Lösningar skall utformas så att tillförseln av föroreningar inte ökar på grund av utökad mängd hårdgjorda ytor och tillkommande bebyggelse.

Dagvattenseparering

Dagvatten från befintlig bebyggelse skall separeras från spillvattenledningar så att ingen onödig belastning av reningsverken sker. Det pågående arbetet med sanering av ledningsnätet skall fortsätta.

Enskilda anläggningar

De enskilda avloppsanläggningarna skall inventeras tills full kunskap finns. Kommunen skall verka för att anläggningarna förbättras så att dagens reningskrav uppfylls.

Godkända lösningar

En förutsättning för alla nyetableringar utanför kommunens verksamhetsområde är att godkända vatten- och avloppslösningar kan presenteras.

Hållbara system

En strävan skall vara att utveckla hållbara VA-system. Det pågående arbetet med sanering av ledningsnätet skall fortsätta.

Klimatförändringar

Mot bakgrund av klimatförändringarna skall kommunen verka för att erforderliga åtgärder

vidtas för att säkerställa en långsiktigt god kvalitet och tillgång på råvatten. Det omfattar bl.a. återkommande provtagningar och upprättande av vattenskyddsområden.

Kommunalt nät

Så många som möjligt skall anslutas till det kommunala VA-nätet inom befintliga verksamhetsområden.

Lokalt omhändertagande

En strävan bör vara att dagvatten omhändertas och renas lokalt. Där det är möjligt och motiverat kan det behöva anläggas öppna dagvattenmagasin som fördröjer avrinningen till sjöar och vattendrag. Därigenom möjliggörs rening av vattnet innan det återförs till det naturliga kretsloppet. Områden för dagvattenhantering kan behöva reserveras i planeringen.

Reservvatten

Grundvattentäkten och vattenverket i Ransäter skall behållas som reservvattentäkt för Munkfors. Ett skyddsområde bör fastställas.

Skyddsavstånd

Som skyddsavstånd vid nybyggnad av bostäder och avloppsreningsverk respektive pumpstationer bör riktvärdena enligt nedan eftersträvas.

anläggning	skyddsavstånd
reningsverket i Munkfors	500 m
reningsverket i Ransäter	300 m
pumpstationer	50 m

Vattenförsörjningsplan

Kommunen skall verka för att vattenförsörjningsplaner med vattenskyddsområden och skyddsbestämmelser upprättas för alla vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller som distribuerar mer 10 m³ per dygn i genomsnitt. I arbetet med vattenförsörjningsplanerna skall även behovet av provtagningar i grundvattenområdena uppmärksammas.

ENERGI

Användning

En strävan bör vara att minska den totala energianvändningen genom effektivisering och hushållning.

Energiförbrukning

Kommunen skall sträva efter att den totala mängden köpt energi per år för värme, varmvatten och hushållsel för nya bostäder inte överstiger 80 kWh/m².

Energirådgivning

Den kommunala energirådgivningen skall fortsätta och vidareutvecklas.

Fjärrvärme

Kommunen skall verka för en fortsatt anslutning till och utbyggnad av det biobränslebaserade fjärrvärmenätet.

Hållbar energi

Användning av fossila bränslen vid energiframställning skall minskas ytterligare. Insättningen till användningen av förnyelsebara energikällor skall vara positiv. Utvecklandet och etableringen av hållbara energisystem skall uppmuntras och stimuleras. Kommunen skall alltid sträva efter att vara en god förebild när det gäller hållbar energianvändning.

Kraftledningar

Kommunen skall verka för att kraftledningar inom tätbebyggda områden i så hög grad som möjligt markförläggs alternativt flyttas. Det gäller särskilt den 130 kV-ledning som finns inom Gamla Bruksområdet och den som går längs Klarälven söderut genom Munkerud och över Näset.

Områden för eventuella nya kraftledningar skall reserveras.

Vattenkraftverket

Markförläggning

Kommunen skall generellt verka för att nya och befintliga kraftledningar inom tätorten markförläggs för att minska sårbarheten och möjliggöra bättre markanvändning.

Passivhus

Tillkomsten av passivhus och annan bebyggelse med låg energiförbrukning skall stimuleras och uppmuntras.

Säkra system

Kommunen skall verka för säkra och robusta system både vad gäller produktion och distribution av energi.

Vindkraft

Inställningen till vindkraftverk skall vara positiv samtidigt som dess påverkan på omgivningen skall uppmärksammas och värderas. Inom områden med höga natur- eller kulturmiljövärden skall hållningen vara restriktiv. Hänsyn till luftfartens och Försvarmaktens intressen måste alltid tas.

AVFALL

Forsudden

Sluttäckningen av deponeringsanläggningen på Forsudden skall fortsätta och marken skall successivt återgå till naturmark.

Lokalisering

Återvinningsstationer bör om möjligt lokaliseras till kommunägd mark.

Markanspråk och störningar

Behovet av mark för återvinningsanläggningar skall uppmärksammas i planeringen. Hänsyn skall tas så att olägenheter i form av besvärande lukt och buller minimeras samtidigt som tillgängligheten skall vara god, se vidare under rubriken **PLANFÖRSLAG, Miljö, hälsa och säkerhet**.

Skyddsavstånd

Som skyddsavstånd mellan bostäder och återvinningsstationer respektive återvinningscentraler bör riktvärdena enligt nedan eftersträvas.

anläggning	skyddsavstånd
återvinningsstation	50 m
återvinningscentral	200 m

Sortering

Hantering av avfallet bör utvecklas enligt samma principer som idag med sortering för återanvändning och återvinning. Avfallet skall ses som en råvara för nya produkter och deponering skall minimeras.

Tillgänglighet

För god tillgänglighet till återvinningsstationer och återvinningscentraler bör avstånd enligt nedan eftersträvas.

anläggning	tillgänglighet
återvinningsstation	max 5 km
återvinningscentral	inom kommunen

Utformning

Återvinningsstationer skall ges en enhetlig och estetiskt tilltalande utformning samt föras med skyddsplank.

MATERIALFÖRSÖRJNING

Befintliga täkter

Befintliga täktområden skall skyddas mot förändringar som kan hota täktverksamheten.

Förorenade massor

Rena till måttligt förorenade massor skall i första hand återvinnas och exempelvis användas till bullervallar eller landskapsmodulering. Om lämplig plats för detta inte kan anvisas inom rimligt avstånd eller om massorna inte lämpar sig för återanvändning skall de köras till schaktmassedeponi. Vid användning för återställning av grustäkter, odling eller där barn kan komma i kontakt med jorden måste det kunna visas att massorna är tillräckligt rena.

Nya täkter

Inställningen till nya täkter skall vara restriktiv. Ny täktverksamhet får bara ske inom områden utan väsentligt värde för dricksvattenförsörjningen, geovetenskapen, naturvärden, kulturmiljövärden eller friluftslivet. Eventuella nya täkter skall planeras och utformas så att inte onödiga störningar uppstår för omgivningen, beträffande riktvärden för skyddsavstånd se **PLANFÖRSLAG, Miljö, hälsa och säkerhet**.

Överblivna massor

Överblivna fyllnadsmassor skall framförallt användas till sluttäckningen av deponin vid Forsudde fram till 2014. Kommunen arrenderar även Hagalunds gamla tipp som masshanteringsplats av Bergviks skog.

Miljö, hälsa och säkerhet

MÅLSÄTTNING

Samhället skall vara långsiktigt hållbart och alla kommuninvånare skall kunna leva i en hälsosam och säker miljö.

VILJEINRIKTNING

STÖRNINGAR OCH RISKER

Bebyggelse vid bensinstationer

Ingen ny bebyggelse överhuvudtaget bör placeras närmare en bensinstation än 25 meter med tanke på riskerna kring hanteringen av petroleumprodukter. Bostäder bör placeras minst 100 meter från en bensinstation, kortare avstånd skall föregås av en riskbedömning.

Bostadsbebyggelse längs vägar

Ingen ny bostadsbebyggelse bör lokaliseras närmare riksväg 62 än 100 meter och närmare länsväg 241 än 50 meter, på grund av trafikbuller, avgaser, spridning av vägsalt och med hänsyn till transporter av farligt gods.

Bullerutsatt befintlig bebyggelse

Befintlig bostadsbebyggelse skall inte behöva utsättas för ekvivalenta vägtrafikbullernivåer utomhus större än 65 dBA och inomhus större än 30 dBA. Överskrids nivån skall kommunen verka för att åtgärder vidtas så att ljudmiljön förbättras.

Djuranläggningar

Vid ny bebyggelse bör skyddsavstånd enligt "Bättre plats för arbete" i princip tillämpas. Angivet skyddsavstånd, 500 meter till bostadsbebyggelse, avser större anläggningar (>100 djur). Mindre djuranläggningar eller områdets landsbygdskaraktär kan i vissa fall göra avsteg möjliga. Det skall då finnas särskilda motiv eller också skall effekten av skyddsavstånd kunna uppnås genom andra särskilda åtgärder. Om avsteg görs skall lokaliseringen ske i öppen dialog med boende inom skyddsområdet, i princip skall deras samtycke krävas.

Ny bebyggelse som behövs för en gårds drift eller för generationsskiftet bör normalt tillåtas inom skyddsavståndet.

Beträffande skyddsavstånd till s.k. hästgårdar se nedan under **Hästgårdar**.

Farligt gods

Hänsyn till hantering och transporter av farligt gods skall tas i alla planeringssammanhang. Lokalisering av verksamheter med farligt gods skall alltid ske med hänsyn till riskerna, bl.a. bör en smidig och säker transportväg kunna ordnas.

Vid bedömning av markanvändning inom 150 meter från transportväg för farligt gods skall riskpolicyn enligt faktabladet "Riskhantering i detaljplaneprocessen" tillämpas.

Vägvalsstyrning skall införas för transporter av farligt gods och behovet av ytterligare uppställningsplatser skall utredas.

Flygbuller

Vid lokalisering av ny bostadsbebyggelse skall riktvärden för flygbuller enligt "Infrastrukturpropositionen 1996/97:53" tillämpas.

bostäder	ekvivalent nivå	maximal nivå
inomhus	≤ 30 dBA	≤ 45 dBA natt
utomhus	FBN ≤ 55 dBA	≤ 70 dBA

FBN är ett dygnsbullermått för flygbuller som innebär att en start på kvällen bedöms störa lika mycket som tre på dagen och en start på natten lika mycket som tio starter på dagen.

Framkomlighet för räddningsfordon

Vid planering och byggande skall framkomligheten för räddningsfordon beaktas.

Förebyggande arbete

Kommunen skall genom förebyggande arbete alltid sträva efter att minimera riskerna för störningar.

Förorenad mark, inventering

Kartläggningen och undersökningen av förorenade markområden skall fortsätta tills en klar bild av omfattningen föreligger.

Hantering av farligt gods

För säker hantering av farligt gods och avfall i flytande form bör alltid tillgång till en invallad yta finnas.

Hästgårdar

De riktlinjer för skyddsavstånd till hästgårdar som tagits fram av Länsstyrelsen i Skåne bör tillämpas när det gäller avstånd till bostäder, skolor och liknande. Om avsteg görs skall lokaliseringen ske i öppen dialog med boende/verksamheter inom skyddsområdet, i princip skall deras samtycke krävas.

antal hästar	skyddsavstånd till stall och gödselhantering	skyddsavstånd till område där hästar vistas
30 - 100	200 m	100 - 200 m
10 - 30	100 - 200 m	50 - 100 m
1 - 10	100 m	50 m

Industribuller

Vid lokalisering av ny bostadsbebyggelse skall riktvärdena för externt industribuller enligt "Naturvårdsverkets allmänna råd 1970:5" tillämpas.

Värden inom parantes avser befintlig industri.

område för	ekvivalent nivå	ekvivalent nivå
	kl 07 - 18	kl 18 - 22
arbetslokaler	60 (65) dBA	55 (60) dBA
bostäder	50 (55) dBA	45 (50) dBA
friluftsområden	40 (45) dBA	35 (40) dBA
	ekvivalent nivå	maximal nivå
	kl 22 - 07	kl 22 - 07
arbetslokaler	50 (55) dBA	-
bostäder	40 (45) dBA	50 (55) dBA
friluftsområden	35 (40) dBA	50 (50) dBA

Kraftledningar

Byggnader och anläggningar där människor vistas stadigvarande skall lokaliseras så att exponeringen från elektriska och magnetiska fält minimeras, försiktighetsprincipen skall tillämpas. Skyddsavstånd till luftledningar enligt nedan bör tillämpas.

Vid nydragning av kraftledningar i luft bör samma skyddsavstånd tillämpas.

Eventuell lokalisering inom skyddsavståndet skall föregås av noggrannare undersökning

spänning	skyddsavstånd
400 kV	130 m
220 kV	80 m
130 kV	60 m
50 kV	40 m
30 kV	35 m
10 kV	20 m

och därvid skall fältstyrkan vid full belastning på nätet understiga 0,2 µT (mikrotesla) vid byggnadens fasad.

Markförläggning

Kommunen skall generellt verka för att nya och befintliga kraftledningar inom tätorten markförläggs för att minimera sårbarhet och risker.

Markföroreningar

Risken för markföroreningar måste beaktas tidigt i all planering. I samband med detaljplanering skall regelmässigt en redovisning av tidigare verksamheter i området göras. Kommunen skall verka för att miljötekniska undersökningar av marken görs i alla områden som kan misstänkas vara förorenade. Riskerna för miljön, människors hälsa och den planerade markanvändningen skall styra saneringsinsatserna.

Master

Försiktighet och respekt för människors oro skall iakttas vid lokalisering av TV-sändare och basstationer för mobiltelefoni.

Master skall utformas och placeras med hänsyn till stads- eller landskapsbild och till natur- och kulturvärdena på platsen. Samlokalisering skall eftersträvas för att begränsa antalet master.

Följande riktlinjer bör tillämpas vid bygglovsprövning av master:

- handlar det om ett bolag som önskar uppföra flera master skall hela bilden vara klarlagd innan bygglovsansökan behandlas,
- yttrande från Försvarsmyndigheten, Luftfartsstyrelsen och länsstyrelsen skall inväntas innan ärendet tas upp till behandling,
- fotomontage skall lämnas in för att allmänheten lättare skall kunna ta ställning till mastens placering,
- kommunen skall verka för att masterna samnyttjas i största möjliga utsträckning,
- avstånd till bostadshus (även fritidshus) skall vara minst 250 meter, och
- möte skall hållas om så erfordras där, förutom allmänheten, även representanter för mastintresset deltar.

Motorsportbuller

Skyddsområde kring en motorsportbana skall definieras utifrån de riktvärden för högsta nivå som finns formulerade i "Naturvårdsverkets allmänna råd 2004:16".

område för	kl 07 - 18	kl 18 - 22
bostäder	60 dBA	55 dBA
vårdlokaler	55 dBA	50 dBA
undervisningslokaler	55 dBA	50 dBA
friluftsliv	55 dBA	50 dBA

Nattetid får ingen verksamhet förekomma.

Radon i byggnader

Kommunen skall verka för att radonmätningar utförs i alla byggnader där människor stadigvarande vistas och där höga halter av radongas i inomhusluften kan misstänkas.

Radonfrågorna skall uppmärksammas vid planläggning och bygglovshantering. Krav skall ställas på grundkonstruktionens utförande så att radongashalten i ny bebyggelse underskrider gränsvärdet 200 Bq/m³ i inomhusluft. Hänsyn måste även tas till att fyllnadsmassor kan påverka radonhalten.

Rekommenderat radonskydd för ny bebyggelse enligt "Statens planverks rapport 59:1982" skall följas.

radiumhalt i berg	klassificering
< 60 Bq/kg	låggradonmark
60 - 200 Bq/kg	normalradonmark
> 200 Bq/kg	högradonmark

radonhalt i jordluft	klassificering
< 10 kBq/m ³	låggradonmark
10 - 50 kBq/m ³	normalradonmark
> 50 kBq/m ³	högradonmark

marktyp	byggnadskrav
låggradonmark	inga
normalradonmark	radonskyddande
högradonmark	radonsäkert

Radon i vattentäkter

Kommunen skall verka för att det görs en kartläggning av förekomsten av radon i enskilda vattentäkter. Riktlinjerna enligt "Dricks-vattenkungörelsen" bör vara vägledande vid bedömning.

gränsvärde	kommentar
> 1000 Bq/l	otjänligt
> 100 Bq/l	tjänligt med anmärkning

Radonkartläggning

Kommunen skall verka för en kommunomfattande kartläggning av förekomsten av markradon.

Ras och skred

Kommunen skall sträva efter ökad kunskap när det gäller riskerna för ras och skred mot bakgrund av pågående klimatförändringar.

Riskbedömningar gjorda i SGI:s rapport "Inventering av stabilitetsförhållandena vid Klarälven" skall följas. Behov av eventuella utredningar eller utlåtanden i samband med exploatering bekostas av byggherren.

Reningsverk och pumpstationer

Som skyddsavstånd mellan bostäder och avloppsreningsverk respektive pumpstationer skall riktvärdena enligt nedan eftersträvas.

anläggning	skyddsavstånd
reningsverket i Munkfors	500 m
reningsverket i Ransäter	300 m
pumpstationer	50 m

Räddningstjänst

Personintensiva nybyggnadsprojekt i områden där räddningstjänstens insatstid överstiger tio minuter bör undvikas. Skulle detta ändå bli aktuellt skall brandskyddet ägnas särskild uppmärksamhet.

Skjutbanebuller

Skyddsområdet kring en skjutbana skall definieras utifrån de riktvärden som finns formulerade i "Naturvårdsverkets allmänna råd 2005:15". Spridningsområden och fångstvalar vid skjutbanor bör betraktas som förorenad mark fram till dess undersökning och eventuell efterbehandling är gjord.

Värden inom parantes avser befintlig skjutbana.

(maximal nivå IMPULSE)	
område för	kl 07 - 22
bostäder	65-70 (65-75) dBA
vårdlokaler	60-65 (60-75) dBA
undervisningslokaler	60-65 (60-75) dBA
friluftsområden	60-65 (65-70) dBA

Skyddsavstånd generellt

Vid lokalisering av ny bostadsbebyggelse eller verksamhet bör riktvärden för skyddsavstånd enligt rapporten "Bättre plats för arbete" tillämpas. Underskrids angivna skyddsavstånd skall en eventuell lokalisering föregås av en riskbedömning som även klargör behovet av riskreducerande åtgärder.

Verksamheter som inte bör integreras med bostäder är sådana med omfattande kemikaliehantering, risk för luktolägenheter, utsläpp av lösningsmedel och stoft, buller eller som alstrar mycket trafik.

verksamhet	skyddsavstånd
kemisk industri	1000 m
djurhållning i lantbruk	500 m
täkt	500 m
krossverk	500 m
valsverk	500 m
betongindustri	200 m
bilverkstad med lackering	100 m
bensinstationer	100 m
bilverkstad utan lackering	50 m

Trafikbuller, inventering

En kartläggning av bullerstörda områden längs kommunens vägnät skall göras och hållas aktuell.

Trafikflöden

Vid all planering och styrning av biltrafikflöden skall strävan vara att minimera utsläppen till luft och bullerpåverkan på omgivningen.

Vedeldning

Medvetenhet skall finnas om problematiken med vedeldning inom tätbebyggda områden. Kommunen skall verka för att typgodkända eldstäder används och att eldningsinformation ges till berörda.

Vibrationer

För att minimera störningar på grund av vibrationer från vägtrafik skall vid nybyggnad av bostäder riktvärdet 0,4 mm/s RMS (1-80Hz) tillämpas.

Vägrafikbuller

För att uppnå god miljö kvalitet vid lokalisering av ny bostadsbebyggelse skall riktvärdena för trafikbuller enligt "Infrastrukturpropositionen 1996/97:53" tillämpas.

Riktvärden för andra lokaler än bostäder finns i viss omfattning angivna i "Naturvårdsverkets utkast 5 av BRÅD". Riktvärdena enligt nedan skall uppfyllas vid nyexploatering. Inomhusvärdet för arbetslokaler avser lokaler för tyst verksamhet.

Vid osäkerhet om riktvärdena verkligen uppfylls skall nyexploateringar alltid föregås av en bullerutredning.

bostäder	ekvivalent nivå	maximal nivå
inomhus	< 30 dBA	< 45 dBA natt
vid fasad	≤ 55 dBA	-
på uteplats	-	≤ 70 dBA

inomhus	ekvivalent nivå	maximal nivå
vårdlokaler	≤ 30 dBA	≤ 45 dBA natt
skolor	≤ 30 dBA	≤ 45 dBA natt
arbetslokaler	≤ 40 dBA	-
utomhus		
vårdlokaler	≤ 55 dBA	-
skolor	≤ 55 dBA	-
rekreationsområden	≤ 55 dBA	-
arbetslokaler	≤ 65 dBA	-
friluftsområden	≤ 40 dBA	-
bostadsområden	40 - 50 dBA	-

Återvinningscentral / återvinningsstation

Som skyddsavstånd till bostadsbebyggelse skall riktvärdena enligt nedan eftersträvas.

anläggning	skyddsavstånd
återvinningsstation	50 m
återvinningscentral	200 m

Översvämning

Vid planering och byggande inom utsatta områden skall hänsyn tas till riskerna för översvämning. Det gäller framförallt Klarälven och dess biflöden. I första hand skall ny bebyggelse inom områden med risk för översvämning undvikas. Om nyexploatering ändå övervägs skall den föregås av en riskanalys. Den planeringsmodell i fem steg som redovisas i handboken "Stigande vatten, en handbok för fysisk planering i översvämningssho-

tade områden" skall då tillämpas.

TOTALFÖRSVAR

Beredskapsåtgärder

Kommunen skall verka för att beredskapsåtgärder präglas av en helhetssyn och ett engagemang på alla nivåer i samhället. Beredskapshänsyn skall uppmärksammas i planeringen.

Risk- och sårbarhetsanalyser

Det bör genomföras kommunomfattande risk- och sårbarhetsanalyser utifrån redan kända förhållanden och förutsättningar.

Sårbarhet och känslighet

Ett samhälle med låg sårbarhet och känslighet för störningar skall eftersträvas. Omställningsförmågan skall vara god och nödvändig uthållighet skall finnas. Det långsiktigt hållbara samhället skall vara vägledande i planeringen.

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

Här har de föreslagna fysiska förändringarnas direkta och indirekta effekter identifierats, beskrivits och bedömts. Här finns också en bedömning av hur förändringarna påverkar miljömålen.

Sammanfattning

Förslaget till ny översiktsplan innebär främst en utveckling och förtätning av Munkfors tätort samt bebyggelseområdena i Rudstorps samhälle och Ransäters kyrkby. Översiktsplanens utgångspunkt tar fasta i "Kommunvision 2020" som anger att kommunens folkmängd återigen skall närma sig 4 000 invånare år 2020 och att ny bebyggelse skall produceras och förvaltas på ett resurssnålt sätt så att det ger goda förutsättningar för ett hållbart liv, såväl miljömässigt, ekonomiskt och socialt. Även andra idag befintliga områden skall utvecklas utifrån sina nuvarande förutsättningar som området kring Klingevi och Munkfors Förenings- och Konferenscenter som skall få en fortsatt utveckling för fritids- och konferensaktiviteter.

Kulturmiljöerna som omfattar stor del av kommunens yta ska ges bättre skydd och vård. En framtida etablering av fritidsbebyggelse vid Rannsjön måste ske med stor hänsyn till rådande naturförhållanden och strandskydd så att inte negativ påverkan uppkommer. I översiktsplanen planeras för satsningar när det gäller främst gång- och cykelvägar lokalt till arbetsplatser och fritidsområden. Samverkan med grannkommunerna är en viktig förutsättning då kommunerna i norr och söder i varierande grad samverkar med Munkfors om bl.a. vatten- och avloppshantering.

Sammantaget görs bedömningen att planförslaget inte på betydande sätt påverkar naturmiljön negativt. Översiktsplanen bedöms vara ett hållbart planeringsalternativ för Munkfors kommuns utveckling, främst genom positiv påverkan avseende sammanhållen bebyggelseutveckling. Munkfors kommun har vid några tillfällen kommunicerat förslaget till ny översiktsplan och miljökonsekvensbeskrivning med länsstyrelsen.

Arbetsgruppen som har arbetat med översiktsplanen och miljökonsekvensbeskrivningen har efter genomförda samråd med länsstyrelsen gått igenom vilka aspekter som behöver belysas i miljökonsekvensbeskrivningen. För att få en bra helhetsbild av översiktsplanens miljöpåverkan, beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen även mindre omfattande påverkan som inte direkt kan bedömas som betydande miljöpåverkan.

Inledning

KRAV PÅ MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNINGAR I LAG

Miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) skall upprättas för planer där det finns en risk för att en betydande miljöpåverkan uppstår. Reglerna finns i Plan- och bygglagen (PBL) och Miljöbalken (MB) med tillhörande förordningar och föreskrifter. Syftet med en MKB är att integrera miljöhänsyn i planen för att

på så sätt främja en hållbar utveckling. Enligt bestämmelserna är det den eventuella betydande miljöpåverkan som kan uppkomma som skall beskrivas i en MKB. För att ge en mer heltäckande bild av planens påverkan på miljön är det vanligt att även mindre omfattande påverkan beskrivs. I varje miljökonsekvensbeskrivning skall en avgränsning göras till vad som är relevant i det aktuella fallet. Detaljeringsgraden för miljökonsekvensbeskrivningen skall svara mot planens detaljeringsgrad. Avgränsningen skall göras med hänsyn till översiktsplanens innehåll och sker i samråd med länsstyrelsen.

Även om en viss överlappning är oundviklig framgår att vissa frågor som hör hemma i eventuell tillståndsprövning och vid bygglov skall behandlas där och inte i översiktsplanens MKB. Hänsyn får också tas till om det finns lämpliga bedömningsmetoder och det allmänna kunskapsläget för en viss fråga. Vid avgränsningen av vad som tas upp i en MKB skall också allmänhetens intressen beaktas.

Både för översiktsplaner och miljökonsekvensbeskrivningar finns särskilda regler om att de skall ställas ut så att berörda kan lämna synpunkter. Under rubriken **Arbetsprocessen** beskrivs hur miljökonsekvensbeskrivningen har arbetats fram.

VEM ÄR EN MKB TILL FÖR?

Miljökonsekvensbeskrivningen skall kunna läsas dels av dem som fattar beslut om en ny översiktsplan för Munkfors kommun, såväl lokala beslutsfattare som andra myndigheter, dels alla andra som berörs av planen som kommuninvånare, företagare och andra som verkar eller tänker sig verka i kommunen. Miljökonsekvensbeskrivningen är också till för miljön som sådan. Enligt miljöbalken har naturen ett eget skyddsvärde och skall förvaltas väl. Genom att en MKB upprättas kan beslutsfattare, granskande myndigheter, oberoende miljöorganisationer och intresserad allmänhet kontrollera hur stor påverkan på miljön kan bli och också göra en egen bedömning.

MILJÖ OCH HÅLLBAR UTVECKLING

Syftet med miljöbedömningen är att integrera bedömningen av miljöaspekter i planen så att en ekologiskt hållbar utveckling främjas. Hållbar utveckling beskrivs som en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att riskera kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.

Munkfors är en ekokommun och dessa brukar beskriva en utveckling där de fyra systemvillkoren tillgodoses, därför har valts att i miljöbedömningen beskriva också hur planen påverkar de fyra systemvillkoren. De nationella miljökvalitetsmålen och de lokala miljömålen är etappmål mot en hållbar ut-

veckling. Miljöutvecklingen beskrivs årligen i kommunens miljöbokslut utifrån de mål och strategier som finns inom området "Hållbara Munkfors-Ransäter".

BIFINTLIGA MILJÖFÖRHÅLLANDEN I MUNKFORS KOMMUN UTIFRÅN DE NATIONELLA MILJÖKVALITETSMÅLEN

1. Begränsad klimatpåverkan

Energianvändningen i kommunen uppgick år 2007 till 156 GWh. Detta motsvarar ca 4 ton koldioxid per invånare och år. Användningen av eldningsolja har minskat med 80 procent mellan åren 1990 och 2007, tack vare en strategisk utbyggnad av fjärrvärme i stora delar av Munkfors tätort. Industrin är elintensiv men har gjort stora investeringar under senare år och många bostadshus med direktverkande el har konverterats till fjärrvärme och värmepumpar.

Elanvändningen har därmed minskat med 27 procent mellan åren 1990 och 2007. Utsläppen av klimatpåverkande gaser från trafik ökar, främst med ökad dieselanvändning. Antalet körda mil per invånare har ökat under en följd av år, en trend som bröts år 2008 då antalet mil minskade, munkforsbon körde 2008 ungefär lika många mil som den genomsnittlige värmlandsinvånaren. Av de fossila utsläppen stod transporterna år 2007 för 89 procent av den totala användningen. Kollektivtrafik finns till Karlstad och Sunne och i mycket begränsad skala inom kommunen, tågtrafik

saknas. En ny energi- och klimatplan antogs av kommunfullmäktige under 2010.

2. Frisk luft

Det är få klagomål på luftkvaliteten i Munkfors kommun. Inga mätningar har gjorts av luftkvaliteten utan en bedömning har gjorts att luftkvaliteten uppfyller miljökvalitetsnormerna för utomhusluft. Bedömningen har gjort utifrån de förorenande verksamheter som finns, den omfattande användningen av fjärrvärme samt mängden fordonstrafik i samhället. Genomfartsleder passerar inte inne i tätorterna.

3. Bara naturlig försurning

Det som orsakar försurning är utsläpp från transporter, energianläggningar, industri, jord- och skogbruk och dagvatten. Svaveldioxid, kväveoxider och ammoniak är de ämnen som i första hand bidrar till försurningen. De större sjöarna och tillflödena i kommunen är påverkade av försurning och beroende av kalkning för att upprätthålla sin vattenkvalitet.

4. Giftfri miljö

I Munkfors kommun finns ett antal kända förorenade områden. Områdena är samlade till gamla industriområden kring Gamla Bruket och i Ranådalen samt platser för nedlagda avfallsupplag.

Avloppsslam från kommunens avloppsreningsverk och enskilda slambrunnar är RE-VAQ-certifierat via Sunne kommun och kan

spridas på åkermark.

Lakvatten från det nerlagda avfallsupplaget renas på plats i dammar och renat lakvatten släpps i bäck som leder ner till Klarälven.

Jordbruksmarken i kommunen består mest av beten och odling av spannmål för foder samt viss grönsaksodling. Stora delar av odlingen sker med miljöstöd och KRAV-certifiering.

Inventering av PCB i byggnader pågår. Sanering skall ha skett vid utgången av år 2012.

5. Skyddande ozonskikt

Har ingen direkt koppling till översiktsplanen.

6. Säker strålmiljö

Mätning av bakgrundstrålning görs två gånger per år i Munkfors och Ransäter med för området normala värden. Flertalet TV-, radio- och mobilsändare har samlats till två stycken master. Genom kommunen löper en 130 kV kraftledning som berör flera bostadsområden i tätorten samt hindrar annan markanvändning. Radonsituationen i mark är inte kartlagd.

7. Ingen övergödning

I kommunen finns inga kända problem med övergödning, då både sjöar och vattendrag är näringsfattiga. Avloppsreningsverken är renoverade under 2008-2009 och nytt tillstånd finns för Munkfors avloppsreningsverk. Inga krav på kväverening finns i området. Det

finns ungefär 340 enskilda avlopp i kommunen med utsläpp som lokalt kan orsaka näringsbelastning på mindre vattendrag. Jordbruksverksamheten är av extensivt slag och bidrar inte till någon märkbar näringstillförsel. Rening av dagvatten sker ännu inte i kommunen.

8. Levande sjöar och vattendrag

Naturvårdsprogram finns antaget 2009. Under 2008 klassade länsstyrelsen sjöar och vattendrag enligt EU:s ramdirektiv för vatten. P.g.a. befarade höga kvicksilverhalter samt vattenreglering når inte sjöar och vattendrag i kommunen upp till god ekologisk status. Fastslagna miljö kvalitetsnormer anger att god ekologisk status skall vara uppnådd senast år 2015 respektive år 2021 för de olika ytvattnen i kommunen.

Ranån som är det största av vattendragen efter Klarälven har en naturlig öringstam, i ån har biotopvård skett för att gynna öringsstammen.

Största hotet mot vattnen i kommunen är förutom förurning ett skogsbruk som inte tar tillräcklig naturvårdshänsyn.

9. Grundvatten av god kvalitet

Inget grundvatten används som dricksvatten för allmän förbrukning i normalfallet, då dricksvatten levereras från sjön Ullen i Hagfors kommun. Reservvattentäkt i form av grävda brunnar med infiltration finns i Ransä-

ter. Denna vattentäkt saknar skyddsområde. Större grundvattentäkt finns i Ransberg. Klimatförändringarna kommer att kunna påverka vattenkvaliteten.

10. Hav i balans samt levande kust och skärgård

Ej tillämplig i Munkfors kommun.

11. Myllrande våtmarker

I Munkfors kommun finns det ett stort antal skogstjärnar främst i den östra delen. Dessa är av betydelse för många fåglar, inte minst smälommen som är Värmlands landskapsfågel. Norra Örtjärn med våtmarksområden samt Ökmossen har utpekats som skyddsvärda ur botanisk synvinkel. I länsstyrelsens våtmarksinventering har Stormossen klassats som ett objekt med höga naturvärden och skall så långt möjligt undantas från ingrepp som påverkar hydrologin och våtmarkens naturliga utveckling.

12. Storslagen fjällmiljö

Ej tillämplig i Munkfors kommun.

13. Levande skogar

Ett naturvårdsprogram antogs 2009. I kommunen finns ett kommunalt naturreservat samt ett antal biotopskyddsområden. Kommunen har en grön skogsbruksplan. Arbete med skötsel av tätortsnära skog pågår för att göra den visuellt mer attraktiv och för att öka tillgängligheten. Hela kommunens kärlväxtflora har inventerats.

14. Ett rikt odlingslandskap

Ett naturvårdsprogram antogs 2009. Hela kommunens kärlväxtflora har inventerats. Stor del av odlingsmarken odlas med miljöstöd och med KRAV-certifiering (ca 30 procent). Hot är igenväxning och att djurhållningen minskat. Antalet och kvaliteten på ängs- och hagmarker minskar.

15. God bebyggd miljö

Kommunen har en grön skogsbruksplan. Arbete med skötsel av tätortsnära skog pågår för att göra den visuellt mer attraktiv och för att öka tillgängligheten. Vandringsleder och strövstigar har inventerats och kartlagts och finns att ladda ner på kommunens hemsida.

Kommunen har påbörjat arbetet med att skydda kulturmiljöerna. Ett första kulturmiljöprogram, som skall bli kommuntäckande, antogs 2011. Här beskrivs ett antal kulturmiljöer, deras värden, rekommendationer för bevarande, utvecklingsmöjligheter och hot.

Avfallsplan finns och energi- och klimatplan är under utarbetande. Det finns en återvinningscentral med centralt och lättillgängligt läge. Återvinningsstationer finns i Munkerud och i Munkfors centrum. Ransäter saknar återvinningsstation.

Klagomål på vägtrafikbuller är sällsynta. Trafikverket har åtgärdat bostadshus med ljudnivåer över 65 dBA längs riksväg 62.

Radonsituationen är inte kartlagd. Högre radonhalter i dricksvatten har konstaterats i kommunens västra delar.

16. Ett rikt växt- och djurliv

Miljökvalitetsmålet "Ett rikt växt- och djurliv" är till stor del beroende av att åtgärder genomförs under andra miljömål, främst "Levande skogar", "Ett rikt odlingslandskap", "Levande sjöar" och "Myllrande våtmarker". I kommunen finns enligt naturvårdsprogrammet 68 nyckelbiotoper om totalt 223 hektar. Nyckelbiotoper utgör ofta viktiga miljöer för de 75 rödlistade arter som påträffats i kommunen.

Översiktlig naturinventering/naturvårdsprogram

Naturvårdsprogram för Forshaga och Munkfors kommuner antogs av kommunfullmäktige 2009. I detta beskrivs naturvärdena i kommunen, ansvarsarter och biotoper samt naturminnen. Förutom arbetet med naturvårdsprogrammet har fyra naturvårdsprojekt genomförts med en klar koppling till översiktsplanen. Dessa är Hästskoholmen, där ett naturreservat med fokus på friluftsliv anläggs centralt i tätorten Munkfors på en ö i Klarälven, "Vandra i Munkfors", som syftar till att lyfta fram och förbättra vandringsleder och stråk i kommunen och uppmärksamma naturvärdena kring dessa, "Naturen vid Ransbergs Herrgård", en kartläggning av naturvärdena i delar av Ranådalen samt "Floran för Munkfors kommun", en heltäckande kärlväxtinventering

av kommunen som utgjort ett viktigt underlagsmaterial när det gäller ställningstaganden gjorda i översiktsplanen.

Strandskydd

Strandskyddet är 100 meter vid Klarälven och övriga vatten förutom för Rannsjön, Spraktjärn, Vågsjöarna och Ranån söder om Ransberg som har ett utökat strandskydd om 150 meter. Antalet dispenser från strandskyddet är litet och gäller främst bebyggelse för att tillmötesgå friluftssintressena.

RELEVANTA BEFINTLIGA MILJÖPROBLEM I OMRÅDEN ENLIGT 7 KAP. MILJÖBALKEN

Områden enligt 7 kap. miljöbalken är exempelvis naturreservat, biotopskyddsområden och strandskyddsområden. Inga relevanta miljöproblem finns i befintliga områden. I Ranådalen finns ett visst friluftsliv vilket resulterat i dispenser från strandskyddet för anläggningar för friluftslivet. Bebyggelsestrycket i strandskyddsområden är för övrigt lågt. Natura 2000-områden och nationalparker finns inte i kommunen.

BEFINTLIGA MILJÖFÖRHÅLLANDEN I OMRÅDEN SOM PÅVERKAS BETYDLIGT AV PLANEN

De områden som påverkas betydligt av planen är utredningsområdena för bostads- och industribebyggelse i Munkfors och Ransäter respektive för fritidsbebyggelse vid Rannsjön.

Utredningsområdet för bostadsbebyggelse vid Munkåsen utgör idag ett skogsområde utan kända naturvärden. Området ligger centralt men är inte utsatt för trafikbuller eller luftföroreningar och ansluter till starten för kommunens huvudvandringsstråk på den östra sidan av älven. Utredningsområdet i Munkebol berör ett strövområde för närboende, med en vandringsled som är med i kommunens system av skötta vandringsstråk. Det är naturskönt med närhet till Klarälven, men i övrigt utan kända naturvärden. Utredningsområdena för bostäder i Ransäter är belägna på aktiv jordbruksmark, de ligger inom riksintresseområde för kulturmiljövården och till del inom strandskyddat område längs Klarälven. I övrigt saknas kända naturvärden. Det södra utredningsområdet kan komma att beröras av vägtrafikbuller från riksväg 62.

Utredningsområdet för fritidsbebyggelse vid Rannsjön ligger delvis inom strandskyddsområde. Området är idag brukad skogsmark utan kända naturvärden.

Utredningsområdet för industri på Näset i Munkfors utgörs idag av aktiv jordbruksmark i direkt anslutning till riksväg 62. Inga kända naturvärden finns. Området berörs av vägtrafikbuller och kan komma att inkräkta på strandskyddet längs Klarälven.

Inget av områdena berörs av kända markföroreningar.

Påverkan

SAMMANFATTNING

Utveckling enligt planförslaget

Bebyggelseutveckling innebär en förtätning inom nuvarande bebyggelsestrukturer eller en naturlig utvidgning av dessa. Detta medför att befintlig infrastruktur kan användas och utvecklas positivt. Även industrimarken växer i naturliga stråk med befintlig infrastruktur och på ett sådant sätt att skyddsavstånd kan iaktas.

Vissa naturområden påverkas i någon omfattning, men utvecklingen kan anpassas så att påverkan blir marginell eller av mindre omfattning, detta gäller främst de naturvärden (vandringsstråk och strandskydd) och kulturmiljöer som berörs. Vid detaljplanering skall hänsyn tas till bebyggelsens utformning samt rasrisk och om naturvärden undanträngs så skall sådana nyskapas på lämpliga platser.

En hållbar utveckling gynnas genom ökad mängd gång- och cykeltrafik, närhet till kollektivtrafik samt hållbart boende i övrigt med lättillgänglig avfallshantering och naturområden för fritidsaktiviteter.

Reservvattenförsörjningen tryggas då ett vattenskyddsområde inrättas för vattentäkten i Ransäter.

Utveckling enligt nollalternativet

Då kommunen på sikt saknar industrimark att hänvisa till finns risk för att det sker etableringar utspjutt i kommunen utan att de tillgodoses med skyddsavstånd till bostäder, skolor och andra verksamheter som kan bli störda, tillgång till allmänna kommunikationer och övrig infrastruktur. En eventuell bebyggelseutveckling kommer att ske utspjutt med risk för att kommunens vision om förtätning i befintliga stråk för vatten- och avloppssystem, kollektivtrafik, gång- och cykelvägar etc. inte förstärks. Detsamma gäller för fritidsområden, vilket medför att marken inte tas tillvara på ett effektivt sätt och att man på sikt får ett transportbehov som går utanför huvudstråken.

Vattenförsörjningen kan komma att äventyras i detta alternativ då reservvattentäkten saknar definierat skyddsområde.

DETALJERAD TROLIG UTVECKLING ENLIGT PLANFÖRSLAGET OCH NOLLALTERNATIVET

Riksintressen

Nedan beskrivs hur riksintressen påverkas av planförslaget och nollalternativet.

Nollalternativet

Gamla Bruket

Ingen stor påverkan

Ransäter
Ingen stor påverkan

Riksväg 62
Ingen påverkan

Totalförsvarets riksintressen
Ingen påverkan

Mossängen
Utan skydd finns risk för att värden i form av byggnader och landskap går förlorat.

Klarälven (kommunen gränsar till detta riksintresse)
Ingen påverkan

Planförslaget

Gamla Bruket
Förbättrat och utökat skydd för de värden som beskriver riksintresset. En skötselplan minskar risken för att värden i form av byggnader och landskap går förlorat.

Ransäter
Bebyggelseutvecklingen i Ransäter angränsar och berör till viss del detta riksintresse. Utvecklingen styrs av att bygga i samma stil och komplettera bystrukturen i området. En skötselplan minskar risken för att värden i form av byggnader och landskap går förlorat.

Riksväg 62
Samarbetet med andra berörda kommuner kan bidra till en snabbare förbättring av vägens kvalitet.

Totalförsvarets riksintressen
Ingen påverkan

Mossängen
Utökat skydd i områdesbestämmelser säkrar fortlevnaden av de värden som beskrivs av riksintresset.

Klarälven (kommunen gränsar till detta riksintresse)
Ingen påverkan

Miljökvalitetsnormer

Nedan beskrivs hur respektive miljökvalitetsnorm påverkas av planförslaget och nollalternativet.

Nollalternativet

Utomhusluft
Ingen påverkan

Fisk- och musselvatten
Ingen betydande påverkan

Omgivningsbuller
Bullersituationen bedöms idag överlag vara god och påverkas inte negativt.

Vattenförvaltning
Den kemiska och ekologiska statusen hos kommunens sjöar och vattendrag bedöms idag överlag vara god.

Planförslaget

Utomhusluft
Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft kommer inte att påverkas negativt, då ingen ytterligare luftpåverkande verksamhet eller infrastruktur planeras i tätorten. Med en förmodad ökad lokal gång- och cykeltrafik i tätorten kan den redan goda luftkvaliteten påverkas till än bättre.

Fisk- och musselvatten
Ingen betydande påverkan

Omgivningsbuller
Bullersituationen bedöms påverkas positivt av planförslaget (skyddsavstånd för störande verksamheter och ökad gång- och cykeltrafik).

Vattenförvaltning
Den kemiska och ekologiska statusen hos kommunens sjöar och vattendrag påverkas inte negativt av planförslaget.

Bebyggelse

Planförslaget omfattar i första hand en förtätning av befintliga bebyggelsestrukturer, en koncentration av detaljhandeln till centrumområdet, fler centralt belägna bostäder med

god tillgänglighet, bostadsområden med god kontakt med grönområden, kollektivtrafik, gång- och cykelvägar, byggande på landsbygden, vikten av att värna den lokala byggnadstraditionen och god arkitektur. Planen ger också möjlighet till ny vattennära fritidsbebyggelse i Ransäter. Nedan beskrivs påverkan i de olika alternativen.

Nollalternativet

En fortsatt utveckling med minskat invånarantal hotar samhället genom förfall av byggnader och sämre förutsättningar för underhåll och utveckling av vitala samhällsfunktioner. Utan centrumplan och områdesbestämmelser finns risk för förvanskning av byggnader och spridda samhällsfunktioner med ökade transporter som följd. I takt med minskat invånarantal och avsaknad av nya bostäder i attraktiv landsbygd minskar produktion och ökar igenväxning.

Planförslaget

Planförslaget ger utrymmen för ytterligare bebyggelse med god tillgång till vitala funktioner som service och transporter, men samtidigt med goda sociala förhållanden. Vissa av bebyggelseförslagen tar naturmark i anspråk. Bedömningen har gjorts att den mark som berörs inte har skydds-värde ur natursynpunkt. Det medför att belastningen på miljön med ökad trafik, energiförsörjning etc. blir marginell och att dessa

viktiga funktioner istället förstärks och säkerställs vid ett ökat nyttjande (kollektivtrafik, fjärrvärme, återvinningscentraler, VA). En positiv syn på byggande på landsbygden ökar förutsättningarna för att marken hålls öppen, för en ökad lokal produktion av livsmedel samt för ett ökat självhushåll.

Arbete och service

Planförslaget innebär en sammanhållen service till centrumkärnan med industri och verksamheter utefter befintliga trafikstråk. Externa handelsetableringar skall motverkas. Bebyggelsen skall ha tillgång till grönområden. Industri och verksamheter som kan störa skall etableras med i planen givna skyddsavstånd till bebyggelse. Nedan beskrivs påverkan i de olika alternativen.

Nollalternativet

Utan strategisk planering uteblir etableringar av handel och service eller resulterar i spridda etableringar där de hållbara servicefunktionerna (fjärrvärme, avloppsrening, kollektivtrafik) inte kan nyttjas.

Planförslaget

Planförslaget medverkar till ett fokus på färre och kortare transporter och en god bostadsmiljö. Utvalda områden för etablering är områden utan kända naturvärden, med närhet till centrum samt viktiga hållbara servicefunktioner.

Fritid och turism

Kommunens målsättning är att skapa en meningsfull fritid och ett rikt friluftsliv för såväl kommuninvånare som turister. Utvecklingen skall bygga på en långsiktigt hållbar användning av kommunens natur- och kulturmiljö.

Planen innebär att det ges förutsättningar för promenadstråk/vandringsleder kring Klarälven, behovet av ridvägar och organiserade båtplatser skall utredas. Fritidsområden och anläggningar skall kunna nås via gång- och cykelvägar. Prioriterade områden som skall utvecklas är Klingeviområdet, Ransäters Hembygdsgård samt Gamla Bruksområdet. Även laxens fria uppvandring i Klarälven är en värdefull resurs som skall tas tillvara. Nedan beskrivs påverkan i de olika alternativen

Nollalternativet

Utan strategisk planering av fritidsintressenas markbehov kan konflikter komma att uppstå mellan exploaterings-intressen och behovet av mark för fritidsändamål. Markområden riskerar utan skötsel att växa igen och bli otillgängliga. Störningar från inte strategiskt utplacerade fritidsanläggningar kan uppstå.

Planförslaget

Planförslaget medverkar till att mark avsätts för de prioriterade områdenas utveckling utifrån kommunens målsättning. De områden som är avsatta för utveckling

av fritidsintressena är etablerade områden där eventuella störningar är kända och ytterligare kan undvikas genom översiktsplanens genomförande. Planerade ridstigar och båthamnar kommer att minska användningen av känsliga områden för sådana aktiviteter och därmed medföra positiva miljöeffekter. Satsning på klarälvsloxens fria vandring medverkar till att miljömålet "Ett rikt växt- och djurliv uppfylls".

Jord- och skogsbruk

Skogen och jordbrukslandskapet skall skyddas som produktionsresurs samtidigt som den biologiska mångfalden behålls och dess kulturmiljövärden och social värden värnas. Området jord- och skogsbruk innehåller få konkreta och inga kartsatta åtgärder. Nedan beskrivs påverkan i de olika alternativen.

Nollalternativet

Fortsatt utveckling med minskat jordbruk, igenväxning av marker och utflyttning från kommunen.

Planförslaget

Ambitionerna i planförslaget leder till genomförande av strategier i naturvårdsprogrammet samtidigt som bebyggelse och markanvändning sker på ett sätt som främjar markernas natur-, kultur- och sociala värden. En ökning av jord- och skogsbruksproduktion ger förutsättning för ökning av naturvärdena och de sociala värdena i

landsbygden. Vissa av de planerade bostadsområdena berör till viss del attraktiv jordbruksmark.

Kulturmiljö

Kulturmiljön skall förvaltas, vårdas och utvecklas genom allas förståelse, delaktighet och ansvarstagande i kulturmiljövårdsarbetet. Nedan beskrivs påverkan i de olika alternativen.

Nollalternativet

Utan ett kommuntäckande kulturmiljövårdsprogram och fastställda skyddsformer riskerar kulturmiljöer och enskilda byggnader att förvanskas och eller förfalla vilket är en pågående trend i vissa områden.

Planförslaget

Ett kulturmiljöprogram skall tas fram med strategier för skydd av värdefulla bebyggelsemiljöer, byggnader och andra för kulturen viktiga byggnadsverk. Kommunen har också för avsikt att öka informationen och kunskapen kring kulturmiljöerna vilket främjar en skötsel som leder till att kommunens mål och det nationella miljömålet uppfylls.

Naturmiljö

Naturmiljön och den biologiska mångfalden skall bevaras. Planförslaget innebär arbete utifrån det antagna naturvårdsprogrammet.

Nedan beskrivs påverkan i de olika alternativen.

Nollalternativet

Naturen sköter sig själv, kunskapen om naturen riskerar att minska och andra intressen som byggnation, produktion och plockande av ved riskerar att utarma den biologiska mångfalden utan styrning, information och kunskapsspridning. Miljökvalitetsnormen för fisk- och musselvatten för Klarälven och Ranån riskerar att inte uppfyllas.

Planförslaget

Mängden skyddad mark ökar genom planförslaget. Mark som sköts aktivt för att göra naturområdena attraktiva samtidigt som den biologiska mångfalden ges förutsättningar medverkar positivt för flera miljökvalitetsmål. Strandskyddet står i planförslaget kvar som förut (fem områden föreslås dock komma att utredas som möjliga s.k. LIS-områden). Miljökvalitetsnormerna följs.

Kommunikationer

Transportsystemen skall ha god standard för människor, varor och information samt vara långsiktigt hållbara, effektiva, tillgängliga och säkra. Nedan beskrivs påverkan i de olika alternativen.

Nollalternativet

Utvecklingen med omfattande biltrafik fortsätter, vilket ger ökade utsläpp av klimatpåverkande gaser och andra luft-föroreningar där människor vistas samt ökade behov av parkeringsplatser vilket tar värdefull centrummark i anspråk.

Planförslaget

Planförslaget innebär fokus på ökad gång- och cykeltrafik till och från centrum, arbetsplatser, skolor och andra anläggningar. Minskad biltrafik medför minskad energiförbrukning och mindre klimatpåverkande utsläpp. För samma mål verkar satsningar på pendelparkeringar och lättillgängliga uppställningsplatser. Uppställningsplatser tar upp värdefull mark i centrum som i stället kunde användas som grönytor.

Teknisk försörjning

Alla skall ha god tillgång till bra dricksvatten. Spillvatten och dagvatten skall omhändertas så att inte vattendrag eller grundvatten förorenas. Tillgången på energi skall vara god. Användningen av förnybar energi och energieffektivisering skall stimuleras. Avfallet skall tillvaratas på ett kretsloppsorienterat sätt så att återvinning av energi och ändliga material kan ske på ett miljömässigt och kostandseffektivt sätt. Den totala avfallsmängden skall minska genom återanvändning, återvinning och biologisk behandling. Nedan beskrivs påverkan i de olika alternativen.

Nollalternativet

Avsaknad av planer och skyddsföreskrifter för dricksvattenhanteringen riskerar att på sikt orsaka bortfall och störningar i dricksvattenförsörjningen. Dagvatten kommer även fortsättningsvis att dels belasta avloppsreningsverken med onödig användning av energi- och kemikalier som resultat, dels orenat rinna ut i vattendrag och riskera förorening av dessa.

Planförslaget

Vattenförsörjningsplaner och skyddsföreskrifter för dricksvattentäkter upprättas. Dagvatten ska behandlas och omhändertas lokalt.

Miljö, hälsa och säkerhet

Samhället skall vara långsiktigt hållbart och alla kommuninvånare skall kunna leva i en hälsosam och säker miljö. I planförslaget under rubriken **Miljö, hälsa och säkerhet** finns skyddsavstånd angivna för ett stort antal verksamheter inklusive transporter och uppställning av farligt gods. Här behandlas även frågan om ras- och skred. Nedan beskrivs påverkan i de olika alternativen.

Nollalternativet

Störningar från befintliga anläggningar kvarstår. Nya anläggningar kan tillkomma inom för korta avstånd till bostadsbebyggelse, fritidsområden och liknande och orsaka störningar i livsmiljön. Ingen befintlig

bebyggelse är idag akut hotad av ras eller skred.

Planförslaget

Skyddsavstånd till olika verksamheter och anläggningar som kan påverka hälsan förs in i planeringen vilket på sikt kommer att påverka hälsoläget positivt. 130 kV-ledningen genom centrala delarna av Munkfors orsakar inte längre påverkan på omgivningen eller tar upp värdefull mark för bebyggelse eller verksamheter. Hänsyn tas till ras- och skredrisker vid byggnation. För hantering av farligt gods innebär planförslaget ingen skillnad av rådande förhållanden. När det gäller ras- och skredrisker så kommer bedömningar gjorda i SGI:s rapport "Inventering av stabilitetsförhållandena utmed Klarälven" att följas.

HUR MILJÖKVALITETSMÅLEN BEAKTATS I ÖVERSIKTSPLANEN

Nationella miljö kvalitetsmål, nedan följer en sammanställning över hur de olika planförslagen påverkar miljömålen.

Grön		Bidrar till möjligheten att uppfylla målet
Gul		Påverkar inte möjligheten att uppfylla målet
Röd		Försvårar möjligheten att uppfylla målet

Nationella miljö kvalitetsmål	Nollalternativet	Planförslaget	Anmärkning
Begränsad klimatpåverkan	Grön 	Grön 	<i>Fortsatt prioritering av att förtäta bebyggelsen i områden med fjärrvärme och tillgång till kollektiva transporter ger en positiv inverkan på miljö kvalitetsmålet då användningen av fossila bränslen för uppvärmning och transporter minskar.</i>
Frisk luft	Gul 	Grön 	<i>Fortsatt prioritering av att förtäta bebyggelsen i områden med fjärrvärme och tillgång till kollektiva transporter samt gång- och cykelvägar ger en positiv inverkan på miljö kvalitetsmålet då utsläpp av förorenande ämnen som partiklar minskar då enskild uppvärmning och transporter minskar.</i>
Bara naturlig försurning	Gul 	Gul 	<i>Planförslaget innebär ingen förbättring eller försämring när det gäller miljö kvalitetsmålet.</i>
Giftfri miljö	Gul 	Grön 	<i>Föroreningssituationen i kända områden kommer att undersökas så att lämpliga åtgärder kan vidtas under planförslagets genomförande. Fortsatt utveckling av småskaligt ekologiskt lantbruk förutsätts i planförslaget. Sammantaget medför planförslaget en positiv påverkan på miljö kvalitetsmålet.</i>

Nationella miljökvalitetsmål	Nollalternativet	Planförslaget	Anmärkning
Säker strålmiljö	Gul 	Grön 	<i>Skyddsavstånd har angetts för verksamheter med osäker hälsopåverkan. Kraftledningar förutsätts komma att flyttas ut ur samhället eller markförläggas. Sammantaget medför detta att planförslaget innebär en positiv påverkan på miljökvalitetsmålet.</i>
Ingen övergödning	Gul 	Grön 	<i>Planförslaget förutsätter lokalt omhändertagande av dagvatten, vilket medför en positiv påverkan på miljökvalitetsmålet.</i>
Levande sjöar och vattendrag	Gul 	Gul 	<i>Vissa bebyggelseområden som föreslås påverkar strand-skyddat område. Områdena innebär dock en naturlig utveckling av befintlig bebyggelse och påverkar inte områden med kända värden för växt- och djurlivet eller medför negativ påverkan på friluftslivet. Planförslaget innebär därmed ingen förbättring eller försämring för miljökvalitetsmålet.</i>
Grundvatten av god kvalitet	Gul 	Grön 	<i>Planförslaget föreslår att ett skyddsområde för reservvatten-täkten i Ransäter fastställs. I övrigt innebär planförslaget ingen förbättring eller försämring för miljökvalitetsmålet.</i>
Myllrande våtmarker	Gul 	Gul 	<i>Planförslaget innebär ingen förbättring eller försämring för miljökvalitetsmålet.</i>
Levande skogar	Gul 	Gul 	<i>Planförslaget innebär ingen förbättring eller försämring för miljökvalitetsmålet.</i>
Ett rikt odlingslandskap	Gul 	Grön 	<i>Planförslaget förutsätter utveckling av boende och försörjning på landsbygden, vilket medför en positiv påverkan på miljökvalitetsmålet då marker hålls öppna och igenväxning undviks.</i>

Nationella miljö kvalitetsmål	Nollalternativet	Planförslaget	Anmärkning
God bebyggd miljö	Gul 	Grön 	<i>Planförslaget förutsätter energieffektivt byggande i områden som förtätas. Goda förutsättningar skall finnas för avfallshandtering och kollektiva transporter. Närmiljön till bebyggelsen ska skötas utifrån rekreationsintresse. Boendemiljön i nya områden skall garanteras utifrån skyddsområden för verksamheter som har en miljö- och hälsopåverkan samt för att minimera radongas i bostäder. Det finns rekommendationer för hur de viktigaste kulturmiljöerna skall skyddas, vårdas och utvecklas för att värna det kulturhistoriska värdet. Sammantaget innebär planförslaget en positiv påverkan på miljö kvalitetsmålet.</i>
Ett rikt växt- och djurliv	Gul 	Gul 	<i>Vissa bebyggelseområden som föreslås påverkar strand-skyddat område. Områdena innebär dock en naturlig utveckling av befintlig bebyggelse och påverkar inte områden med kända värden för växt- och djurlivet eller medför negativ påverkan på friluftslivet. Planförslaget innebär därmed ingen förbättring eller försämring för miljö kvalitetsmålet.</i>

De nationella miljö kvalitetsmålen 5. Skyddande ozonskikt, 10. Hav i balans och 12. Storslagen fjällmiljö diskuteras ej då de inte har koppling till översiktsplaneringen eller är tillämpliga i kommunen.

Lokala miljömål

Munkfors är medlem i Sveriges Ekokommuner. Detta innebär att man i sina beslut skall ta hänsyn till de fyra systemvillkoren som beskriver vad hållbar utveckling innebär. Under rubriken "De fyra systemvillkoren" sammanfattas hur planförslaget berör utvecklingen utifrån dessa. Lokala miljömål är under utarbetande och kommer att antas parallellt med

översiktsplanen. Hur de påverkas beskrivs under rubriken "Hållbara Munkfors-Ransäter"

De fyra systemvillkoren

1. Mer ämnen än vad som kan tas omhand av naturen skall ej tas upp ur jordskorpan

Planförslaget bygger på en energiförsörjning med förnyelsebara bränslen, effek-

tiva transporter, samt förutsättningar till god återvinning av material.

2. Halten av de ämnen som inte kan brytas ner i naturen får inte öka i naturen

Planförslaget berör inte verksamheter och områden som sprider eller riskerar medföra spridning av icke nedbrytbara ämnen i naturen.

3. Viktig natur och biologisk mångfald får inte trängas undan

Planförslaget medverkar till ökad omtanke om närnaturen och ökad mängd skyddad natur. I den mån viktiga naturområden berörs av bebyggelse skall det beaktas hur naturens värde kan förstär-

kas även i dessa områden.

4. Hållbara sociala villkor

Planförslaget medverkar till minskade bullerstörningar ökad koncentrerad till ett aktivt centrum och sammanhållen boendemiljö med god tillgång till närnatur.

HÅLLBARA MUNKFORS-RANSÄTER (under utarbetande)

Följande lokala miljömål (under utarbetande) bedöms beröras av planförslaget

Grön

Bidrar till möjligheten att uppfylla målet

Gul

Påverkar inte möjligheten att uppfylla målet

Röd

Försvarar möjligheten att uppfylla målet

Lokala miljömål enligt Hållbara Munkfors-Ransäter	Förutsättning för uppfyllande
Utsläppen av växthusgaser ska minska med 63% till år 2030 jämfört med 1990 enligt klimatplanen.	Grön
Samtliga vedpannor som används för uppvärmning inom tätbebyggt område är senast år 2015 försedda med ackumulatortank, senast år 2017 även utanför tätbebyggt område.	Gul
130 kV-ledningen har flyttats ut från tätorten eller markförlagts år 2020. Ingen ny bostad eller arbetsplats i kommunen placeras närmare luftledningen än 60 meter.	Grön
Antalet bullerstörda personer, mer än 55 dBA vid fasad, minskar med 10 % till år 2015 och med 25 % till år 2030.	Grön
Samtliga arbetsplatser, lekplatser och bostäder inom tätbebyggt område samt Klingeviområdet kan nås med "säker trafiklösning" (gång- och cykelväg) senast år 2020.	Gul

Lokala miljömål enligt Hållbara Munkfors-Ransäter	Förutsättning för uppfyllande
Karlstads centrum skall kunna nås på 60 minuter samt med entimmestrafik (under tiden 06.00-09.00 och 15.00-22.00) från Munkfors centrum med allmänna kommunikationer senast år 2015.	Grön
Tillkommande bostäder skall byggas och kunna förvaltas på ett resurssnålt sätt samt planeras så att de ger goda möjligheter till ett hållbart liv såväl miljömässigt, ekonomiskt och socialt (energiåtgång maximalt 80 kWh/m2, gång- och cykelvägar/30 km/tim-gator, max 100 meter till lokal avfallsstation, närhet till strövstigar och andra friluftsområden).	Gul
Plan för nyttjandet/skogsbruket i tätortsnära skogar samt älvnära skogsskötsel finns år 2015.	Grön
Området runt Ransberg och längs Ranån är kulturresevat år 2017.	Grön
Dagvattnet inom nya detaljplaneområden tas omhand lokalt fr.o.m. år 2012.	Grön
Nedlagda soptippar är år 2016 undersökta, eventuella kontrollprogram antagna och nödvändiga åtgärder påbörjade.	Grön
År 2014 är föroreningsituationen på Laxholmen och Gamla Bruket kartlagda.	Grön
Ett kulturmiljövårdsprogram för kommunen är komplett år 2015 och byggnader som behöver permanent skydd har det genom detaljplan eller motsvarande senast 2017.	Grön
Antalet hektar jordbruksmark som betas kvarstår på nuvarande (2006) nivå eller ökar.	Grön
Antalet hektar skyddad mark uppgår 2015 till minst 40 hektar (0,01 ha/invånare, 10x10 meter) jämfört med 12,9 hektar år 2006.	Grön

Arbetsprocessen

Till grund för arbetet med förslaget till ny översiktsplan ligger ett program som godkändes av kommunfullmäktige år 2000. Miljökonsekvensbeskrivningen är upprättad för planförslaget daterat 2011-10-03 inför samrådet och kommer att följa planförslaget under hela processen.

Arbetet med lokala miljömål har pågått parallellt med översiktsplaneprocessen. Miljömålen har därmed arbetats in i planförslaget. Bedömningen har gjorts utifrån dessa lokala miljömål och de nationella miljökvalitetsmålen samt förutsättningarna för hållbar utvecklingen på det sätt som den bedöms i de fyra systemvillkoren. Kunskapen om miljöförhållandena är god i kommunens verksamhet då miljöbokslut med ett brett (kommun geografiskt) angreppssätt har utarbetats sedan 1998. Till nytta har också varit naturvårdsprogrammet för Forshaga och Munkfors kommuner och floran för Munkfors kommun samt den energi- och klimatplan som är under utarbetande.

AVGRÄNSNING

Syftet med avgränsningen av miljökonsekvensbeskrivningen är bland annat att koncentrera arbetet på de miljöfrågor som är mest relevanta för den aktuella planen. Avgränsningen gör miljökonsekvensbeskrivningen mer lättillgänglig. Fokus skall ligga på

både den positiva och negativa betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen kan antas medföra. Avgränsningen handlar om vad miljökonsekvensbeskrivningen skall innehålla och hur omfattande och detaljerad den skall vara. I översiktsplan 2011 har endast naturmiljöaspekter beaktats, sociala aspekter berörs endast flyktigt och ekonomiska konsekvenser har inte bedömts alls. Avgränsningssamråd har hållits med länsstyrelsen den 23 juni 2009. Av detta möte framkom att fokus i miljökonsekvensbeskrivningen skall ligga på, förutom att beskriva miljöpåverkan från kartsatta förändringar, planförslagets påverkan på riksintressen, strandskydd, ras- och skredområden, transportvägar för farligt gods, kulturmiljön, byggnadsminnen, ströv- och grönområden samt naturmiljövärden.

BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN

Endast de förslag i planen som kan antas medföra betydande miljöpåverkan har miljökonsekvensbedömts i denna konsekvensbeskrivning. Vad som är betydande miljöpåverkan finns inte entydigt definierat i lagstiftningen. En bedömning av vilka förslag i planen som kan antas medföra betydande miljöpåverkan har genomförts och deras troliga påverkan på miljön redovisas under rubriken **Påverkan**.

REDOVISNING AV ALTERNATIV

Enligt 6 kap. 12 § miljöbalken skall rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte och

geografiska räckvidd identifieras, beskrivas och bedömas. Den betydande miljöpåverkan som planförslaget kan tänkas medföra redovisas enligt två scenarier, nämligen **Planförslaget** och **Nollalternativet**. Det s.k. planförslaget bedöms utifrån de miljökonsekvenser som kan uppstå om föreslagna åtgärder genomförs. I nollalternativet bedöms miljökonsekvenserna med utgångspunkten i att föreslagna åtgärder inte genomförs och den utveckling som då istället kan tänkas ske. Båda alternativen bedöms utifrån en nu trolig utveckling av samhället och klimatet. Detta innebär exempelvis ökade transporter samt något förhöjda medeltemperaturer och nederbördsmängder.

REDOGÖRELSE FÖR BEDÖMNINGEN

Den slutliga bedömningen av planens miljöpåverkan har genomförts i slutskedet av processen med att upprätta samrådshandlingen. Detta mycket p.g.a. att upprättandet av en ny kommunövergripande översiktsplan har pågått under en lång tidsperiod. Bedömningen av vad som kan tänkas innebära en betydande miljöpåverkan har skett med stöd av miljöbalkens 6 kap., förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar, miljökvalitetsmålen samt av kommunen antagna planer och program. Eftersom det pågår ett arbete med att ta fram lokala miljömål för kommunen parallellt med översiktsplanarbetet så har miljöaspekterna inarbetats i planen redan från början.

Skäl och orsak till de val som gjorts rörande kommunens övergripande utveckling är en balansgång mellan de olika allmänna intressena, risker, kvaliteter och begränsningar som finns i Munkfors kommun. Eftersom kommunfullmäktige varit involverade i hela processen får man räkna planförslaget och dess konsekvenser som brett förankrade politiskt.

BAKGRUNDSMATERIAL

Att bygga på landet i Karlstads kommun, Karlstads kommun 1993

Avfallsplan, Munkfors kommun m.fl. kommuner 2004

Boken om översiktsplan del I-IV, Boverket 1996

Broar i Värmlands län, kulturhistorisk inventering, Värmlands Museum m.fl. 1981

Broar i Värmlands län, kulturhistorisk inventering, Länsstyrelsen Värmland och Vägverket Region Väst 2001

Buller i planeringen, allmänna råd 2008:1, Boverket 2007

Bygga i Värmlandsbyggd, Länsstyrelsen Värmland m.fl. 1984

Bättre plats för arbete, Boverket 1995

Den regionala klimat- och energistrategin för Värmland, Länsstyrelsen Värmland 2008

Ditt Värmland, Länsstyrelsen Värmland 1989

Energi- och klimatplan, Munkfors kommun 2011

Floran i Munkfors kommun, Gunnel Johansson och Erik Eriksson 2008

Grön skogsbruksplan, Munkfors kommun

Grönområden i planeringen, Boverket 1999

Handeln i planeringen, Boverket 1999

Hästar och bebyggelse, underlag för den fysiska planeringen, Länsstyrelsen Skåne 2004

Infrastrukturpropositionen 1996/97:53, Regeringen

Inventering av stabilitetsförhållandena vid Klarälven, Statens Geotekniska Institut 1988

IT-infrastrukturprogram, Munkfors kommun 2003

Jordbrukets ekonomibyggnader i Värmland, Länsstyrelsen Värmland 2004

Klimat- och sårbarhetsutredningen, SOU 2007:60

Kulturhistorisk inventering i Munkfors kommun 1974, Värmlands Museum 1975

Kulturmiljöprogram Munkfors kommun 2010, Munkfors kommun 2010

Kulturmiljövårdsundersökning för Munke-rudsvägen, Värmlands Museum 1998

Lantbrukets gamla byggnader, rum för nya idéer, Länsstyrelsen Värmlands 2006

Länsplan för regional transportinfrastruktur i Värmland 2010-2021, Region Värmland 2010

Länsöversikt Värmland, Länsstyrelsen Värmland 1997

Nationellt trafiksäkerhetsprogram 1995-2000, Vägverket 1994

Naturguide Klarälvsbanan, Munkfors kommun m.fl. 2007

Naturvårdsprogram, Forshaga och Munkfors kommuner 2009

Planera för god ljudmiljö, Boverket 2000

Regional systemanalys – Värmland, Region Värmlans 2008

Riskbedömning dricksvattentäkter och vattenförsörjning i ett förändrat klimat, Vatten & Miljöbyrån 2011

Risk- och sårbarhetsanalys, Munkfors kommun 2007

Räddningstjänstplan, Munkfors och Hagfors kommuner 2001

Stadsplanera – istället för trafikplanera och bebyggelseplanera, Boverket 2002

Stigande vatten, en handbok för fysisk planering i översvämningshotade områden, Länsstyrelserna Värmland och Västra Götaland

Strategi för utveckling av turismen i Värmland, Region Värmland 2009

Stråkstudie väg 62 samt parallellstråk Iv 240/rv 63, Trafikverket 2012

Sverige inför klimatförändringarna - hot och möjligheter, Miljödepartementet 2007

Så byggdes staden, Cecilia Björk och Laila Reppen 2000

Trafiknätsanalys Munkfors kommun, Vägverket konsult 2001

Vackra och artrika vägkanter – Värmlands län, Vägverket 1995

Vattnet i kommunal planering, Boverket och Naturvårdsverket 1989

Våtmarksinventering, Länsstyrelsen Värmland och Vägverket Region Väst 2001

Vägar till historien, Vägverket m.fl. 2000

Ängs- och hagmarksinventering, Länsstyrelsen Värmland 1998, 2004

Ängsmarker och betesmarker i Värmland, Länsstyrelsen Värmland 2006

Översiktlig inventering av kärlväxter på NKIJ-banan Deje – Uddeholm, Per-Åke Lonnfors 2004

Översiktlig naturvårdsinventering i Munkfors kommun, Länsstyrelsen Värmland 1974

Översiktlig naturvårdsinventering i Munkfors kommun, Länsstyrelsen Värmland 1988

Översiktlig översvämningskartering längs Klarälven, Räddningsverket 2001

Översiktsplan 2010, Forshaga kommun

Översiktsplan 2000, Hagfors kommun

Översiktsplan 2010, Kils kommun

Översvämningsrisker i fysisk planering, Länsstyrelserna 2006

ORDFÖRKLARING

ADSL

Asymmetric Digital Subscriber Line, möjliggör snabbare dataöverföring över koppar-telefonlinjer

aktualitetsprövning

en skyldighet, enligt plan- och bygglagen, för kommunfullmäktige att minst en gång under mandatperioden ta ställning till över-
sichtsplanens aktualitet

ackumulatortank

värmeisolerad tank som fungerar som varmvattenbuffert i t.ex. ett värmepump-system

allé

enligt miljöbalken definieras allé som löv-träd planterade i en enkel eller dubbel rad som består av minst fem träd, längs en väg eller det som tidigare utgjort väg eller i ett i övrigt öppet landskap

allemansträtten

en för Finland, Island, Skottland, Norge och Sverige unik rättighet för alla människor att vistas i naturen, allemansrätten ger en be-gränsad rätt att färdas över privat mark och att tillfälligt uppehålla sig där, med rätten följer krav på hänsyn och varsamhet mot natur och djurliv, mot markägare och mot andra människor

allergener

benämning på ämnen som kroppen reage-rar allergiskt på

allmän väg

väg där staten eller kommunen är väghållare

allmänna intressen

är av olika karaktär, dit hör exempelvis än-damålsenlig struktur av bebyggelse, grön-områden, kommunikationer, goda miljöför-hållanden, långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror, samt att förvalta natur- och kulturvärdena och att främja en socialt god livsmiljö

arkitektur

byggnadskonst (estetisk organisation av praktisk verklighet)

aspekt

synvinkel

avloppsvatten

samlingsnamn för spillvatten, dagvatten, kylvatten och vatten från begravningsplats

avrinningsområde

är det landområde, inklusive sjöar, som av-vattnas via samma vattendrag

basnäring

den eller de näringsgrenar som är av störst betydelse för ett visst geografiskt område

bebyggelsestruktur

det mönster efter vilken bebyggelsen är or-ganiserad

betetryck

den grad av inverkan som betesdjuren har på den mark där de betar

biobränsle

förnybara bränslen som är producerade av levande organismer (biomassa)

biogas

gasformigt biobränsle som bildas vid ned-brytning av organiskt material

biologi

vetenskapen om livet och dess processer

biologisk mångfald

variationsrikedom bland levande organis-mer av alla ursprung

biotop

en typ av omgivning med naturliga grän-ser där vissa växt- eller djursamhällen hör hemma

biotopskydd

generellt lagreglerat skydd mot all form av exploatering av särskilt skyddsvärda biotoper

blandtrafikgator

de gator som används både av biltrafiken och gång- och cykeltrafiken

botanik

område inom biologin som studerar växter

bredband

ett enkelt sätt att sammanfatta olika tekniker för att koppla upp datorer och många andra apparater till internet, oklarhet råder om minsta överföringshastighet för att få kallas bredband

brukningsenhet

den skogs- eller jordbruksmark som en brukare utnyttjar i sin verksamhet

bruksrörelse

den verksamhet som växer upp runt ett bruk, vanligtvis från början ett järnbruk

bygglov

tillstånd att bygga nytt, bygga om, bygga till eller ändra användning av en byggnad eller en anläggning, regleras i plan- och bygglagen

byggnadsminne

det starkaste kulturhistoriska skyddet bebyggelse i Sverige kan få, det kan även omfatta parker, trädgårdar och andra anläggningar, regleras i kulturminneslagen

civilrättsligt avtal

avtal tecknat direkt mellan enskilda personer, dit räknas även juridisk person

dagvatten

tillfälligt förekommande avrinnande vatten på markytan eller på en konstruktion, exempelvis regnvatten och smältvatten, dagvatten leds ofta direkt ut i vattendrag

dBA

ljudnivå som är frekvensvägd med A-filter

deponi

en plats där avfall dumpas

design

formgivning

detaljplan

begrepp inom den fysiska planeringen som avser en plan för utformning av bebyggelse med mera inom ett geografiskt mindre område, regleras i plan- och bygglagen

dokument

skriftlig källa

donation

gåva

dricksvatten

sötvatten avsett att drickas av människor

dräneringsvatten

önskat dag- eller grundvatten som leds bort i dike eller rörledning (dräneringsrör), exempelvis kring en husgrund

ekologi

vetenskapen om de levande varelsers relationer till sin omvärld

ekosystem

en avgränsad del av naturen som vi människor valt att betrakta som ett system, dvs. en helhet

ekvivalentnivå

en typ av medelljudnivå, vanligtvis under ett dygn

elektromagnetiska fält

ett samlingsnamn för de elektriska och magnetiska fält som bildas kring bl.a. elledningar

eliminera

utesluta

enskilt avlopp

avloppsanläggning som inte är ansluten till kommunens ledningsnät

entreprenör

företagsam person, ofta i betydelse företagsgrundare

estetik

vetenskapen om det sköna

eutrofiering

övergödning av mark eller vatten

expansion

utvidgning

exploatera

utnyttja, innebär att en resurs används

extern handelsetablering

handelsverksamhet som lokaliseras till ett externt läge, dvs. utanför själva tätorten eller i tätortens utkant

Falu rödfärg

slamfärg som är vanlig på hus i Sverige, började användas på 1500-talet och har fått sitt namn av att den innehåller pigment från Falu koppargruva

farligt gods

ämnen som kan innebära risk för hälsa, säkerhet, egendom eller miljön när den transporteras eller används

fasta bränslen

bränslen som inte är flytande eller gasformiga, exempelvis ved och kol

fasta fornlämningar

lämningar efter människors verksamhet under forna tider, som tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergivna, exempelvis gravfält, kyrkogårdar, boplatser och skeppsvrak

folkhälsöarbete

allt systematiskt målinriktat arbete som görs för att nå en god och jämlikt fördelad hälsa

folkrörelser

används ofta för att kollektivt referera till de tre rörelser som spelade en särskilt viktig roll för Sveriges demokratisering under 1800- och tidigt 1900-tal, väckelserörelsen, nykterhetsrörelsen och arbetarrörelsen

fornfynd

föremål som saknar ägare när de hittas och som påträffas vid fast fornlämning eller påträffats under andra omständigheter och kan antas vara minst ett hundra år gamla

fornminnen

sammanfattande namn för fasta fornlämningar och fornfynd

fornminnesregister

Riksantikvarieämbetets register som innehåller Sveriges hittills inventerade fornlämningar, drygt 1,5 miljoner från stenåldern fram in i 1900-talet

fossila bränslen

olika energikällor i form av kolväten, exempelvis naturgas, petroleum och kol

fritidshusområde

ett område med minst femtio fritidshus och där avståndet mellan husen är högst ett-hundrafemtio meter

fysisk planering

planering som reglerar hur mark- och vatten skall användas och hur bebyggelsemiljön skall utvecklas och bevaras

fördjupning av översiktsplanen

behandlar frågor med en större detaljeringsgrad än den kommuntäckande översiktsplanen för delar av kommunen

förnyelsebar energi

är energikällor som hela tiden förnyar sig, exempelvis vind-, vatten och bioenergi

försurning

innebär att sura ämnen tillförs mark och vatten i högre takt än de bortförs eller neutraliseras

gata

väg i stads- eller tätortsmiljö vanligtvis med kommunen som huvudman

genetisk variation

mängden genetiska variationer inom en art, genetisk variation är en förutsättning för en arts utveckling

geovetenskap

sammanfattande benämning på de vetenskaper som huvudsakligen studerar jordklotet, dess historia, fysiska förhållanden samt de processer som är verksamma i och på dess yta

glesbygd

vanligen områden som har mer än 45 minuters bilresa till en tätort med över 3 000 invånare

global

världsomspännande

granskning

namn på den process då exempelvis en detaljplan anslås för allmän beskådan

grundvatten

det vatten som utgör den underjordiska delen av vattnets kretslopp i naturen

gränsvärde

är de värden som lagts fast i en miljöprövning och som aldrig får överskridas

habitat

levnadsplats för en enskild växt- eller djurart

herrgård

ursprungligen beteckning på en stor gård som beboddes av en "herre" dvs. adelsman, under industrialismen började även ofrälse bruksägare och brukspatroner att kallas herrar

hydrologi

läran om vattenförhållandena på jorden

hållbar utveckling

en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov

industrialism

den process där den ekonomiska tyngdpunkten övergår från hantverk och jordbruk till industri, startade i Storbritannien i mitten av 1700-talet

infiltration

vattnets inträngande i jord och berg

informationssamhälle

ett begrepp som syftar på att informationen har ersatt kapitalet som maktbas i samhället

infrastruktur

anläggningar som anses nödvändiga för att samhället skall fungera, framförallt avses system för transport av varor och personer, energi och information

infrastrukturpropositionen

den trafikpolitiska proposition som regeringen lagt fram inför riksdagen där ett av de viktigaste målen är att kraftigt begränsa trafikens miljöpåverkan

inlines

rullskridskor där samtliga hjul är monterade på rad

innovativ

införande av nyheter

inpendling

de som regelbundet reser in, i exempelvis en kommun, för att arbeta eller studera

inventering

observationsundersökning där data samlas in

jämlikhet

alla människors lika värde oavsett etnicitet, tro, utseende, sexuell läggning, status, åsikt, handikapp eller kön

jämställdhet

politiskt begrepp som definieras som jämlikhet mellan könen

kartering

kartläggning, exempelvis framställning av en karta genom uppmätning eller annan datainsamling

klarälvslox

en unik laxstam som har sina lekplatser i Klarälven och dess biflöden

klarälvsöring

en unik öringsstam som har sina lekplatser i Klarälven och dess biflöden

kollektivtrafik

organiserad, regelbundet tillgängliga transporter som erbjuds allmänheten, exempelvis lokaltrafik och länstrafik med buss eller tåg

kommersiell service

exempelvis butiker, restauranger, biografer och liknande

kommunalt verksamhetsområde

det område inom vilket kommunen exempelvis tillhandahåller vatten- och avlopp

kommunikationer

transporter

kompetens

ett samlingsnamn för förmågan att utföra en uppgift genom att tillämpa kunskaper och färdigheter

komplementbyggnad

en byggnad som är komplement (tillägg) till en annan, exempelvis friliggande uthus, garage och liknande

kontinuitet

utan avbrott

konvertering

att byta eller övergå till något annat

kraftledning

elektrisk ledning för elöverföringar

KRAV – godkänd

ett svenskt organ som utvecklar regler för ekologisk odling, förädling och tjänster

kretslopp

innebär att ämnen, varor, tjänster eller andra saker cirkulerar

kulturarv

ett folks eller en nations gemensamma kulturella historia

kulturgynnad

djur eller växter som gynnas av människans markanvändning, vanligtvis jordbruket

kulturlandskap

ett landskap som mer eller mindre starkt omvandlats av människors aktivitet

kulturmiljö

ett geografiskt område som hyser kulturhistoriska lämningar

kulturresevat

resevat bildat med stöd av miljöbalken för att bevara värdefulla kulturpräglade landskap

källsortering

sortering av avfall direkt vid källan, exempelvis i hushållen

laga kraft

tillkommer ett beslut när klagan inte längre kan föras

lakvatten

vatten, ofta från nederbörd, som passerar genom ett förorenat område, exempelvis en deponi

landsbygd

område med lantlig bebyggelse och stor andel öppet odlingslandskap

landskapsbild

landskapets utseende

landskapsestetik

landskapets skönhet

LIS-område

område för landsbygdsutveckling i strandnära läge, redovisas av kommunen i översiktsplanen och kan beaktas som särskilt skäl vid dispens från eller upphävande av strandskyddet

livsmiljö

den miljö där en viss växt- eller djurart lever (habitat)

LOD

lokalt omhändertagande av dagvatten

lokal

geografiskt område där en viss växt- eller djurart lever

manbyggnad

huvudbyggnad

martinmetoden

metod för framställning av järn, uppfunnen 1861

maximalnivå

den högsta ljudnivån under en viss tidsperiod

meanderlopp

en slingrande älvfåra i ett flackt landskap, skapad av erosion i ytterkurvorna och avlagring i innerkurvorna

miljöbalken

en lagstiftning som syftar till att främja en hållbar utveckling

miljöbokslut

en sammanställning av hur väl uppställda miljömål uppfylls

miljöfarlig verksamhet

all användning av mark, byggnader eller anläggningar som på ett eller annat sätt innebär utsläpp till mark, luft eller vatten eller innebär annan risk för olägenheter för människors hälsa eller miljö

miljökvalitetsmål

16 mål som antagits av riksdagen med syfte att nå en miljömässigt hållbar utveckling på lång sikt

miljökvalitetsnorm

av regeringen eller myndighet meddelade föreskrifter om kvaliteten på utomhusluft, vatten eller miljön i övrigt

miljömål

miljökvalitetsmål på regional och lokal nivå, dvs. på länsstyrelse- och kommunnivå

miljöpolicy

grundprincip för hur miljöfrågor skall hanteras i en organisation

municipalsamhälle

tidigare benämning på tätbebyggda områden på landsbygden som inte utgjorde egna kommuner

natura 2000

ett nätverk av värdefulla naturområden som håller på att byggas upp inom EU

naturminne

ett särpräglad naturföremål får av länsstyrelsen eller kommunen, med stöd av miljöbalken, förklaras som naturminne om det behöver skyddas eller vårdas

naturreservat

ett värdefullt mark- eller vattenområde som skyddas med stöd av miljöbalken, länsstyrelsen eller kommunen kan förklara ett område som naturreservat

naturvärdesobjekt

ett skogsområde eller motsvarande med påtagliga naturvärden utan att objektet når upp till kvaliteten nyckelbiotop

naturvårdsavtal

ett civilrättsligt avtal mellan länsstyrelsen eller kommunen och markägaren i syfte att bevara och utveckla ett områdes naturvärden

naturvårdsområde

länsstyrelsen eller kommunen kunde innan miljöbalken trädde i kraft avsätta naturvårdsområden med stöd av naturvårdslagen, skyddsformen är svagare än för naturreservat och fick inte hindra pågående markanvändning

NKIJ

Nordmark – Klarälvens Järnvägar, smal-spårig järnväg med sträckningen Skoghäll – Karlstad – Hagfors – Filipstad som byggdes och drevs av Uddeholmsbolaget, numera nedlagd

nollvisionen

av riksdagen beslutat mål att få ner antalet döda och svårt skadade i Sverige på grund av trafikolyckor till noll

nyckelbiotop

en fysisk miljö med mycket stor betydelse för flora och fauna, innehåller ofta känsliga djur- och växtarter, det finns eller kan förväntas finnas rödlistade arter

näringsliv

sammanfattande namn på de olika värdeskapande verksamheter som finns inom ett geografiskt område

näringspåverkan

i ytvattenförekomster används kvalitetsfaktorn näringspåverkan i statusbedömningen, i sjöar och vattendrag används totalkoncentrationen av fosfor i vattnet som mått på belastningen av näringsämnen

odlingslandskap

samlingsnamn för olika landskapstyper som under lång tid präglats av jordbruket

odlingsröse

stenröse som lagts upp när man har röjt mark

offentlig verksamhet

verksamhet som har staten, landstinget eller kommunen som huvudman

oljefärg

långsamtorkande färg som består av färgpigment och en oxiderande olja, vanligtvis linolja eller alkydolja

omföring

ändrat nyttjande av mark, exempelvis omföring av öppen mark till skog

områdesbestämmelser

för begränsade områden som inte omfattas av detaljplan kan områdesbestämmelser användas för att säkerställa ett syfte i översiktsplanen, regleras i plan- och bygglagen

ordenshus

ursprungligen en samlingslokal för en orden eller loge

ozonskikt

det skikt av ozon som finns i övre delen av atmosfären och som hindrar ultraviolett strålning från att nå jordytan

parameter

storhet som är konstant under en viss process men som sedan kan ges ett annat värde

passivhus

en byggnad där man minskat värmeförlusten så mycket att inga radiatorer eller någon golvvärme behövs

pendelparkering

strategiskt lokaliserad bilparkering för de som pendlar med kollektivtrafik eller som samåker

pH-värde

ett mått på surhet, vanligtvis i vatten

plan- och bygglagen

en lagstiftning som reglerar planläggningen av mark, vatten och byggande

planberedskap

att ha redan färdiga detaljplaner framme så att en omedelbar byggstart kan ske

policy

ett på principer grundat handlingsätt

primärvård

den vård som bedrivs genom vårdcentralerna och som inte kräver sjukhusets medicinska och tekniska resurser

prioritering

med förtursrätt

proposition

ett förslag om beslut som regeringen respektive stadsrådet lägger fram inför riksdagen

put and take – fiske

utsättning och fångst av odlad fisk i särskilt iordningställda sjöar eller vattendrag

radon

är en ädelgas som bildas vid sönderfall av radium – 226, radon kan orsaka radioaktiv nedsmittning då gasen lätt sprids och ger upphov till fasta radioaktiva sönderfallsprodukter, s.k. radondöttrar

ramdirektiv för vatten

se vattendirektivet

ras

rörelse av material i fritt fall, inom geologin fritt fall utför ett stup eller en slänt av berg, sten, grus eller sand

recipient

mottagare, i miljösammanhang hav, sjö, vattendrag eller atmosfären som mottagare av restprodukter

restaurering

återställning till ett tidigare skick

restriktiv

återhållsam

riksintresse

beteckning enligt miljöbalken för geografiskt område, plats eller miljö som är av stor nationell betydelse

riktvärden

de värden som alltid bör eftersträvas och som kan ses som långsiktiga mål

robusta system

system som klarar förändringar och yttre påfrestningar

råvatten

yt- eller grundvatten som efter någon form av beredning kan användas som dricksvatten

rödlistade orter

ArtDatabankens lista över hotade och missgynnade växter, svampar och djur

samhällsplanering

utarbetande och fastställande av riktlinjer för lokalisering och utveckling av bebyggelse, service, kommunikationer och miljö med målet att skapa ett hållbart samhälle

samhällsservice

service med offentlig huvudman, exempelvis skolor och sjukhus

samlad bebyggelse

tidigare namn på sammanhållen bebyggelse

sammanhållen bebyggelse

bebyggelse på tomter som gränsar till varandra eller skiljs åt endast av väg, gata eller parkmark

samråd

namn på den process då exempelvis ett planförslag är ute på remiss bland berörda

sanering

vanligtvis att ta bort föroreningar i marken

schaktning

undanskaffande av jord eller liknande genom grävning eller sprängning

sedvanerätt

regler som inte kommit till uttryck i skrivna lagar men som ändå uppfattas som bindande för myndigheter och enskilda

segregation

det rumsliga åtskiljandet av befolkningsgrupper

servicelägenheter

självständigt boende där stödjande service i viss omfattning finns att tillgå

servicenäring

den del av näringslivet som tillhandahåller tjänster av olika slag, till skillnad från tillverkande företag

skogsbruksplan

ett verktyg i planeringen av skogsskötseln, skogsbruksplanen ger en samlad kunskap om produktions- och naturvärdena

skogsbygd

område med lantlig bebyggelse och stor andel skogsmark

skolskog

ett avgränsat skogsområde som får användas av skolan för undervisningen där överenskommelse träffats med markägaren

skred

släntrörelse där rörelsen sker utefter ett eller flera glidplan inne i sluttningen

skrymmande varor

varor som inte kan tas med på cykel eller buss, t.ex. bilar, båtar, möbler, maskiner och byggvaror

skyddsavstånd

det avstånd till en störningskälla som bör tillämpas för att nå en acceptabel grad av störningsfrihet

skyddsobjekt

benämning på anläggning eller område som avlysts av totalförsvarstekniska skäl

skötselplan

ett dokument i vilken definieras hur ett visst markområde eller motsvarande skall skötas

slaggsten

en biprodukt vid järnframställning, slaggen hölls i formar innan den stelnade så att block bildades, de s.k. slaggstenarna används vid husbyggande

SMHI

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, statlig myndighet med uppgift att skapa planerings- och beslutsunderlag för väder- och vattenberoende verksamheter

småbiotoper

ett mindre mark- eller vattenområde som utgör eller kan utgöra livsmiljö för värdefulla växt- och djurarter, exempelvis dammar, diken, åkerholmar och odlingsrösen

småort

ort med 50-200 invånare i sammanhållen bebyggelse med normalt högst 200 meter mellan husen

socken

den minsta territoriella kyrkliga enheten

spillvatten

vatten från diskhoar, toaletter, duschar och olika processer i industrin, spillvatten renas i reningsverk

stabilitet

egenskap hos ett system att inte förändras vid störning eller annan påverkan

stenvalvbro

de äldsta ännu bevarade stenbroarna, kallmurad bro som bygger på principen att lasten på bron tas upp utefter valvet eller bågen

strandskydd

en förbudslagstiftning med syfte att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och bevara livsvillkoren på land och i vatten för djur och växter, skyddet gäller land- och vattenområden 100 meter från strandlinjen, kan utökas upp till 300 meter, regleras i miljöbalken

strandskyddsdispens

länsstyrelsen eller kommunen kan bevilja dispens från strandskyddet om särskilda skäl föreligger

strategi

välplanerat tillvägagångssätt

strukturomvandling

ett ekonomiskt begrepp, exempelvis förändringar i sektorssammansättningen av en ekonomi, branschsammansättningen av en sektor eller sammansättningen av olika företag i en bransch

sällanköpsvaror

detaljhandel som inte är dagligvaruhandel, vanligtvis beklädnad, hemartiklar och fritidsvaror

tematiskt tillägg

en översiktsplan kan ändras genom att ett kommuntäckande tillägg upprättas som anger hur ett allmänt intresse skall tillgodoses

tillgänglighet

ett begrepp som används för att beskriva hur väl en verksamhet eller lokal fungerar för människor med funktionsnedsättningar

tillgänglighetsplan

ett planeringsdokument som ger en övergripande bild av exempelvis tätortens tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättningar och samtidigt utgör ett underlag för vilka åtgärder som behöver vidtas för att förbättra tillgängligheten

topografi

terrängförhållanden

totalförsvaret

namnet på alla de organisationer och myndigheter som skapats för att kunna klara Sveriges territoriella försvar, både militära och civila

trafikdifferentiering

när man skiljer trafik inom samma trafikslag åt, exempelvis lokalgata, huvudgata, genomfart osv.

trafiknätsanalys

ett lokalt planeringsdokument som beskriver hur de olika trafiknäten kan utformas för att bättre klara sina respektive uppgifter

trafikseparering

när man skiljer olika trafikslag åt exempelvis bilgata, bussgata, gång- och cykelväg osv.

transportsystem

kedjan av de funktioner som krävs för att transportera människor, varor eller information

träda

innebär att man under minst ett år låter åkermark vila från grödor

tätort

ett tätbebyggt område med minst 200 invånare och där avståndet mellan husen är mindre än 200 meter

upplåtelseform

omständigheterna under vilka man nyttjar en bostad, i Sverige finns fyra olika upplåtelseformer, hyresrätt, kooperativ hyresrätt, bostadsrätt och äganderätt

utpendling

de som regelbundet reser ut, ur exempelvis en kommun, för att arbeta eller studera

utställning

tidigare namn på den process då exempelvis en detaljplan anslås för allmän beskådan

vattendelare

gränsen mellan två avrinningsområden

vattendirektivet

fastslår en ram för den europeiska gemenskapens vattenpolitiska samarbete, det handlar främst om att förbättra miljöarbetet genom en gemensam lagstiftning för vatten, det gäller både sjöar och andra typer av vattendrag, kustvatten och grundvatten, dock inte hav

vattendrag

sötvatten som drivs genom landskapet från högre belägna till lägre belägna trakter och som vanligtvis mynnar ut i havet eller i en insjö, exempelvis en bäck, å eller älv

vattenskyddsområde

ett geografiskt definierat område som syftar till att ge vattenförekomster som är viktiga för dricksvattenförsörjningen en tillräckligt gott skydd så att råvattentillgångar säkras i ett långsiktigt perspektiv

vattentäkt

brunn eller brunnsområde för uttag av grundvatten eller uttag av ytvatten från sjöar eller vattendrag

visthusbod

byggnad avsedd för förvaring av mat

våtmark

sankmark, under en stor del av året vattenmättad mark, oftast med grundvattenytan nära eller över markytan, även mycket grunda sjöar med vegetation räknas som våtmarker

vägområde

utgörs, förutom av själva vägbanan, av diken, slänter, säkerhetszoner, bullerskydd, viltstängsel, tryckbankar, belysning, vägmärken m.m.

växthuseffekten

kallas fenomenet att långvågig strålning hindras från att lämna atmosfären på grund av s.k. växthusgaser vilket bidrar till att hålla jordens temperatur på en beboelig nivå, växthuseffekten omtalas även i samband med den globala uppvärmningen som pågår nu och som man befärar har ett samband med människans förbränning av fossila bränslen och därmed en onaturlig ökning av mängden koldioxid i atmosfären

växthusgaser

den viktigaste växthusgasen är vattenånga vars källor är naturliga, andra växthusgaser bl.a. koldioxid, metan och lustgas ökar troligen på grund av människan och bidrar till klimatförändringen

ytvattentäkt

en sjö eller annat vattendrag som används för att ta vatten ur för den lokala dricksvattenförsörjningen

zoologi

läran om djurriket

åkerholme

holmar av natur- och kulturmark med en areal av högst 0,5 hektar som omges av åkermark eller kultiverad betesmark

återvinningscentral

oftast bemannad större stationär insamlingsfacilitet för uppdelad insamling av exempelvis grovsopor, trädgårdsavfall, farligt avfall, metallskrot och mindre mängder byggavfall

återvinningsstation

stationär insamlingsfacilitet för förpackningsmaterial för fraktionerna färgat glas, ofärgat glas, metallförpackningar, pappersförpackningar, förpackningar av hårdplast och tidningar

äldreboende

ett boende för äldre som inte klarar av att bo på egen hand, det finns olika former av äldreboenden

ängs- och hagmark

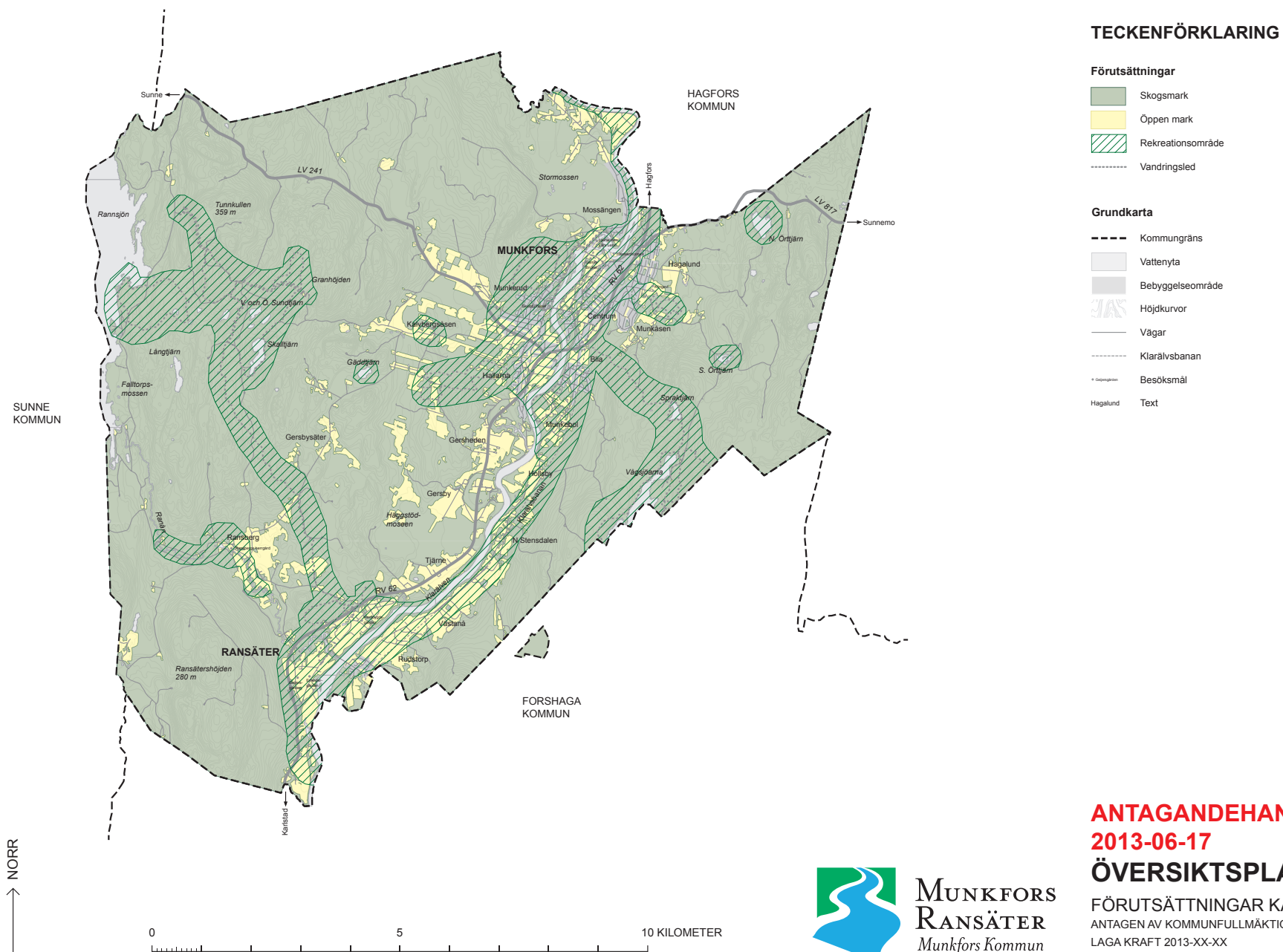
mark som hävdas genom slåtter och/eller bete

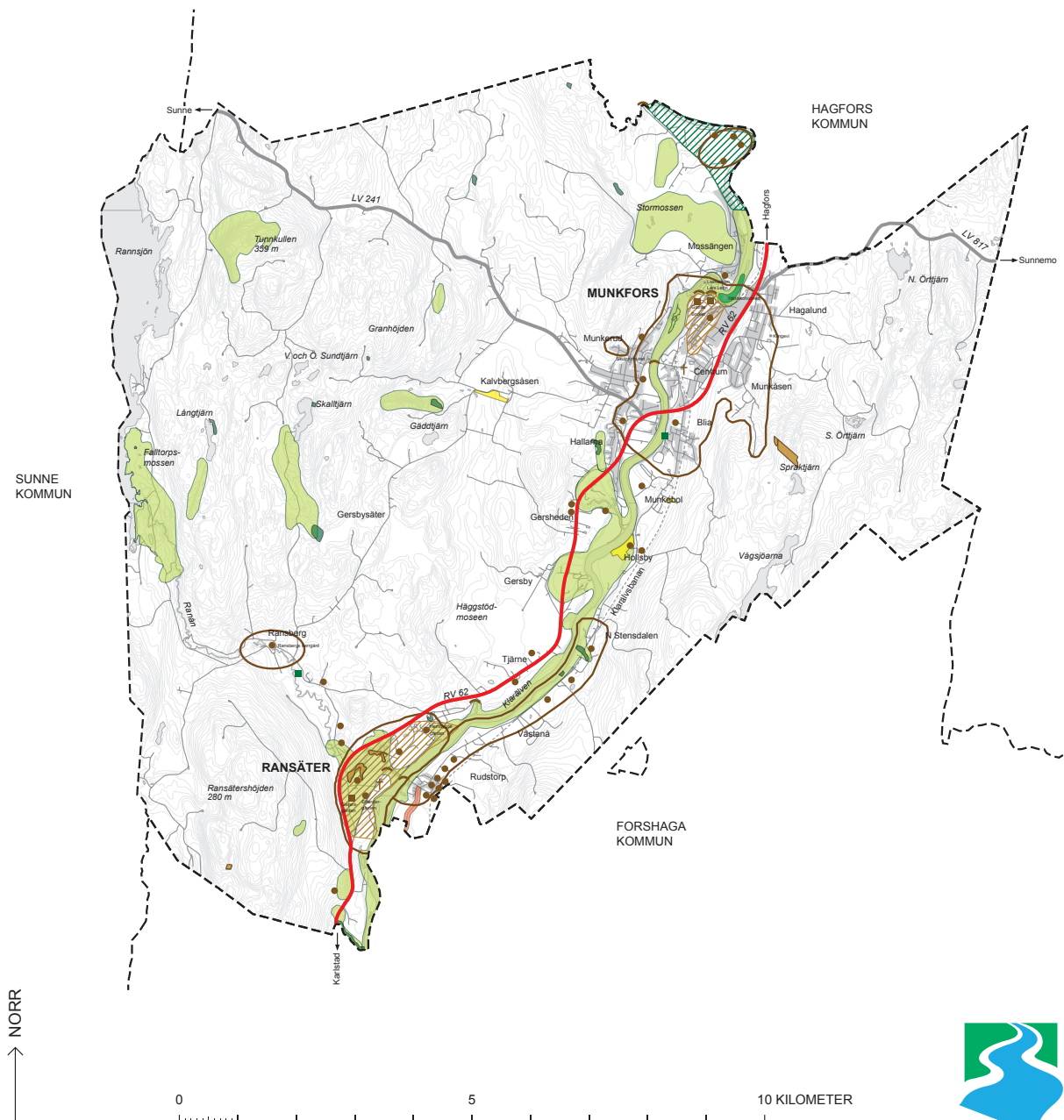
övergödning

en långtgående utveckling mot mer näringsrika förhållanden orsakat av människan

översiktsplan

kommuntäckande plan som anger hur mark- och vattenområden skall användas samt hur den byggda miljön skall utvecklas och bevaras, regleras i plan- och bygglagen

TECKENFÖRKLARING

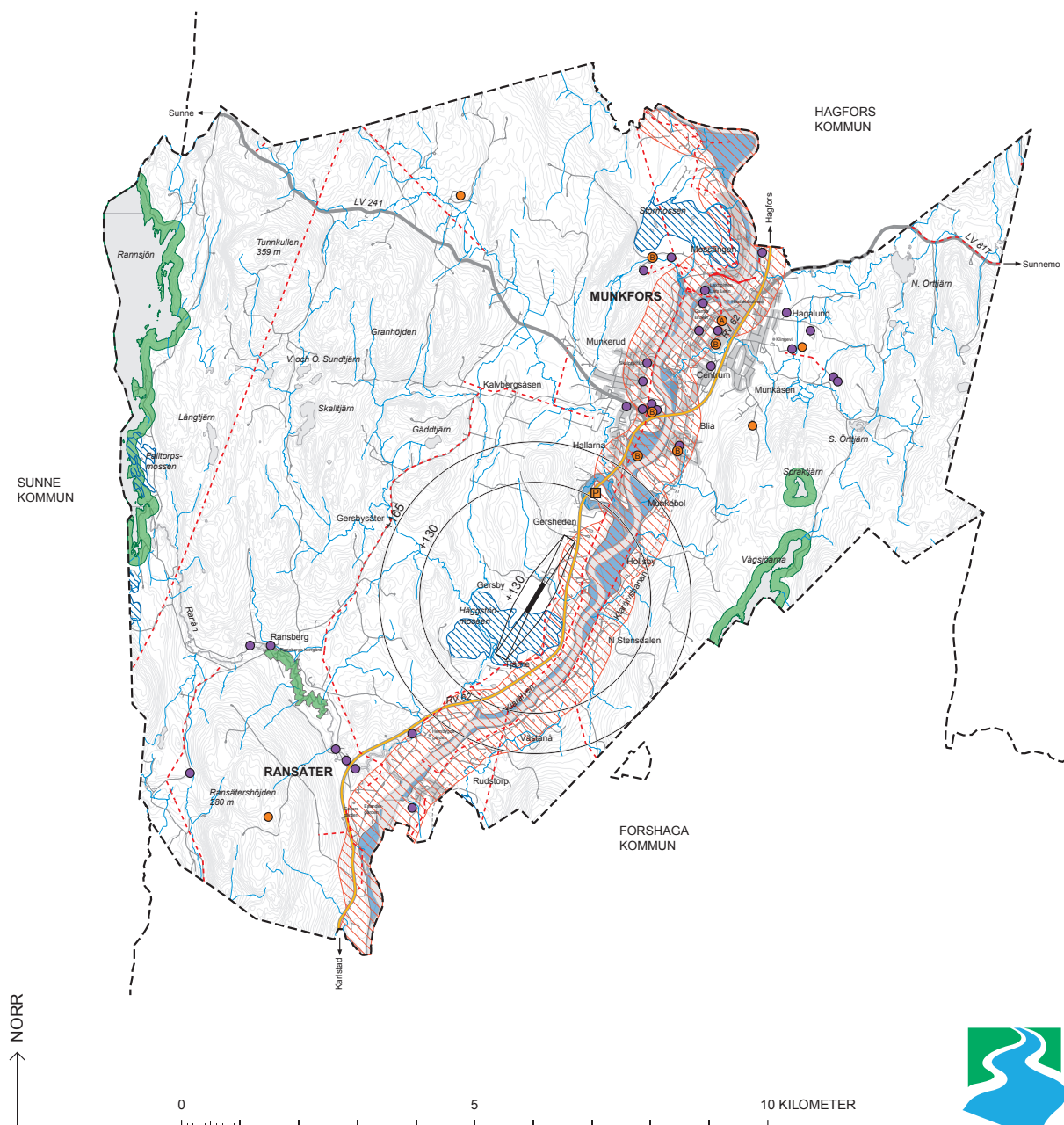
Förutsättningar

- Riksställe för kulturmiljövården, 3 kap. 6 § MB
- Riksställe för naturvården, 3 kap. 6 § MB
- Riksställe för kommunikationsanläggningar, 3 kap. 8 § MB
- Annan värdefull kulturmiljö
- Byggnadsminne
- Kulturhistoriskt värdefull byggnad
- Kyrka
- Kulturhistoriskt värdefull vägsträckning
- Kulturhistoriskt värdefull bro
- Naturresevat
- Biotopskydd
- Annat värdefullt naturområde
- Naturminne
- Nyckelbiotop
- Ängs- och hagmark

Grundkarta

- Kommungräns
- Vattenyta
- Bebyggelseområde
- Höjdkurvor
- Vägar
- Klarälvslinjen
- Besöksmål
- Haglund
- Text

ANTAGANDEHANDLING
2013-06-17
ÖVERSIKTSPLAN 2013
 FÖRUTSÄTTNINGAR KARTA 2
 ANTAGEN AV KOMMUNFULLMÄKTIGE 2013-XX-XX
 LAGA KRAFT 2013-XX-XX

**MUNKFORS
RANSÄTER**
Munkfors Kommun

ANTAGANDEHANDLING 2013-06-17 ÖVERSIKTSPLAN 2013

FÖRUTSÄTTNINGAR KARTA 3
ANTAGEN AV KOMMUNFULLMÄKTIGE 2013-XX-XX
LAGA KRAFT 2013-XX-XX

Utredningsområden

	Utredningsområde för bostäder LIS
	Utredningsområde för industri LIS
	Utredningsområde för fritidsbebyggelse LIS
	Utredningsområde för bostäder
	Utredningsområde för industri
	Utredningsområde för centrum

Aktivt bevarande

	Riksinnesre för kulturmiljövården, 3 kap. 6 § MB
	Riksinnesre för naturvården, 3 kap. 6 § MB
	Riksinnesre för kommunikationsanläggningar, 3 kap. 8 § MB
	Annan värdefull kulturmiljö
	Byggnadsminne
	Kulturhistoriskt värdefull byggnad
	Kyrka
	Kulturhistoriskt värdefull vägsträckning
	Kulturhistoriskt värdefull bro
	Naturreservat
	Biotopskydd
	Annan värdefullt naturområde
	Naturminne
	Nyckelbiotop
	Ängs- och hagmark

Grundkarta

	Kommungräns
	Vattenyta
	Bebygelseområde
	Höjdkurvor
	Vägar
	Klarälvslan
	Besöksmål
Hagalund	Text

ANTAGANDEHANDLING
2013-06-17

ÖVERSIKTSPLAN 2013

PLANFÖRSLAG KARTA 4

ANTAGEN AV KOMMUNFULLMÄKTIGE 2013-XX-XX
LAGA KRAFT 2013-XX-XX

MUNKFORS
RANSÄTER
Munkfors Kommun

